

*Academia de Științe
a Moldovei*

INCE

*Institutul Național de
Cercetări Economice*

*Ministerul Economiei
al Republicii Moldova*

TENDINȚE în ECONOMIA MOLDOVEI

Nr. 28 (trim. IV) 2017

ISSN 1857-3126

Chișinău

ISSN 1857-3126

ECHIPA TEM:

Alexandru Stratan, Alina Ianioglo, Alexandru Ceban, Zaharia Olărescu, Olga Timofei, Victoria Cociug, Tatiana Iațișin, Alexandra Novac, Tatiana Colesnicova, Toacă Zinaida

Echipa **TEM** este recunoscătoare pentru cooperare instituțiilor publice din Republica Moldova: Ministerul Economiei, Ministerul Finanțelor, Banca Națională a Moldovei, Biroul Național de Statistică.

Toate drepturile sunt rezervate. Nici o informație din această publicație nu poate fi retipărită sau reprodusă sub nici o formă fără permisiunea scrisă a INCE.

© Institutul Național de Cercetări Economice al AȘM

Pentru informații adiționale Vă rugăm să ne contactați:

Institutul Național de Cercetări Economice

2064, RM, Chișinău, Str. Ion Creangă, 45

Tel: (+ 373 22) 50-11-00, Fax: (+ 373 22) 74-37-94

e-mail: info@ince.md, web site: www.ince.md

CUPRINS

Principalele evenimente politice, economice și sociale din Republica Moldova	11
Rezumatul ediției	14
Capitolul I. PRODUCȚIA	20
Capitolul II. PREȚURI, RATE DE SCHIMB ȘI POLITICA MONETARĂ	28
Capitolul III. FINANȚE	37
Capitolul IV. SECTORUL EXTERN	60
Capitolul V. MEDIUL DE AFACERI	70
Capitolul VI. SECTORUL SOCIAL	75
Capitolul VII. PROGNOZA PENTRU ANUL 2018	86
ANEXE STATISTICE	91

DATE GENERALE

Denumirea oficială	REPUBLICA MOLDOVA
Capitala	Chișinău
Președinte	Igor Dodon
Președintele Parlamentului	Andrian Candu
Prim-ministru	Pavel Filip
Parlamentul Republicii Moldova	101 deputați: Partidul Democrat din Moldova - 42, Partidul Socialiștilor din Republica Moldova - 24, Partidul Liberal - 9, Grupul Parlamentar Popular European - 9, Partidul Comuniștilor din Republica Moldova - 6, Partidul Liberal Democrat din Moldova - 5, Deputați neafiliați - 6.
Obținerea independenței	27 august 1991
Suprafața	33,8 mii km ²
Unități administrative	32 raioane, 5 municipii (Chișinău, Bălți, Bender, Comrat, Tiraspol), UTA Găgăuzia, Unitățile administrativ-teritoriale din stânga Nistrului
Populația stabilită	3550,9 mii locuitori (la începutul anului 2017)
Principalele religii	ortodoxă (93,34%), protestantă (1,98%), creștină de rit vechi (0,15%), catolică (0,14%), etc.
Moneda națională	Leu moldovenesc (cursul mediu de schimb, trimestrul IV, 2017 - 1 USD = 17,4 MDL, 1 EUR = 20,5 MDL)

ABREVIERI

ACECL	- Acordul Central European al Comerțului Liber
ACR	- Avantajul Comparativ Relevant
AGCS	- Acordul General asupra Comerțului cu Servicii
AHPCC	- Analiza hazardului și punctul critic de control
AID	- Asociația Internațională pentru Dezvoltare
ALSAC	- Acord de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător
ATP	- Preferințe Comerciale Autonome
APC	- Acordul de Parteneriat și Cooperare
BERD	- Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIM	- Biroul Internațional al Muncii
BMA	- Biroul Migrație și Azil
BNM	- Banca Națională a Moldovei
BPN	- Bugetul Public Național
BNS	- Biroul Național de Statistică
BPA	- Bune practici agricole
BTC	- Bariere Tehnice în Comerț
CBN	- Certificatele Băncii Naționale
CE	- Comisia Europeană
CFA	- Consumul Final al Autorităților Publice
CFP	- Consumul Final al Populației
CNPF	- Comisia Națională a Pieței Financiare
CNT	- Capital Normativ Total
CPE	- Coeficientul Protecției Efective
CSCI	- Clasificatorul Standard de Comerț Internațional
CSI	- Comunitatea Statelor Independente
CT	- Contingent Tarifar
DPI	- Drepturile Proprietății Intelectuale
DST	- Drepturi Speciale de Tragere
EAD	- Echivalent ad-valorem
FMI	- Fondul Monetar Internațional
INCE	- Institutul Național de Cercetări Economice
IHH	- Indicele Herfindahl-Hirschman
IMM	- Întreprinderi Mici și Mijlocii

IPC	- Indicele Prețurilor de Consum
IPP	- Indicele Prețului de Producție
IPPI	- Indicele Prețurilor Producției Industriale
ISD	- Investiții Străine Directe
IVF	- Indicele Volumului Fizic
IVU	- Indicele Valorii Unitare
MAIA	- Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
MAIB	- Moldova Agroindbank
MDL	- Leu Moldovenesc
MF	- Ministerul Finanțelor
MSF	- Măsuri sanitare și fitosanitare
NCMF	- Națiunea cea mai Favorizată
NEER	- Rata Nominală Efectivă de Schimb
NPC	- Coeficientul Protecției Nominale
OCEMN	- Organizația Cooperării Economice a Mării Negre
ODIMM	- Organizația pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii
OIM	- Organizația Internațională a Migrației
OMC	- Organizația Mondială a Comerțului
ONU	- Organizația Națiunilor Unite
PIB	- Produsul Intern Brut
RC	- Rata de concentrare
REER	- Rata Reală Efectivă de Schimb
SGP	- Sistemul Generalizat de Preferințe
TEM	- Tendințe în Economia Moldovei
TN	- Transnistria
TVA	- Taxa pe Valoare Adăugată
UE	- Uniunea Europeană
USD	- Dolar SUA
UTA	- Unitate teritorial-administrativă
VAB	- Valoare Adăugată Brută
VMS	- Valorile Mobiliare de Stat

TABELE

Tabelul 1.1. Evoluția trimestrială a PIB în anul 2017	20
Tabelul 1.2. Indicii volumului producției industriale, anul precedent = 100.....	22
Tabelul 1.3. Principalele timpuri de producție animalieră, 2017.....	24
Tabelul 1.4. Structura investițiilor în active imobilizate pe parcursul anului 2017	24
Tabelul 1.5. Structura investițiilor în active imobilizate pe surse de finanțare în perioada anului 2017	25
Tabelul 1.6. Volumul mărfurilor transportate pe parcursul anului 2017.....	26
Tabelul 1.7. Turisți și excursioniști participanți la turismul organizat prin intermediul agențiilor de turism și a tur-operatorilor.....	26
Tabelul 2.2.1. Activitatea BNM pe piața valutară interbancară în perioada ianuarie 2016 – februarie 2018.....	34
Tabelul 3.2.1. Structura portofoliului de credite pe ramuri, în perioada 2016-2017	53
Tabelul 4.1. Balanța de plăți a Republicii Moldova, mil. USD (date provizorii).....	60
Tabelul 4.2. Evoluția schimburilor comerciale în perioada 2016-2017, mil. dolari SUA.....	64
Tabelul 5.1. Indicii de creștere a numărului de întreprinderi înregistrate și radiate în T IV 2012-2017 față de perioada similară a anului precedent, %.....	71
Tabelul 5.2. Dinamica principalilor indicatori ai activității întreprinderilor în perioada 2015-2016.....	72
Tabelul 5.3. Principalii indicatori ai sectorului IMM în anul 2016.....	73
Tabelul 5.4. Date privind numărul mediu de salariați în întreprinderile sectorului businessului mic, inclusiv întreprinderile mici și micro (fără persoanele fizice) din partea stângă a Nistrului pe genuri de activitate, în ianuarie-septembrie 2017.....	74
Tabelul 6.1. Minimul de existență în medie pe o persoană în Regiunea din partea stângă a Nistrului în anul 2017, ruble pe lună.....	85
Tabelul 7.1. Evoluția indicatorilor macroeconomici principali în anii 2015-2017 și prognoza pentru anul 2018.....	88

FIGURI

Figura 1.1. Evoluția PIB în anii 2008 – 2017 (%).....	20
Figura 1.2. Contribuția componentelor de resurse la formarea PIB-ului în anul 2017 și la creșterea acestuia față de anul 2016, %.....	21
Figura 1.3. Contribuția componentelor de utilizări la formarea PIB-ului în anul 2017 și la creșterea acestuia față de anul 2016, %.....	21
Figura 1.4. Indicii volumului producției industriale în anii 2008-2017 (%).....	22
Figura 1.5. Evoluția volumului producției agricole în anii 2009-2017, comparativ cu anul 2008, %.....	23
Figura 1.6. Indicele producției agricole pentru principalele culturi agricole în anul 2017, față de perioada similară a anului precedent, %.....	23
Figura 1.7. Dinamica anuală a indicelui producției industriale 2009 -2017 (%).....	27
Figura 2.1.1. Ritmul anual de creștere a IPC și a componentelor sale, %.....	28
Figura 2.1.2. Ritmul anual de creștere al IPC și inflației de bază, %.....	29
Figura 2.1.3. Ritmul anual de creștere a prețurilor producției industriale și a componentelor sale, %.....	30
Figura 2.1.4. Evoluția cursului nominal de schimb mediu lunar al MDL comparativ cu USD și EURO.....	31
Figura 2.1.5. Ritmul anual de creștere a IPC în regiunea din partea stângă a râului Nistru, %.....	32
Figura 2.2.1. Evoluția ratelor de dobândă la instrumentele de politică monetară ale Băncii Naționale a Moldovei, în perioada 2015-2018.....	33
Figura 2.2.2. Rata rezervelor obligatorii la BNM, %.....	33
Figura 2.2.3. Structura masei monetare M3.....	36
Figura 3.1.1. Structura veniturilor în BPN în 2017, mil. MDL.....	37
Figura 3.1.2. Structura transferurilor veniturilor nete în BPN în 2017, mil. MDL.....	38
Figura 3.1.3. Structura veniturilor după sursă în BPN în 2016-2017, mil. MDL.....	39
Figura 3.1.4. Structura cheltuielilor executate din BPN în 2017, %.....	40
Figura 3.1.5. Evoluția cheltuielilor BPN conform clasificăției funcționale în 2015-2017.....	41
Figura 3.1.6. Deficitul BPN, mil. MDL.....	41
Figura 3.1.7. Structura datoriei sectorului public în perioada 2016-2017.....	42
Figura 3.1.8. Raportul tipurilor de datorii de stat față de PIB.....	42
Figura 3.1.9. Ponderea datoriei de stat pe valute.....	42
Figura 3.1.10. Serviciul datoriei de stat.....	44
Figura 3.1.11. Structura veniturilor bugetare ale regiunii din partea stângă a râului Nistru pentru anii 2016-2017.....	45
Figura 3.1.12. Structura cheltuielilor bugetare ale regiunii din partea stângă a râului Nistru pentru anii 2016-2017.....	46

Figura 3.2.1. Evoluția structurii activelor bancare.....	49
Figura 3.2.2. Evoluția calității activelor bancare.....	49
Figura 3.2.3. Evoluția calității capitalului bancar.....	50
Figura 3.2.4. Nivelul lichidității sectorului bancar la 31.12.2017.....	51
Figura 3.2.5. Evoluția creditelor după valuta în care sunt acordate și categoria debitorilor.....	52
Figura 3.2.6. Evoluția creditelor neperformante în sectorul bancar.....	52
Figura 3.2.7. Evoluția marjei bancare nete, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la credite noi atrase în MDL, %.....	54
Figura 3.2.8. Evoluția soldului depozitelor în bănci, mil. MDL.....	55
Figura 3.2.9. Evoluția rentabilității și profitabilității bancare în 2016-2017.....	56
Figura 3.2.10. Ritmul anual de creștere a activelor, depozitelor și creditelor bancare în regiunea Transnistreană, %.....	57
Figura 4.1. Evoluția fluxului net de ISD în perioada anilor 2010-2016, mil dolari SUA.....	61
Figura 4.2. Investițiile directe, pasive, capital propriu acumulat la 31.12.2017, pe activități economice, %.....	61
Figura 4.3. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova, în anii 2007-2017, mil. dolari SUA.....	62
Figura 4.4. Tendințele transferurilor din străinătate, conform provenienței geografice, în perioada anilor 2012-2017, mil. dolari.....	63
Figura 4.5. Tendințele comerțului exterior de mărfuri.....	64
Figura 4.6. Structura exporturilor pe grupe de țări, %.....	65
Figura 4.7. Evoluția exporturilor de mărfuri în anii 2016-2017, mil. dolari.....	66
Figura 4.8. Structura importurilor pe grupe de țări, %.....	66
Figura 4.9. Evoluția importurilor de mărfuri în anii 2016-2017, mil. dolari SUA.....	67
Figura 4.10. Evoluția valorii comerțului exterior al regiunii Transnistrene, în perioada anul 2016 - 2017, mil. dolari SUA.....	68
Figura 4.11. Structura comerțului exterior al Regiunii Transnistrene în 2017 cu țările Uniunii Vamale și UE, %.....	68
Figura 4.12. Comerțul Regiunii Transnistrene cu principalii parteneri în perioada 2016-2017, mil. dolari.....	69
Figura 5.1. Evoluția numărului de întreprinderi înregistrate în perioada 2016-2017.....	70
Figura 5.2. Evoluția numărului de întreprinderi radiate în perioada 2016-2017.....	70
Figura 5.3. Dinamica numărului net de întreprinderi nou create în Registrul de Stat, T IV 2012-2017.....	71
Figura 5.4. Ponderea IMM-urilor în PIB, a. 2008-2016, %.....	73
Figura 6.1. Mișcarea naturală a populației în anii 2010-2017.....	76
Figura 6.2. Evoluțiile ratelor de activitate, ocupare și a șomajului populației de 15 ani și peste, în anii 2012-2017.....	77
Figura 6.3. Dinamica unor categorii de persoane din populația economic inactivă în perioada T I 2017 - T IV 2017, mii persoane.....	78

Figura 6.4. Dinamica salariului nominal în sectorul bugetar și a celui real în perioada T I – T IV din anul 2017, MDL.....	79
Figura 6.5. Evoluția veniturilor disponibile ale populației, valoarea nominală și ritmuri de creștere, pe trimestre, 2015-2017.....	80
Figura 6.6. Evoluția cheltuielilor de consum, valoarea nominală și ritmuri de creștere, pe trimestre, 2015-2017.....	82

BOXE

Boxa 3.1. Evaluarea calității cheltuielilor bugetare în baza metodologiei RFCP	47
Boxa 3.2. Situația cu rambursarea datoriilor băncilor aflate în proces de lichidare	58
Boxa 6.1. Modernizarea sistemului de înregistrări în domeniul ocupării forței de muncă în Republica Moldova	78
Boxa 6.2. Schimbarea tarifelor și prețurilor la gazele naturale	81
Boxa 6.3. Programul “Prima casă”	82

PRINCIPALELE EVENIMENTE POLITICE, ECONOMICE ȘI SOCIALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Sfârșitul anului 2017 a fost marcat de o serie de evenimente importante atât de ordin politic, cât și economic și social.

6 octombrie

Parlamentul a votat în lectură finală Legea privind activitatea băncilor. Legea prevede extinderea drepturilor și atribuțiilor Băncii Naționale a Moldovei, îmbunătățirea cadrului de guvernare corporativă în bănci, armonizarea legislației bancare naționale cu standardele și principiile internaționale, precum și dezvoltarea instrumentelor de supraveghere în sistemul bancar. Documentul stabilește trecerea la cele mai noi principii internaționale de reglementare bancară – BASEL III. Băncile vor avea la dispoziție o perioadă de trei ani (până în anul 2020), pentru a se conforma pe deplin noilor reguli.

25 octombrie

Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a adoptat diminuarea ratei de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt cu 0,5 puncte procentuale, de la 7,5% până la 7,0% anual; precum și a ratelor de dobândă la creditele overnight cu 0,5 puncte procentuale, de la 10,5% până la 10,0% anual, și la depozitele overnight cu 0,5 puncte procentuale, de la 4,5% până la 4,0% anual. În același timp, se mențin norma rezervelor obligatorii din mijloace atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă la nivelul actual de 40,0% din baza de calcul și norma rezervelor obligatorii din mijloace atrase în valută liber convertibilă la nivelul actual de 14,0% din baza de calcul.

1 noiembrie

Cabinetul de miniștri a aprobat Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Executivul Ucrainei privind controlul în comun al persoanelor, mijloacelor de transport, mărfurilor și obiectelor în toate punctele comune de trecere a frontierei de stat moldo-ucrainene.

1 noiembrie

Strategia națională de apărare și Planul de acțiuni privind implementarea acesteia pentru anii 2017-2021 au fost aprobate de guvern. Strategia stabilește obiectivele, etapele și mecanismele de fortificare a capacităților sistemului național de apărare. Strategia prevede un șir de acțiuni, printre care se enumeră: dotarea forțelor armate cu tehnică și echipamente moderne, revizuirea responsabilităților structurilor de forță, armonizarea prevederilor legale care reglementează sistemul național de apărare cu normele europene.

23 noiembrie

La Bruxelles Republica Moldova și Uniunea Europeană au semnat Acordul privind asistența macrofinanciară de 100 mil. EUR țării noastre, dintre care 40 mil. EUR sunt acordate sub formă de grant, iar 60 mil. EUR sunt împrumut. Debursările se vor face în anul 2018, în trei tranșe egale, în funcție de progresele înregistrate în implementarea celor 28 de condiții stabilite cu Uniunea Europeană. Acestea prevăd combaterea corupției, reformele în sectorul energetic și cel financiar, dar și îmbunătățirea mediului de afaceri.

29 noiembrie

Republica Moldova și Georgia au semnat două documente privind consolidarea relațiilor bilaterale: Convenția pentru evitarea dublei impuneri și prevenirea evaziunii fiscale cu privire la impozitele pe venit pentru a susține dezvoltarea colaborării dintre comunitățile de business și a stimula investițiile în economiile naționale; precum și Programul de cooperare între Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova și Ministerul Culturii și Protecției Monumentelor al Georgiei pentru anii 2018-2021 pentru a intensifica colaborarea moldo-georgiană în domeniul cultural.

30 noiembrie

Executivul a aprobat Planul național de facilitare a comerțului pentru anii 2018-2020. Documentul include circa o sută de acțiuni de dezvoltare a sectorului, printre care: simplificarea procedurilor de vămuire, implementarea ghișeului unic pentru comerț, îmbunătățirea infrastructurii, aplicarea tehnologiilor informaționale moderne în procedurile de control de stat și alte măsuri. De implementarea planului vor fi responsabile 14 autorități publice și instituții. Bugetul estimat pentru realizarea tuturor acțiunilor se cifrează la 137 mil. EUR, mijloace ce vor fi alocate din bugetul autorităților responsabile, precum și din contul suportului financiar al partenerilor externi.

5 decembrie

Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a adoptat diminuarea ratei de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt cu 0,5 puncte procentuale, de la 7,0% până la 6,5% anual; precum și a ratelor de dobândă la creditele overnight cu 0,5 puncte procentuale, de la 10,0% până la 9,5% anual, și la depozitele overnight cu 0,5 puncte procentuale, de la 4,0% până la 3,5% anual. În același timp, se mențin norma rezervelor obligatorii din mijloace atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă la nivelul actual de 40,0% din baza de calcul și norma rezervelor obligatorii din mijloace atrase în valută liber convertibilă la nivelul actual de 14,0% din baza de calcul.

8 decembrie

Oficiul de Legătură NATO în Republica Moldova a fost inaugurat la Chișinău. La eveniment au fost prezenți Prim-ministrul P. Filip și Secretarul General Adjunct NATO, R. Göttemoeller, care au menționat că deschiderea Oficiului constituie o etapă importantă în relațiile Republicii Moldova cu Alianța Nord-Atlantică. Oficiul de Legătură NATO la Chișinău este o misiune diplomatică cu experți din statele partenere de dezvoltare ale Republicii Moldova, nu are implicații militare și este instituit în conformitate cu prevederile Acordului, semnat la Bruxelles în 2016.

15 decembrie

Parlamentul Republicii Moldova a votat în lectură finală Legea Bugetului de stat pentru anul 2018. Parametrii bugetului de stat estimează veniturile în sumă de 36,6 mlrd. MDL și cheltuielile bugetului de stat – 41,3 mlrd. MDL, majorându-se cu 8,4% și 9,4% respectiv față de bugetul de stat rectificat pentru anul 2017. Deficitul bugetului de stat pentru anul 2018 se estimează în sumă de 4,7 mlrd. MDL. Totodată, deputații au votat în lectură finală politica fiscală și vamală, dar și Legea bugetului asigurărilor sociale de stat.

20 decembrie

Guvernul a aprobat crearea primului parc pentru tehnologia informației „Moldova IT park”. Parcul este fondat pe un termen de 10 ani, timp în care se planifică atragerea a circa 400 de companii IT. Scopul noii structuri este asigurarea unei platforme organizaționale cu un set de mecanisme și facilități inovative pentru impulsivarea creșterii industriei tehnologiei infor-

mației, crearea de noi locuri de muncă și atragerea investițiilor. Parcul IT va fi unul virtual, cu posibilitatea creării în perspectivă a infrastructurii fizice. Administratorul este numit de Guvern, pe un termen de 5 ani, iar administrația are statut de persoană juridică și activează pe principii de autofinanțare.

20 decembrie

Republica Moldova a semnat acorduri cu Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) și Banca Europeană pentru Investiții (BEI) privind finanțarea interconexiunii rețelelor electrice din Republica Moldova și România. BERD și BEI vor acorda credite în sumă a câte 80 mil. EUR. Sursele financiare vor fi utilizate pentru construcția unei stații back-to-back în Vulcănești, a liniei de transport de 400 kV între Vulcănești și Chișinău, precum și extinderea stației de transformare de la Chișinău. Costul total al proiectului este estimat la 270 mil. EUR. Republica Moldova mai urmează să încheie acorduri de împrumut cu Banca Mondială în sumă de 70 mil. EUR și Acordul de grant UE NIF în valoare de 40 mil. EUR, care a fost agreed.

21 decembrie

Consiliul de Directori al Fondului Monetar Internațional a aprobat cel de-al doilea raport de evaluare al Acordului cu Republica Moldova. Ca urmare a evaluării progresului înregistrat în realizarea angajamentelor asumate, FMI a alocat o nouă tranșă de 22,2 mil. USD Republicii Moldova.

21 decembrie

Parlamentul a votat în lectură finală Programul de Stat "Prima casă", prin care este facilitat accesul familiilor tinere la creditare. Programul are ca scop acordarea de către stat a unui sprijin cetățenilor cu vârsta de maxim 45 de ani, care doresc să achiziționeze o locuință, dar care nu dispun de fonduri suficiente și nici nu se încadrează în condițiile actuale de obținere a unui credit ipotecar. Programul presupune accesul persoanelor fizice la creditele ipotecare, prin garantarea parțială a acestora de către stat. Garanțiile în numele statului vor fi emise de Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii (ODIMM). Implementarea acestui proiect este gândită inclusiv ca o soluție pentru a reduce migrația în rândurile tinerilor.

21 decembrie

Uniunea Europeană a alocat Republicii Moldova suport bugetar în sumă de 36,3 mil. EUR din 47 de mil. EUR solicitate. Obiectivele acestei asistențe sunt crearea locurilor de muncă, creșterea exporturilor pe piața europeană, consolidarea administrației publice, accelerarea dezvoltării rurale și realizarea reformei poliției.

27 decembrie

Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a adoptat menținerea ratei de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt la nivelul actual de 6,5% anual. Se mențin ratele de dobândă la creditele overnight la nivelul actual de 9,5% anual și la depozitele overnight la nivelul actual de 3,5% anual. De asemenea se mențin norma rezervelor obligatorii din mijloace atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă la nivelul actual de 40,0% din baza de calcul și norma rezervelor obligatorii din mijloace atrase în valută liber convertibilă la nivelul actual de 14,0% din baza de calcul.

REZUMATUL EDIȚIEI

Producția

În anul 2017, **produsul intern brut** al economiei naționale a înregistrat o creștere (în termeni reali) de 4,5% comparativ cu anul precedent.

Influența cea mai semnificativă asupra creșterii PIB au avut-o următoarele activități: comerțul cu ridicata și amănuntul – 1,3%; agricultura, silvicultura și pescuitul – 1,0%; industria extractivă și industria prelucrătoare; producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuția apei; salubritatea, gestionarea deșeurilor, activitățile de decontaminare – 0,4%; informațiile și comunicațiile – 0,2%; construcțiile – 0,1%,

Activitățile industriale care au înregistrat în perioada respectivă cele mai mari creșteri au fost: fabricarea echipamentelor electrice (+39,4%), fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice (+16,4%), alte activități industriale n.c.a. (15,1%), fabricarea autovehiculelor, a remorcilor și semiremorcilor (+12%), prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite (+11,4%) și industria alimentară (+6,4%), etc.

Producția agricolă în toate categoriile de gospodării în anul 2017 a marcat o creștere de 8,6% (prețuri comparabile) față de anul 2016. Acest fapt s-a datorat sporirii producției vegetale cu 13,1%, pe când producția animalieră a înregistrat o reducere de 2,1% f.p.s.a.p.

Pe parcursul anului 2017, întreprinderile de transport pe cale rutieră, feroviară, fluvială și aeriană au înregistrat o creștere de 23,8% f.p.s.a.p. a volumului de mărfuri transportate, ce a constituit în unități valorice 17,3 mil. tone. De asemenea, a crescut și parcursul mărfurilor, însumând 4630,1 mil. tone-km (+13,7% f.p.s.a.p.). Numărul de pasageri transportați cu autobuze și microbuze, în perioada respectivă, s-a redus cu 1,8% față de anul precedent.

Volumul de investiții în active imobilizate în anul 2017 a constituit 20996,6 mil. MDL (în prețuri curente), o valoare net superioară cu 1,3% comparativ cu anul 2016. În perioada analizată în structura investițiilor pe tipuri de imobilizări corporale cota predominantă (33,1% față de totalul investițiilor în active imobilizate) îi revine mașinilor, utilajelor și instalațiilor de transmisie.

Prețuri și rate de schimb

Rata medie anuală a inflației pentru anul 2017 s-a plasat cu puțin peste limita superioară intervalului țintei inflației stipulat în Strategia politicii monetare pe termen mediu și a constituit 6,6%, ceea ce reprezintă o accelerare relativă față de nivelul înregistrat în perioada similară a anului precedent (+0,3 p.p.). În aceeași perioadă, pentru componentele IPC s-au înregistrat următoarele majorări: produse alimentare – 7,9%, produse nealimentare – 4,5%, servicii – 7,1%.

În trimestrul IV, 2017 ritmul de creștere a IPC a fost de 7,5%, majorându-se față aceeași perioadă a anului precedent cu 5 p.p. Accelerarea ritmului IPC la sfârșitul anului este imprimată în special de segmentul mărfurilor alimentare și servicii, ca urmare a condițiilor climaterice nefavorabile în primul caz și impactului majorărilor de tarife la unele servicii reglementate, în cel din urmă.

Inflația de bază de la începutul anului 2017 s-a menținut într-un interval de variație relativ stabil, și a constituit 5,1% f.a.p.a.p., scăzând față de aceeași perioadă a anului 2016 cu 0,2 p.p. Rata anuală a inflației de bază de la începutul anului curent s-a situat într-un interval de variație

mai puțin volatil comparativ cu fluctuațiile de IPC, la aceasta au contribuit aprecierea monedei naționale față de principalele valute de referință precum și prin eliminarea din calculul acesteia a unor prețuri asupra cărora influența politicii monetare este puțin semnificativă sau nulă: cele administrate, volatile (legume, fructe, ouă, combustibili), ale produselor din tutun și ale băuturilor alcoolice.

În trimestrul IV, 2017 creșteri neuniforme au înregistrat și alți indici ai prețurilor, care comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent au avut următoarele evoluții:

- ✓ indicele prețurilor producției industriale a crescut comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 0,1 p.p. și a atins nivelul de 2,9%;
- ✓ în sectorul construcțiilor prețurile au scăzut față de nivelul înregistrat în perioada similară a anului precedent cu 3,9 p.p., ritmul de creștere fiind de 5%;
- ✓ prețurile producătorului la produsele agricole s-au diminuat cu 5,2% față de perioada similară a anului 2016;
- ✓ ritmul de creștere a prețurilor pentru combustibili a atins nivelul de 8,7% f.p.s.a.p., ceea ce atestă o majorare cu 10,9 p.p., comparativ cu perioada similară a anului precedent.

În trimestrul IV, 2017 **cursul mediu nominal de schimb** față de principalele valute de referință a fost de 20,5 MDL/EUR și 17,4 MDL/USD, apreciindu-se comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 5,5% față de moneda unică europeană și cu 13,3% față de dolarul SUA.

Politica monetară

Politica monetară promovată de Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2017 a fost influențată de amplificarea presiunilor inflaționiste generate în mare parte de schimbările în politica fiscală, ajustarea prețurilor reglementate la noile realități ale pieței precum și excesul major de lichidități în economie.

În prima jumătate a anului 2017, BNM a menținut neschimbată **rata de bază** la nivelul de 9%, după care aceasta a fost redusă în patru etape, coborând spre sfârșit de an cu 2,5 p.p. față de nivelul înregistrat la sfârșitul anului precedent, până la 6,5%. În același sens s-au modificat și rata dobânzii la creditele overnight care s-a redus până la 9,5% și rata dobânzii la depozitele overnight până la 3,5%.

În anul 2017, **rata rezervelor obligatorii** din mijloace atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă a fost majorată în două etape, în luna aprilie 2017 de la 35% la 37%, după care în luna mai – la 40%, cu 20 p.p. peste maxima istorică a ratei RMO înregistrată în anul 2008. Rata rezervelor obligatorii de la mijloacele atrase în valute convertibile a rămas neschimbată la nivelul de 14%. Menținerea în continuare a acestei rate la un nivel suficient de înalt se repercrutează negativ asupra volumului creditării economiei, care și așa este foarte scăzut.

Volumul activelor oficiale de rezervă către sfârșitul anului 2017 s-a majorat de la începutul anului curent cu 597,4 mil. USD și continuă să crească. Soldul activelor oficiale de rezervă la sfârșitul trimestrului IV, 2017 a constituit 2,8 mld. USD, sporind cu 27,1% f.p.s.a.p.

În anul 2017 **masa monetară** a înregistrat o temperare de ritm, comparativ cu dinamica înregistrată în anul 2016. O contribuție mai semnificativă la creșterea masei monetare, similar situației înregistrate în anul precedent, au avut-o componentele agregatului monetar M1, în special depozitele la vedere în monedă națională.

Finanțele publice

Veniturile Bugetului public național au fost în creștere în anul 2017 cu 16,2 % La formarea resurselor bugetului public au contribuit cu o pondere considerabilă de 47,5% a încasărilor –

bugetul de stat, fiind urmat de bugetul asigurărilor sociale cu 24,93%, cu o pondere mai mică a încasărilor – bugetelor locale cu 18,8%, iar cea mai mică contribuție a avut-o FAOAM, cu 8,8%.

Valoarea veniturilor provenite din impozite și taxe în perioada nominalizată a înregistrat 34476,0 mil. MDL, în creștere față de anul precedent cu 17,9% sau cu 5244,91 mil. MDL. Totodată, s-a înregistrat o descreștere de 363,7 mil. MDL sau 26,5% a veniturilor din granturi. Aportul cel mai mare la formarea venitului BNP le-au avut impozitele pe mărfuri și servicii cu 46,11%, (sau 71,4% din totalul veniturilor fiscale), din care TVA a acumulat 31,60% din total venituri al BPN, iar accizele – 11,15%, cea mai mare parte, cca 96%, revenind accizelor la mărfurile importate. Menționăm, că ponderea scăzută a impozitelor pe venit comparativ cu impozitele și taxele pe mărfuri și servicii ne permite să afirmăm, că economia Republicii Moldova se bazează în continuare pe modelul economiei de consum cu accent pe import de mărfuri și servicii.

Partea de **cheltuieli a bugetului public național** în anul 2017 s-a realizat în valoare de 54524,1 mil. MDL, reprezentând o creștere cu 6 061,5 mil. MDL sau cu 12,5% față de aceeași perioadă a anului precedent. Ca pondere în PIB acestea au înregistrat o diminuare cu 4,86 p.p. de la 40,27% din PIB în 2016 până la 35,41% din PIB în 2017. Ponderea majoră în cheltuielile totale o dețin cele efectuate pentru finanțarea domeniului social – 66,06%, inclusiv protecția socială – 34,97%, ocrotirea sănătății – 13,33%, învățământ – 17,76% iar cele mai mici cheltuieli, de 0,27% le constituie finanțările activităților de protecție a mediului înconjurător.

Executarea bugetului public național în anul 2017 a rezultat cu un **sold bugetar deficitar de 1144,7 mil. lei** în condițiile în care pentru anul 2017 a fost stabilită ținta de deficit bugetar de 3,0% din PIB el a constituit (datele PIB estimativ) doar 0,76%. Este cel mai mic nivel al deficitului bugetar în decursul ultimilor 6 ani și se datorează uni ritm mai rapid de creștere a a veniturilor bugetare față de cheltuieli.

La situația din 31 decembrie 2017, soldul datoriei sectorului public s-a diminuat cu 851,4 mil. lei sau cu 1,4 % comparativ cu sfârșitul anului 2016 și a constituit 58 451,7 mil. lei. Conform datelor privind PIB-ul operativ pentru anul 2017, ponderea datoriei sectorului public în PIB, la situația din 31 decembrie 2017, a constituit 38,9%, înregistrând o diminuare cu 4,9 p.p. comparativ cu situația de la finele anului 2016. Acest fapt se datorează nu diminuării valorii absolute a datoriei publice, ci ritmului accelerat de creștere a PIB-ului față de ritmul de creștere a datoriei publice.

Sectorul bancar

Problema majoră a activității sectorului bancar pe parcursul anului 2017 este diminuarea valorii portofoliului de credite brute acordate de către băncile comerciale, care a înregistrat o depreciere de cu 3,71 la sută sau 1 288,0 mil. MDL. Diminuarea ritmului de acordare a creditelor nu s-a asociat însă și cu scăderea nivelului de risc a portofoliului. Astfel, pe parcursul anului 2017, valoarea creditelor neperformante a fost în creștere cu 481,6 mil. MDL sau 2,0% față de 31.12.2016 ponderea lor în total portofoliu de credite constituind 18,38%. Totodată se remarcă migrarea creditelor de la persoanele juridice spre persoanele fizice și din valută străină în cea națională, fapt datorat aprecierii leului moldovenesc, dar și creșterii cererii față de creditele de consum în detrimentul celor de finanțare a activității de antreprenariat.

Pe parcursul anului 2017, activele sectorului bancar au continuat să înregistreze creștere, băncile menținând capitalul, lichiditatea și profitabilitatea la un nivel înalt. Creșterea valorii activelor, din păcate s-a datorat în special creșterii lichidităților. Astfel, ponderea activelor lichide în totalul activelor (principiul II al lichidității) înregistrează nivelul de 55,48%, mai mult cu 6,3 p.p. față de 31.12.2016 și de cca 2,5 ori mai mare decât limita minimă, stabilită de BNM. Sporirea continua de lichidități în sistemul bancar este rezultatul înăsprii politicii monetare promovate de BNM, care, în fond, are ca scop sterilizarea excesului de masă monetară în vederea menținerii țintei inflaționiste, dar afectează capacitatea băncilor de a credita. *Prin urmare,*

constatăm o creștere exagerată a lichidităților bancare, precum și la o migrare a unei părți de active din credite spre active lichide cu risc redus și rentabilitate acceptabilă, cum ar fi valorile mobiliare de stat.

Problemele sistemului bancar, identificate anterior, sunt reflectate de rezultatul financiar, realizat de bănci în anul 2017. La 31 decembrie 2017, profitul băncilor pe întregul sistem a constituit 1 538,8 mil. MDL, în creștere cu 60,5 mil. MDL sau 4,09% față de aceeași dată a anului precedent. Majorarea profitului este determinată de diminuarea cheltuielilor cu dobânzile (de la depozite) cu 37,1 la sută, diminuarea deprecierilor la activele financiare cu 61,39 la sută și de majorarea veniturilor neaferente dobânzilor cu 6,8 la sută (în mare parte, din taxe și comisioane cu 10,8 la sută). Totuși, doar 39,51% din totalul veniturilor sunt asigurate de activitatea de intermediere financiară, fapt ce confirmă o implicare foarte slabă a băncilor în activitatea de redistribuire a fondurilor și, implicit, la creșterea economică prin asigurarea cu resurse necesare a economiei reale. Deși se atestă o creștere a veniturilor din activitatea de bază a băncilor, cu 1,7 p.p., această creștere a ponderii venitului net din dobânzi în total venituri, însă a fost condiționată de diminuarea plăților cu dobânzile la depozite și nu din creșterea încasărilor din creditele acordate.

Prioritățile sectorului bancar moldovenesc rămân a fi asigurarea transparenței structurii acționarilor și îmbunătățirea aplicării normelor de supraveghere prudencială de către băncile autohtone. Cele mai mari bănci comerciale din Republica Moldova, rămân sub supravegherea intensivă încă pe un termen de 3 luni iar la 01 iulie 2017, când a expirat termenul de decizie asupra vânzării pachetului de 41,09% din acțiunile B.C. „Moldova-Agroindbank” S.A., CNPF l-a extins încă pentru 6 luni, deoarece pentru el încă nu s-a găsit cumpărător.

Sectorul extern

Balanța de plăți. Soldul contului curent al balanței de plăți în anul 2017 a fost în creștere de 2,2 ori față de anul 2016. Contului curent al balanței de plăți a înregistrat un deficit de 616,94 mil. dolari. Soldul balanței serviciilor s-a majorat până la 315,29 mil. dolari. Comparativ cu anul 2016 această creștere s-a datorat creșterii exporturilor cu 19,7%, iar importurile de servicii s-au majorat cu 13,2%. Contul de capital a înregistrat un sold negativ de 30,41 mil. dolari. Contul financiar s-a soldat cu intrări nete de capital în valoare de 569,77 mil. dolari.

Poziția investițională internațională a R.M. și-a continuat tendința din perioadele precedente, înregistrând un sold net debitor de 3954,33 mil. dolari, ce s-a aprofundat cu 30,3% față de finele anului 2016.

Volumul total al transferurilor de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice din R. Moldova, în 2017 a constituit 1199,97 milioane dolari fiind în creștere cu 11,2%, comparativ cu anul 2016.

Comerțului exterior cu bunuri, în 2017 a constituit 7256,5 mil. dolari, înregistrând o creștere cu 19,6% (1191,5 mil. dolari), comparativ cu perioada similară a anului precedent, creșterea comerțului exterior a fost influențată de evoluția pozitivă a sectorului agricol.

Deficitul al balanței comerciale în anul 2017 a constituit 2406,3 mil. dolari, cu 431,3 mil. dolari (21,8%) mai mult față de cel înregistrat în anul 2016.

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în anul 2017 a constituit 50,2%, față de 50,9% înregistrat în anul 2016.

Mediul de afaceri

Numărul întreprinderilor înregistrate de Agenția Serviciilor Publice s-a majorat semnificativ în T IV 2017 comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, indicele constituind 115,5%. În

ansamblu, numărul întreprinderilor înregistrate în anul 2017 a marcat o creștere de 12,9% comparativ cu anul precedent. Astfel, potrivit datelor Agenției Serviciilor Publice, în Registrul de stat în anul 2017, au fost trecute 6406 întreprinderi noi.

Și în anul acesta continuă tendința de creștere a *numărului de întreprinderi radiate*. În T IV 2017, numărul întreprinderilor radiate a marcat cea mai mare creștere comparativ cu perioada similară a anilor 2012-2016. Astfel, în T IV 2017 numărul întreprinderilor radiate din Registrul de stat s-a majorat de 2,3 ori f.p.s.a.p., constituind 1936 de unități. Per ansamblu, în anul 2017, numărul întreprinderilor radiate a constituit 8540 de unități sau de 2,1 ori mai mult față de anul 2016.

Sectorul social

Situația demografică. În anul 2017 numărul născuților-vii total pe țară a constituit 34059 pers., fiind în scădere cu 3335 copii sau cu 8,9% comparativ cu anul precedent, rata natalității a fost de 9,6 născuți-vii la 1000 locuitori, fiind în scădere cu 0,9 p.p. f.a.p. Numărul de decedați a constituit 36764 pers., înregistrând o scădere de 1725 pers. sau cu 4,5% f.a.p., iar rata mortalității a ajuns la 10,4 decedați la 1000 locuitori, în scădere cu 0,4 p.p. f.a.p. Numărul copiilor decedați în vârstă sub 1 an în anul 2017 a constituit 330 cazuri și s-a redus cu 23 cazuri în comparație cu perioada anului precedent. Scăderea naturală în 2017 a constituit -2705 pers. (-1095 pers. în anul precedent) sau -0,8 pers. la 1000 de locuitori (-0,3 pers. la 1000 de locuitori în anul precedent), majorându-se puternic față de anul precedent și fiind cea mai pronunțată scădere naturală din ultimii 7 ani. Numărul *căsătoriilor* total pe țară în anul 2017 a constituit 20921, micșorându-se cu 1071 sau cu 4,9% față de perioada anului trecut, iar rata nupțialității a constituit 5,9 căsătorii la 1000 locuitori, reducându-se cu 0,3 p.p. f.a.p. Indicatorul în cazul numărului divorțurilor din țară a constituit 9312, fiind în scădere cu 1293 sau cu 12,2% față de anul precedent. Rata divorțialității a constituit 2,6 divorțuri la 1000 locuitori, cu 0,4 p.p. mai puțin f.a.p. În anul 2017 atât numărul divorțurilor și rata divorțialității, cât și numărul căsătoriilor și rata nupțialității au cele mai mici valori din ultimii 11 ani.

Piața forței de muncă. În anul 2017 populația economic activă a constituit 1259,1 mii pers., micșorându-se cu 1,1% sau cu 13,7 mii pers. în comparație cu anul 2016. Totodată, rata de activitate a populației a fost de 42,2% și s-a micșorat cu 0,4 p.p. față de nivelul anului 2016. Populația ocupată a fost de 1207,5 mii pers., fiind în scădere cu 1,0% comparativ cu anul precedent. Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste a constituit 40,5%, micșorându-se puțin față de anul 2016 (40,8%). Numărul șomerilor, conform Biroului Internațional al Muncii a constituit 51,6 mii pers., fiind în descreștere cu 3,2% față de anul 2016 (53,3 mii pers.). Rata șomajului la nivelul țării în 2017 a fost de 4,1%, fiind practic la nivelul din anul precedent (4,2%). Populația inactivă din țară (15 ani și peste) în anul 2017 a fost de 1724,7 mii pers., constituind 57,8% din populația totală de această categorie de vârstă și s-a micșorat cu 0,4 p.p. față de anul precedent. Grupul NEET în anul 2017 a deținut o pondere de 29,3% din populația din grupa de vârstă de 15-29 ani (în afară de populația plecată peste hotare la lucru sau în căutarea unui loc de muncă).

Remunerarea muncii. În anul 2017 câștigul salarial nominal mediu lunar brut a constituit 5697,1 MDL, majorându-se cu 12,1% față de anul 2016, iar în termeni reali – cu 5,2%. T IV al anului 2017 este caracterizat de o creștere a salariului nominal mediu lunar (6113,6 MDL) cu 12,4% față de același trimestru al anului precedent. În sectorul bugetar salariul mediu lunar (5165,7 MDL) s-a majorat f.p.s.a.p. cu 18,0%, într-o mai mare măsură decât câștigul salarial mediu lunar din sectorul real (6491,8 MDL), care a crescut f.p.s.a.p. cu 10,3%. Cele mai bine plătite tipuri de activități economice sunt: Activități financiare și de asigurări (13021,6 MDL), Informații și comunicații (12875,5 MDL) și Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (11127,5 MDL).

Veniturile disponibile ale populației pe o lună în anul 2017 au constituit 2244,9 MDL în medie la o persoană, fiind în creștere cu 9,0% f.a.p. În termeni reali veniturile populației au crescut cu 2,2% f.a.p. Cele mai importante surse de venit rămân a fi în continuare: salariile (43,1%), prestațiile sociale (23,4%) și transferurile bănești din afara țării (16,5%).

Cheltuielile de consum medii lunare ale populației în anul 2017 au constituit în medie pe o persoană 2250,3 MDL, majorându-se cu 6,3% față de anul 2016. În termeni reali, ajustând la indicii prețurilor de consum, cheltuielile populației s-au micșorat în medie cu 1,0% f.a.p. Cea mai mare parte a cheltuielilor continuă să fie direcționată spre: consumul alimentar (43,4%), întreținerea locuinței (18,6%) și îmbrăcăminte și încălțăminte (10,4%).

Protecția socială a populației. Conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 ianuarie 2018 a constituit 716,0 mii pers. sau cu 24,8 mii pers. mai mult comparativ cu 1 ianuarie 2017. Mărimea medie a pensiei lunare stabilite la 1 ianuarie 2018 a constituit 1527,87 MDL, fiind în creștere cu 19,8% față de 1 ianuarie 2017.

Minimul de existență. Minimul de existență în anul 2017 în medie pe lună la o persoană a constituit 1862,4 MDL, majorându-se cu 3,5% față de anul 2016. În orașele mari minimul de existență a constituit 2072,6 MDL, mai mult cu 2,9% față de 2016, pentru orașe mici – 1861,6 MDL, cu 5,5% mai mult față de anul precedent, pentru sate el a constituit 1770,5 MDL, mai mult cu 2,7% față de anul 2016. Minimul de existență în orașele mari a fost cu 11,3% mai mare decât cel din orașele mici și cu 17,1% mai mare decât minimul de existență în sate. Pe categorii de populație, valoarea maximă a minimului de existență revine populației în vârstă aptă de muncă – 1984,5 MDL și, în special, bărbaților – 2153,7 MDL.

Capitolul I

PRODUCȚIA¹

Produsul intern brut

Conform calculelor preliminare, produsul intern brut pentru perioada anului 2017 a constituit 150369 mil. MDL, în prețuri curente, marcând o creștere în termeni reali cu 4,5% comparativ cu perioada similară a anului precedent.

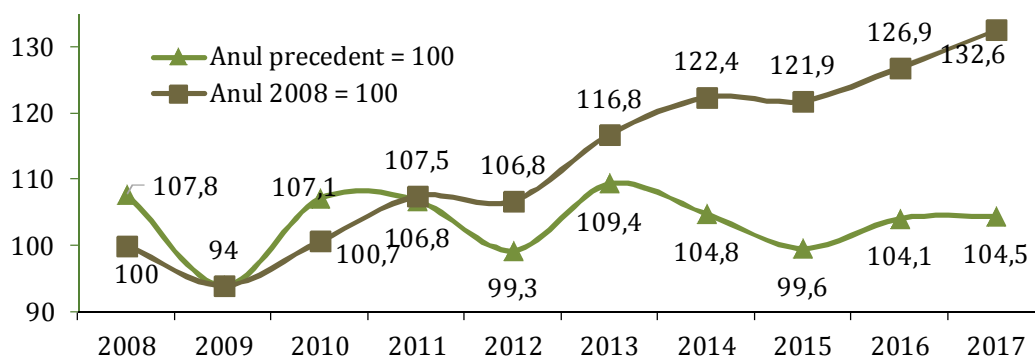

Figura 1.1. Evoluția PIB în anii 2008 - 2017 (%)

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor BNS.

În anul 2017 au fost înregistrate creșteri ale PIB pe parcursul tuturor celor 4 trimestre.

Tabelul 1.1. Evoluția trimestrială a PIB în anul 2017

	TR. I	TR. II	TR. III	TR. IV	Anual
PIB, mil. MDL (trimestrial)	29670	34251	45523	40925	150369
În % față de perioada respectivă a anului precedent (evoluție trimestrială)	103,1	102,5	105,4	106,4	104,5

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor BNS.

Principalele ramuri care au contribuit la formarea și sporirea PIB-ului au fost:

- Comerțul cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor; transportul și depozitările; activitățile de cazare și alimentație publică având o pondere în formarea PIB de 20,5%, au contribuit la creșterea acestuia cu 1,3% și la majorarea VAB cu 6,6%;
- Agricultură, silvicultură și pescuitul au constituit în perioada respectivă 12,2% din PIB, astfel contribuind la creșterea acestuia cu 1,0%, iar la majorarea VAB cu 7,9%;
- Industria extractivă și industria prelucrătoare; producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuția apei; salubritatea, gestionarea deșeurilor, activitățile de decontaminare au avut o contribuție la formarea PIB-ului de 14,6%, astfel influențând la creșterea cu 0,4% și la majorarea VAB cu 3,0%;
- Informațiile și comunicațiile deținând o pondere de 5,7% au ajutat la creșterea PIB-ului cu 0,2% și la majorarea VAB cu 3,0%;

¹ Analiza este prezentată fără datele întreprinderilor și organizațiilor din partea stângă a Nistrului și mun. Bender, pe baza statisticilor oficiale, elaborate de către Biroul Național de Statistică. În unele cazuri, special menționate, sunt prezentate datele disponibile vizând regiunea transnistreană, difuzate de către organul de statistică din regiune.

- Construcțiile au înregistrat o contribuție la formarea PIB-ului de 3,3%, favorizând la creșterea acestuia cu 0,1% și o sporire a VAB cu 4,3%.

Total pe economie, VAB a marcat o creștere cu 3,8% comparativ cu anul 2016, astfel contribuind la formarea PIB-ului cu 84,1% și la creșterea lui cu 3,3%.

În perioada respectivă, de asemenea s-a majorat și volumul impozitelor pe produse cu 6,9% f.p.s.a.p., ce a contribuit la creștere și formarea PIB-ului cu 1,1% și 16,3%, respectiv.

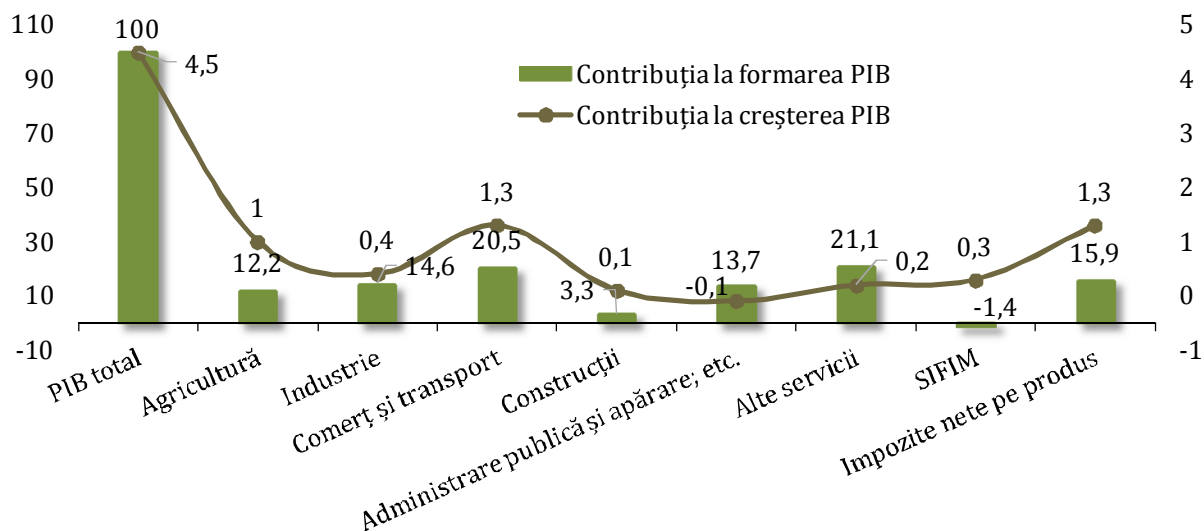

Figura 1.2. Contribuția componentelor de resurse la formarea PIB-ului în anul 2017 și la creșterea acestuia față de anul 2016, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Din punct de vedere al categoriilor de utilizări, formarea și creșterea PIB-ului s-au datorat în mare parte:

- Consumului final al gospodăriilor populației – cu o pondere în PIB de 85,8% în anul 2017, ce a marcat o creștere cu 4,9% f.p.s.a.p., influențând astfel la majorarea PIB-ului cu 4,2%.
- Formării brute de capital fix ce a contribuit la formarea PIB-ului cu 21,9% din totalul acestuia, care în perioada respectivă s-a majorat cu 5,3% astfel sporind PIB-ul cu 1,2%.

Datorită prezenței influenței mai accentuate a importurilor comparativ cu exporturile, exportul net a avut o influență negativă (-2,7%) la creșterea PIB-ului.

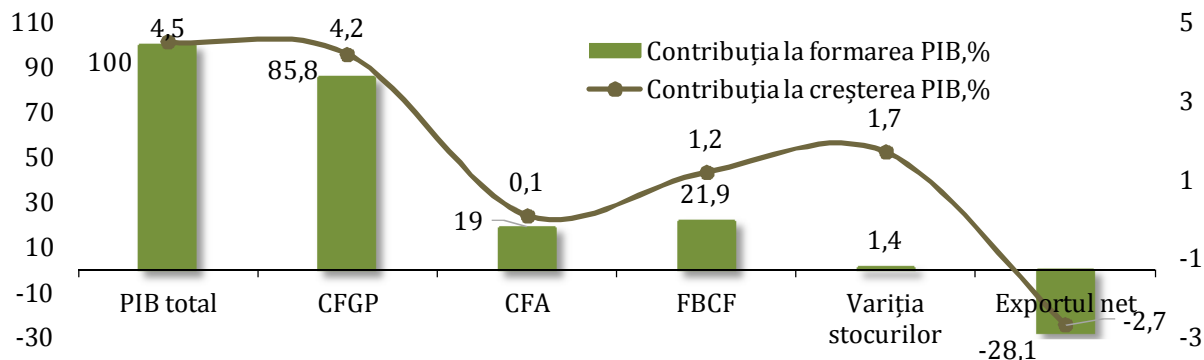

Figura 1.3. Contribuția componentelor de utilizări la formarea PIB-ului în anul 2017 și la creșterea acestuia față de anul 2016, %

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Industria

Deși la începutul anului 2017, în luna ianuarie a fost înregistrată o creștere de 6,6% a producției industriale comparativ cu perioada similară a anului precedent, ritmul de creștere pe lună ce trece a fost în scădere, marcând în luna aprilie o diminuare de 0,8%. În perioada ianuarie-mai – ianuarie-iulie, se atestă o creștere nesemnificativă a indicilor volumului producției industriale, sfârșitul anului fiind marcat de o redresare a ritmului de sporire a indicatorilor, fapt ce a imprimat o creștere de 3,4% pentru perioada ianuarie-decembrie 2017 f.p.s.a.p.

Acest rezultat se datorează în mare parte industriei prelucrătoare care de-a lungul perioadei anului 2017 a înregistrat o creștere de 4,5%. Cele mai semnificative ritmuri de creștere a tipurilor de producție ce au favorizat creșterea industriei prelucrătoare au fost: fabricarea echipamentelor electrice (+39,4%), fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice (+16,4%), alte activități industriale n.c.a. (15,1%), fabricarea autovehiculelor, a remorcilor și semiremorcilor (+12%), prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite (+11,4%) și industria alimentară (+6,4%).

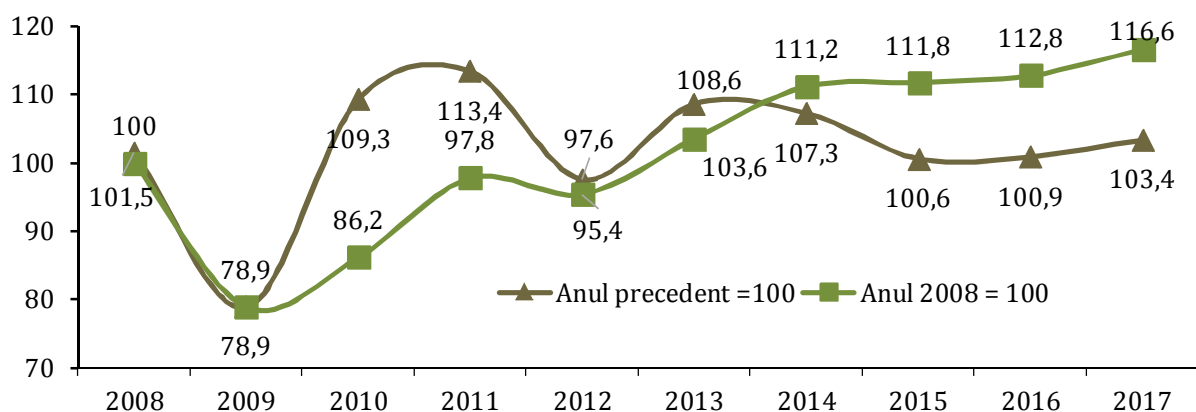

Figura 1.4. Indicii volumului producției industriale în anii 2008-2017 (%)

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor BNS.

Pe de altă parte, în aceeași perioadă sunt înregistrate și diminuări ale indicilor de producție la asemenea activități ca: industria extractivă, care a înregistrat o reducere de 3,7% comparativ cu perioada similară a anului precedent, producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer, care a condiționat o diminuare de 1,7% f.p.s.a.p.

Tabelul 1.2. Indicii volumului producției industriale, anul precedent = 100

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Industrie – total	113,4	97,6	108,6	107,3	100,6	100,9	103,4
Industria extractivă	127,2	78,8	122,2	100,2	91	84,2	96,3
Industria prelucrătoare	113,9	99,4	110,7	108,5	102,3	101,8	104,5
Producția, transportul și distribuția energiei electrice	97,4	100,9	97	104,5	98,7	98,2	98,3

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor BNS.

Analizând indicii volumului producției industriale în perioada anilor 2011-2017 vom fi nevoiți să constatăm că începând cu anul 2015 creșterea acestora se datorează, în special, industriei prelucrătoare, iar pe de altă parte, industria extractivă și producția, transportul și distribuția energiei electrice influențează negativ volumul producției industriale totale.

Agricultura

Pe parcursul anului 2017, sectorul agricol al Republicii Moldova a înregistrat o creștere de 8,6% (prețuri comparabile) față de anul 2016. Acest fapt, în mare măsură, se datorează creșterii producției agricole vegetale cu 13,1% f.p.s.a.p. În același timp, producția animalieră a înregistrat o reducere cu 2,1% f.p.s.a.p.

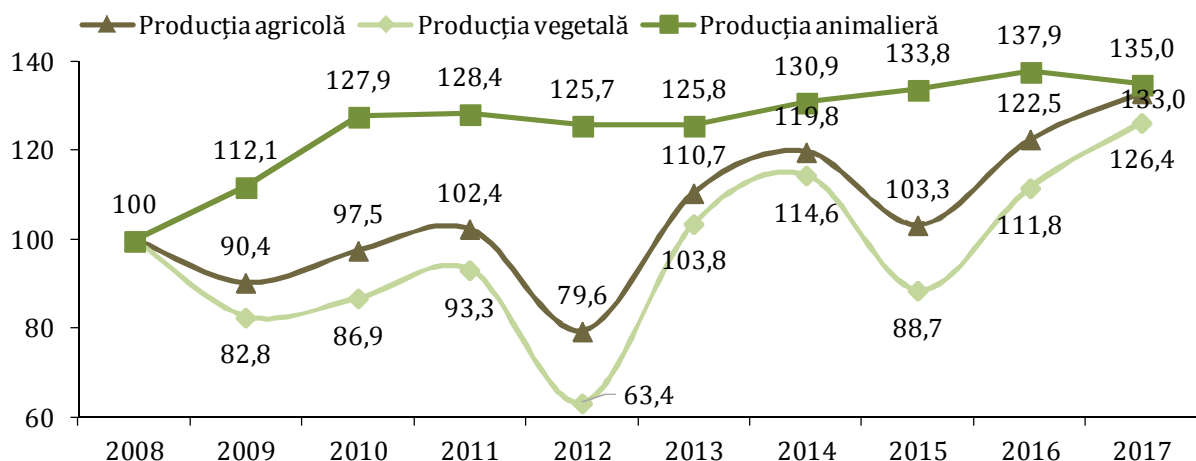

Figura 1.5. Evoluția volumului producției agricole în anii 2009-2017, comparativ cu anul 2008, %

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor BNS.

Creșterea producției vegetale în perioada respectivă se datorează practic, recoltei bune la toate tipurile de produse vegetale, care au contribuit la creșterea menționată anterior în ritmuri diferite, excepție fiind producția de cartofi și grâu, ce au marcat reduceri de 7,9% și 3,4% respectiv f.p.s.a.p.

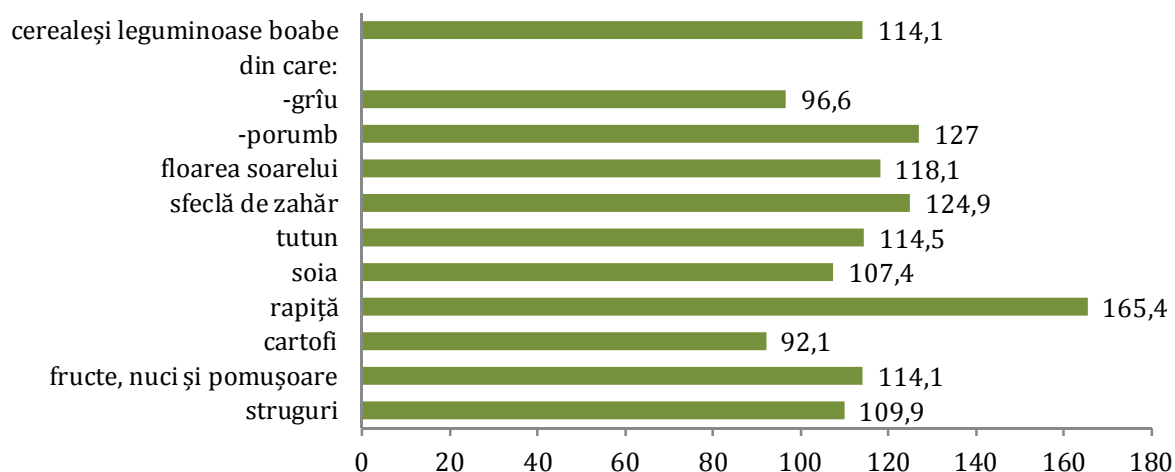

Figura 1.6. Indicele producției agricole pentru principalele culturi agricole în anul 2017, față de perioada similară a anului precedent, %

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Reducerea producției animaliere în perioada anului 2017 a fost condiționată de reducerea creșterii vitelor și păsărilor în masă vie cu 3,1% (întreprinderile agricole – 2,4%, gospodăriile populației – 3,7%) și reducerii producției de lapte cu 3,8% (întreprinderile agricole – 2,9%, gospodăriile populației – 3,9%). Doar producția de ouă în perioada respectivă a înregistrat o

majorare de 5,1% comparativ cu anul 2016, ca rezultat al creșterii producției în întreprinderile agricole cu 8,4%, iar în gospodăriile populației cu 2,7%.

Tabelul 1.3. Principalele timpuri de producție animalieră, 2017

	Total	în % față de 2016	ponderea în % față de total
Creșterea vitelor și păsărilor în masă vie – total (mii tone)	187,9	96,9	100
din care:			
întreprinderile agricole	74,6	97,6	39,7
gospodăriile populației	113,3	96,3	60,3
Lapte – total (mii tone)	484,9	96,2	100
din care:			
întreprinderile agricole	24,3	97,1	5,0
gospodăriile populației	460,6	96,1	95,0
Ouă – total mil. buc	708,1	105,1	100
din care:			
întreprinderile agricole	317,1	108,4	44,8
gospodăriile populației	391,0	102,7	55,2

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Comerț și alte servicii destinate pieței

În anul 2017 se observă o diminuare a cifrei de afaceri a **comerțului cu amănuntul** (cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete) cu 4,6%, pe când cifra de afaceri a **comerțului cu ridicata** (cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete) s-a majorat cu 19,9% f.p.s.a.p. În același timp, în anul 2017, **comerțul cu autovehicule și motociclete** se bucură de o creștere cu 12,9% a cifrei de afaceri comparativ cu anul 2016. Cifra de afaceri pentru **serviciile de piață prestate populației** în perioada respectivă s-a diminuat cu 0,4% față de 2016, pe când cifra de afaceri pentru **serviciile de piață prestate, în principal, întreprinderilor** s-a bucurat de o creștere de 8,8% comparativ perioada similară a anului precedent.

Investiții în active materiale pe termen lung

Pe parcursul anului 2017, investițiile în active imobilizate au însumat 20996,6 mil. MDL (în prețuri curente). Acest fapt a permis înregistrarea unei creșteri cu 1,3% a valorii acestora (în prețuri comparabile) comparativ cu anul 2016.

Creșterea menționată anterior se datorează, în mare parte, investițiilor în imobilizările corporale, ce constituie 98,3% din totalul investițiilor în active imobilizate, care în perioada respectivă comparativ cu anul 2016 au avut o creștere de 1%. În același timp, comparativ cu anul 2016, investițiile în imobilizările necorporale notează o creștere de 20,1% f.p.s.a.p.

Tabelul 1.4. Structura investițiilor în active imobilizate pe parcursul anului 2017

	Realizări, mil. MDL	în % față de ianuarie - septembrie 2016	în % față de total
A	1	2	3
Investiții în active imobilizate – total	20996,2	101,3	100,0
Imobilizări necorporale	350,3	120,0	1,7
Imobilizări corporale, din care:	20646,3	101,0	98,3
- clădiri rezidențiale	3039,5	88,2	14,5
- clădiri nerezidențiale	3954,7	88,7	18,8

Tabelul 1.4 – continuare

A	1	2	3
- construcții ingineresti	3698,0	124,8	17,6
- mașini, utilaje, instalații de transmisie	6940,9	108,8	33,1
- mijloace de transport	1893,2	99,9	9,0
- alte imobilizări corporale	1120,0	113,1	5,3

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Cele mai semnificative creșteri în cadrul imobilizărilor corporale au fost înregistrate de investițiile în construcții ingineresti (+24,8%), investițiile în alte imobilizări corporale (+13,1%) și investițiile în mașini, utilaje, instalații de transmisie (8,8%). Cele mai semnificative reduceri în cadrul investițiilor în imobilizările corporale în perioada dată comparativ cu anul 2016 au fost înregistrate de investițiile în clădiri rezidențiale (-11,8%), fiind urmate de investițiile în clădiri nerezidențiale (-11,3%) și investițiile în mijloace de transport (-0,1%).

Sursele de finanțare alocate pentru investițiile imobilizate în mare parte au fost din partea din mijloacele proprii ale investitorilor (65,6% din totalul investițiilor imobilizate), care, totuși, au suportat o reducere de 3,2% f.p.s.a.p., fiind urmate de categoria altor surse cu o pondere de 16,7% și o creștere de 10,2%, investițiile din partea bugetului de stat cu o contribuție de 6,5% la totalul investițiilor și o creștere de 27,4%, bugetul unităților administrativ-teritoriale cu o cotă de 6% și o creștere de 33,2% și sursele venite din străinătate cu o pondere de 5,2% din total și o reducere de 16,5% f.p.s.a.p.

Tabelul 1.5. Structura investițiilor în active imobilizate pe surse de finanțare în perioada anului 2017

	Realizări, mil. MDL	în % față de ianuarie - decembrie 2016	în % față de total
Investiții în active imobilizate – total	20996,6	101,3	100,0
care sunt finanțate din contul:			
- bugetul de stat	1372,9	127,4	6,5
- bugetul unităților administrativ – teritoriale	1251,5	133,2	6,0
- mijloacelor proprii	13768,7	96,8	65,6
- surselor din străinătate	1095,5	83,5	5,2
- altor surse	3508,0	110,2	16,7

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Transporturi

Pe parcursul anului 2017, întreprinderile de transport pe cale rutieră, feroviară, fluvială și aeriană au înregistrat o creștere de 23,8% f.p.s.a.p. a volumului de mărfuri transportate, ce a constituit în unități valorice 17,3 mil. tone. În aceeași perioadă, de asemenea, a crescut și parcursul mărfurilor, însumând 4630,1 mil. tone-km (+13,7% f.p.s.a.p.). Acest fapt se datorează creșterii modului transportării mărfurilor pe cale rutieră, care deținând o pondere de aproximativ 71,4% din totalul mărfurilor transportate în anul 2017, a marcat o creștere de 19,3% f.p.s.a.p., fiind urmat de transportarea de mărfuri pe cale feroviară cu o creștere de 37,9% și cea aeriană care a crescut de 2,2 ori. Transportarea mărfurilor pe cale fluvială a înregistrat reduceri nesemnificative (-0,6%).

Tabelul 1.6. Volumul mărfurilor transportate pe parcursul anului 2017

	2017	în % față de 2016	Cota din totalul mărfurilor transportate
Mărfuri transportate - total, mii tone	17290,6	123,8	100,00
din care, pe modul de transport:			
- feroviar	4816,3	137,9	27,86
- rutier	12338,4	119,3	71,36
- fluvial	134,8	99,4	0,78
- aerian	1,1	2,2 ori	0,01

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

În anul 2017 cel mai solicitant mod de deplasare (aproximativ 96,7% din totalul pasagerilor) ales de către pasageri a fost prin intermediul autobuzelor și microbuzelor care, însă, pe parcursul acestui an a avut diminuări de 1,8% față de anul 2016. În același timp, modul aerian de deplasare ales de către pasageri a crescut considerabil +45,4% f.p.s.a.p.

Turism

În perioada anului 2017 agențiile de turism și tur-operatorii s-au bucurat de o creștere a serviciilor acordate pentru turiști și excursioniști cu 21,7% comparativ cu anul 2016, numărul de turiști și excursioniști constituind 285 de mii. Creșterea atinsă se datorează în mare măsură creșterii numărului de participanți ai turismului emițător și ai turismului receptor – cu 29,4% și 11,7% respectiv f.p.s.a.p. În aceeași perioadă se observă diminuarea numărului de participanți la turismul intern – cu 7,7%.

Ponderea persoanelor care au vizitat Republica Moldova cu ajutorul agențiilor de turism și a tur-operatorilor cu scopul de odihnă, recreere și agrement a constituit 78,3% din numărul total de turiști, cei cu scop de afaceri și activități profesionale – 17,2% și cei cu scop de tratament – 4,5%.

Față de perioada respectivă a anului trecut, în 2017 numărul de turiști și excursioniști a atins cifra de 229,3 mii, ce a însemnat o creștere de 29,4%. Majoritatea rezidenților (98,9%) plecați peste hotare au avut drept scop odihna, recreerea și agrementul, astfel principalele locuri de destinație fiind Turcia (35,7%), Bulgaria (23,4%), România (13,6%) și Grecia (10,3%).

Tabelul 1.7. Turiști și excursioniști participanți la turismul organizat prin intermediul agențiilor de turism și a tur-operatorilor

	turiști și excursioniști în perioada ianuarie- iunie 2017	% față de ianuarie-iunie 2017
TOTAL	284 953	121,7
Turism receptor (primirea cetățenilor străini în țară)	17 497	111,7
Turism emițător (deplasarea rezidenților Republicii Moldova în străinătate)	229 349	129,4
Turism intern (deplasarea rezidenților Republicii Moldova în interiorul țării, în scop turistic)	38 107	92,3

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică

Numărul de turiști și excursioniști ce au beneficiat de serviciile turismului intern în anul 2017 s-a redus cu 7,7%, constituind astfel 38,1mii persoane. Principalele agenții care au beneficiat de acordarea serviciilor de turism intern au fost din municipiul Chișinău (45,8%), regiunile de dezvoltare Centru (27,2%) și Sud (24,1%).

Situația în regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru și mun. Bender²

Economia în regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru în anul 2017 a redus din tendințele negative înregistrate în ultimii ani, reușind să direcționeze vectorul economic spre o direcție pozitivă de creștere.

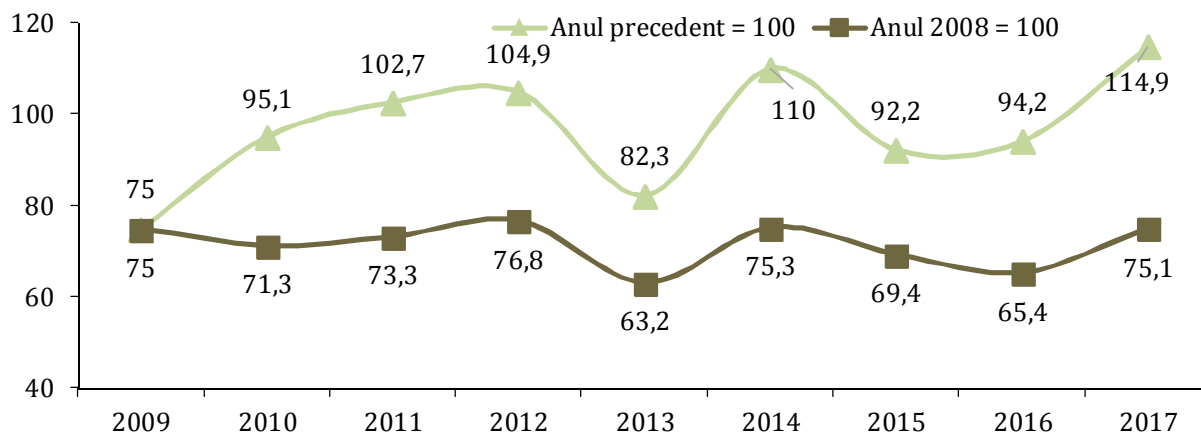

Figura 1.7. Dinamica anuală a indicelui producției industriale 2009 -2017 (%)

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor Organului oficial de statistică din regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru.

Conform informației prezentate de către Organul de statistică din regiunea transnistreană indicele producției industriale pentru anul 2017 în regiunea din partea stângă a râului Nistru și mun. Bender a constituit 114,9% în comparație cu anul 2016. Acest fapt în mare parte se datorează siderurgiei, indicii căreia au crescut în perioada respectivă practic de 2 ori, industriei electrotehnice, ce a avut o creștere de 33,8%, industriei constructoare de mașini și a prelucrării metalelor – cu o creștere de 26,2% ș.a. În aceeași perioadă au fost înregistrate și reduceri ale producției industriale, în special în sectorul electroenergetic (-7,3%), industria chimică (-1,7%) și industria tipografică (-28,4%).

Pe parcursul anului 2017 volumul de investiții în mașini, utilaje, mijloace de transport (ce dețin o pondere de 59,6% din totalul de investiții) s-a redus cu 35,2%, aceeași tendință fiind urmată de investițiile în lucrările de construcții montaj (ce dețin o cotă de 38,7% din totalul de investiții) care s-au redus cu 16,2%. Astfel, investițiile în imobilizările corporale în perioada respectivă s-au diminuat cu 30,6%. Spații locative care în perioada dată au fost date în exploatare au atins suprafața de 50,6 mii metri pătrați, cu 27,3% f.p.s.a.p.

Anul 2017 nu a fost cel mai reușit an la capitolul agricultură în partea stângă a râului Nistru și mun. Bender, astfel fiind înregistrată în medie o cantitate de 40,4 chintale pe hectar a cerealelor și leguminoaselor, cifră cu 9,8% mai mică comparativ cu anul 2016.

De asemenea, au fost înregistrate reduceri și la capitolul transport, astfel au fost transportate mărfuri cu 32,1% mai puțin f.p.s.a.p., având și un parcurs mai redus față de anul precedent cu 14,8%. Doar transportul de pasageri în perioada respectivă a înregistrat creșteri (+9,6%) comparativ cu anul 2016.

Comerțul cu amănuntul în perioada anului 2017 se bucură de o creștere cu 6,9% f.p.s.a.p. Acest fapt se datorează creșterii atât a cifrei de afaceri a vânzătorilor produselor nealimentare (+10%) cât și cifrei de afaceri a produselor alimentare (+4,6%). Doar serviciile prestate populației au înregistrat reduceri cu 0,4% f.p.s.a.p.

² Conform datelor organului de statistică din regiunea transnistreană: <http://www.mepmr.org/gosudarstvennaya-statistika/informacziya> Din cauza implementării parțiale a standardelor internaționale la elaborarea statisticilor oficiale de către organul de statistică din regiunea transnistreană, precum și a accesului redus la meta date, comparabilitatea datelor cu cele elaborate de către BNS este limitată și este dificil de evaluat.

Capitolul II

PREȚURI, RATE DE SCHIMB ȘI POLITICA MONETARĂ

2.1. Prețuri și rate de schimb

Prețuri

Rata medie anuală a inflației pentru anul 2017 s-a plasat cu puțin peste limita superioară intervalului țintei inflației stipulat în Strategia politicii monetare pe termen mediu și a constituit 6,6%, ceea ce reprezintă o accelerare relativă față de nivelul înregistrat în perioada similară a anului precedent (+0,3 p.p.). În aceeași perioadă, pentru componentele IPC s-au înregistrat următoarele majorări: produse alimentare – 7,9%, produse nealimentare – 4,5%, servicii – 7,1%.

În trimestrul IV, 2017 ritmul de creștere a IPC a fost de 7,5%, majorându-se față aceeași perioadă a anului precedent cu 5 p.p. Pentru componentele IPC în lunile octombrie-decembrie 2017 s-au înregistrat următoarele majorări: produse alimentare – 10%, produse nealimentare – 4,1%, servicii – 8,2%. Se observă că tendința de accelerare a ritmului IPC în această perioadă, similar perioadei precedente, este imprimată în special de segmentul mărfurilor alimentare și servicii, ca urmare a condițiilor climaterice nefavorabile în primul caz și impactului majorărilor de tarife la unele servicii reglementate, în cel din urmă.

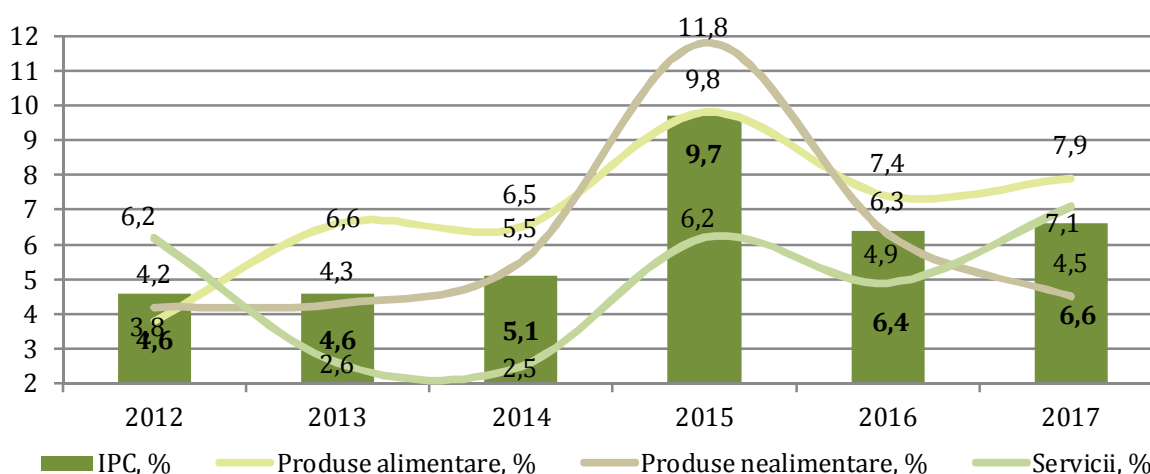

Figura 2.1.1. Ritmul anual de creștere a IPC și a componentelor sale, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

În trimestrul IV 2017, prețurile la produsele alimentare s-au majorat cu 10% ceea ce reprezintă o accelerare a ritmului de creștere cu 6,8 puncte procentuale peste nivelul înregistrat în trimestrul IV al anului precedent (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, s-au produs următoarele majorări: în octombrie – 10,6%, în noiembrie – 9,6%, în decembrie – 9,7%). Proiecția ascendentă la prețurile produselor alimentare în trimestrul IV al anului 2017, s-a datorat în special scumpirii legumelor cu 43%, inclusiv varza cu 56,1%, cartofii – 29,9% etc., fructele proaspete s-au scumpit cu 22,5%, carnea și produsele din carne cu 7,7%, etc. Reduceri relative de preț au fost înregistrate doar la unt, ulei vegetal și usturoi.

Creșterea prețurilor la produsele alimentare pe parcursul anului 2017 s-a produs sub influența unui mix de factori printre care condițiile agrometeorologice nefavorabile din anul 2017, unele șocuri sectoriale care au afectat în special prețurile la carne, precum și evoluția prețurilor pe piața internațională.

Prețurile la produsele nealimentare în trimestrul IV, 2017 s-au majorat cu 4,1% f.p.s.a.p, valoarea indicatorului fiind cu 0,6 p.p. mai mare față de cel din aceeași perioadă a anului 2016 (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, creșterile au fost de: 4% în octombrie, de 4,2% în noiembrie și de 4,1% în decembrie). Similar trimestrului precedent, au înregistrat creșteri de preț majoritatea produselor nealimentare, cu excepția autoturismelor, televizoarelor și medicamentelor. Cele mai mari majorări de preț au fost înregistrate la: țigări – cu 24,7%, confecții – cu 5,9%, combustibili – 6,2% etc. Prețurile la produsele nealimentare au crescut pe seama majorării prețurilor la produsele reglementate precum și schimbărilor realizate în politica fiscală ce au condus la majorarea accizelor unor produse.

În trimestrul IV al anului 2017 prețurile la servicii au marcat o nouă ajustare descendentă, majorându-se cu 8,2% f.p.s.a.p. sau cu 8 p.p. peste nivelul indicatorului respectiv în 2016, însă cu 0,5 p.p. sub nivelul înregistrat în trimestrul III, 2017. În expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent s-au înregistrat următoarele majorări: în octombrie – 8,7%, în noiembrie – 7,9% și în decembrie – 7,9%. În perioada de referință, comparativ cu trimestrul IV al anului precedent, cele mai mari majorări de preț au fost înregistrate în cazul serviciilor de sănătate – cu 74,8%, serviciilor comunal locative – cu 5,9%, inclusiv: apa și canalizarea cu 22,2%, apa caldă cu 5,1% și încălzirea centrală cu 6,5%, s-au scumpit și serviciile turistice – cu 15,3%. La majorarea prețurilor la servicii a contribuit în mare parte creșterea tarifelor la serviciile medicale adoptată de Guvern în trimestrul precedent, precum și creșterea unor prețuri reglementate.

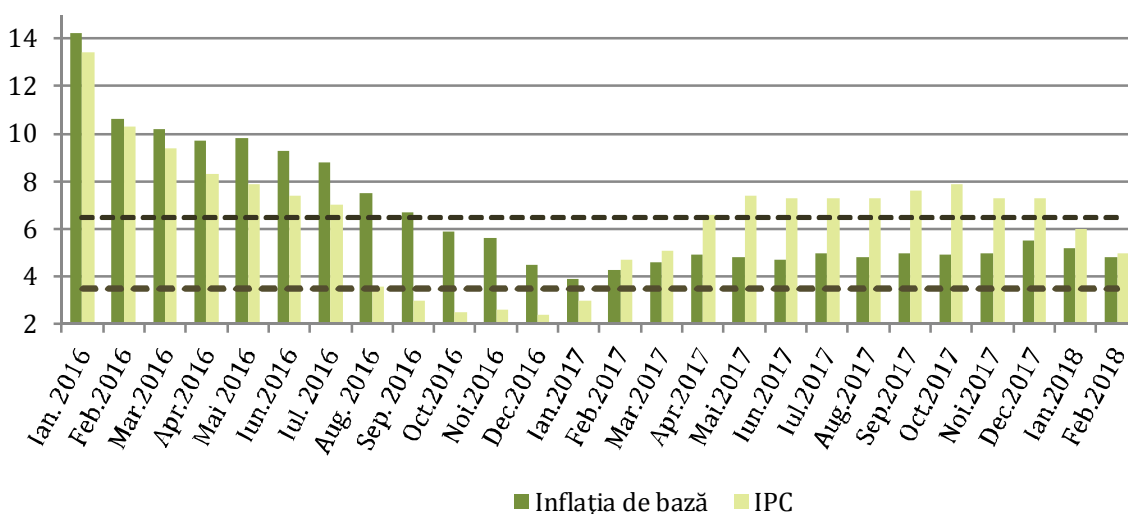

Figura 2.1.2. Ritmul anual de creștere al IPC și inflației de bază, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Inflația de bază de la începutul anului 2017 s-a menținut într-un interval de variație relativ stabil, înregistrând valori mai reduse comparativ cu cele ale IPC. În perioada octombrie-decembrie 2017, indicele inflației de bază a constituit 5,1% f.a.p.a.p., scăzând față de aceeași perioadă a anului 2016 cu 0,2 p.p.

În expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, ritmul de creștere a inflației de bază a înregistrat următoarele majorări: în octombrie – 4,9%, în noiembrie – 5% și în decembrie – 5,5%. Rata anuală a inflației de bază de la începutul anului curent s-a situat într-un interval de variație mai puțin volatil comparativ cu fluctuațiile de IPC, la aceasta au contribuit aprecierea monedei naționale față de principalele valute de referință precum și prin eliminarea

din calculul acesteia a unor prețuri asupra cărora influența politicii monetare este puțin semnificativă sau nulă: cele administrate, volatile (legume, fructe, ouă, combustibili), ale produselor din tutun și ale băuturilor alcoolice.

În trimestrul IV al anului 2017 dinamica prețurilor producției industriale a înregistrat o accelerare ușoară de ritm. În lunile octombrie-decembrie, 2017 ritmul de creștere a indicelui anual al prețurilor producției industriale a crescut comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 0,1 p.p. și a atins nivelul de 2,9%. În ramurile industriei s-au înregistrat următoarele majorări f.p.s.a.p.: industria extractivă – 3,0%, industria prelucrătoare – 2,6%, sectorul energetic – 6,1%. Avansarea ușoară a ritmului de creștere a prețurilor producției industriale s-a produs pe fundalul majorării tarifelor la serviciile de producere, furnizare și distribuție a energiei electrice și termice.

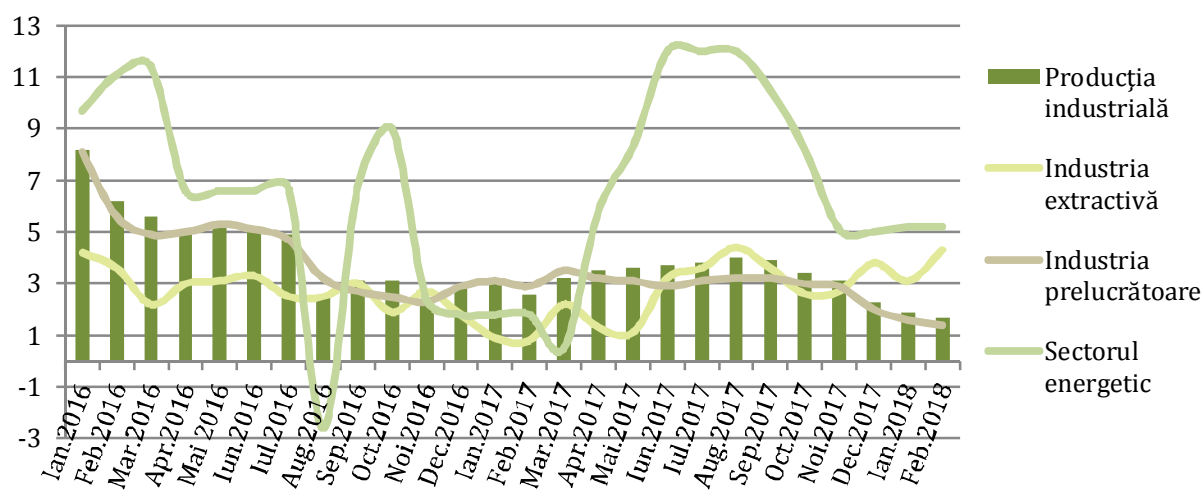

Figura 2.1.3. Ritmul anual de creștere a prețurilor producției industriale și a componentelor sale, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

În anul 2017, s-a înregistrat decelerarea ritmului de creștere a prețurilor în construcții. Dacă în ultimii 5 ani ritmul de creștere al prețurilor în construcții a fost relativ stabil și se situa în limita de 8% atunci valoarea acestuia pentru anul 2017 s-a diminuat până la 4,6% f.p.s.a.p. Ritmul de creștere al prețurilor în construcții, în trimestrul IV, 2017 a scăzut față de nivelul înregistrat în perioada similară a anului precedent cu 3,9 p.p., și a constituit 5%.

Ritmul de creștere al prețurilor la produsele agricole în anul 2017, similar anului precedent, s-a situat pe un teritoriu negativ, reducându-se față aceeași perioadă a anului 2016 cu 1,1%. În trimestrul IV al anului 2017, prețurile producătorului la produsele agricole s-au diminuat cu 5,2% față de perioada similară a anului 2016. La decelerarea ritmului anual de creștere a acestei categorii de prețuri, în perioada corespunzătoare, au contribuit, atât produsele vegetale, a căror prețuri s-au diminuat cu 4,1% f.p.s.a.p., precum și prețurile la produsele animaliere, care au înregistrat o reducere cu 13,8%, comparativ cu perioada similară a anului trecut.

Majorarea prețurilor la combustibili pe piețele internaționale au afectat și ritmul de creștere a acestora pe piața națională, care pentru anul 2017 a înregistrat o valoare de 8,7% f.p.s.a.p., ceea ce atestă o majorare f.a.p.a.p. a acestui indicator cu 10,9 p.p. În trimestrul IV, 2017 ritmul de creștere al prețurilor la combustibili a constituit 5,1% f.p.s.a.p. (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent indicii prețurilor la combustibili au înregistrat următoarele valori: în octombrie – 6,2%, în noiembrie – 7,4% și în decembrie – 5,1%).

Rate de schimb

Pe parcursul anului 2017, cursul de schimb a monedei naționale față de principalele valute de referință a manifestat o tendință general descrescătoare. Per ansamblu, în anul 2017, leul s-a apreciat în raport cu euro cu 5,8 la sută în termeni nominali și cu 10 la sută în termeni reali. Față de dolarul SUA, moneda națională s-a apreciat cu 6,6 la sută în termeni nominali și cu 11,2 la sută în termeni reali.

În trimestrul IV, 2017 cursul mediu nominal de schimb față de principalele valute de referință a fost de 20,5 MDL/EUR și 17,4 MDL/USD, apreciindu-se comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 5,5% față de moneda unică europeană și cu 13,3% față de dolarul SUA.

În expresie lunară, cursul mediu de schimb al monedei naționale față de moneda unică europeană a înregistrat valori de: în octombrie și noiembrie – 20,5 MDL/EUR, iar în decembrie – 20,3 MDL/EUR. Cursul mediu de schimb al leului față de dolarul SUA în decursul trimestrului IV, 2017 a fost de 7,4 MDL/USD în luna octombrie, 17,5 MDL/USD în noiembrie și 17,2 MDL/USD în luna decembrie.

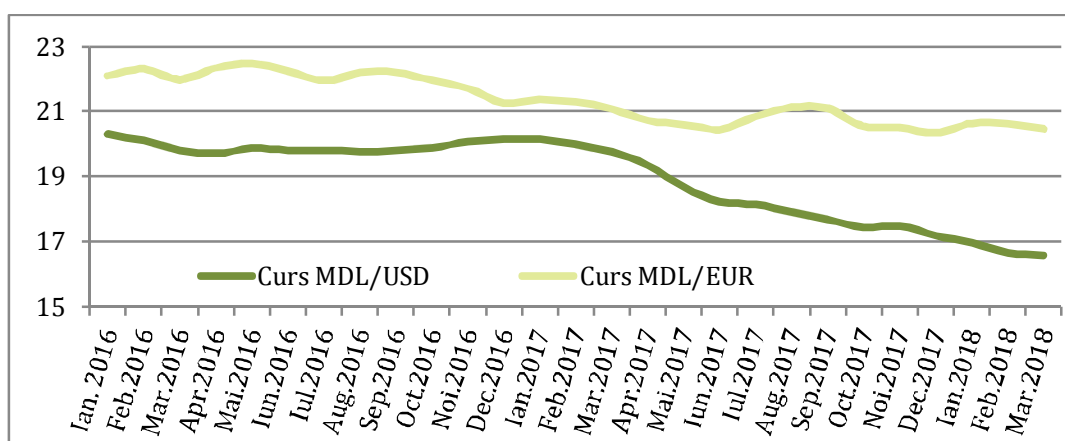

Figura 2.1.4. Evoluția cursului nominal de schimb mediu lunar al MDL comparativ cu USD și EURO

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Aprecierea cursului nominal de schimb în trimestrul IV, 2017 a consolidat și poziția cursul real de schimb a monedei naționale. Leul moldovenesc în termeni reali s-a apreciat în această perioadă cu 17,8% față de USD (comparativ cu perioada similară a anului trecut) și cu 10,6% față de moneda Euro comparativ cu p.s.a.p.

Regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru.

De la începutul anului 2017, rata anuală a inflației în regiunea din partea stângă a râului Nistru urmează un trend relativ ascendent. IPC în anul 2017 a constituit 7,9% f.p.s.a.p. ceea ce depășește valoarea acestui indicator înregistrat în anul precedent cu 7,1 p.p.

În trimestrul IV al anului 2017 ritmul anual de creștere al IPC a constituit 11,4% sporind cu 8,2 p.p. față de perioada similară a anului 2016. Cele mai mari presiuni inflaționiste asupra IPC în această perioadă au venit din partea prețurilor la produsele alimentare.

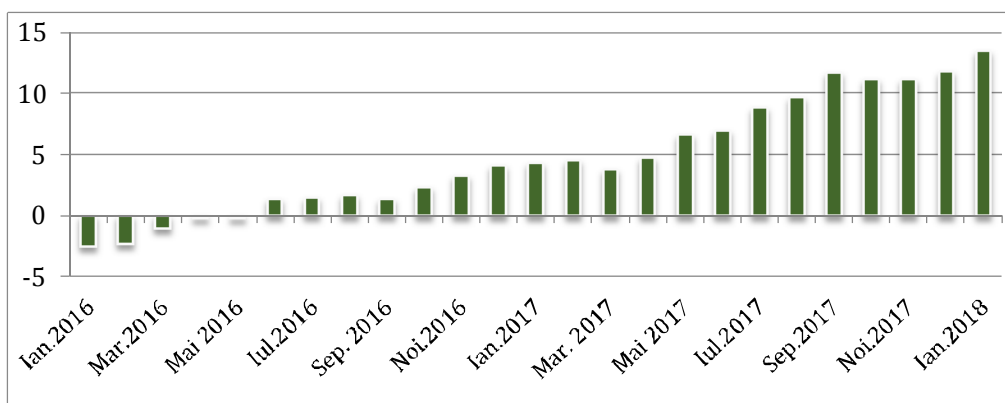

Figura 2.1.5. Ritmul anual de creștere a IPC în regiunea din partea stângă a râului Nistru, %

Sursa: Conform datelor Băncii Centrale a regiunii din partea stângă a râului Nistru.

O influență majoră asupra situației economice a regiunii din partea stângă a râului Nistru a exercitat situația pe piața valutară internă, unde cursul de schimb stabilit Banca Centrală și cel stabilit de intermediarii valutari pe piață a ajuns la o diferență maximă.

În aceste condiții, Banca Centrală a intervenit majorând pe parcursul anului 2017 cursul nominal de schimb al rublei față de USD, prima dată în luna iunie 2017, cursul fixat al dolarului SUA a fost majorat de la 11,30 la 15,00 ruble, după care în luna noiembrie acesta a fost ridicat până la 15,50 ruble. În rezultatul acestor modificări a scăzut indicele cursului real efectiv de schimb, principalul indicator în luarea deciziilor privind politica de schimb valutar.

După intervențiile Băncii Centrale, la sfârșitul trimestrului IV, 2017 rubla transnistreană s-a depreciat considerabil. Cursul mediu nominal de schimb, în perioada de referință, a fost de 18,0 ruble pentru un Euro, depreciindu-se față de valoarea perioadei similare a anului precedent cu 47,3%.

2.2. Politica monetară

Politica monetară promovată de Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2017 a fost influențată de amplificarea presiunilor inflaționiste generate în mare parte de schimbările în politica fiscală, ajustarea prețurilor reglementate la noile realități ale pieței precum și excesul major de lichidități în economie. Totuși, ținând cont de obiectivul fundamental al băncii centrale precum și de condițiile macroeconomice, caracterizate printr-o necesitate stringentă în impulsivitatea activității de creditare, în anul 2017 BNM a operat noi diminuări ale ratelor de politică monetară, cu excepția ratei la rezervele minime obligatorii, care a fost majorată până la un nou nivel record de 40%.

Instrumentele politicii monetare

În prima jumătate a anului 2017 BNM a menținut rata de bază la nivelul de 9% , după care aceasta a fost redusă în patru etape, coborând spre sfârșit de an cu 2,5 p.p. față de nivelul înregistrat la sfârșitul anului precedent.

În trimestrul IV, 2017 BNM a operat două modificări în nivelul ratei de bază, în sensul diminuării acesteia de la nivelul de 7,5% aprobat în luna august 2017 la 7% din sfârșitul lunii octombrie și la 6,5% din decembrie 2017. În același sens sau modificat și rata dobânzii la creditele overnight care s-a redus până la 9,5%, iar rata dobânzii la depozitele overnight până la 3,5%. Acest nivel al ratelor de politică monetară a fost menținut neschimbat și pentru primele luni ale anului 2018.

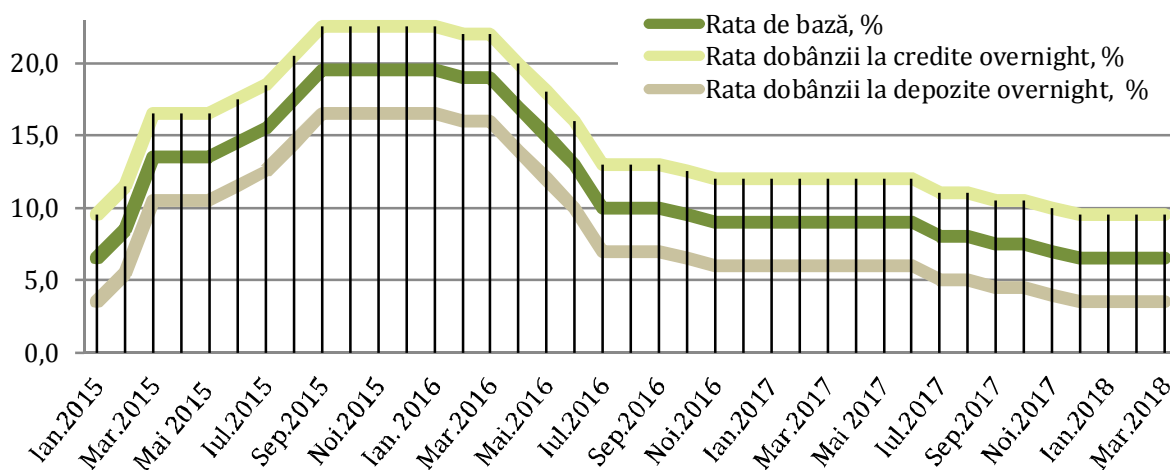

Figura 2.2.1. Evoluția ratelor de dobândă la instrumentele de politică monetară ale Băncii Naționale a Moldovei, în perioada 2015-2018

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Rezervele obligatorii

Excesul major de lichidități pe piață și persistența presiunilor inflaționiste a determinat BNM să intervină pe parcursul anului 2017 cu noi modificări în nivelul normei rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești și în valută.

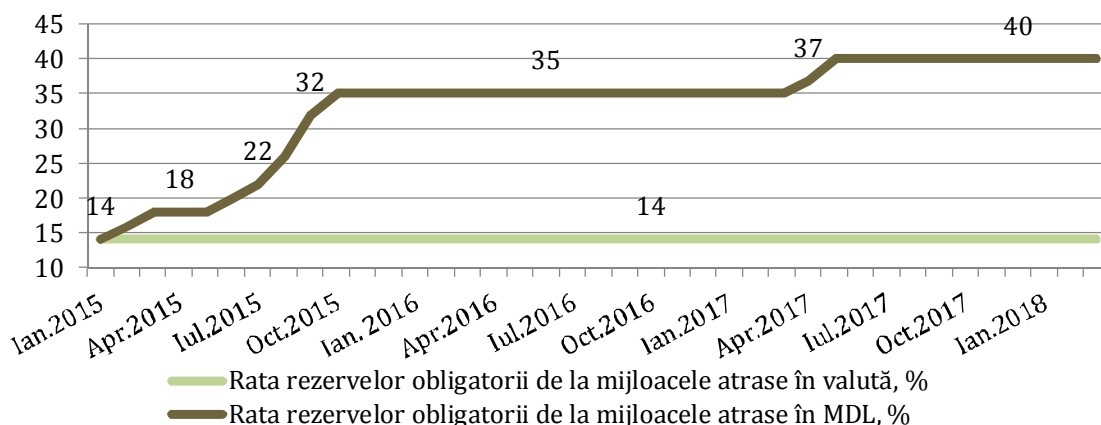

Figura 2.2.2. Rata rezervelor obligatorii la BNM, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În anul 2017, rata rezervelor obligatorii din mijloace atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă a fost majorată în două etape, în luna aprilie 2017 de la 35% la 37%, după care în luna mai – la 40%. Rata rezervelor obligatorii de la mijloacele atrase în valute convertibile a rămas neschimbată la nivelul de 14%.

Reieșind din ritmul de creștere a inflației efectul creșterii normelor rezervării, încă se lasă așteptat, mai ales în condițiile în care după o comprimare ușoară a masei monetare în ani 2014-2015, în anii 2016-2017 aceasta își reia ritmurile de creștere. Prin menținerea ratei rezervelor obligatorii în așa mod se obține doar imobilizarea unei majore părți din resursele băncilor comerciale, care ar putea fi direcționate pentru creditarea și finanțarea economiei naționale. Considerăm că BNM ar trebui să găsească alte posibilități de sterilizare a lichidității excesive din economie, mai ales în condițiile în care canalul ratei dobânzii a politicii monetare s-a dovedit a fi nefuncțional.

Operațiunile de piață deschisă și facilitățile permanente

În trimestrul IV al anului 2017 în vederea sterilizării volumului excesiv de lichidități pe piață volumul operațiunilor BNM de sterilizare și-a menținut trendul ascendent. Pe parcursul trimestrului IV, 2017 soldul mediu lunar al operațiunilor de sterilizare s-a situat la un nivel superior perioadei similare a anului precedent (în creștere cu 1,57 mld. MDL) și a constituit 6,4 mld. MDL. Cel mai înalt sold a fost înregistrat în luna decembrie 2017, când soldul mediu zilnic al vânzărilor de CBN-uri a fost – 7,7 mld. MDL.

În trimestru IV al anului 2017 comparativ cu perioada similară a anului precedent, solicitările de depozite "overnight" au rămas relativ constante, soldul mediu zilnic constituind pentru lunile octombrie, noiembrie și decembrie 2017 – 1071 mil.MDL, 1075 mil.MDL și 693 mil. MDL, corespunzător. Solicitarea facilității de credite "overnight" de la BNM din partea băncilor comerciale a parvenit doar în luna decembrie și a constituit 3,6 mil. MDL.

Intervențiile pe piața valutară

În trimestrul IV, 2017 BNM a intervenit pe piața valutară în special ca cumpărător de valută pentru a absorbi excesul de valută liber convertibilă și a tempera volatilitatea cursului de schimb a MDL. Volumul procurărilor de valută în trimestrul IV, 2017 a constituit în sumă circa 110 mil. USD. Aceste intervenții au fost în concordanță cu politica monetară promovată de BNM și au avut drept scop suplinirea activelor oficiale de rezervă.

Pe parcursul anului 2017 activitatea BNM pe piața valutară a determinat consolidarea rezervelor internaționale. Volumul activelor oficiale de rezervă către sfârșitul anului 2017 s-a majorat de la începutul anului curent cu 597,4 mil.USD și continuă să crească. Soldul activelor oficiale de rezervă la sfârșitul trimestrului IV, 2017 a constituit 2,8 mld.USD, sporind cu 27,1% f.p.s.a.p. Creșterea stocului de active oficiale de rezervă a fost determinată de intervențiile pe piața valutară internă a BNM sub formă de cumpărări de valută, înregistrarea creditelor și granturilor în favoarea Ministerului Finanțelor al RM, veniturile de la gestionarea rezervelor valutare etc.

Tabelul 2.2.1. Activitatea BNM pe piața valutară interbancară în perioada ianuarie 2016 – februarie 2018

Luna	Volumul procurărilor, (echivalentul în mil. dolari SUA)	Volumul vânzărilor, (echivalentul în mil. dolari SUA)
A	1	2
Ianuarie 2016	0,38	-
Februarie 2016	0	-
Martie 2016	11	-
Aprilie 2016	108,8	-
Mai 2016	47,5	-
Iunie 2016	20,6	-
Iulie 2016	74,4	-
August 2016	94,3	-
Septembrie 2016	62,9	-
Octombrie 2016	5,98	10,7
Noiembrie 2016	0	17,5
Decembrie 2016	0,59	-
Ianuarie 2017	0,48	-
Februarie 2017	0,46	-
Martie 2017	28	-
Aprilie 2017	9,5	-

Tabelul 2.2.1 – continuare

A	1	2
Mai 2017	37,4	-
Iunie 2017	52,81	-
Iulie 2017	70	-
August 2017	58,9	-
Septembrie 2017	67	-
Octombrie 2017	80	-
Noiembrie 2017	20	-
Decembrie 2017	10	-
Ianuarie 2018	101	44,4
Februarie 2018	41,6	-

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Indicatorii monetari

În anul 2017 masa monetară a înregistrat o temperare de ritm, comparativ cu dinamica înregistrată în anul 2016. O contribuție mai semnificativă la creșterea masei monetare, similar situației înregistrate în anul precedent, au avut-o componentele agregatului monetar M1, în special depozitele la vedere în monedă națională.

În acest context, stocul agregatelor monetare la data de 31.12.2017, comparativ cu datele înregistrate la data de 31.12.2016 a evoluat după cum urmează:

- agregatul monetar M0 a înregistrat o creștere cu 10,3%, și a constituit aproximativ 19mld. MDL;
- agregatul monetar M1 s-a majorat cu 23% și a atins un nivel de 34,6 mld. MDL;
- ritmul de creștere a agregatului monetar M2 a sporit cu 14,1%, și a constituit cca 53 mld. MDL
- agregatul monetar M3 a înregistrat o creștere de 9,3% și s-a cifrat la 77 mld. MDL.

La sfârșitul trimestrului IV al anului 2017, volumului bazei monetare a înregistrat un spor esențial de 11% f.p.s.a.p. și a constituit 36,9 mld. MDL.

Masa monetară în monedă națională își fortifică ușor pozițiile în total masă monetară, însă din contul majorării volumului agregatului monetar M1. În trimestrul IV, 2017 schimbări majore de structură, în ceea ce privește distribuția ponderilor diferitelor componente în cadrul masei monetare în sens larg nu s-au produs.

La 31.12.2017 componentele masei monetare erau distribuite în felul următor: agregatul monetar M0 (bani în circulație) – 24,7%; depozite la vedere – 20,2%; depozite la termen – 23,9% și depozite în valută – 31,2%. Comparativ cu datele de la sfârșitul trimestrului IV al anului 2016, menționăm o reducere a ponderii depozitelor în valută străină cu 2,9 p.p. și a ponderii depozitelor la termen în monedă națională cu 2,1 p.p. f.p.s.a.p. Totodată ponderea agregatului monetar M0 și depozitelor la vedere s-a majorat cu 0,2 p.p. și 4,8 p.p. corespunzător. (Figura 2.2.3)

Politica monetară în regiunea din partea stângă a râului Nistru

Strategia de politica monetară a băncii centrale din regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru se bazează pe principiul depășirii crizei economice din regiune și menținerea stabilității sistemului financiar. În acest context, în anul 2017 s-a decis menținerea modelului de promovare a politicii monetare bazat pe țintirea cursului valutar de schimb.

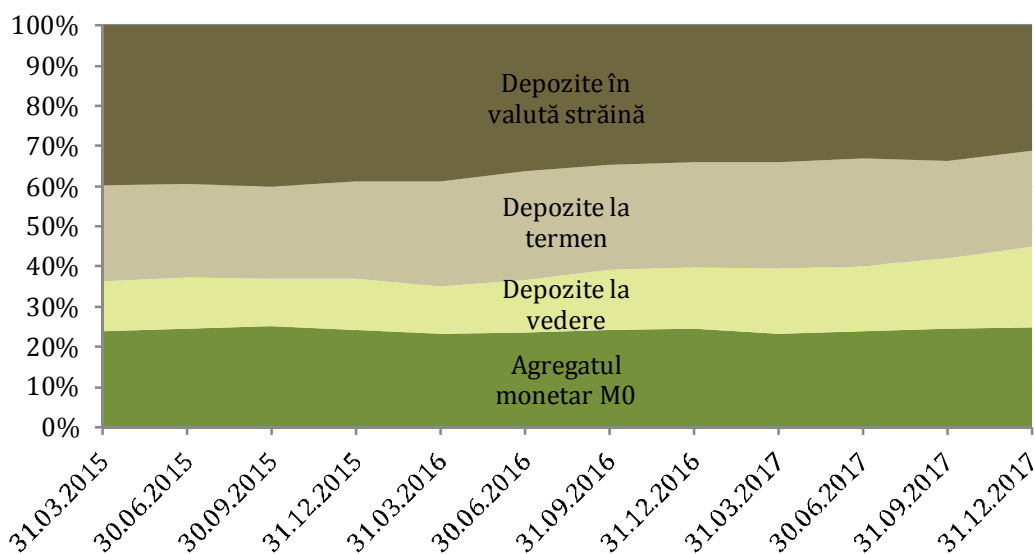

Figura 2.2.3. Structura masei monetare M3

Sursa: Calcule conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Pe parcursul trimestrului IV al anului 2017, în condițiile unor procese inflaționiste moderate în regiune, rata de refinanțare a băncii centrale s-a menținut la nivelul de 7%. Rata rezervelor obligatorii a fost menținută la nivelul stabilit în luna februarie 2017, de 12% pentru sursele atrase în valută străină și de 15% pentru cele atrase în ruble.

La sfârșitul trimestrului IV, 2017, masa monetară în regiunea din stânga Nistrului constituia 7433,9 mil. ruble (echivalentul a cca. 6706,9 mil. MDL³), înregistrând un spor de aproximativ 39%, comparativ cu volumul ofertei monetare înregistrat la sfârșitul anului precedent. Această creștere se datorează devalizării rublei în această perioadă de banca centrală din regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru (din luna iunie 2017, cursul fixat al dolarului SUA a fost majorat în mai multe etape de la 11,30 la 15,50 ruble).

Modificările de politică monetară și-au lăsat amprenta și asupra structurii masei monetare. La 01.01.2018 componentele masei monetare erau distribuite în felul următor: agregatul monetar M0 (bani în circulație) – 13,2%; cvasimoneda – 18,8%; masă monetară în valută străină – 68,6%. Comparativ cu perioada similară a anului precedent, la sfârșitul trimestrului IV al anului 2017 a crescut esențial ponderea masei monetare în valută cu 14%, iar ponderea banilor în circulație și a cvasi monedei scăzut cu 6 p.p. și 7 p.p. corespunzător.

³ Calculat conform cursului oficial de schimb al CBPMR la data de 30.12.17, <http://www.cbpmr.net/?kv=1&lang=ru>

Capitolul III

FINANȚE

3.1. Finanțe publice

Anul 2017 s-a remarcat printr-o situație economică favorabilă pentru executarea bugetului public național, atât la colectarea veniturilor, cât și la alocarea cheltuielilor, ele având un caracter social pronunțat. Veniturile Bugetului Public Național, în pofida anticipațiilor pesimiste, au fost colectate în valoare de 53 379,4 mil. MDL sau cu 16,2% (6 061,5 mil. MDL) mai mult față de perioada similară a anului precedent.

Veniturile totale ale bugetului public național în anul 2017 au fost asigurate de bugetul de stat în mărime de 33 947,6 mil. MDL, Bugetul Asigurărilor Obligatorii de Asistență medicală -17 820,3 mil. MDL, Bugetul Asigurărilor Sociale de Stat 6 256,6 mil. MDL și bugetele locale 13 461,5 mil. MDL. Aceste venituri sunt inclusiv transferurile interbugetare și nu reflectă corect capacitatea de colectare de fonduri a diferitor componente ale BPN. Astfel, dacă urmărim structura veniturilor pe componente în modul prezentat în rapoartele Ministerului de Finanțe, putem observa, că Bugetul de stat a contribuit la formarea veniturilor totale cu 47,49%, BASS cu 24,93%, Bugetele locale cu 18,83% și FOAM cu 8,75%. Repartizarea în acest mod a veniturilor nu reflectă problema majoră, care persistă în mecanismul de colectare și repartizare de fonduri între componentele Bugetului Public Național.

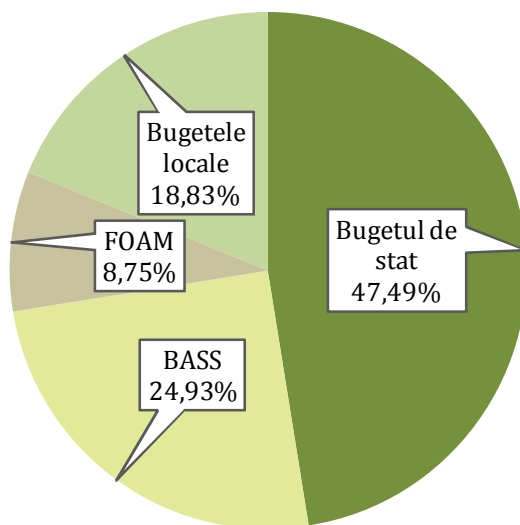

Figura 3.1.1. Structura veniturilor în BPN în 2017, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

Analiza structurii veniturilor nete ale BPN (fără transferurile între componentele bugetare) reflectă o pondere considerabilă a încasărilor bugetului de stat, cu 63,56% contribuții la veniturile totale, fiind urmat de bugetul asigurărilor sociale, cu 22,25%, o pondere mai mică a încasărilor bugetelor locale cu 7,32% , iar cea mai mică contribuție a avut-o FAOAM, cu 6,86%. (Figura 3.1.2)

Totodată, de cele mai considerabile transferuri au beneficiat bugetele locale, în adresa lor fiind îndreptate 52,78% din totalul transferurilor, valoarea lor constituind cca 71% din totalul veniturilor

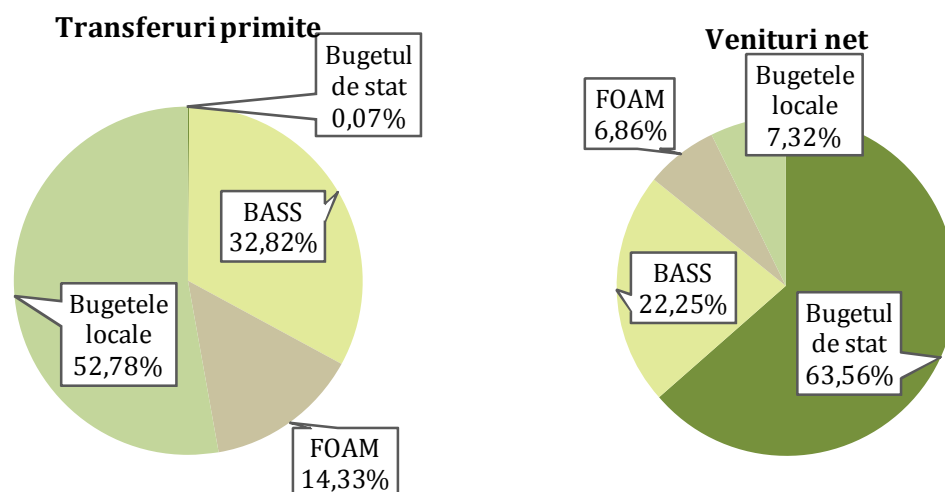

Figura 3.1.2. Structura transferurilor veniturilor nete în BPN în 2017, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

bugetelor locale. Astfel, capacitatea de colectare a bugetelor locale s-a rezumat la 29% din totalul veniturilor sale, celelalte fiind preluate din contul Bugetului de Stat. Tot din contul Bugetului de stat au fost asigurate și 41,44% din veniturile FOAM și 33,34% din veniturile BASS. Mărimea transferurilor dintre componentele bugetului public național denotă o discrepanță majoră dintre capacitatea lor de colectare a fondurilor și necesitatea de finanțare a cheltuielilor sale. Astfel, din contul bugetului de stat au fost efectuate transferuri în valoare de 18 086,5 mil. MDL, dar încasate doar 12,8 mil. MDL, cele mai mari fiind efectuate în favoarea bugetelor locale și a bugetului Asigurării Sociale de Stat. Astfel Bugetul de stat a acordat 9 552,5 mil MDL sub formă de transferuri bugetelor locale, 2 593,0 – FOAM și 5 941,0 – bugetului asigurărilor sociale. Tendința de finanțare a bugetelor locale, dar și a altor componente ale BPN din contul bugetului de stat se menține pe parcursul ultimilor ani, punând pe agenda guvernării problema modificării mecanismului de formare și administrare a finanțelor la nivelul fiecărui buget în parte, fie al fondului social sau al FOAM, fie a celor locale.

Valoarea veniturilor provenite din impozite și taxe în perioada nominalizată a înregistrat 34476,0 mil. MDL, în creștere față de anul precedent cu 17,9% sau cu 5244,91 mil. MDL. Creșteri practic similare în indici relativi le-au avut veniturile din contribuții de asigurări – 16,9% sau 2237,3 mil. MDL și venituri nefiscale 14,8% sau 307,0 mil. MDL. Totodată, s-a înregistrat o descreștere de – 363,7 mil. MDL sau 26,5% a veniturilor din granturi. Aportul cel mai mare la formarea venitului BNP le-au avut impozitele pe mărfuri și servicii cu 46,11%, (sau 71,4% din totalul veniturilor fiscale), din care TVA a acumulat 31,60% din total venituri al BPN, iar accizele – 11,15%, cea mai mare parte, cca 96%, revenind accizelor la mărfurile importate. Impozitul pe venit a contribuit la formarea venitului BNP cu 14,47%, impozitele și taxele provenite din comerțul exterior – 2,98% iar impozitele pe bunurile imobiliare au avut o valoare nesemnificativă de 1,02%. Menționăm, că ponderea scăzută a impozitelor pe venit comparativ cu impozitele și taxele pe mărfuri și servicii ne permite să afirmăm, că economia Republicii Moldova se bazează în continuare pe modelul economiei de consum cu accent pe import de mărfuri și servicii. (Figura 3.1.3)

Cel mai rapid față de anul precedent în 2017 au crescut încasările din impozitele pe bunuri imobiliare – cu 35,4% și accizele cu 30,9%. Ritmul similar cu cel al creșterii veniturilor fiscale totale (17,9%) au fost înregistrate de creșterile încasărilor de TVA – 15,8% și impozitul pe venit, 18,0%, în special cel al persoanelor juridice, cu cca 21,2%, cel mai lent majorându-se taxele din comerțul exterior – doar cu 9,6%. Creșterea veniturilor din impozitele pe bunuri imobiliare nu indică creșterea valorii sau a volumului averii populației Republicii Moldova ci se datorează încasărilor din impozitul pe avere, care dublează unele categorii de active imobiliare, ce cad sub

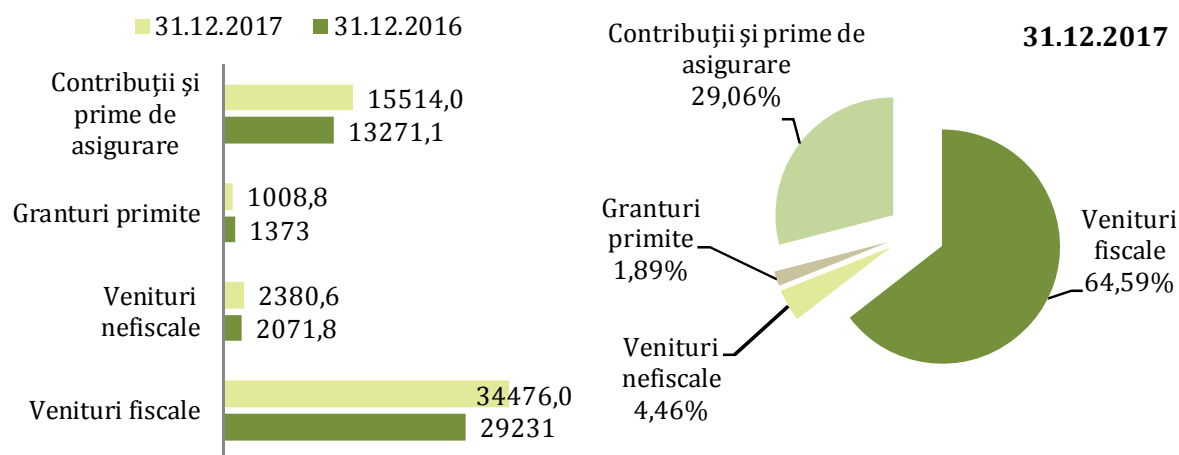

Figura 3.1.3. Structura veniturilor după sursă în BPN în 2016-2017, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

incidența dublei impozitări (aceiași avere imobiliară, în anumite condiții de valoare sau mărime, se impozitează atât cu impozitul pe avere, cât și cu cel imobiliar, mecanismul de administrare fiind identic). Majorarea impozitului pe venit al persoanelor juridice se poate explica prin stabilizarea relativă a mediului de afaceri și creșterea rentabilității activității sectorului real.

Veniturile nefiscale au constituit în anul 2017 2 380,6 mil. MDL, cu 14,8% mai mult față de anul 2016, însă s-au modificat esențial componentele acestuia: „Venituri din proprietatea statului” au însumat 425,4 mil. MDL, în creștere cu 23,2% față de perioada similară a anului precedent, „Venituri din vânzarea mărfurilor și serviciilor” cu 1 394,3 mil. MDL, în creștere cu 2,1% pe când amenziile și sancțiunile au crescut cu cca 95%.

Contribuții și prime de asigurări obligatorii la data de 31.12.2017 a constituit suma de 15514,0 mil. MDL, contribuind la formarea BPN cu 29,06%, în creștere cu 16,9% față de perioada similară a anului precedent.

În anul 2017 Republica Moldova a primit granturi în sumă de 1008,8 mil. MDL, ce constituie doar 73,5% din suma primită în anul precedent. Cele mai importante donații au fost cele primite de la organizațiile internaționale, pe când guvernele altor state au virat doar 34,2% din granturile acordate în 2016. *Donatorii externi au redus volumul finanțării prin granturi în condițiile în care nu există o certitudine preponderent politică față de evoluția viitoare a țării, iar unele proiecte finanțate din contul organismelor internaționale au fost înghețate sau amânate până la îndeplinirea unor condiții, impuse de donatori.*

Partea de **cheltuieli a bugetului public național** în anul 2017 s-a realizat în valoare de 54 524,1 mil. MDL, reprezentând o creștere cu 6 061,5 mil. MDL sau cu 12,5% față de aceeași perioadă a anului precedent. Ca pondere în PIB acestea au înregistrat o diminuare cu 4,86 p.p. de la 40,27% din PIB în 2016 până la 35,41% din PIB în 2017 și au fost repartizate pe următoarele componente ale BPN:

- bugetul de stat – 35479,20 mil. MDL, inclusiv transferuri efectuate de 18086,50 mil. MDL.
- bugetul asigurărilor sociale de stat – 17 616,10 mil. MDL,
- fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală – 6 260,80 mil. MDL,
- bugetele locale – 13 274,60 mil. MDL.

În valoare relativă, cheltuielile nete (fără transferuri) în 2017 s-au repartizat în modul următor: Bugetul de Stat – 31,9% din totalul cheltuielilor, BASS – 32,31%, FOAM – 11,48%, Bugetele Locale – 24,35%. În această perioadă cea mai mică creștere a cheltuielilor a fost înregistrată la

bugetul de stat – 9,8%, urmată de cheltuielile din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală – 10,4%, iar creșterea cheltuielilor bugetului asigurărilor sociale de stat și a bugetelor locale au avut o creștere considerabilă, constituit, respectiv, 17,7% și 17,3%.

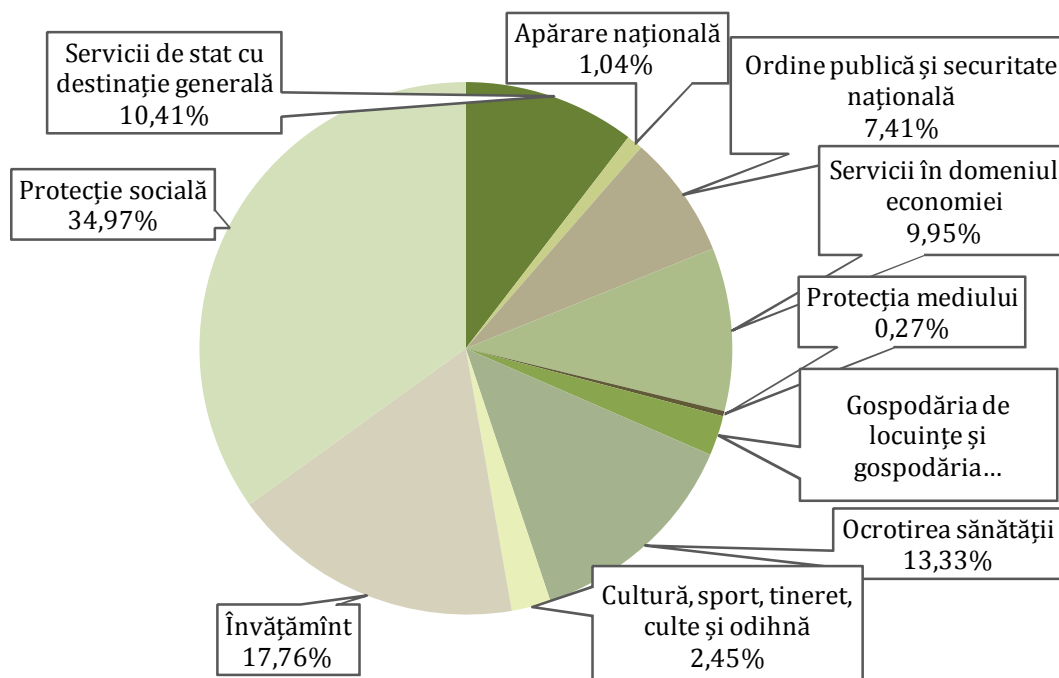

Figura 3.1.4. Structura cheltuielilor executate din BPN în 2017, %

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

Finanțările sectorului social au avut ponderea cea mai mare din total, ele înregistrând și cele mai mari creșteri. Astfel, cheltuielile pentru protecția socială, au sporit comparativ cu perioada similară a anului, cu 10,4% până la o valoare de 19064,9 mil. MDL; învățământul a fost finanțat în creștere cu 13,1% f.p.s.a.p. atingând suma de 9682,1 mil. MDL; iar cheltuielile cu ocrotirea sănătății au înregistrat o creștere cu 11,17%, fiind la 31.12.2017 de 7268,7 mil. MDL. Comparativ cu anul 2016, au înregistrat o descreștere cheltuielile pentru protecția mediului cu 15%. Menționăm o scădere a cheltuielilor destinate protecției mediului al treilea an consecutiv, fapt ce nu poate fi considerat unul pozitiv pentru viitorul economic și social al Republicii Moldova. (Figura 3.1.5)

Executarea bugetului public național în 2017 a rezultat cu un sold bugetar **deficitar** de 1 144,7 mil. MDL în condițiile în care pentru anul 2017 a fost stabilită ținta de deficit bugetar de 3,0% din PIB el a constituit (datele PIB estimativ) doar 0,76%. Este cel mai mic nivel al deficitului bugetar în decursul ultimilor 6 ani și se datorează uni ritm mai rapid de creștere a veniturilor bugetare față de cheltuieli. Din figura 3.1.6 se observă, că la încetinirea ritmului de creștere a veniturilor, respectiv cheltuielilor bugetare, deficitul crește – exemplu elocvent servind anii 2015 și 2016. (Figura 3.1.6)

Doa componente ale BPN au încheiat anul 2017 cu deficit, cel mai mare fiind la Bugetul de Stat – -1 531,60 mil. MDL iar la FOAM -4,2 mil. MDL. BASS și Bugetele locale au înregistrat excedent de 204,20 mil. MDL și 186,9 mil. MDL respectiv, fapt, combinat cu transferurile intrabugetare, denotă o problemă în planificarea și executarea BPN pe componente.

În anul 2017 în conturile valutare ale Ministerului Finanțelor, deschise în Banca Națională a Moldovei, au fost încasate mijloace bănești provenite din următoarele surse:

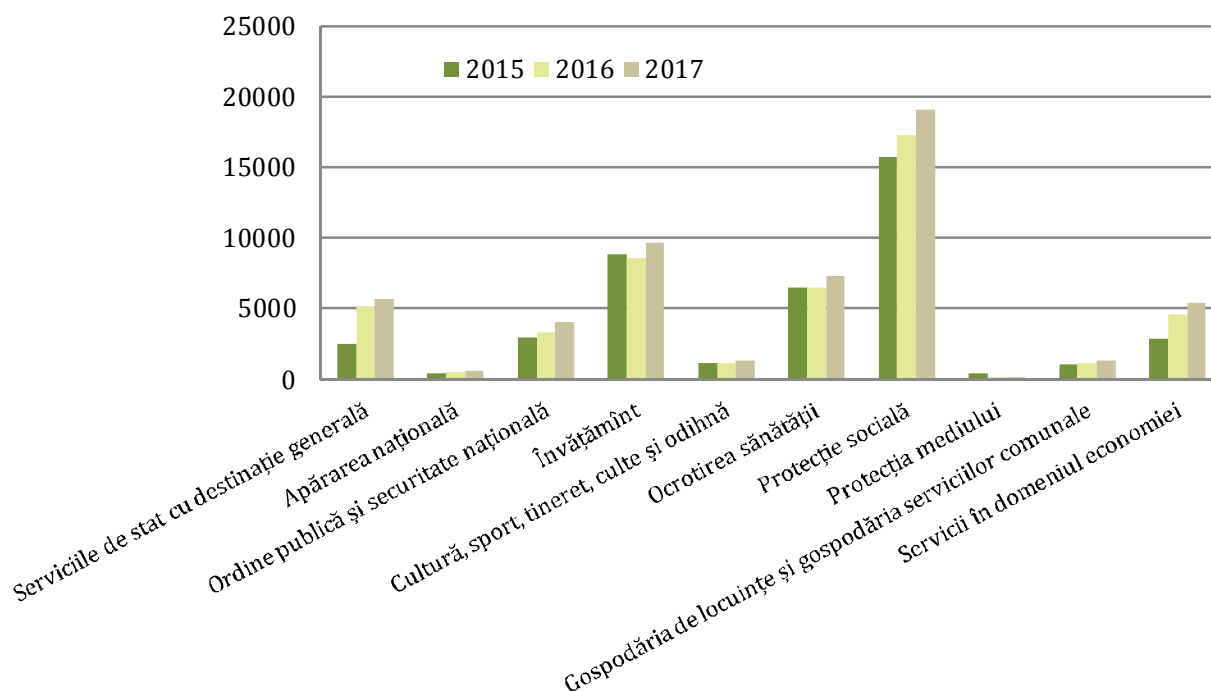

Figura 3.1.5. Evoluția cheltuielilor BPN conform clasificății funcționale în 2015-2017
Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

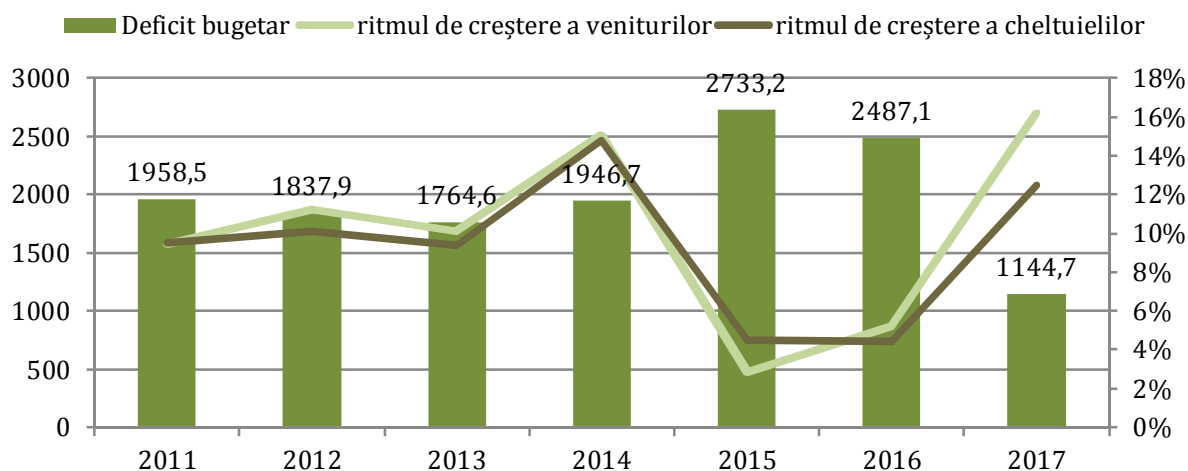

Figura 3.1.6. Deficitul BPN, mil. MDL
Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

- Împrumutul acordat Guvernului Republicii Moldova de către Guvernul României în sumă de 90,0 mil. Euro (1908,3 mil. lei);
- Împrumutul acordat de către Fondul Monetar Internațional în sumă de 26,4 mil. Dolari SUA (475,9 mil. lei).

În afară de aceasta, au fost primite mijloace financiare sub formă de împrumuturi de la IDA (Asociația Internațională de Dezvoltare) pentru dezvoltarea sectorială, după cum urmează:

- 2,5 mil. Dolari SUA (47,1 mil. lei) pentru consolidarea eficacității rețelei de asistență socială;
- 1,8 mil. Dolari SUA (32,6 mil. lei) pentru reforma în educație;
- 1,4 mil. Dolari SUA (23,7 mil. lei) pentru modernizarea sectorului sănătății în Moldova;
- 0,1 mil. Dolari SUA (2,0 mil. lei) pentru ameliorarea competitivității.

De asemenea, pe data de 28 decembrie 2017 au fost primite granturi de la Comisia Europeană în sumă totală de 36,3 mil. euro (739,6 mil. lei), inclusiv:

- 14,8 mil. Euro (302,3 mil. lei) ENPARD agricultura;
- 7,0 mil. Euro (142,4 mil. lei) pentru reforma Poliției;
- 6,4 mil. Euro (130,2 mil. lei) pentru reforma în domeniul finanțelor publice;
- 5,1 mil. Euro (103,6 mil. lei) pentru liberalizarea regimului de vize Visa Dialog;
- 3,0 mil. Euro (61,0 mil. lei) DCFTA liberalizarea comerțului.

La situația din 31 decembrie 2017, **soldul datoriei sectorului public** s-a diminuat cu 851,4 mil. lei sau cu 1,4 % comparativ cu sfârșitul anului 2016 și a constituit 58 451,7 mil. lei. Conform datelor privind PIB-ul operativ pentru anul 2017, ponderea datoriei sectorului public în PIB, la situația din 31 decembrie 2017, a constituit 38,9%, înregistrând o diminuare cu 4,9 p.p. comparativ cu situația de la finele anului 2016. Acest fapt se datorează nu diminuării valorii absolute a datoriei publice, ci ritmului accelerat de creștere a PIB-ului față de ritmul de creștere a datoriei publice.

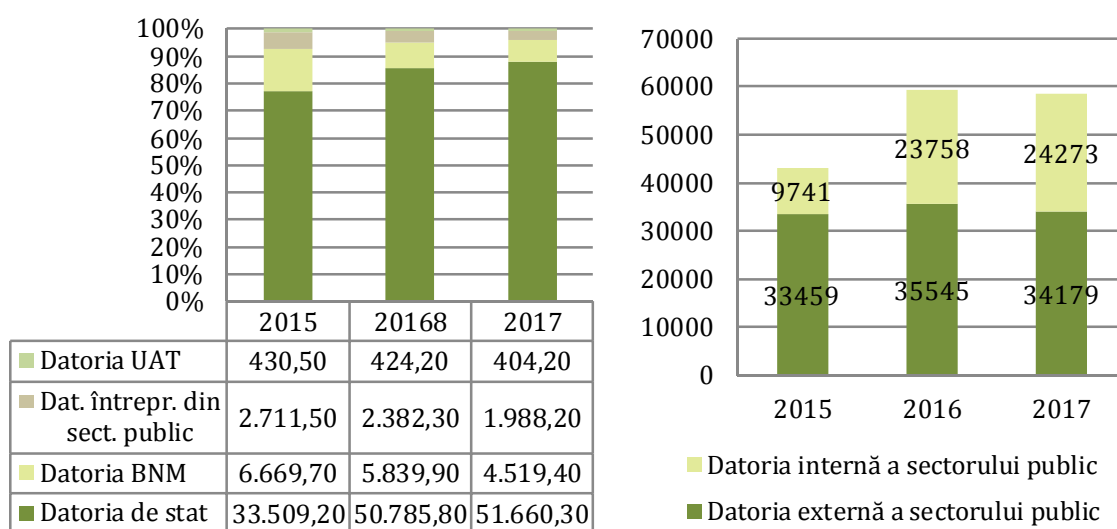

Figura 3.1.7. Structura datoriei sectorului public în perioada 2016-2017

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

Conform raportului Ministerului de Finanțe, diminuarea soldului datoriei sectorului public la situația de la finele anului 2017 în comparație cu sfârșitul anului 2016 este condiționată în special de diminuarea soldului datoriei BNM cu 1 320,5 mil. lei, a întreprinderilor din sectorul public cu 386,8 mil. lei și a datoriei directe a UAT cu 18,6 mil. lei. Totodată, soldul datoriei de stat s-a majorat cu 874,5 mil. lei, continuând să înregistreze ponderea majoră în totalul datoriei sectorului public (88,4%).

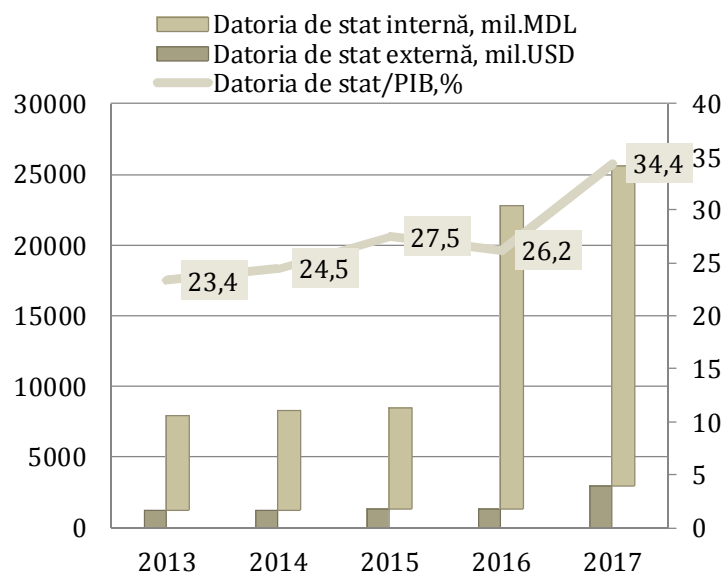

Figura 3.1.8. Raportul tipurilor de datorii de stat față de PIB

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

Dat fiind faptul că cea mai mare pondere din datoria sectorului public aparține datoriei de stat, ea merită o atenție deosebită. La situația din 31 decembrie 2017, soldul datoriei de stat a constituit 51 660,3 mil. lei, majorându-se cu 874,5 mil. lei sau cu 1,7 la sută față de sfârșitul anului 2016 din contul majorării soldului datoriei de stat interne cu 1 058,9 mil. lei. În același timp, soldul datoriei de stat externe s-a diminuat cu 184,4 mil. lei. Majorarea soldului datoriei de stat interne a fost condiționat de finanțarea internă netă pozitivă a VMS emise pe piața primară dar și de crearea rezervei de lichidități în luna martie a anului 2017 în vederea gestionării eficiente a riscurilor aferente datoriei de stat.

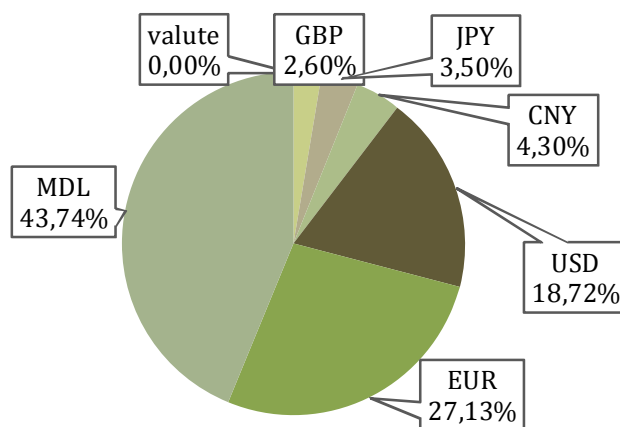

Figura 3.1.9. Ponderea datoriei de stat pe valute
Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor

Conform datelor privind PIB-ul operativ pentru anul 2017, ponderea datoriei de stat în PIB, la situația din 31 decembrie 2017, a constituit 34,4%, înregistrând o diminuare în raport cu situația de la sfârșitul anului 2016 cu 3,2 p.p. deși valoarea absolută a datoriei de stat a crescut, ritmul de majorare a ei este inferior ritmului de creștere a PIB-ului, fapt ce a condus diminuarea indicatorului datoriei de stat în valori relative față de PIB.

Calitatea datoriei de stat poate fi analizată prin prisma a patru aspecte: maturitatea, structura datoriei după valute, rata dobânzii și instrumente ale datoriei.

1. **În funcție de maturitate**, datoria de stat poate fi considerată de calitate, dacă termenul de rambursare a ei este mare. În acești parametri, datoria de stat a Republicii Moldova poate fi considerată calitativă, deoarece componenta ei pe termen scurt constituie doar 20,6 %, ceea ce înseamnă că circa o cincime din soldul datoriei de stat urmează să ajungă la scadență în decurs de un an. Datoria pe termen lung constituie 79,4 la sută din portofoliul datoriei de stat, cele mai lungi perioade ale maturității fiind caracteristice împrumuturilor de stat externe și valorilor mobiliare de stat emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat. Totodată, menționăm, că comparativ cu anul 2016, ponderea datoriei de stat cu termen scurt de rambursare a crescut cu 1,9 p.p., de la 18,7%.

2. Potrivit **structurii pe valute a datoriei de stat**, ponderea majoră îi revine datoriei de stat interne în Lei moldovenesti – 43,74%, urmată de împrumuturile de stat externe denumite în coșul valutar DST cu 32,2%, Euro – 16,6%, dolarul SUA – 5,6%, Yenul japonez – 1,9%, și lira sterlină – 0,02%. În structura datoriei de stat pe valute, cu descompunerea coșului valutar DST, poziția dominantă este ocupată de Leul moldovenesc – 42,8%, urmat de Euro – 27,5%, dolarul SUA – 19,1%, yenul japonez – 4,4%, Yuanul Renminbi chinezesc – 3,5% și lira sterlină – 2,7%.

3. În parametrii de **tipuri de rata de dobândă**, la situația din 31 decembrie 2017 datoria de stat a crescut în calitate, deoarece datoria cu rata dobânzii flotantă a constituit 14,5 la sută din portofoliul datoriei de stat, ceea ce reprezintă o diminuare în comparație cu sfârșitul anului 2016 cu 0,9 p.p. și cu 6,4 p.p. față de situația de la sfârșitul anului 2015. Totodată, la situația din 31 decembrie 2017 datoria de stat purtătoare de rată a dobânzii fixă a constituit 85,5 la sută din portofoliul datoriei de stat. Astfel, putem considera că a crescut previzibilitatea costului gestiunii acestei datorii, deoarece ponderea înaltă a datoriei cu rată fixă diminuează consecințele

negative ale volatilității dobânzii pentru procesul de planificare bugetară. Instrumentele de datorie cu rata fixă a dobânzii la situația din 30.09.2017 sunt:

- împrumuturile de stat externe contractate de la instituțiile financiare internaționale (BEI, BDCE, FIDA, AID, FMI), precum și de la creditorii bilaterali (Guvernul SUA, Guvernul Germaniei, UniCredit Austria, Guvernul României, Banca germană KfW, Turk Eximbank, JICA);
- VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat;
- VMS emise pe termen scurt (bonurile de trezorerie);
- VMS convertite;
- VMS emise pe termen lung (obligațiunile de stat cu maturitatea de 1, 2 și 3 ani).

Instrumentele cu rata flotantă a dobânzii sunt:

- împrumuturile de stat externe cu rata flotantă a dobânzii, contractate de la organizațiile financiare internaționale (BEI, BIRD, BERD), de la creditorii bilaterali (Guvernul Japoniei, Guvernul Rusiei);
- alocarea DST de la FMI;
- VMS emise pe termen lung (obligațiunile de stat cu maturitatea de 2 ani).

4. În structura datoriei de sta pe instrumente în 2017, ponderea majoritară o dețin împrumuturile de stat externe cu 50,8 la sută, diminuându-se cu 0,7 p.p. față de sfârșitul anului 2016, și cu 18,1 p.p. în comparație cu aceeași perioadă a anului 2015. A doua poziție este ocupată de VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat cu ponderea de 25,7%, după care urmează VMS emise pe piața primară cu ponderea de 14,0%, alocarea DST cu 5,5% și VMS convertite (în portofoliul BNM) cu 4,0%.

În anul 2017, pentru serviciul datoriei de stat, din bugetul de stat au fost utilizate mijloace în sumă de 1 929,0 mil. lei, care se compune din:

- Serviciul datoriei de stat externe în valoare de 357,9 mil. lei (18,6%);
- Serviciul datoriei de stat interne în valoare de 1 571,1 mil. lei (81,4%).

La situația din 31 decembrie 2017, comparativ cu situația similară a anului 2016, suma destinată serviciului datoriei de stat s-a majorat cu 181,9 mil. lei sau cu 10,4 la sută, iar comparativ cu finele anului 2015, s-a majorat cu 885,8 mil. lei, sau de 1,8 ori, fiind influențată în cea mai mare parte de majorarea cheltuielilor pentru serviciul datoriei de stat interne. Majorarea serviciului datoriei de stat interne se datorează în special inițierii achitării plății de dobândă pentru VMS emise anterior pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat. Rata nominală anuală medie ponderată a dobânzii pentru VMS emise pe piața primară în anul 2017 a constituit 6,76 la sută, diminuându-se de 2,3 ori comparativ cu anul 2016.

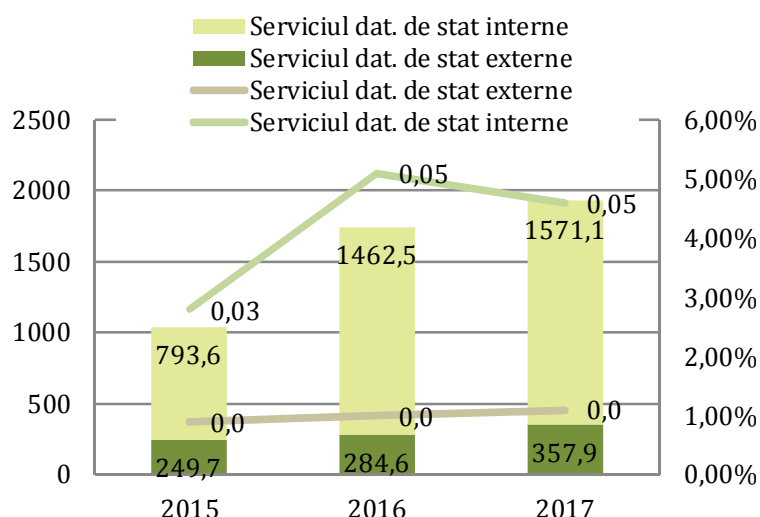

Figura 3.1.10. Serviciul datoriei de stat

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

Ratingul de țară al Republicii Moldova a fost revizuit de compania Moody's în ianuarie 2017 fiind schimbată perspectiva de dezvoltare din negativ în stabil, astfel că la sfârșitul anului 2017, ratingul de țară a constituit B3 stabil.

Finanțele publice în regiunea din partea stângă a râului Nistru

În anul 2017 bugetul republican a încasat venituri în valoare de 2 284,77 mil. ruble transnistrene, inclusiv ajutorul umanitar, transferat de Federația Rusă. Încasările nete la buget au constituit 1 810, 50 mil. ruble transnistrene, ce este 112% de la cele planificate și cu 301, 34 mil. ruble transnistrene sau 20% mai mult decât veniturile efective pentru aceeași perioadă în 2016. Aceste venituri au fost obținute din următoarele surse:

- veniturile fiscale în valoare de 1509,7 mil. ruble (69,6% din totalul veniturilor bugetului), ceea ce este cu 21,3% mai mult decât veniturile fiscale din anul 2016;
- venituri nefiscale – 268,36 mil. ruble transnistrene sau 11,7% din totalul veniturilor,
- donații – 29,27 mil. ruble transnistrene sau 1,3%,
- fonduri bugetare speciale – 246,86 mil. ruble transnistrene sau 10,8%,
- venituri din activitatea economică – 149,54 sau 6,6% din totalul veniturilor bugetare.

Structura încasărilor fiscale este determinată de ponderea majoră a impozitului pe venitul companiilor, urmată de taxele vamale și accize.

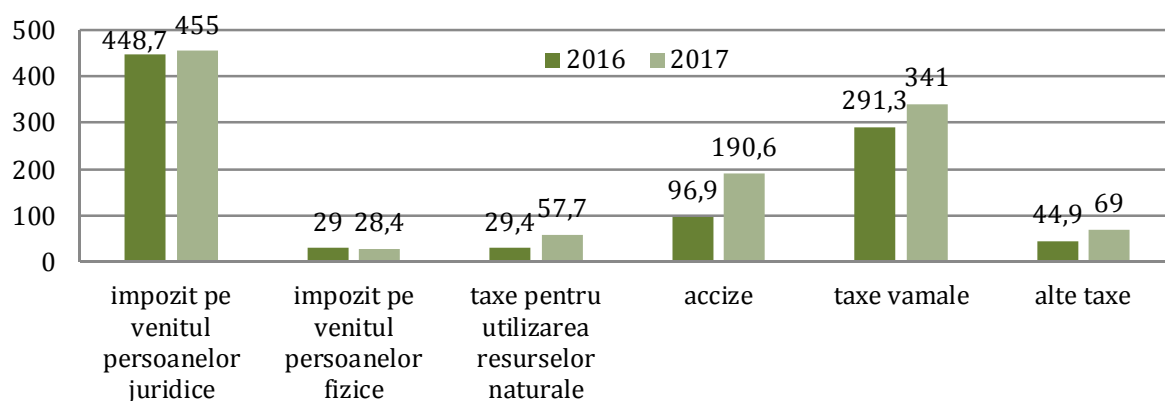

Figura 3.1.11. Structura veniturilor bugetare ale regiunii din partea stângă a râului Nistru pentru anii 2016-2017

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor RMT.

Astfel, veniturile fiscale ale bugetului din stânga Nistrului în anul 2017 a fost formată din următoarele surse:

- Impozitul pe venitul organizațiilor a fost încasat în valoare de 455,04 mil. ruble transnistrene sau 99,1% din cele planificate dar cu 6, 31 mil. ruble transnistrene sau 1,4% mai mult decât venitul real încasat din acest tip de impozite în anul 2016;
- impozitele pe bunuri și servicii, licențe și taxe de înregistrare au colectat fonduri în valoare de 193,24 mil. ruble transnistrene sau 187,3% din cele planificate și de 1,9 ori mai mult decât cele din anul 2016;
- taxe vamale în valoare de 341,0 mil. ruble transnistrene sau 128,7% din cele planificate, cu 17,1% mai mult decât veniturile de acest tip încasate în 2016;
- plăți pentru utilizarea resurselor naturale în valoare de 57,7 mil. ruble transnistrene sau 100,4% din planul aprobat pentru anul 2017, dar de 2 ori mai mult decât veniturile efective de acest tip pentru anul 2016 ;
- Alte impozite, taxe și comisioane în valoare de 54,78 mil. ruble transnistrene sau 171,6% din plan și de 1,9 ori mai mult decât venitul real pentru 2016.

În același timp, pentru un număr de plăți fiscale au fost încasate sume mai mici decât în 2016, inclusiv:

- taxe pe activitățile de jocuri de noroc furnizat fonduri în valoare de 5,69 mil. ruble transnistrene sau 83,8% din plan, cu 36,7% mai puțin decât veniturile efective pentru anul 2016;
- impozitul din venitul organizațiilor care aplică sistemul simplificat de impozitare, contabilitate și raportare a încasat fonduri în valoare de 4,8 mil. ruble transnistrene sau 110,3% din plan dar cu 0,7% mai puțin decât în anul 2016;
- impozitul pe venitul persoanelor fizice au colecta fonduri în valoare de 28,4 mil. ruble transnistrene sau 116,3% din plan, dar cu 1,9% mai puțin decât veniturile efective pentru anul 2016.

În contextual situației geopolitice actuale, am dori să remarcăm creșterea volumului ajutorului umanitar din Federația Rusă, care a fost transferat în valoare de 6,63 mil. ruble transnistrene ce este de 9,4 ori mai mult decât în 2016. Acest ajutor are ca destinații subvenționări ale entităților comerciale, lucrările de reparații ale obiectelor de importanță socială (program de „Prioritate”), finanțarea cheltuielilor pe elemente de protecție socială, inclusiv achitarea pensiilor cetățenilor ruși, care locuiesc pe teritoriul autoproclematei republici Transnistrene.

Ministerul finanțelor autoproclematei republici Transnistrene menționează, că există unele probleme privind administrarea fiscală, astfel, 19 companii mari nu au achitat impozite în buget în valoare de 157,4 mil. ruble transnistrene sau 27,6% din valoarea încasărilor fiscale, în special „Energocapital – 67,9 mil. ruble transnistrene sau 63% din datoria formată, Tiraspolitransgaz – 15,1 mil. ruble transnistrene sau 24,5% din datoria față de buget și GRES Moldovenească – 15,1 mil. ruble transnistrene sau 10,2%. Aceste companii sunt marii contribuabili, diminuarea plăților lor are un impact mare asupra veniturilor bugetare ale autoproclematei republici. Totodată, 28 de companii mari și-au diminuat activitatea de producție, ceea ce constituie 33,3% din numărul lor total, iar 3 companii mari, sau 3,7% din numărul total nu și-au demarat deloc activitatea în 2017.

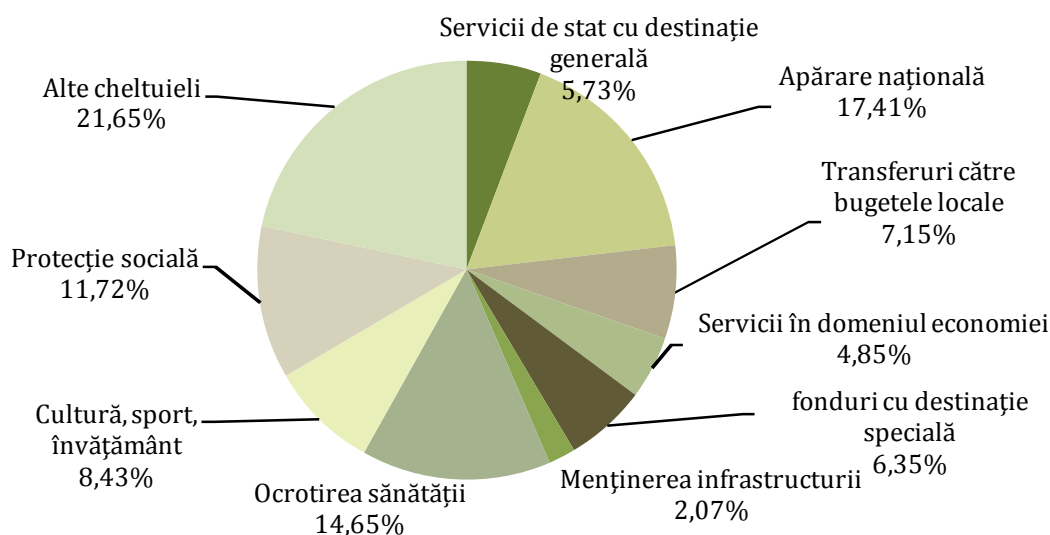

Figura 3.1.12. Structura cheltuielilor bugetare ale regiunii din partea stângă a râului Nistru pentru anii 2016-2017

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor RMT.

În anul 2017 cheltuielile bugetului național au fost finanțate în sumă de 3134,48 mil. ruble transnistrene cu 356 mil. ruble transnistrene mai mult decât în anul 2016, însă doar la nivel de doar 80,1% din cele planificate. Din declarațiile autorităților republicii separatiste, bugetului

republican a avut o natură socială, ponderea cheltuielilor destinate finanțării protecției sociale a fost în mărime de 69,8% din totalul cheltuielilor bugetare din această perioadă sau 2 188,22 mil. ruble transnistrene. Structura cheltuielilor bugetare denotă un decalaj considerabil dintre necesitățile de finanțare și componentele finanțate de-facto. Astfel, cheltuielile pentru apărarea națională sunt ca pondere cele mai consistente (17,41%), mai mari decât cele pentru ocrotirea sănătății (14,65%), cultură și sport (8,43%) și chiar protecție socială (11,72%). În contextul unui deficit considerabil și capacității joase de finanțare a necesităților stringente ale populației, valoarea considerabilă a cheltuielilor pentru menținerea armatei, care sunt în creștere continuă de la an la an, sunt inexplicabile.

Executarea bugetului a fost finalizată cu un sold deficitar în mărime de 849,71 ruble transnistrene, sau 45,5 % față de cheltuielile bugetare, în scădere cu 592,39 cu 41,08% față de perioada similară a anului precedent.

Boxa 3.1. Evaluarea calității cheltuielilor bugetare în baza metodologiei RFCP

Calitatea creșterii economice depinde de eficiența de alocare și utilizare a resurselor financiare din buget, care sunt limitate și deficitare. Disciplina fiscal-bugetară este atinsă doar prin echilibrarea veniturilor și cheltuielilor bugetare pe parcursul ciclurilor economice. În ultima perioadă, marcate de probleme ale sistemului bancar, care au fost puse în grija cheltuielilor bugetare urmărirea calității modului de planificare și efectuare a cheltuielilor bugetare este de importanță majoră. Ministerul de Finanțe este evaluat la capitolul calității managementului financiar public prin intermediul metodologiei RFCP (ECPRF) elaborată de către Banca Mondială. RFCP este o metodologie de evaluare a performanței managementului financiar public, care identifică 94 de caracteristici (dimensiuni) și peste 31 de componente cheie ale managementului financiar public (indicatori) în 7 domenii largi de activitate (piloni). O astfel de analiză conține informație pentru minim 3 ani și este prezentată pentru Republica Moldova pe perioadele 2008-2011 și 2011-2014. În contextul lipsei unei evaluări (cel puțin publicate oficial) al calității managementului financiar public pentru o perioadă recentă, am decis să efectuăm o estimare a ei, utilizând indicatori măsurabili ai Primului pilon al acestei metodologii, care are la bază. Analiza s-a făcut în baza datelor publicate pe site-ul Ministerului de Finanțe și a șabloanelor-tip recomandate (<https://pefa.org/pefa-assessment-templates>) de metodologia RFPFC.

Evaluarea performanței managementului financiar public în baza metodologiei RFCP presupune acordarea unui scor de tip rating în funcție de discrepanțele între nivelurile planificate de cheltuieli sau venituri bugetare și cele executate. Modul de atribuire a scorului final este prezentat în tabelul de mai jos:

Indicatori	A	B	C	D
PI - 1.	Între 95% și 105%	Între 90% și 110%	Între 85% și 115%	mai rău decât la litera C
PI - 2. 1 PI - 2. 2	5%	10%	15%	mai rău decât la litera C
PI - 2. 3	3%	Între 3% și 6%	Între 6% și 10%	mai rău decât la litera C
PI - 3.1	Între 97% și 106%	Între 94% și 112%	Între 92% și 116%	mai rău decât la litera C
PI - 3.2	5%	10%	15%	mai rău decât la litera C

În conformitate cu estimările efectuate în limita datelor prezentate în rapoartele oficiale cu privire la executarea bugetului pentru anii 2015-2017, ratingul sumativ este în creștere de la B în anul 2015 la A în 2017. Îmbunătățirea indicatorilor RFPFC privind credibilitatea bugetului nu neapărat indică despre îmbunătățirea cadrului de management a finanțelor publice. Desigur, asistența tehnică și financiară externă au contribuit la creșterea performanței cadrului instituțional de gestionare a finanțelor publice. Totodată, atât timp cât bugetul de stat va fi elaborat doar în baza unui singur scenariu macroeconomic, atât timp va exista riscul înrăutățirii indicatorilor de performanță RFPFC. Această sensibilitate se observă pentru evaluarea anului 2016, când s-a înregistrat cel mai prost nivel pentru indicatorul PI-2.2, discrepanța dintre cheltuielile planificate și cele executate pe tipuri și clasificări economice fiind notată cu D.

Denumirea indicatorului	2015	2016	2017
PI – 1. Rata devierii cheltuielilor efectuate în comparație cu bugetul inițial aprobat	87,8% C	98,7% A	104,8% A
PI – 2.1 Diferența dintre bugetul inițial, bugetul aprobat și rezultatul la sfârșitul anului în ce privește structura cheltuielilor pe baza clasificării funcționale	15,2% C	7,9% B	5,5% B
PI – 2.2 Diferența dintre bugetul inițial, bugetul aprobat și rezultatul la sfârșitul anului în ce privește structura cheltuielilor pe baza clasificării economice	15,9% D	26,6% D	5,5% B
PI – 2.3 Cheltuieli neprevăzute, efectuate din rezerve	1,9% A	0,1% A	0,2% A
PI – 3.1. Modificarea veniturilor între bugetul aprobat inițial și rezultatul final al anului	97,4% A	98,2% A	100,9% A
PI – 3.1. Modificarea veniturilor între bugetul aprobat inițial și rezultatul final al anului	4,3% A	4% A	1,9% A
RATING SUMATIV	B	B	A

3.2. Sectorul bancar

Sectorul bancar al Republicii Moldova pe parcursul anului 2017 a urmat calea consolidării stabilității financiare, erodate de falimentul a 3 bănci în anul 2015. Îmbunătățirea a fost realizată pe filiera reglementării activității bancare, inclusiv și prin adoptarea noii Legi privind activitatea băncilor (bazată pe principiile Basel III), care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2018, nu și pe filiera contribuției sectorului bancar la creșterea economică a țării, portofoliul de credite ale băncilor fiind în continuă scădere.

La 31.12.2017, în Republica Moldova funcționau 11 bănci licențiate de BNM, inclusiv 4 sucursale ale băncilor și grupurilor financiare străine. Pe parcursul anului 2017 activele sectorului bancar au continuat să înregistreze o creștere, băncile menținând capitalul, lichiditatea și profitabilitatea la un nivel înalt. Totodată, creditele neperformante au înregistrat o creștere ușoară. De asemenea, se menține trendul descrescător a activității de creditare. Pentru primele 3 bănci din sistem, BC „Moldova-Agroindbank” S.A., și B.C. „Victoriabank” S.A., a fost păstrat regimul de supraveghere intensivă, cu care a fost înlocuită supravegherea specializată, instituită la data de 11.06.2015 în urma modificărilor în legislație din 04.10.2016 iar pentru BC „Moldindconbank” S.A. a fost introdus regimul de intervenție timpurie. Acest fapt induce o anumită notă de nesiguranță în viitoarele evoluții ale sistemului bancar, deoarece băncile menționate dețin la momentul actual în total 65,2% din activele sectorului bancar, 57,10% din capital și 72,03% din portofoliul de credite.

Banca Națională a Moldovei continuă procesul de ameliorare a situației băncilor menționate prin monitorizarea zilnică a situațiilor financiare și acțiuni de stabilire a unei structuri transparente a acționariatului în scopul atragerii unor noi investitori solizi, evaluarea adecvată a managementului băncii și identificarea tranzacțiilor încheiate cu persoanele afiliate băncilor, Astfel, în luna iunie 2017, Banca Națională a Moldovei a inițiat identificarea de către o societate străină de audit a tranzacțiilor încheiate cu persoanele afiliate BC „Moldova-Agroindbank” S.A., și B.C. „Victoriabank” S.A., și BC „Moldindconbank” S.A. și urmează formarea unui plan de acțiuni în vederea atragerii investitorilor. Este de menționat, că la 16.01.2018 a avut loc licitația pe piața reglementată a Bursei de Valori a Moldovei, la care s-a vândut un pachet considerabil de acțiuni al B.C. „Victoriabank” S.A.. În urma acestei tranzacții investitor a devenit compania olandeză VB Investment Holding B.V., care în parteneriat cu Banca Transilvania din România și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, va deține cota de 66.77% din capitalul social al băncii. Din păcate, în ciuda eforturilor depuse de BNM, dar și a situațiilor financiare favorabile, pachetele considerabile de acțiuni al BC „Moldova-Agroindbank” S.A. și BC „Moldindconbank”

S.A., aflate în pozițiile deschise spre vânzare la BVM încă nu și-au găsit cumpărătorii oportuni pentru asigurarea continuă a dezvoltării stabilității acestor două bănci.

Pe parcursul anului 2017, activele bancare au înregistrat tendințe de creștere atât în volum, cât și în calitate. Ritmul de creștere a activelor bancare s-a situat pe o pantă ascendentă, majorându-se cu 6 594,6 mil MDL sau 9,04 %, fiind la finele lunii septembrie 2017 în valoare de 79 541,8 mil MDL, în principal, din contul creșterii activelor lichide.

Activele ponderate la risc au înregistrat și ele o creștere de la 32 553 mil. MDL la finele anului 2016 la 33 867,1 mil. MDL la sfârșitul lunii septembrie 2017 sau cu 1 314,1 mil. MDL mai mult. Creșterea volumului de active ponderate la risc a fost mai mică decât ritmul de creștere a activelor totale, astfel încât ponderea activelor riscante în total active înregistrează o scădere continuă de la începutul anului 2017, atingând valoarea de 42,6 %, ce este mai puțin decât la finele lunii septembrie 2016 cu 2,05 p.p.

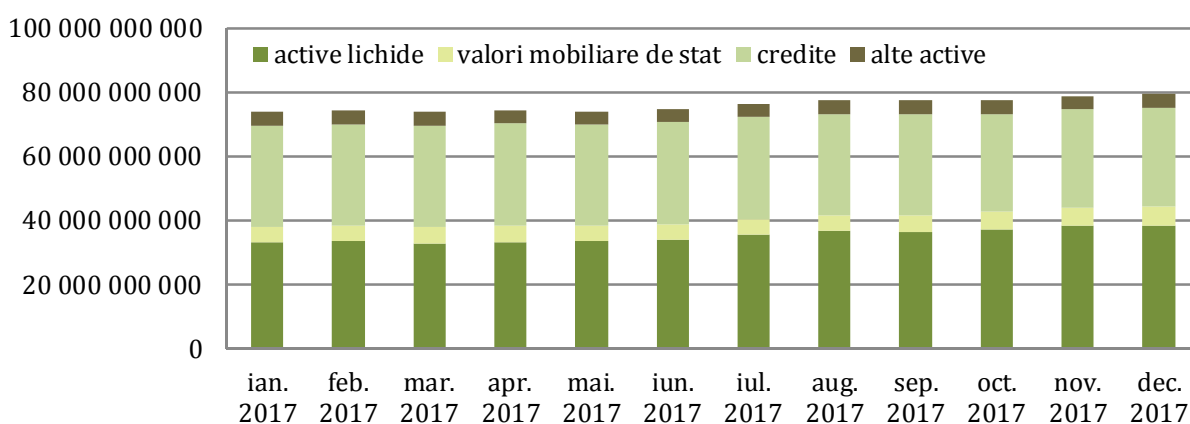

Figura 3.2.1. Evoluția structurii activelor bancare

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

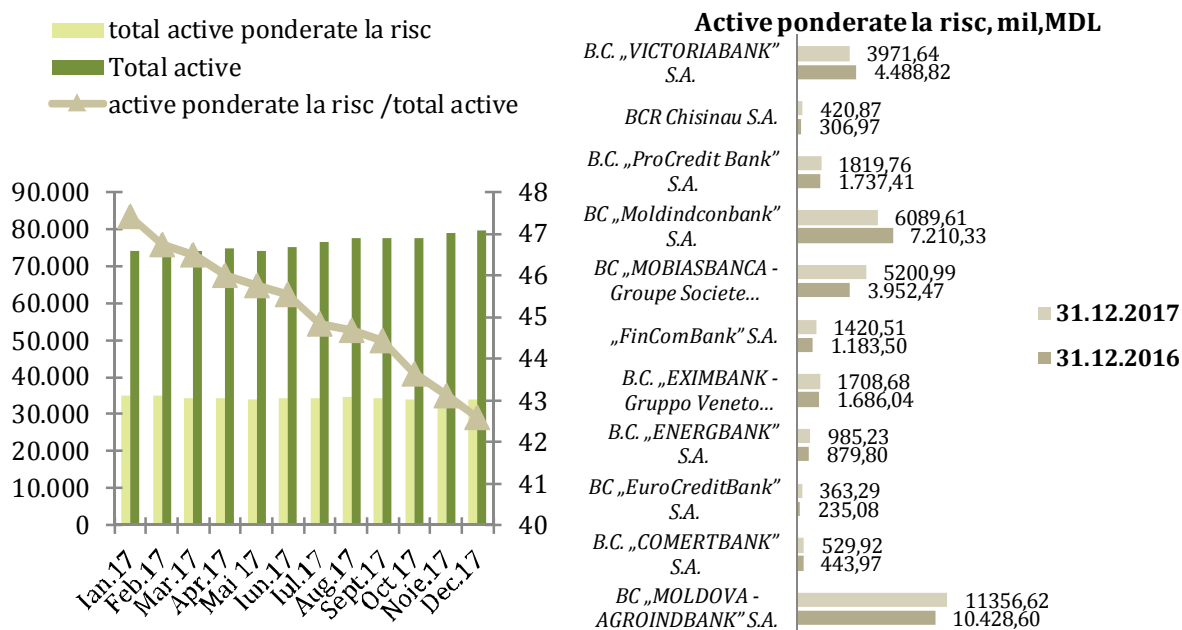

Figura 3.2.2. Evoluția calității activelor bancare

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Totodată, se observă că doar 2 bănci B.C. „Victoriabank” S.A, și S.A, B.C. „Moldindconbank” S.A. și-au îmbunătățit calitatea activului față de perioada similară a anului precedent. Cu respectiv – 517,18 mil MDL și 1 120,72 mil MDL. Celelalte bănci au crescut valoarea activelor ponderate la risc. Lider la acest capitol poate fi menționată BC „MOBIASBANCA – Groupe Societe Generale” S.A. cu 1 248,52 mil MDL și B.C. „Moldova-Agroindbank” S.A. cu 928,02 mil MDL. Astfel, din băncile, aflate în supraveghere intensivă, două și-au îmbunătățit poziția la acest capitol, iar „Moldova-Agroindbank” S.A. și-a înrăutățit-o.

Calitatea activelor bancare a fost susținută și de volumul de capital propriu, astfel, încât gradul de acoperire a capitalului este net superior minimumului impus de cerințele prudențiale de 16% ajungând la nivelul de 31,03% în mediu pe sistem. Panta graficului, ce reprezintă gradul de suficiență a capitalului pentru perioada anului 2017, atestă valoarea maximă din toți anii de evoluție a sistemului bancar. Având pe parcursul perioadei supuse analizei variații, în limita 1,5%, acestea pot fi considerate ne semnificative la o rată atât de înaltă a acoperirii capitalului. Diminuarea bruscă a acestui indicator, înregistrată în luna februarie a anului 2017 a fost rezultată din creșterea activelor ponderate la risc într-un ritm mult mai accelerat decât creșterea Capitalului Normativ Total. Nivelul înalt al indicatorului suficienței capitalului ponderat la risc a permis băncilor absorbirea pierderilor legate de înrăutățirea calității activelor. Gradul de suficiență a capitalului pentru toate băncile variază în diapazonul dintre 24,65 la sută și 98,08 la sută.

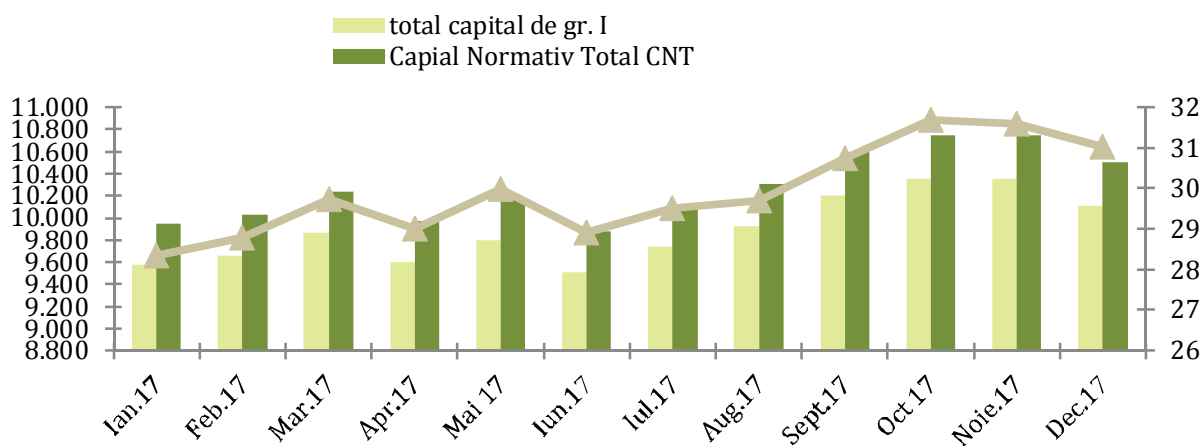

Figura 3.2.3. Evoluția calității capitalului bancar

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Creșterea valorii activelor, din păcate, s-a datorat mai mult creșterii lichidităților, decât a creditelor acordate. La 31.12.2017, portofoliul de credite brut a constituit 42,1 % din totalul activelor sau 33 473,3 mil. MDL, micșorându-se pe parcursul anului 2017 cu 3,71 la sută (1 288,0 mil. lei). Luând în considerație că creditarea sectorului real este pilonul de bază care asigură o creștere sustenabilă a țării, această tendință poate fi considerată una negativă. Investițiile în valori mobiliare (certIFICATELE Băncii Naționale și valorile mobiliare de stat) au înregistrat o pondere de 7,32 la sută din totalul activelor, fiind cu 0,92 p.p. mai mare comparativ cu sfârșitul anului 2016, în pofida diminuării ratei de bază de la 9 la sută la 7,5 la sută. Activele lichide, care constituie 48,39 la sută, cu 3,46% în creștere față de începutul anului 2017 sunt menținute de către bănci în conturile deschise la Banca Națională, în alte bănci, în numerar ș.a., formând, în marea sa parte, de potrivă cu valorile mobiliare de stat, componenta activelor lichide, ce sunt luate în considerație la calcularea principiului II de lichiditate. Acest fapt explică creșterea continuă a lichidității curente a sistemului bancar și scăderea nivelului de lichiditate pe termen lung.

Pe parcursul anului 2017, indicatorii de lichiditate a sectorului bancar se încadrează în limitele prudențiale, stabilite de BNM, ponderea activelor lichide în totalul activelor (principiul II al

lichidității) înregistrează 55,48%, în creștere cu 6,3 p.p. față de 31.12.2016 fiind de cca 2,5 ori mai mult decât limita minimă, stabilită de BNM. Valoarea indicatorului de lichiditate pe termen lung (principiul I al lichidității (≤ 1)) al întregului sistem bancar a constituit 0,61 la 31.12.2017, mai puțin cu 0,02 față de 31.12.2016. *Prin urmare, constatăm o creștere exagerată a lichidităților bancare, precum și la o migrare a unei păți de active din credite spre active lichide cu risc redus și rentabilitate acceptabilă, cum ar fi valorile mobiliare de stat.*

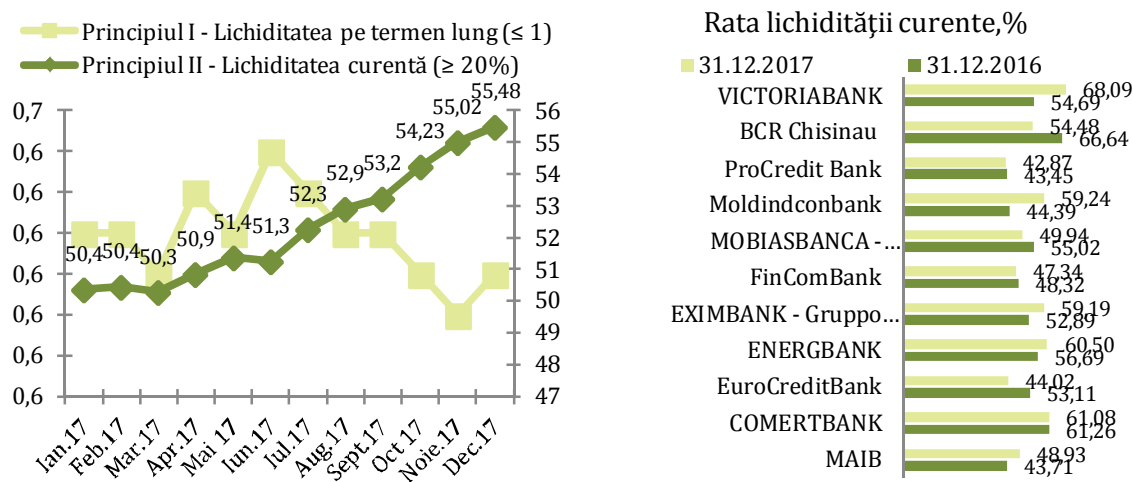

Figura 3.2.4. Nivelul lichidității sectorului bancar la 31.12.2017

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Majoritatea băncilor înregistrează un exces de lichiditate, indicatorul lichidității curente fiind în creștere continuă. Lideri la acest capitol sunt B.C. „Comerțbank” S.A. cu 61,26%, B.C. „Victoria-bank” S.A. cu 68,09% și B.C. „Energbank” S.A. cu 60,50%. B.C. „BCR Chișinău” S.A. și-a diminuat considerabil ponderea activelor lichide de la 66,64% la finele anului precedent, la 54,48% către data de 31 decembrie 2017. Cu excepția B.C. „Victoriabank” S.A., care își are creșterea lichidităților ca rezultat al modificării strategiei sale de evaluare a riscului de credit în condițiile unei supravegheri intensive, nivel exagerat de lichidități raportează băncile cu capital mic, care, în situația unei supravegheri drastice, preferă să-și reorienteze activitatea din acordarea creditelor în plasarea de mijloace în active puțin riscante, dar cu un nivel acceptabil de profit. Din păcate, această situație este favorizată de BNM, care menține la un nivel destul de înalt rata de dobândă la valorile mobiliare, emise de ea, dar și la depozitele, atrase de la bănci.

Încetinirea creșterii volumului creditelor noi acordate, care a început la sfârșitul anului 2014, s-a transformat într-o diminuare moderată a creditării pe parcursul anilor 2015 și 2016, continuându-se și în anul 2017. Portofoliul de credite brute acordate de către băncile comerciale, a avut o evoluție negativă în anul 2017. Deși în luna ianuarie a fost înregistrată o creștere bruscă a creditelor acordate persoanelor juridice cu 6 425 mil. MDL, acest fapt poate fi considerat drept anomalie. Mai mult ca atât, această valoare anormală a creditelor, apărută în ianuarie, nu s-a mai regăsit nici în lunile februarie, nici în iunie, valoarea creditelor fiind la finele anului chiar mai mică decât la începutul anului.

Totodată se remarcă migrarea creditelor de la persoanele juridice spre persoanele fizice și din valută străină în cea națională, (41,7%). Acest fapt se datorează stabilității monedei naționale, care pe parcursul anului 2017 a înregistrat o creștere în raport cu valutele de referință. Dacă se exclude riscul valutar din rata de dobândă nominală, creditele în valută națională devin mai ieftine decât cele în valută străină. Astfel, pe fondul reducerii volumului general al creditelor, cele acordate persoanelor fizice au crescut cu 1181,0 mil. MDL, iar cele acordate persoanelor juridice ai scăzut cu 8922,0 mil. MDL pe parcursul ultimilor 12 luni. Tendința de creștere a creditelor acordate persoanelor fizice de la 15,61% din totalul creditelor în ianuarie 2016 la 22,77% în decembrie 2017 confirmă modelul de dezvoltare a economiei moldovenești ca fiind unul

bazat pe consum (persoanele fizice sunt creditate preponderent cu credite de consum) precum și nivelul înalt de incertitudine față de modul de evoluție a economiei reale, care face ca businessul să nu fie capabil sau să nu dorească să se crediteze.

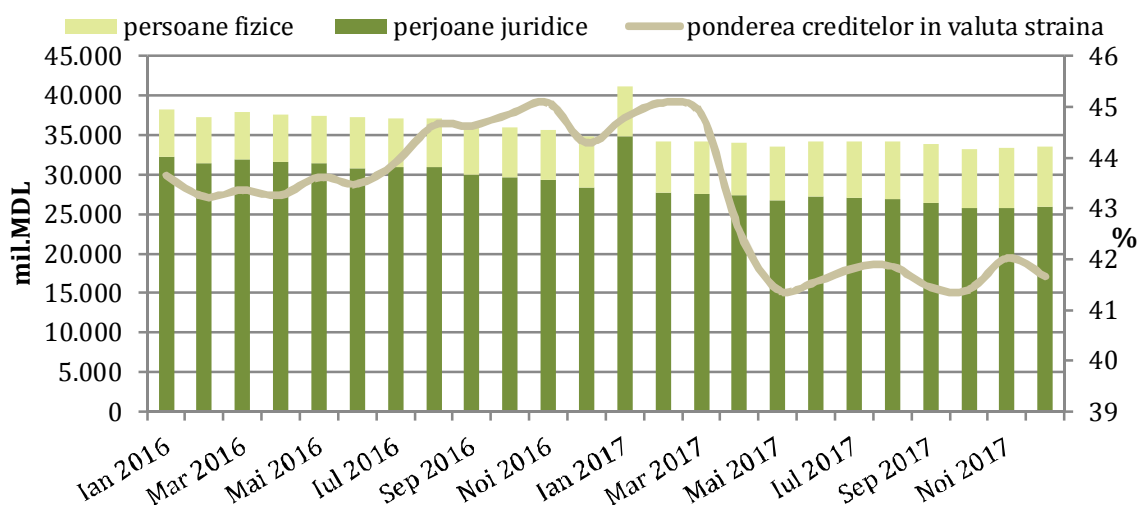

Figura 3.2.5. Evoluția creditelor după valuta în care sunt acordate și categoria debitorilor
Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În anul 2017, ponderea creditelor neperformante (substandard, dubioase și compromise) în totalul creditelor a crescut cu 2,0 p.p. față de finele anului 2016, constituind 18,38 la sută la data de 31.12.2017 ca rezultat al reclasificării creditelor în categorii de risc neperformante în urma aplicării de către bănci a unei abordări mai prudente la clasificarea portofoliului de credite. Indicatorul menționat variază de la o bancă la alta, valoarea cea mai mare constituind 34,05% la B.C. „EXIMBANK - Gruppo Veneto Banca” S.A. urmată de B.C. „Victoriabank” S.A cu 33,03% și BC „Moldindconbank” S.A. cu 29,42%.

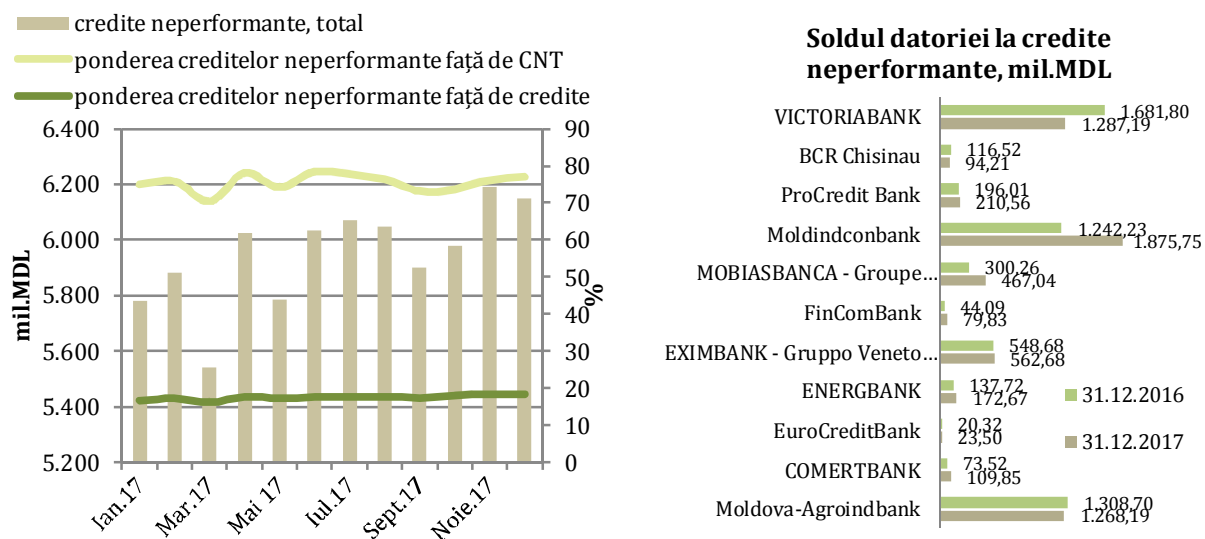

Figura 3.2.6. Evoluția creditelor neperformante în sectorul bancar
Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Urmărind indicatorii absoluți, remarcăm, că volumul creditelor neperformante la data de 31.12.2017 a crescut semnificativ, cu 481,6 mil. MDL sau 8,49%, față de data 31.12.2016, situându-se la finele anului 2017 la cel mai înalt nivel. Indicatorul menționat variază de la o

bancă la alta, valoarea cea mai mare alcătuind 1875,75 mil. MDL la B.C. „Moldindconbank” S.A., 1681,8 la B.C. „Victoriabank” S.A. și 1308,7 mil. MDL la B.C. „Moldova-Agroindbank” S.A. Astfel, toate băncile aflate în supravegherea intensiva au înregistrat la acest indicator o creștere considerabilă, demonstrând majorarea de credit pe parcursul anului 2017 și ca indicatori absoluți și ca indicatori relativi.

Ponderea creditelor neperformante în total CNT a atins nivelul de 58,53%, în creștere cu 0,6% față de finele anului 2016. Băncile care au atins nivelul acestui indicator peste medie sunt B.C. „Moldindconbank” S.A. cu 111,28%, B.C. „Victoriabank” S.A. cu 94,17%, dar și B.C. „EXIMBANK – Gruppo Veneto Banca” cu 62,53%. De menționat, că pe parcursul anului B.C. „Victoriabank” S.A. și-a redus indicatorul respectiv cu 26,10 p.p. de la nivelul de 120,27%.

În anul 2017 distribuția riscurilor după destinația creditelor a fost neuniformă, nivelul cel mai înalt al lui fiind înregistrat la creditele acordate sectorul construcțiilor cu o valoare de 63,74% a creditelor neperformante din totalul creditelor acordate, urmate de creditele din domeniului prestării serviciilor cu 53,51%, credite neperformante din total, a sectorului industriei energetice, unde 36,39% din creditele nu sunt de calitate, sectorul comerțului cu 21,13% credite neperformante. Este de menționat, că sectorul construcțiilor și-a înrăutățit considerabil portofoliul pe parcursul anului 2017, având o creștere de 28,42% a creditelor neperformante, iar cel al industriei energetice – cu 14,62%.

Tabelul 3.2.1. Structura portofoliului de credite pe ramuri, în perioada 2016-2017

Nr	Ramura creditelor	Sold total la data, MDL		Ponderea credite neperformante, %		Deviere p.p.
		31.12.2016	31.12.2017	2016	2017	
1	Credite acordate agriculturii	2 552 191 831	2 486 949 927	16,27	18,75	+2,49
2	Credite acordate industriei alimentare	3 514 796 253	3 514 423 304	19,67	17,31	-2,36
3	Credite acordate în domeniul construcțiilor	933 715 404	611 311 637	35,31	63,74	+28,42
4	Credite de consum	3 353 818 405	4 134 620 883	4,73	4,07	-0,66
5	Credite acordate industriei energetice	828 022 029	759 931 742	21,78	36,39	+14,62
6	Credite acordate industriei productive	2 538 482 578	2 297 054 328	11,57	21,13	+9,56
7	Credite acordate comerțului	10 283 464 314	9 737 102 178	17,51	20,57	+3,06
8	Credite acordate mediului financiar nebancar	1 457 404 175	1 298 282 405	1,79	8,38	+6,58
9	Credite acordate pentru procurarea/construcția imobilului	2 303 660 276	2 635 856 901	5,80	6,43	+0,64
10	Credite acordate organizațiilor necomerciale	125 046 823	2 993 052	0,05	0,00	-0,05
11	Credite acordate persoanelor fizice care practică activitate	869 130 645	745 517 566	9,45	10,76	+1,31
12	Credite acordate în domeniul transport, telecomunicații și dezvoltarea rețelei	1 999 092 296	1 569 799 876	15,95	10,32	-5,63
13	Credite acordate în domeniul prestării serviciilor	2 274 369 387	1 958 223 120	48,28	53,51	+5,23
14	Alte credite acordate	1 585 346 541	1 721 222 966	8,20	9,99	+1,78
	Total	34 618 540 958	33 473 289 885	16,38	18,38	+2,00

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Cele mai puțin riscante sunt portofoliile de credite acordate organizațiilor necomerciale, mediului financiar nebancar, și, surprinzător – creditele de consum, care sunt catalogate în teoria financiară la poziția creditelor cu un grad de risc ridicat, dar care în sectorul bancar autohton au înregistrat doar 4,07% din portofoliu la categoria neperformante, fiind una din puținele categorii cu o reducere a riscului de credit pe parcursul anului 2017. Nivelul general de

risc a portofoliului de credite bancare este de 18,38%, fapt ce poate să-l plaseze pe poziția riscului mediu spre înalt. Totodată, concentrarea creditelor pe anumite sectoare reflectă modelul economiei moldovenești, unde 29,09% sunt credite acordate comerțului (în scădere, de altfel, cu 0,63 p.p. a poziției de piață) 12,35% – credite de consum și 10,50% – industriei agroalimentare. Celelalte sectoare sunt poziționate sub 10%, fapt ce demonstrează un grad acceptabil de diversificare a portofoliului de credite pe domenii de activitate.

În anul 2017, ratele medii a dobânzii practicate de băncile comerciale pentru credite și depozite au scăzut cu 1,6 p.p. și 2,16 p.p. corespunzător, situându-se la nivelul de 9,58% pentru creditele noi atrase și 5,19% pentru depozitele noi atrase. Diminuarea mult mai rapidă a dobânzilor la depozite decât la credite indică asupra unui trend descrescător a ratelor de dobândă, practicate de bănci, în continuare, fapt ce va descuraja economisirea din partea populației. Deși în februarie s-a atestat o creștere a ratei de dobândă la depozite până la 6,68%, ea a fost una de durată scurtă, revenind pe o pantă descrescătoare imediat în luna următoare.

Diminuarea mai rapidă a ratelor de dobândă la pasivele bancare decât cele pentru plasamente menține o marjă netă din dobânzi satisfăcătoare, la nivelul de 4,61%, deși ea a scăzut cu 0,89% pe parcursul anului 2017. Totuși, valoarea acestui indicator, inferioară ratei inflației conduce la erodarea valorii reale a plasamentelor bancare, fapt ce descurajează creditarea bancară pe termen lung.

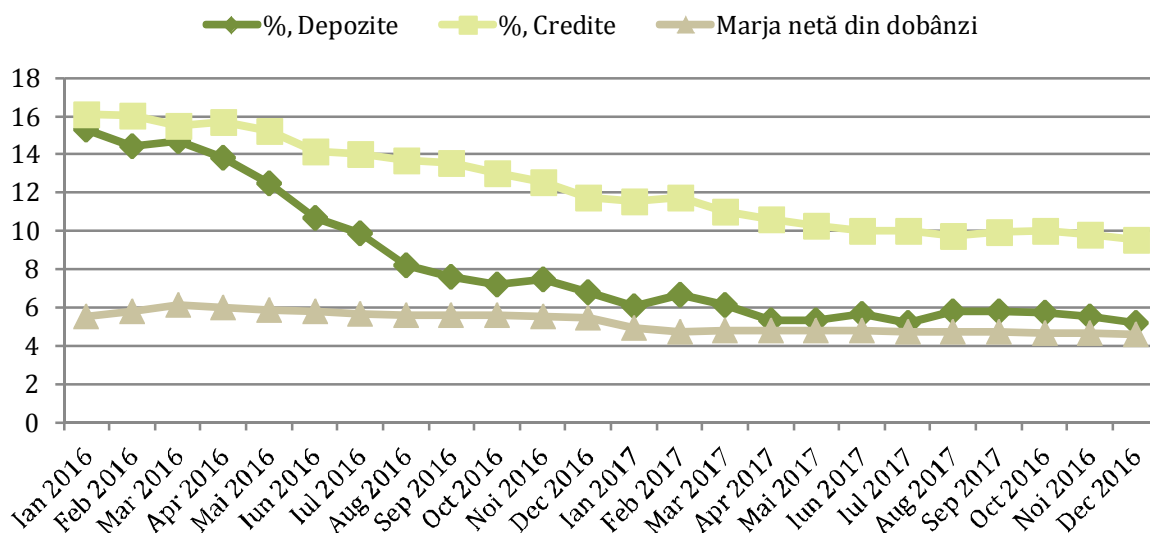

Figura 3.2.7. Evoluția marjei bancare nete, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la credite noi atrase în MDL, %

Sursa: Calculele autorului conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Pe anulul 2017, în sectorul bancar a continuat tendința de creștere a soldului depozitelor. Conform rapoartelor BNM, acesta s-a majorat cu 9.2 la sută în perioada de referință, constituind 59 896,88 mil. MDL. Depozitele persoanelor fizice au constituit 66,2 la sută din totalul depozitelor, depozitele persoanelor juridice – 33,6 la sută și depozitele băncilor – 0,2 la sută. Cel mai mare impact asupra majorării depozitelor au avut-o creșterea depozitelor persoanelor juridice cu 3104,32 mil. MDL sau 18,3 % sută, deoarece soldul depozitelor persoanelor fizice s-a majorat doar cu 1954,01 mil. MDL sau 5,2 %.

Totodată, soldul depozitelor în lei a continuat să crească și pe parcursul anului 2017 s-a majorat cu 4909,90 mil. MDL sau 16,7 la sută până la 34 264,61 mil. MDL, creșterea fiind înregistrată și la soldul depozitelor în valută – cu 148,47 mil. MDL sau 0,4 la sută până la 25632,27 mil. MDL. Această creștere este cauzată de majorarea fluxului remitențelor și lipsa altor instrumente de economisire pe piața financiară din Republica Moldova. Totodată, creșterea soldurilor depoziti-

telor persoanelor juridice conduce spre concluzia că business-ul este în așteptarea unei modificări a situației economice și nu se grăbește să investească, optând deținerea mijloacele libere în conturile bancare în detrimentul finanțării unor activități investiționale.

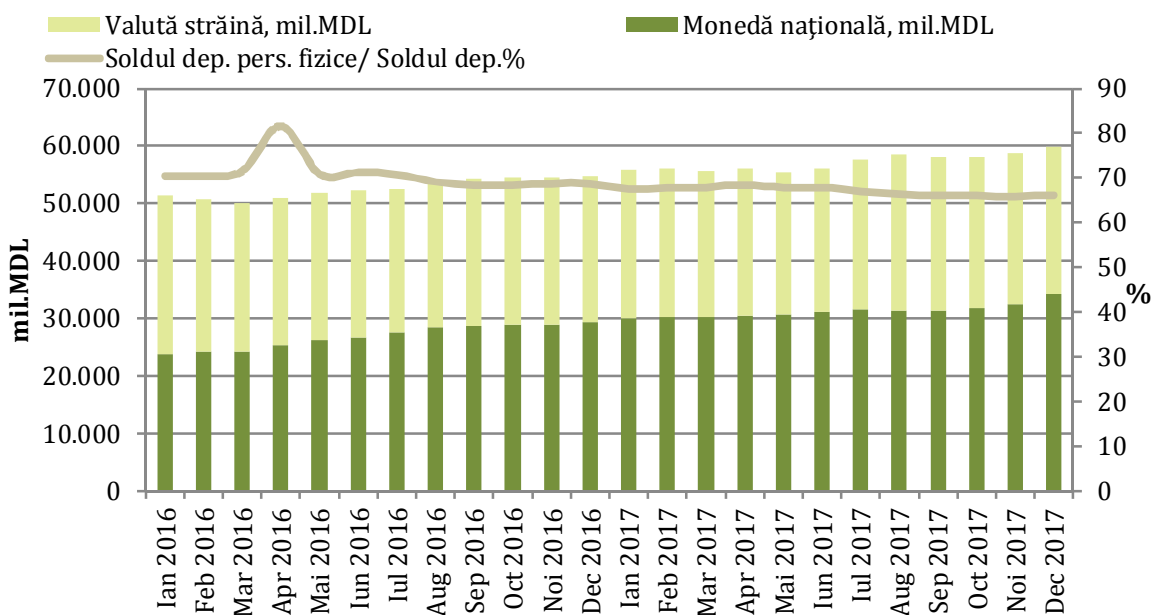

Figura 3.2.8. Evoluția soldului depozitelor în bănci, mil. MDL

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

leftinirea depozitelor bancare are cel puțin două motive:

1. suprasaturarea sistemului bancar cu resurse în lipsa unei oferte de plasamente rentabile și cu risc rezonabil și
2. depozitele au devenit cea mai scumpă resursă atrasă de sistemul bancar, dat fiind rata rezervelor obligatorii înaltă, pentru care este foarte complicat de găsit un plasament, care ar acoperi costurile de atragere și gestiune.

Totodată, este remarcabil faptul, că volumul de depozite a avut un trend ascendent, chiar și pe fondalul reducerii ratelor de dobândă, fapt care denotă dorința populației de a utiliza depozitul bancar drept mijloc de stocare a banilor și nu de economisire. În plus, populația nu are de ales, deoarece piața altor instrumente de economisire este slab dezvoltată, unele segmente chiar fiind lipsă.

Problemele sistemului bancar, identificate anterior, sunt reflectate de structura rezultatului financiar, realizat de bănci în anul 2017. La 31 decembrie 2017, profitul băncilor pe întregul sistem a constituit 1 538,8 mil. MDL, în creștere cu 60,5 mil. MDL sau 4,09% față de aceeași dată a anului precedent. Majorarea profitului este determinată de majorarea veniturilor neaferele dobânzilor cu 6,8% și diminuarea cheltuielilor neaferele dobânzilor cu 7,6%. O pondere semnificativă în veniturile neaferele dobânzilor o constituie veniturile din taxe și comisioane – 61,7%, care s-au majorat comparativ cu 31.12.2016 cu 10,8% ca urmare a majorării numărului și volumului tranzacțiilor efectuate prin sistemele de plăți SAPI, SWIFT, precum și numărului și volumului operațiunilor cu carduri emise în Moldova. Venitul net din taxe și comisioane la situația din 31.12.2017 a constituit 1086,77 mil. MDL miliarde lei și a înregistrat o creștere de 8,5% pe parcursul perioadei 31.12.2016-31.12.2017.

Totodată, s-au diminuat cheltuielile aferente dobânzilor din contul reducerii ratei de dobândă la depozite cu 37,1% sau 1097,02 mil. MDL. Veniturile din dobânzi au însumat 4746,16 mil. MDL,

fiind în scădere cu 1469,49 mil. MDL față de perioada similară a anului precedent. Acestea, la rândul lor, au fost generate, în special, de împrumuturi și creanțe 3813,22 mil. MDL. Se remarcă un impact pozitiv asupra profitului prin reducerea cheltuielilor de gestiune a riscului de credit. Astfel, deprecierea activelor financiare care nu sunt evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere s-au diminuat cu 746,58 mil. MDL, de la 1216,14 mil. MDL la 469,56 mil. MDL.

Sub incidența creșterii veniturilor în formă absolută, a fost înregistrată însă o diminuare a indicatorilor relativi de rentabilitate – ROE și ROA cu respectiv 0,9 p.p. și 0,1 p.p., ei atingând cota de 11,07% pentru rentabilitatea capitalului și 1,85% la rentabilitatea activelor. Diminuarea indicatorilor relativi a fost cauzată de creșterea într-un ritm mai rapid a volumului capitalului și a activelor decât ritmul de creștere a profiturilor. Totuși, doar 39,51% din totalul veniturilor sunt asigurate de activitatea de intermediere financiară, fapt ce confirmă o implicare foarte slabă a băncilor în activitatea de redistribuire a fondurilor și, implicit, la creșterea economică prin asigurarea cu resurse necesare a economiei reale. Deși se atestă o creștere a veniturilor din activitatea de bază a băncilor, cu 1,7p.p., această creștere a ponderii *venitului net* din dobânzi în total venituri, însă a fost condiționată de *diminuarea plăților cu dobânzile la depozite* și nu din creșterea încasărilor din creditele acordate.

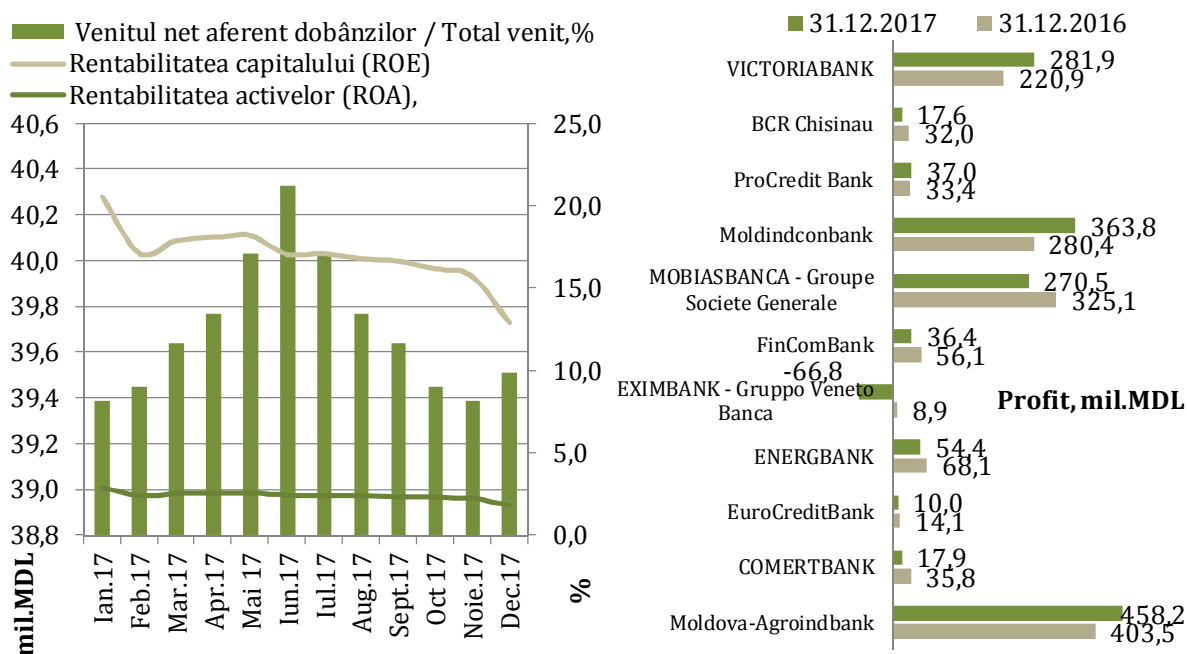

Figura 3.2.9. Evoluția rentabilității și profitabilității bancare în 2016-2017

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Analiza contribuției fiecărei bănci la formarea profitului net al sistemului bancar relevă, că doar 4 bănci din 11 au înregistrat o creștere a valorii profiturilor, celelalte urmând un trend negativ. Astfel, față de 31.12.2017 și-a majorat profitul BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A. cu 54,6 mil. MDL sau 11,93%, B.C. „Moldindconbank” S.A. cu 83,3 mil. MDL sau 22,91%, B.C. „VICTORIABANK” S.A. cu 61,1 mil. MDL sau 21,66% și B.C. „ProCredit Bank” cu 3,6 mil. MDL sau 9,67%. Cea mai mare descreștere au înregistrat-o B.C.„COMERTBANK” S.A cu 17,9 mil. MDL sau 100,18% B.C. „BCR Chișinău” S.A. cu 14,4 mil. MDL sau 81,94%, B.C. „EuroCreditBank” S.A. cu 4,0 mil. MDL sau 40,43% și B.C. „EXIMBANK-Gruppo Veneto Banca” cu 75,7 mil. MDL sau 113,31%. Menționăm că ultima bancă este unica din sistem care a înregistrat pierderi, după ce doar în anul 2016 din ultimii 4 ani a înregistrat profit, iar restul băncilor din lista celor cu descreșteri considerabile de profit, fiind destul de mici, sunt supuse pericolului diminuării capacității de creștere a capitalului propriu din resurse interne.

Reduceri moderate au înregistrat și băncile mari, care au avut pe parcursul anului 2017 un trend ascendent al profitului. Astfel, B.C. BC „MOBIASBANCA-Groupe Societe Generale” S.A. și-a diminuat profitul comparativ cu anul 2016 cu 54,5 mil. MDL sau 20,15%, BC. „FinComBank” S.A., cu 19,7 mil. MDL sau 54,27%. Diminuarea profiturilor bancare ale lor pe fondalul creșterii rentabilității instituțiilor financiare nebancale.

Sectorul bancar în regiunea din partea stângă a râului Nistru

În anul 2017, sectorul bancar al regiunii din partea stângă a Nistrului a înregistrat tendințe de revigorare la principalii indicatori de activitate. Totodată, sistemul bancar al autoprocimatei republici a pierdut 2 bănci prin restructurare și alipire la banca cu capital de stat „Eximbanc” și una prin lichidare. Astfel, la data de 31.12.2017 pe acest teritoriu funcționau 3 bănci cu 15 filiale, cu 6 filiale mai puțin decât la data de 31.1.2.2016. chiar și în situația respectivă sectorul bancar are o concentrare considerabilă de 0,6 (numărul de bănci la 100 mii peroane), mai mare decât în Republica Moldova cu 0,3, Ucraina cu 0,2 și Rusia cu 0,4. Numărul de unități teritoriale bancare s-a redus pe parcursul anului 2017 cu 69 de unități, ajungând la 207.

În perioada analizată a anului 2017, ritmul mediu anual de creștere a activelor bancare în regiunea transnistreană s-a situat pe un trend ascendent, constituind o creștere de 28,41% f.p.s.a.p. sau 1813,30 mil. ruble., formând la data de 31.12.2017 valoarea de 8196,1 mil. ruble transnistrene⁴.

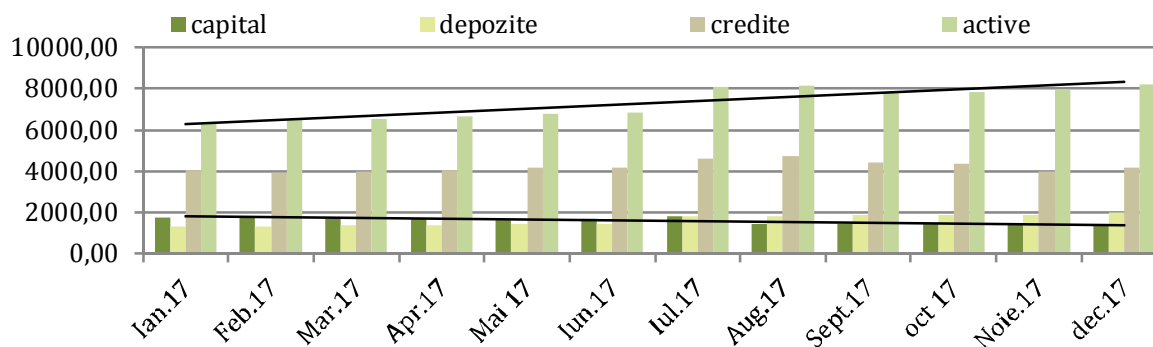

Figura 3.2.10. Ritmul anual de creștere a activelor, depozitelor și creditelor bancare în regiunea Transnistreană, %

Sursa: Calculele autorului conform datelor Băncii Transnistrene.

Soldul creditelor acordate sectorului economic a atins la data de 31.12.2017 suma de 4178,70 mil. ruble transnistrene, mai mult cu 143,9 mil. ruble transnistrene sau cu 3,57% față de 31.12.2016. creșterea excesivă a activelor are loc pe fondalul diminuării capitalului bancar cu -349,30 mil. ruble transnistrene sau 19,75% datorită lichidării și reorganizării băncilor problematice. Astfel, se observă, că sistemul bancar din regiunea transnistreană de confruntă cu aceleași probleme ca și stemul bancar din Republica Moldova – creșterea activelor din contul lichidităților și nu din contul creditelor. Creditele persoanelor fizice în această perioadă au constituit 784,20 mil. ruble transnistrene, mai mult cu 4,18% față de 31.12.2017, iar creditele acordate sectorului real au însumat 3394,5 mil. ruble transnistrene, cu 112,4 mil. ruble transnistrene sau 3,42% mai mult. Totodată, se atestă un ritm mult mai mare de creștere a reducerilor pentru pierderile la credite, ce demonstrează creșterea riscului de credit. Astfel, suma reducerilor s-a majorat cu 24,24%, ajungând la valoarea de 507.80 mil. ruble transnistrene.

⁴ www.cbpmr.net

Soldul depozitelor bancare, atrase de la populație, a constituit la data de 31.12.2017 valoarea de 1986,9 mil. ruble, în creștere cu 51,29% sau 673,60 mil. ruble transnistrene față de 31.12.2016. Din cauza discrepanțelor majore dintre depozitelor atrase și volumul de credite, cerute de către economie, băncile sunt nevoite să facă eforturi mai mari pentru a atrage fonduri pe piața interbancară. Astfel, volumul resurselor atrase, cu excluderea celor provenite din depozite ale populației sunt de 4798,7 mil. ruble, în creștere cu 1489,00 mil. ruble sau 44,98%. Și în cazul sectorului bancar din stânga Nistrului există o problemă importantă ce ține de transparența acționariatul băncilor transnistrene, dar și un risc de credit major. Datorită devalorizării rublei transnistrene, sectorului bancar local îi vine tot mai greu să facă față riscului valutar.

Boxa 3.2. Situația cu rambursarea datoriilor băncilor aflate în proces de lichidare

Falimentul celor 3 bănci în 2016 a avut o repercusiune asupra stabilității sistemului bancar, dar și asupra reputației lui la nivel internațional. Astfel, situația cu recuperarea activelor acestor bănci și rambursarea creditelor, preluate de la BNM și garantate de stat, care apoi au fost transformate în VMS, este permanent în vizorul publicului și a factorilor de decizie. Însă, din păcate, recuperarea activelor merge lent, iar achitarea datoriilor în contul VMS emise se face greu. Din data retragerii licențelor (16.10.2015) Băncii de Economii S.A., BC „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C. „UNIBANK” S.A. și până la 31.12.2017 băncile în cauză au încasat mijloace bănești în sumă totală de 1002596,6 MDL. Aceste încasări au fost în proporție de 78,43% din contul recuperării creditelor acordate și vânzarea gajului, 16,52% din contul vânzării activelor băncii și 5,05% din contul altor încasări.

Denumirea	Banca de Economii S.A.	BC „BANCA SOCIALĂ” S.A.	B.C. „UNIBANK” S.A.	Total
Total rambursarea creditelor și comercializarea gajului	304395,4	367178	114792,8	786366,2
Încasări din vânzarea mijloacelor fixe	111252,7	40659,8	10197,6	162110,1
Încasări din vânzarea altor active	1821,7	656,3	1054,4	3532,4
Total vânzarea activelor	113074,4	41316,2	11252,1	165642,7
Alte încasări	34456	8279,1	7852,6	50587,7
TOTAL încasări	451925,8	416773,3	133897,5	1002596,6

Menționăm, că recuperarea activelor este efectuată în regim normal, ca în cazul oricărei bănci aflate în proces de lichidare, adică sunt rambursate creditele care pot fi preluate de la debitori sau gajul asupra cărora poate fi acționat în judecată, mai puțin cele care au fost transferate pe conturile din străinătate. Totodată, nu toată suma recuperată a fost transferată pentru achitarea datoriilor convertite prin emisiunea VMS. În contul achitării acestor valori mobiliare au fost transferate doar 290,6 mii lei, soldul rămas fiind de 13 050 600 mii lei.

Banca	Suma creditelor utilizate	Rambursări până la data 03.10.2016	Suma creditelor neachitate către BNM și convertite în VMS	Rambursări cumulative către Ministerul Finanțelor de la 04.10.2016 până la 31.12.2017	Total rambursări cumulativ	Soldul creditelor rămase
Banca de Economii S.A.	9 273 217	190 217	9 083 000	138	328 217	8 945 000
BC „BANCA SOCIALĂ” S.A.	2 700 000	308	2 392 000	134	442	2 258 000
B.C. „UNIBANK” S.A.	2 148 541	282 341	1 866 200	18,6	300 941	1 847 600
TOTAL	14 121 758	780 558	13 341 200	290,6	1 071 158	13 050 600

Situația cu recuperarea acestor datorii este incertă, deoarece soldul activelor fiecărei din aceste 3 bănci este mai mic decât datoriile sale. Astfel, Banca de Economii S.A. are active totale în valoare de 481229 mii lei, din care credite spre recuperare 287787 mii lei, însă datoriile de achitat are în valoare de 11789750 mii lei, din care 1526505 mii lei depozite, inclusiv 96036 mii lei – depozite în favoarea

persoanelor fizice și juridice, restul – în favoarea băncilor. BC „BANCA SOCIALĂ” S.A are înregistrate în active 15172446 mii lei, din care credite de recuperate în valoare de 14990184 mii lei, iar total datorii de achitat are 14845366 mii lei, din care 12435742 mii lei – depozite, inclusive 40906 – în favoarea clienților persoane fizice și juridice, restul – în favoarea băncilor. B.C. „UNIBANK” S.A. are un activ în valoare de 637950 mii lei, inclusiv creanțe sub formă de credite 605609 mii lei. Datoria acestei bănci este de 2568700 mii lei, inclusive depozite – 680678 mii lei, din care cele ale clienților persoane fizice și juridice – 365789 mii lei.

Capitolul IV

SECTORUL EXTERN

Balanța de plăți

Gradul de dependență a economiei naționale de exterior rămâne a fi înalt. Soldul contului curent al balanței de plăți a R. Moldova în anul 2017 a fost în creștere de 2,2 ori față de cel din anul precedent. Soldul contului curent al balanței de plăți a înregistrat un deficit de 616,94 mil. dolari (din care 93,03 mil. dolari în trimestrul IV 2017). Înrautățirea contului curent a fost cauzată de majorarea deficitului comerțului exterior cu bunuri cu 23%, celelalte componente înregistrând solduri excedentare în creștere.

Tabelul 4.1. Balanța de plăți a Republicii Moldova, mil. USD (date provizorii)

Anul	2013	2014	2015	2016	2017	2017/ 2016 (%)
Contul curent	-490,31	-567,69	-467,72	-285,58	-616,94	216
Bunuri	-3138,41	-3040,71	-2123,47	-2087,98	-2569	123
Servicii	154,50	121,25	125,02	218,20	315,29	144,5
Venituri primare	894,13	822,33	450,11	460,65	510,8	110,9
Venituri secundare	1599,47	1529,44	1080,62	1123,55	1125,97	100,2
Contul de capital	107,10	147,18	54,87	-20,79	-30,41	146,3
Contul financiar	-298,40	-500,81	-458,05	-214,56	-569,77	265,6
Investiții directe	-211,12	-301,02	-209,12	-74,68	-205,77	275,5
Investiții de portofoliu	-2,98	-7,23	-4,04	-0,36	-1	277,8
Alte investiții	-366,24	346,5	62,3	-671,15	-893,77	133,2
Active de rezervă	282,05	-538,45	-306,49	531,14	531,20	100
Transferuri de mijloace bănești din străinătate efectuate în favoarea persoanelor fizice prin intermediul băncilor licențiate, net	1609,0	1612,9	1129,4	1079,0	1199,97	11,2

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Soldul *balanței serviciilor* s-a majorat până la 315,29 mil. dolari. Comparativ cu anul 2016 această creștere s-a datorat creșterii exporturilor cu 19,7%, iar importurile de servicii s-au majorat cu 13,2%. Creșteri au fost înregistrate atât la *exporturile de servicii de calatorii*, cu 28,2%, în special călătoriile personale cu 27,5%, cât la *serviciile de transport* cu 16,9%, în particular transportul aerian cu 27,9%. De asemenea, s-au majorat considerabil exporturile de servicii de prelucrare a materiei prime cu 27,8%, precum și de servicii de informatica cu 55,9%. Majorarea importurilor de servicii, de asemenea, a rezultat, preponderent, din creșterea importurilor de servicii de calatorii cu 20%, precum și de transport cu 15,9%.

Contul de capital a înregistrat un sold negativ de 30,41 mil. dolari (din care 7,41 mil. dolari în trimestrul IV 2017), determinat de ieșirile nete de capital înregistrate de sectorul privat (44,46 mil. dolari), precum și de intrările de asistență din exterior primită de administrația publică pentru finanțarea proiectelor investiționale (14,05 mil. dolari). Suma soldurilor contului curent și contului de capital denota că, drept rezultat al tranzacțiilor curente și de capital ale rezidenților R. Moldova cu străinătatea, economia națională s-a confruntat cu necesitatea de finanțare externă în sumă de 647,35 mil. dolari.

Contul financiar s-a soldat cu intrări nete de capital în valoare de 569,77 mil. dolari (din care 123,07 mil. dolari în trimestrul IV 2017) ca rezultat al majorării nete a pasivelor economiei naționale față de străinătate cu 622,38 mil. dolari ca urmare a tranzacțiilor efective, în timp ce activele financiare externe ale rezidenților au crescut cu 52,61 mil. dolari.

Poziția investițională internațională

Poziția investițională internațională a R. Moldova și-a continuat tendința din perioadele precedente, înregistrând un sold net debitor de 3954,33 mil. dolari, ce s-a aprofundat cu 30,3% față de finele anului 2016.

Pe parcursul anului 2017, fluxul net de investiții directe în economia națională a constituit 204,9 mil. dolari, înregistrat o creștere de 43% comparativ cu 2016 (143 mil. dolari). Intrările brute au constituit 324,09 mil. dolari, din care: capital social – 41,5 mil. dolari (alte sectoare – 41,4 mil. dolari și bănci – 0,09 mil. dolari), venit reinvestit – 86,81 mil. dolari (din care sectorul bancar – 23,50 mil. dolari, iar alte sectoare – 63,31 mil. dolari) și alt capital – 195,77 mil. dolari (alte sectoare). Fluxului net de ISD în raport cu PIB a constituit 2,5%.

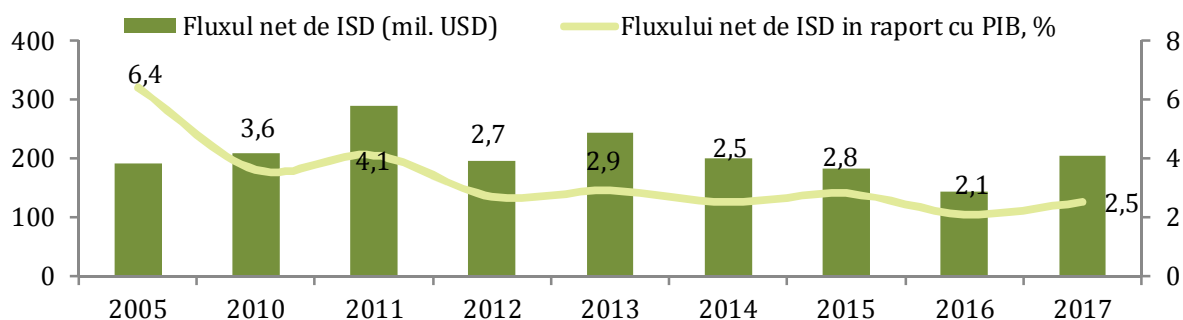

Figura 4.1. Evoluția fluxului net de ISD în perioada anilor 2010-2016, mil dolari SUA
Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Principala activitate economică care a beneficiat de ISD, pe parcursul anului 2017, sunt activitățile financiare și de asigurări 26,1% urmată de industria prelucrătoare 25,3%. Alte activități care au atras investitori străini au fost comerțul, industria energetică, informații și comunicații, transport și depozitare, tranzacțiile imobiliare.

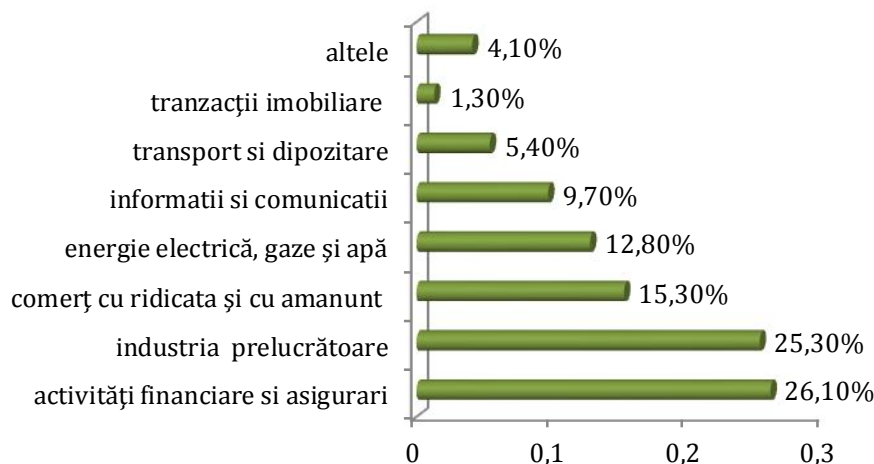

Figura 4.2. Investițiile directe, pasive, capital propriu acumulat la 31.12.2017, pe activități economice, %
Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În distribuția geografică a investițiilor directe sub forma de participații la capital acumulate, investitorilor din țările UE le-a revenit ponderea majoritară – 80,7%. Investitorii din țările CSI au deținut o pondere de 6,3% din totalul capitalului acumulat, cei proveniți din alte țări dețin investiții în proporție de 13%.

Transferurilor de peste hotare

Volumul total al transferurilor de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice din R. Moldova, în 2017 a constituit 1199,97 milioane dolari SUA. Comparativ cu anul 2016, volumul transferurilor de peste hotare au fost în creștere cu 11,2%, inclusiv cu 0.6 p.p. ca urmare a aprecierii euro și rublei față de dolar.

Deși este cel mai mare nivel al remitențelor din ultimii trei ani, acesta rămâne cu circa o treime mai mic decât se înregistra în anii 2013-2014, înainte de fraudă bancară și criza din anul 2015. Remiterile rămân să fie una din principalele surse de venit pentru cetățenii din Moldova și un factor cheie în evoluția economiei, reprezentând circa 15% din PIB.

Cei mai mulți bani au ajuns în R. Moldova în dolari 570,54 de milioane, apoi în euro 522,37 de milioane, în ruble 94,4 milioane, altor valute revenindu-le suma de 12,66 de milioane de dolari.

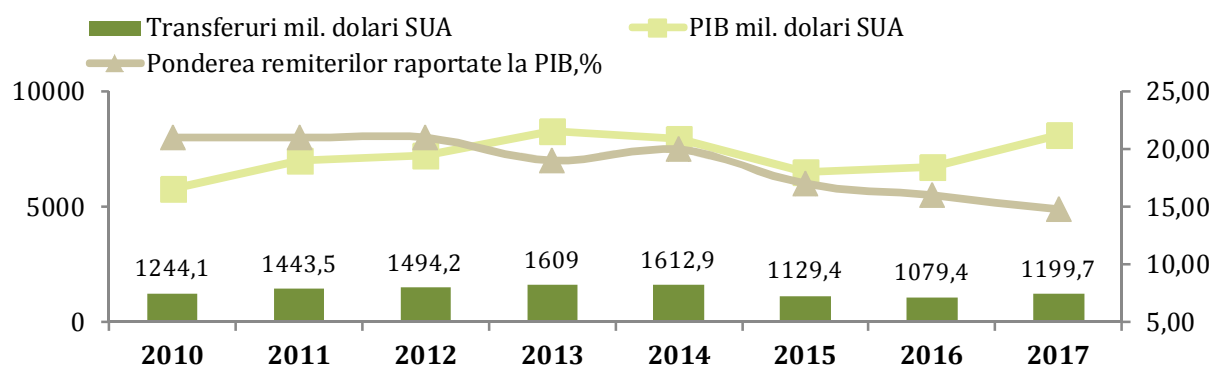

Figura 4.3. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova, în anii 2007-2017, mil. dolari SUA

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Conform provenienței geografice, în ultimii cinci ani, transferurile bănești din CSI au avut o tendință de scădere, iar cele din UE, au înregistrat o tendință de majorare (Figura 4.4). Astfel, în anul 2017, conform provenienței geografice a transferurilor în favoarea persoanelor fizice, atât transferurile din CSI cât și din UE au înregistrat ponderi relativ egale. Transferurilor **din CSI** le-a revenit o pondere de 34,9% și au constituit 418,7 mil. dolari în creștere cu 4,3% comparativ cu anul 2016. Transferurile **din UE** au înregistrat o pondere de 34,4% constituind 412,7 mil. dolari în creștere cu 20,3% comparativ cu 2016. Transferurile **din alte state**, exceptând CSI și UE, au deținut o pondere de 30,7% și au constituit 368,3 mil. dolari. Ponderea transferurilor din Israel, SUA și Turcia din totalul pe alte state au constituit, respectiv, 85,5% și 82,5%.

Lider a **transferurilor din CSI** este Rusia, care dețin o pondere de peste 96%. Transferurile din alte state ale CSI au următoarele ponderi: Ucraina 1,3%, Kazahstan 1%, Belarus 0,5%, Azerbaidjan 0,3%, Uzbekistan 0,3% și restul statelor CSI 0,4%.

În cadrul **transferurilor din UE**, cea mai mare pondere o au cele din Italia 35%, urmate de transferurile din Marea Britanie și Germania câte 14%, Franța 8%, Spania 3,3%, Irlanda 3%, Polonia 2,8%, Cehia 2,6%, Portugalia 2,5%, România 2,4%, Belgia 2,1%, Cipru 1,8% și Grecia 1,3%.

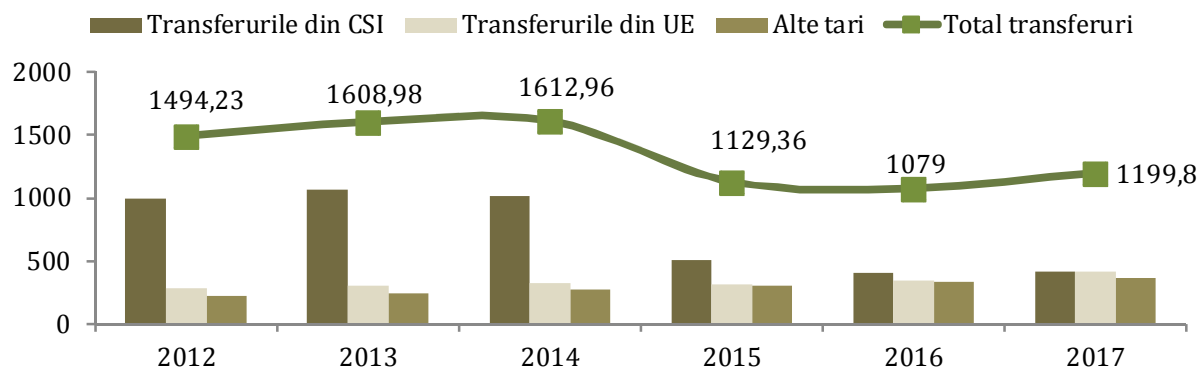

Figura 4.4. Tendințele transferurilor din străinătate, conform provenienței geografice, în perioada anilor 2012-2017, mil. dolari

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În distribuția pe state F. Rusă deține o pondere de 33,6% din totalul transferurilor (402,63 mil. de dolari) în scădere cu 2,4 puncte procentuale comparativ cu 2016. Pe locul doi sunt transferurile din Israel, cu o pondere de 17,1% (205,02 mil. dolari), iar pe locul trei Italia, cu 12% (143,83 mil. dolari), SUA 7,9% (95,13 mil. dolari), Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord 4,8% (57,88 mil. dolari), Germania 4,8 % (57,56 mil. dolari), Franța 2,8% (33,60 mil. dolari), Turcia 1,3% (15,30 mil. dolari), Spania 1,1% (13,74 mil. dolari), Irlanda 1% (12,31 mil. dolari), Polonia 0,9% (11,39 mil. dolari), Cehia 0,9% (10,64 mil. dolari), Portugalia 0,9% (10,33 mil. dolari), România 0,8% (10,10 mil. dolari), Belgia 0,7% (8,53 mil. dolari), Emiratele Arabe Unite 0,6% (7,77 mil. dolari), Cipru 0,6% (7,43 mil. dolari), Canada 0,6% (6,63 mil. dolari), Ucraina 0,4% (5,28 mil. dolari), Grecia 0,4% (5,20 mil. USD) și Kazahstan 0,4% (4,33 mil. dolari). Transferurile din aceste douăzeci și una de state (inclusiv din Rusia) reprezintă 93,7% din totalul transferurilor în R. Moldova (1124,62 mil. USD).

Comerțul exterior cu bunuri

Creșterea comerțului exterior cu bunuri, în 2017, a fost influențată de evoluția pozitivă a sectorului agricol. Comerțul exterior cu bunuri a constituit 7256,5 mil. dolari, înregistrând o creștere cu 19,6% (1191,5 mil. dolari), comparativ cu perioada similară a anului precedent. Evoluția comerțului a fost influențată de îmbunătățirea cererii externe, de evoluția prețurilor mondiale la resursele energetice și la produsele alimentare, de relansarea producției în unele sectoare industriale, precum și de evoluții pozitive în serviciile de transport, de situația economică din regiune și aprecierea valutei naționale. De asemenea, unul dintre factorii principali ce a influențat comerțul exterior a fost evoluția pozitivă a sectorului agricol în anii 2016-2017.

Exporturile de bunuri în a. 2017 a constituit 2425,1 mil. dolari fiind în creștere cu 18,6%, **importurile** au constituit 4831,4 mil. dolari și s-au majorat cu 20,2%, comparativ cu perioada similară a anului precedent. (Figura 4.5)

În anul 2017, decalajul în evoluția exporturilor și importurilor a determinat acumularea unui **deficit al balanței comerciale** de 2406,3 mil. dolari, cu 431,3 mil. dolari (21,8%) mai mult față de cel înregistrat în anul 2016.

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în anul 2017 a constituit 50,2%, față de 50,9% înregistrat în anul 2016.

Valoarea mărfurilor exportate comparativ cu anul 2016 au crescut cu 18,6% (380,5 milioane dolari), această creștere a fost determinată de majorarea cererii externe, în condițiile în care creșterea economiei globale a fost peste așteptări. Din totalul mărfurilor exportate, mărfuri autohtone constituie 67,7%, iar 32,3% reexport.

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

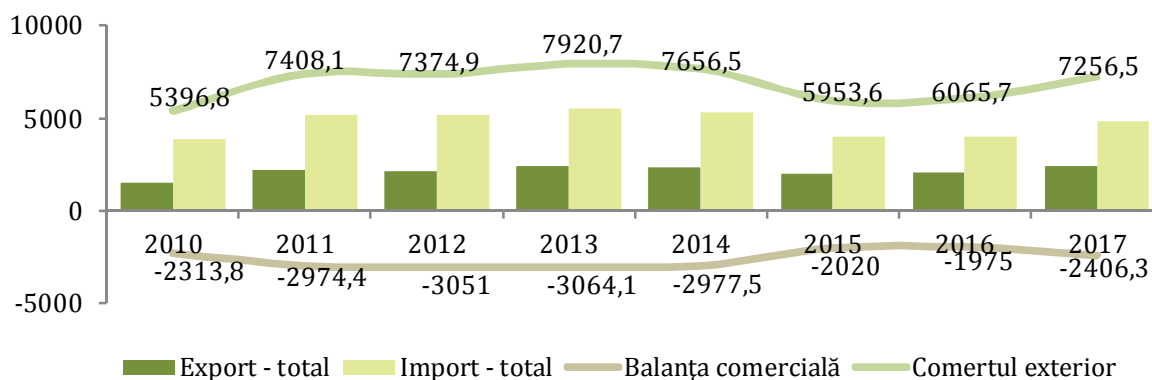

Figura 4.5. Tendințele comerțului exterior de mărfuri

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Comparativ cu anul 2016, *exporturile de mărfuri autohtone* au constituit 1640,7 mil. dolari, fiind în creștere cu 21,5%, care a contribuit la majorarea pe total exporturi cu 14,2%. *Reexporturile de mărfuri străine* au constituit 784,4 mil. dolari, fiind în creștere cu 13,1%. Reexporturile de mărfuri după prelucrare (îmbrăcăminte, încălțăminte și părți de încălțăminte, scaune, fire și cabluri electrice) au deținut 21,9% în total exporturi, iar reexporturile de mărfuri clasice, care nu au suferit transformări esențiale (medicamente, țesături, materiale tricotate sau croșetate, mobilier, uleiuri esențiale, preparate pentru toaleta, produse pentru înfrumusețare, combustibili, vehicule) 10,4%.

Tabelul 4.2. Evoluția schimburilor comerciale în perioada 2016-2017, mil. dolari SUA

	a. 2016	a. 2017	Dinamica 2017/2016
	mil. dolari SUA	mil. dolari SUA	%
Comerțul exterior cu bunuri	6065	7256,5	19,6
Export	2044,6	2425,1	18,6
<i>Inclusiv:</i>			
țările UE	1331,9	1596,9	19,9
țările CSI	414,2	462,9	11,8
alte țări	298,5	365,3	22,4
Import	4020,4	4831,4	20,2
<i>Inclusiv:</i>			
țările UE	1973,7	2389,1	21,0
țările CSI	1027,4	1206,1	17,4
alte țări	1019,2	1236,2	21,3
Balanța comercială	-1975,7	-2406,3	21,8
Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi	50,9%	50,2%	-0,7p.p.

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Exporturile de mărfuri spre țările UE dețin o cotă de 65,9% din totalul de exporturi, iar cele spre țările CSI 19,1%, restul (15,1%) constituie exporturi în alte țări, inclusiv Turcia 4,3%, Elveția 1,8%, China 0,8% etc. Exporturile de mărfuri destinate *țărilor UE* au constituit 1596,9 mil. dolari (cu 19,9% mai mult față de anul 2016), deținând o cotă de 65,8% în total exporturi (65,1% în anul 2016). Principalii parteneri sunt România (24,8% din total export), Italia (9,7%), Germania (6,9%), Marea Britanie (5,6%), Polonia (4,2%) și Bulgaria (3,2%). Exporturile către Polonia au crescut cu 40,2%, însumând 102,9 mil. dolari, Germania cu 31,2%, însumând 166,1 mil. dolari, Italia cu 19,3%, însumând 236 mil. dolari, Marea Britanie cu 19,1%, însumând 136,2 mil. dolari, România cu 17,1%, însumând 600,6 mil. dolari și Bulgaria cu 2,8%, însumând 78,1 mil. dolari.

Țările CSI de asemenea dețin o cotă importantă 19,1% (20,3% în anul 2016), în volumul total a exporturilor Moldovei. Valoarea volumului exportat către aceste țări a constituit 462,9 mil. dolari. Exporturile de mărfuri către aceste țări s-au majorat cu 11,8%, comparativ cu anul 2016. Cea mai mare pondere revine Federației Ruse 10,5% în volumul total al exportului, însumând 254,5 mil. dolari, Belarus 4,5% (110,1 mil. dolari) și Ucrainei 2,7% (65,5 mil. dolari).

Livrările către *alte țări* dețin cea mai mică pondere (15,1%) în total export și în anul 2017 au însumat 365,3 mil. dolari, cu 22,4% mai mult față de anul 2016. Printre acestea se remarcă exporturile către Turcia 104,1 mil. dolari, Elveția 44,1 mil. dolari, China 19 mil. dolari, SUA 18,8 mil. dolari, Georgia 18 mil. dolari, Irak 13,2 mil. dolari, San Marino 11,6 mil. dolari, și Serbia 11 mil. dolari.

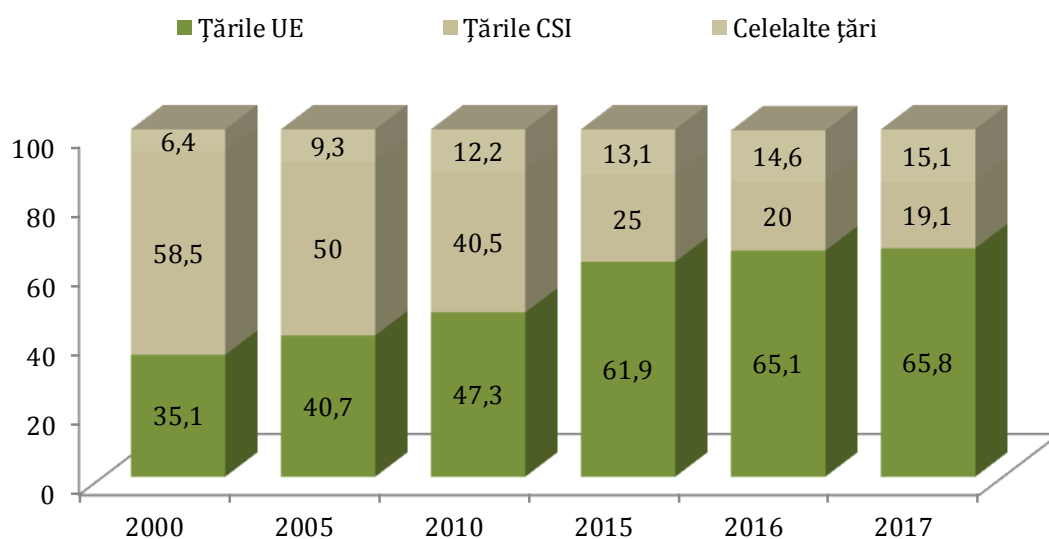

Figura 4.6. Structura exporturilor pe grupe de țări, %

Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică.

Cea mai mare influență asupra creșterii exportului în anul 2017 a avut-o exportul de legume și fructe fiind în creștere cu 95,1 mil. dolari, în comparație cu anul 2016. De asemenea, au înregistrat creșteri și exportul de mașini și aparate electrice și părți ale acestora cu 92,4 mil. dolari, semințe și fructe oleaginoase cu 39,2 mil. dolari, îmbrăcăminte și accesorii cu 34,2 mil. dolari, cereale și preparate pe bază de cereale cu 26,2 mil. dolari, băuturi cu 24,6 mil. dolari, alte echipamente de transport cu 15 mil. dolari, produse medicinale și farmaceutice cu 13,7 mil. dolari, alte articole diverse cu 13,7 mil. dolari, mobilă și părțile ei cu 12,7 mil. dolari, petrol, produse petroliere și produse înrudite cu 11,5 mil. dolari, produse chimice organice cu 5,3 mil. dolari, fire, țesături, articole textile cu 5,1 mil. dolari, tutun brut și prelucrat cu 5,1 mil. dolari, încălțăminte cu 4,4 mil. dolari, minereuri metalifere și deșeuri de metale cu 4,3 mil. lei, etc. (Figura 4.7)

Totodată, s-au marcat reduceri la: zahăr, preparate pe bază de zahăr și miere cu 11,6 mil. dolari, cauciuc prelucrat cu 10,2 mil. dolari, uleiuri esențiale, substanțe parfumate cu 7 mil. dolari, etc.

Valoarea mărfurilor importate în a. 2017 s-a majorat cu 20,2%, această creștere s-a datorat majorării cererii interne, alimentată de creșterea reală a salariului, creșterea remitențelor de peste hotare, precum și de aprecierea monedei naționale. Importurile de mărfuri realizate au constituit 4831,4 mil. dolari, înregistrând o creștere de 811 milioane dolari, comparativ cu perioada similară a anului precedent.

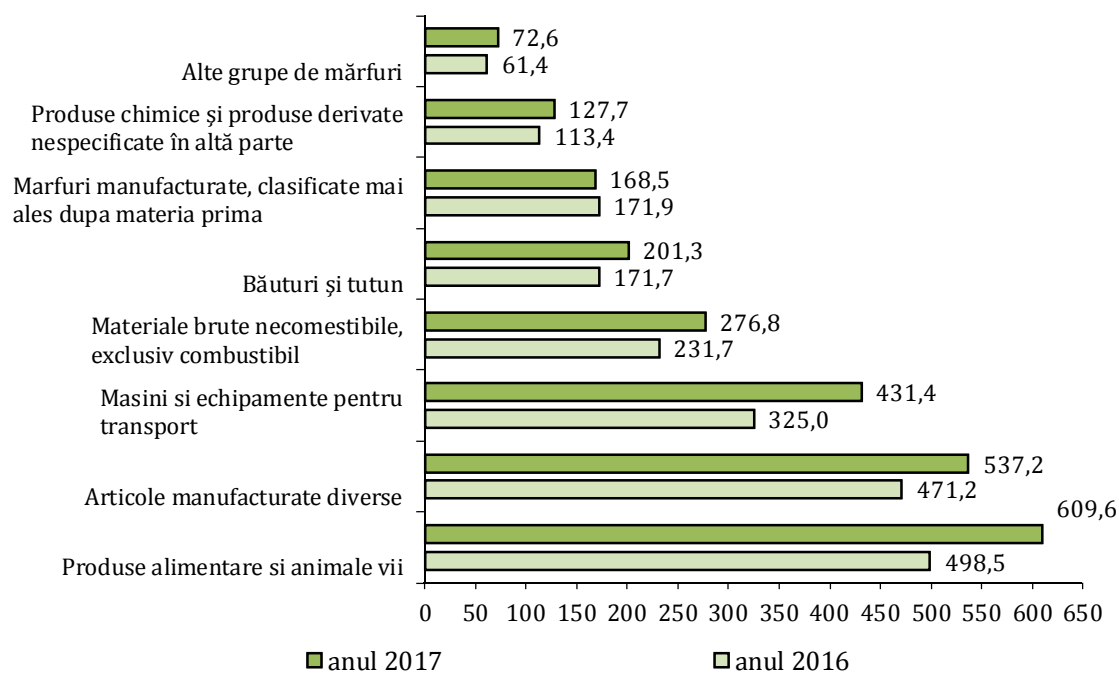

Figura 4.7. Evoluția exporturilor de mărfuri în anii 2016-2017, mil. dolari

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Importurile de mărfuri din țările UE dețin o cotă de 49,4%, iar din țările CSI – 25% din totalul de importuri, restul constituie importul din alte țări, inclusiv China – 10,5%, Turcia – 6,3%, SUA – 1,5% etc. Importurile de mărfuri provenite din țările UE au constituit 2389,1 mil. dolari, cu 21,1 % mai mult decât în anul 2016, (fiind cu 0,4 p.p. mai mult comparativ cu anul 2016). Cea mai mare parte a importurilor au provenit din România în valoare de 694,5 mil. dolari, cu 25,9% mai mult decât în anul 2016, Germania – 390,6 mil. dolari (+23,4%), Italia – 331,2 mil. dolari (+18%), Polonia – 165,7 mil. dolari (+25,4%), Franța – 112,7 mil. dolari (+25,3%). Importurile de mărfuri provenite din țările CSI comparativ cu anul 2016, au crescut cu 17,4%. Importurile de mărfuri au constituit 1206,1 mil. dolari, deținând o pondere de circa 25% în total import (cu 0,6 p.p. mai mult comparativ cu anul 2016). Importul de bunuri din aceste țări a fost: din Federația Rusă – în valoare de 571,7 mil. dolari, cu 6,8% mai mult față de anul 2016, din Ucraina – 511,1 mil. dolari (+33,1%) și Belarus – 114,6 mil. dolari (+13,1%).

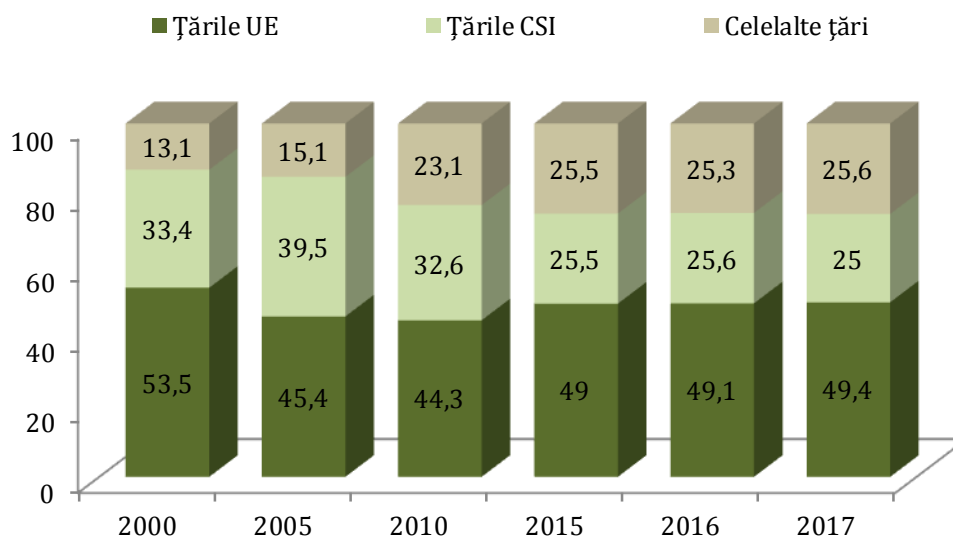

Figura 4.8. Structura importurilor pe grupe de țări, %

Sursă: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Importurile din *alte țări* în anul 2017 au înregistrat creșteri cu 21,3% în comparație cu anul 2016. Volumul acestor importuri a constituit 1236,2 mil. dolari și a deținut o pondere de 25,6% în total import (cu 0,2 p.p. mai mult comparativ cu anul 2016). Cele mai semnificative importuri au fost din China în valoare de 505,4 mil. dolari (+28,4%), Turcia 304,3 mil. dolari (+11,9%), SUA 70,2 mil. dolari (+31,8%).

Cea mai mare influență, pe parcursul anului 2017, asupra creșterii importului au avut-o importul de petrol, produse petroliere și produse înrudite cu o creștere de 26,9%, energie electrică 224,8 ori, mașini și aparate electrice și părți ale acestora cu 20,4%, vehicule rutiere cu 24%, produse medicinale și farmaceutice cu 18,8%, aparate și echipamente de 35,6%, metale neferoase de 1,6 ori, mașini și aparate specializate pentru industriile specifice 25%, îmbrăcăminte și accesorii 28,2%, mașini și aparate industriale cu aplicații generale 24,1%, fire, țesături și articole textile 10,7%, fier și oțel 21,0%, articole prelucrate din metal 15,2%, articole din minerale nemetalice 15,8%, încălțăminte de 1,6 ori, cărbune, brichete de 2,5 ori, legume și fructe 15,7%, articole din lemn 25,6%, materiale plastice prelucrate 15,3%, instrumente și aparate, profesionale, științifice și de control 32,4%, îngrășăminte minerale sau chimice 23,5%, carne și preparate din carne 46,1%, produse lactate și ouă 27,8%, zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere 37,2%, mașini și aparate de birou 25,1%, tutun brut și prelucrat 15,2%, hârtie, carton și articole din pastă de celuloză 10,9%, articole de voiaj; sacose și similare de 2,8 ori, construcții prefabricate 20,8%, cereale și preparate pe bază de cereale 11,4%, materiale plastice sub forme primare 13,8%, piele

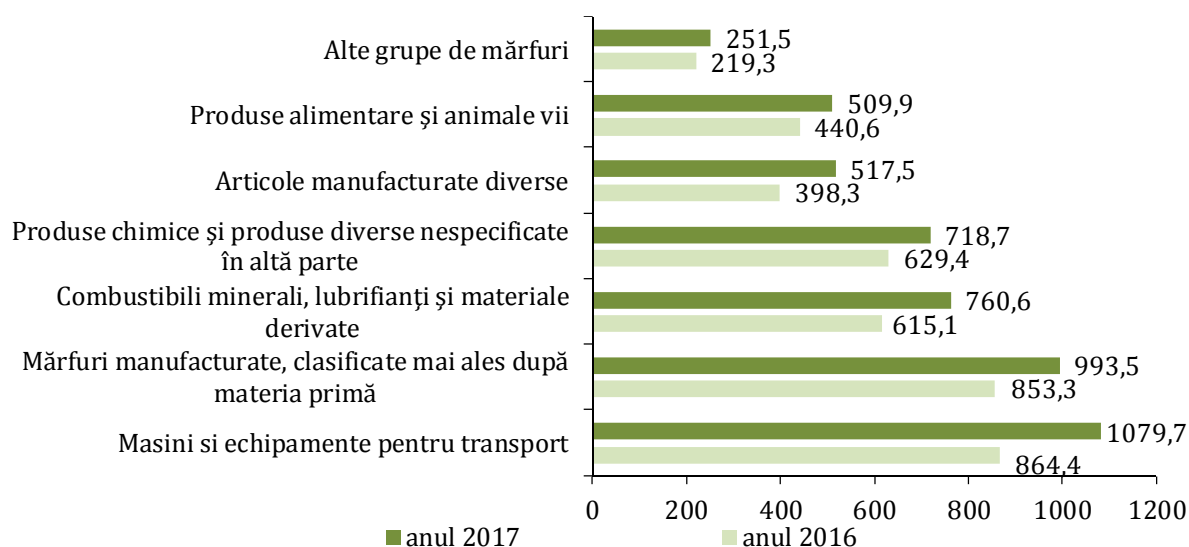

Figura 4.9. Evoluția importurilor de mărfuri în anii 2016-2017, mil. dolari SUA

Sursă: Conform datelor, Biroului Național de Statistică.

și blană prelucrate 15,6%, lemn și plută 21,3%, mașini generatoare de putere și echipamentele lor 47,4%, băuturi alcoolice și nealcoolice 11,3%, mobilă și părțile ei 12,4%, hrană destinată animalelor 16,2%, grăsimi și uleiuri vegetale, rafinate sau fracționate de 1,6 ori, pește, crustacee, moluște 9,3%, cafea, ceai, cacao, condimente 8,1%, produse tanante și colorante 13,4%, facilitând astfel creșterea pe total importuri cu 19%.

Totodată, au scăzut importurile de gaz și produse industriale obținute din gaz cu 27,1 mil. dolari, cauciuc prelucrat cu 0,7 mil. dolari, animale vii cu 0,3 mil dolari, etc.

Regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru

Comerțul exterior al regiunii transnistrene în anul 2017 a înregistrat o creștere de 16,4% comparativ cu perioada similară a anului precedent (1388,9 mil. dolari). Comerțul exterior al regiunii transnistrene a constituit 1616,0 mil. dolari. Atât exporturile cât și importurile au

înregistrat creșteri față de perioada similară a anului precedent. Exporturile de bunuri au crescut cu 19,2%, iar importurile cu 14,6%. **Balanța comercială** a constituit 349,5 mil. dolari.

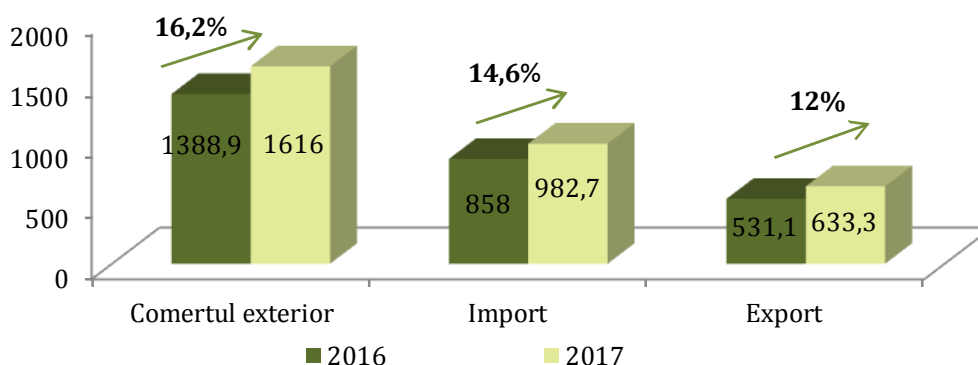

Figura 4.10. Evoluția valorii comerțului exterior al regiunii Transnistrene, în perioada anul 2016 - 2017, mil. dolari SUA

Sursa: Conform datelor preluate de pe: <http://mer.gospmr.org/>

În 2017 regiunea Transnistreană a realizat tranzacții comerciale externe cu 92 de țări ale lumii (în 2016 cu 85 de țări) inclusiv 10 țări din CSI. Dacă luăm în considerare comerțul exterior al Transnistriei cu țările UE și cu țările Uniunii Vamale, observăm că comerțul cu Uniunea Vamala prevalează și a constituit 489 mil. dolari sau 29% din comerțul total. Comerțul cu UE a constituit 438,4 mil. dolari sau 26% din comerțul exterior.

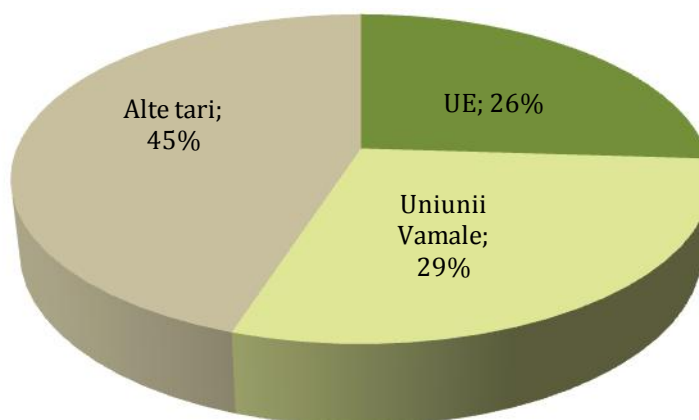

Figura 4.11. Structura comerțului exterior al Regiunii Transnistrene în 2017 cu țările Uniunii Vamale și UE, %

Sursa: Conform datelor preluate de pe: <http://customs.gospmr.org/wp-content/uploads/2018/01/Pokazateli-statistiki-vneshney-torgovli-PMR-v-2017-godu1.pdf>

Principalii parteneri comerciali ai Regiunii Transnistrene în anul 2017 au fost Federația Rusă, Republica Moldova și Ucraina.

- Valoarea comerțului cu bunuri a Transnistriei cu *Federația Rusă* în 2017 a constituit 420 mil. dolari (25% din cifra de afaceri totală), mai puțin cu 10% comparativ cu anul 2016 (valoarea comerțului a constituit 465,3 mil. dolari). În același timp, trebuie remarcat faptul că importurile de bunuri au scăzut cu 16% (de la 419,3 milioane dolari în 2016 până la 353,8 milioane dolari în 2017) și exporturile a crescut cu 44% (de la 46 milioane dolari în 2016 la 66,3 milioane dolari în 2017).

- Cu *Republica Moldova* comerțul total în anul 2017 a constituit 316,6 mil. dolari (19% din cifra de afaceri totală) mai puțin cu 10% față de anul precedent (353,6 mil dolari în 2016). În același timp, importurile au crescut cu 17% (102,4 milioane dolari în 2016, 119,9 milioane dolari în 2017), în timp ce exporturile au scăzut cu 22% (251,2 milioane dolari în 2016, 196,7 milioane dolari în 2017).

- Cu *Ucraina*, cifra de afaceri a crescut cu 90% și a constitui 358,8 mil. dolari față de 188,9 mil dolari în 2016. În acest caz, importul de bunuri a crescut cu 93% (în a. 2017 valoarea importurilor a constituit 235,9 milioane de dolari față de 122,1 milioane dolari în a. 2016), în timp ce exporturile au crescut cu 84% (66,8 milioane dolari în 2016, față de 122,9 milioane dolari în 2017).

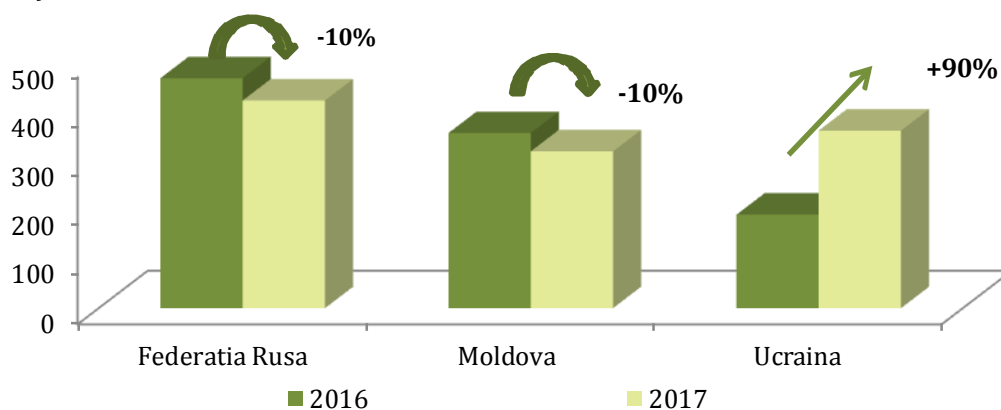

Figura 4.12. Comerțul Regiunii Transnistrene cu principalii parteneri în perioada 2016-2017, mil. dolari

Sursa: Conform datelor preluate de pe: <http://customs.gospmr.org/wp-content/uploads/2018/01/Pokazateli-statistiki-vneshney-torgovli-PMR-v-2017-godu1.pdf>

În plus, regiunea Transnistreana realizat tranzacții comerciale externe și cu România (141,3 mil. dolari), care reprezintă 8% din comerțul total, Germania (74,2 mil. dolari, care constituie 4% din comerțul total), Italia (61,2 mil. dolari) cu o cotă de 4% din cifra de afaceri totală, Bielorusia (50,5 mil. dolari) cu o cotă de 3% din cifra de afaceri totală.

Exporturile de bunuri în anul 2017 au constituit 633,3 mil. dolari. Comparativ cu anul 2016 exporturile au crescut cu 19,2%. Dintre mărfurile exportate, cea mai mare cotă circa 35% din exportul total, o dețin metale și produse din metal care au înregistrat o creștere de 2,5 ori (până la 203 mil. dolari). Cea mai mare parte a metalelor și produse din metal au fost exportate în România, Ucraina, Moldova și Polonia. De asemenea s-au înregistrat creșteri la exportul de *produse alimentare și materii prime* cu 13%, până la 85,1 milioane dolari; *în industria ușoară*: materiale și textile (7,1%), îmbrăcăminte (10,5%) și încălțăminte (4,6%). Principalele țări, în care au fost livrate produsele ale industriei ușoare, au fost Italia, Germania și Rusia, unde livrările au crescut de 1,7 ori. O tendință pozitivă de asemenea a fost menținută și la *exportul produselor minerale* cu 17% și *mașini și echipamente* cu 49,9%. Totodată, sau marcat reduceri la resursele de combustibil și de energie, care anterior au dominat structura exporturilor cu 44,1%.

Importurile de bunuri au constituit 982,7 mil. dolari. Comparativ cu perioada similară a anului precedent importurile de bunuri au crescut cu 14,6%. Un impact semnificativ asupra dinamicii importului a Regiunii Transnistrene în a.2017 în comparație cu anul 2016 au fost furnizate de următoarele produse: produse petroliere și energie înregistrând o scădere de 75,2 milioane dolari (sau 18%), metale feroase înregistrând o creștere cu 126 milioane dolari, adică mai mult de 4 ori, servicii de transport înregistrând o creștere de 8,8 milioane dolari sau 49%, produse din tutun înregistrând o creștere cu 8,7 milioane de dolari, sau cu 55%.

Capitolul V

MEDIUL DE AFACERI

Dinamica întreprinderilor înregistrate și radiate în anii 2016-2017.

Conform datelor Agenției Serviciilor Publice, la 01.03.2018 Registrul de stat deținea informații despre 169 124 persoane juridice și întreprinzători individuali, cu 1,5% în descreștere f.p.s.a.p.

Numărul întreprinderilor înregistrate de Agenția Serviciilor Publice s-a majorat semnificativ în T IV 2017 comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, indicele constituind 115,5%. Totodată, acesta a fost în creștere cu 4,1% față de T III 2017. În T IV 2017 au fost înregistrate 1639 de întreprinderi noi în Registrul de stat.

În ansamblu, numărul întreprinderilor înregistrate în anul 2017 a marcat o creștere de 12,9% comparativ cu anul precedent. Astfel, potrivit datelor Agenției Serviciilor Publice, în Registrul de stat în anul 2017, au fost trecute 6406 întreprinderi noi.

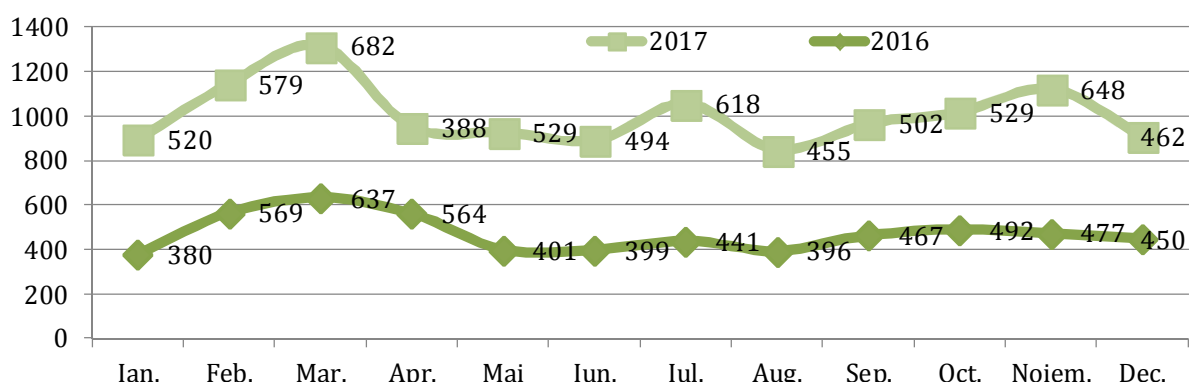

Figura 5.1. Evoluția numărului de întreprinderi înregistrate în perioada 2016-2017

Sursa: Conform datelor Agenției Serviciilor Publice.

Și în anul acesta continuă tendința de creștere a numărului de întreprinderi radiate. Astfel, în anul 2017, numărul întreprinderilor radiate a constituit 8540 de unități sau de 2,1 ori mai mult față de anul 2016.

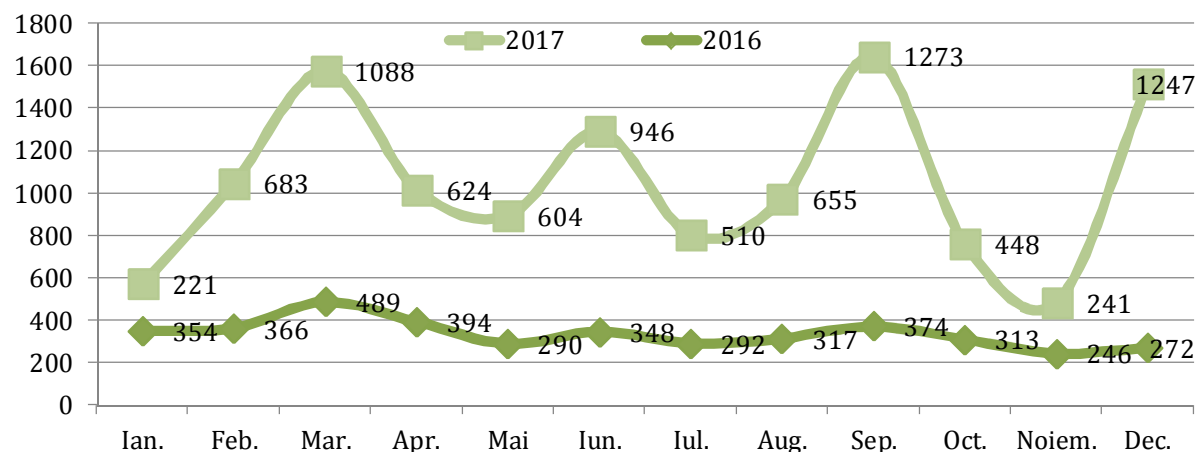

Figura 5.2. Evoluția numărului de întreprinderi radiate în perioada 2016-2017

Sursa: Conform datelor Agenției Serviciilor Publice.

Concomitent, în T IV 2017, numărul întreprinderilor radiate a marcat cea mai mare creștere comparativ cu perioada similară a anilor 2012-2016. Astfel, în T IV 2017 numărul întreprinderilor radiate din Registrul de stat s-a majorat de 2,3 ori f.p.s.a.p., constituind 1936 de unități.

Tabelul 5.1. Indicii de creștere a numărului de întreprinderi înregistrate și radiate în T IV 2012-2017 față de perioada similară a anului precedent, %

Perioada	Înregistrarea întreprinderilor	Radierea întreprinderilor
T IV 2012	100,1	94,3
T IV 2013	94,3	102,9
T IV 2014	93,9	93,4
T IV 2015	105,2	149,5
T IV 2016	92,9	76,0
T IV 2017	115,5	233,0

Sursa: Calculele autorului conform datelor Agenției Servicii Publice.

Totodată, în T IV 2012-2017 se remarcă o tendință de diminuare a numărului net de întreprinderi nou create (excepție făcând T IV 2016, care a marcat o ușoară creștere a numărului net de întreprinderi nou create f.p.s.a.p., cu un ritm de creștere de 35,5%). De asemenea, în T IV 2017, numărul net de întreprinderi nou create a marcat o valoare negativă, ceea ce semnifică că numărul întreprinderilor radiate în perioada dată a depășit considerabil numărul întreprinderilor înregistrate (Figura 5.3).

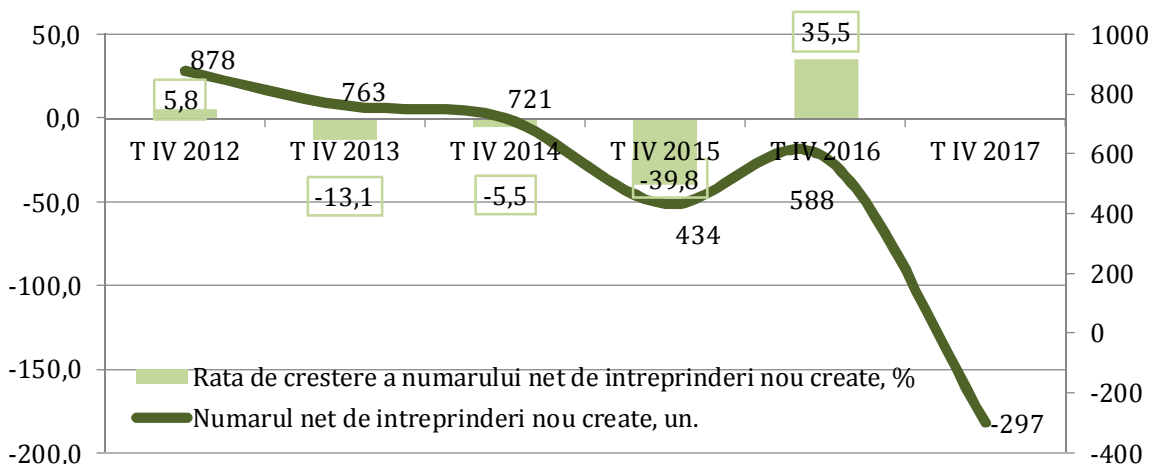

Figura 5.3. Dinamica numărului net de întreprinderi nou create în Registrul de Stat, T IV 2012-2017

Sursa: Calculele autorului conform datelor Agenției Servicii Publice.

E de menționat, că în anul 2017, pentru prima dată, în ultimii aproximativ 20 ani, numărul întreprinderilor lichidate l-a depășit pe cel al întreprinderilor înregistrate. Astfel, per ansamblu, numărul net de întreprinderi nou create în anul 2017 a constituit -2134 de unități. Acest indicator s-a diminuat datorită faptului, că în a.2017 f.p.s.a.p., în pofida creșterii numărului de întreprinderi nou înregistrate (cu 12,9%), cu ritmuri semnificativ mai înalte a crescut numărul întreprinderilor radiate din registru (de 2,1 ori). Unul dintre factorii principali care au determinat creșterea numărului de întreprinderi lichidate vizează simplificarea procedurii de lichidare a întreprinderilor.

Principali indicatori de dezvoltare a întreprinderilor în anul 2016

La finele anului 2016, BNS avea la evidență 52,3 mii de întreprinderi active, cu o ușoară creștere de 2,1% f.p.s.a.p.

Creșterea numărului de companii în anul 2016 s-a produs, în primul rând, datorită întreprinderilor mari, mijlocii și micro, care au înregistrat o majorare a numărului de întreprinderi f.p.s.a.p. cu 4,9%, 2,4%, respectiv 2,5%.

În perioada 2015-2016 numărul total de salariați la toate întreprinderile din RM, per total, luate la evidență de organele statistice, a marcat o ușoară tendință de creștere, cu 0,4%, ca urmare a evoluțiilor pozitive atestate în întreprinderile mari. Sectorul IMM în anul 2016 a înregistrat o diminuare cu 1,1% a numărului de salariați f.p.s.a.p. În cadrul sectorului IMM, o diminuare mai semnificativă a numărului mediu de salariați s-a produs în cadrul întreprinderilor mici, în descreștere cu 2,3% f.p.s.a.p.

În perioada analizată veniturile din vânzări a întreprinderilor continuă tendința de creștere din anii precedenți (2014-2015), inclusiv sectorul IMM a înregistrat în această perioadă o majorare a cifrei de afaceri. În anul 2016, indicatorul dat s-a majorat față de anul precedent cu 6,5%. În a.2016 rata anuală de creștere a veniturilor din vânzări în sectorul IMM a constitui 4,7% f.p.s.a.p.

Rezultatul financiar până la impozitare în anul 2016 a marcat o creștere considerabilă per total întreprinderi, majorându-se f.p.s.a.p. de 4,3 ori, inclusiv sectorul IMM a înregistrat o majorare semnificativă a acestui indicator în perioada analizată, indicele constituind 202,3%.

Tabelul 5.2. Dinamica principalilor indicatori ai activității întreprinderilor în perioada 2015-2016

Indicatori	Total			IMM		
	2015	2016	Indici, %	2015	2016	Indici, %
Numărul întreprinderilor, mii un.	51,2	52,3	102,1	50,6	51,6	102,0
Numărul mediu de salariați, mii pers.	510,3	512,5	100,4	316,9	313,5	98,9
Venituri de vânzări, mil. MDL	282253,4	300733,4	106,5	119398,8	124954,4	104,7
Rezultatul financiar pînă la impozitare. Profit (+) Pierdere (-), mil. MDL	3453,47	15026,07	435,1	2905,0	5878,5	202,4

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Biroului Național de Statistică.

Recent, la data de 16.12.2016 a intrat în vigoare o nouă Lege privind susținerea IMM, legea Nr. 179 din 21.07.2016. Noua lege stabilește cadrul legal de activitate a întreprinderilor micro, mici și mijlocii, precum și măsurile de suport din partea statului pentru crearea și dezvoltarea lor.

După cum se precizează în legea prenotată, întreprinderile mici și mijlocii sunt definite în funcție de trei criterii: numărul mediu anual de salariați, veniturile anuale din vânzări și activele totale ale bilanțului anual.

În funcție de criteriile date, întreprinderile se clasifică în următoarele categorii:

- întreprindere micro – până la 9 salariați, realizează o cifră anuală de afaceri de până la 9 milioane de lei sau deține active totale de până la 9 milioane de lei;
- întreprindere mică – de la 10 până la 49 de salariați, realizează o cifră anuală de afaceri de până la 25 de milioane de lei sau deține active totale de până la 25 de milioane de lei;
- întreprindere mijlocie – de la 50 până la 249 de salariați, realizează o cifră anuală de afaceri de până la 50 de milioane de lei sau deține active totale de până la 50 de milioane de lei.

Potrivit BNS, în a.2016, majoritatea întreprinderilor aparțineau sectorului IMM (98,7%). În structura sectorului IMM, predomină micro-întreprinderile (86,3%), întreprinderile mici constituie 11,2%, mijlocii -2,5% din total IMM-uri (Tabelul 5.3).

Tabelul 5.3. Principalii indicatori ai sectorului IMM în anul 2016

Indicatori	Total IMM	Mijlocii	Mici	Micro
Numărul întreprinderilor, unit.	51 626	1 299	5 780	44 547
% din Total	98,7	2,5	11,2	86,3
Numărul mediu de salariați din sectorul IMM, mii pers.	313 533	101 529	107 156	104 848
% din Total	61,2	32,4	34,2	33,4
Venituri de vânzări, mil. MDL	124 954,4	41 304,7	50 079,3	33 571,4
% din Total	41,5	33,1	40,1	26,9
Rezultatul financiar pînă la impozitare. Profit (+) Pierdere (-), mil. MDL	5 878,5	2 101,3	2 229,8	1 547,4
% din Total	39,1	35,7	37,9	26,3

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Biroului Național de Statistică.

Un indicator important, care permite evaluarea elementelor cantitative și calitative ale contribuției IMM-urilor în dezvoltarea economică a țării, este ponderea lor în PIB. Acest indicator (începând cu anul 2007 până în 2010 inclusiv și, de asemenea, în 2012 și 2016) a fost caracterizat printr-o tendință de descreștere: doar în 2011, 2013, 2014 și 2015 acest indicator a marcat o ușoară creștere.

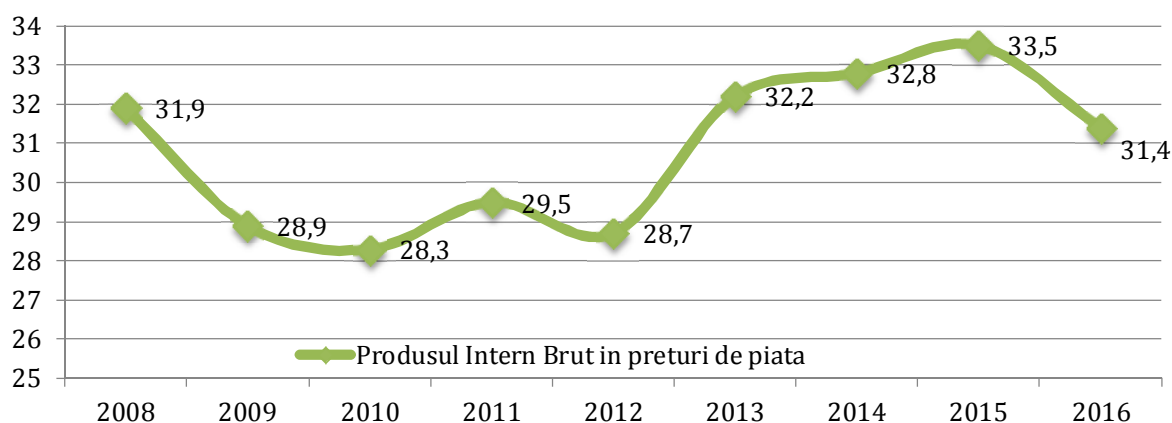

Figura 5.4. Ponderea IMM-urilor în PIB, a. 2008-2016, %

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică.

Indicatorii de dezvoltare a businessului în regiunea din partea stângă a Nistrului

În primele 9 luni ale a. 2017, în regiunea din partea stângă a Nistrului, în sectorul businessului mic activau 3800 de întreprinderi. În ianuarie-septembrie 2017, în sectorul businessului mic, inclusiv întreprinderile mici și micro (cu excepția persoanelor fizice) erau angajați 19440 salariați, în creștere cu 2,2% f.p.s.a.p. În această perioadă, următoarele sectoare economice înregistrează o tendință de diminuare a numărului de salariați (o descreștere de -3,8% în sectorul Transport, -10,3% în Comunicații, -3,7% în sectorul Operațiuni imobiliare, etc.).

Totodată, în perioada analizată (ianuarie-septembrie 2017) următoarele sectoare economice marchează o tendință de creștere a numărului mediu de salariați f.p.s.a.p.: Agricultură, Comerț și alimentația publică, Logistica și distribuție, Activitatea comercială generală, Activitatea editorială, Gospodărie de locuințe și deservire comunală, Sănătate și asigurare socială, Cultura și arta, Sport, agrement și turism (Tabelul 5.4).

Tabelul 5.4. Date privind numărul mediu de salariați în întreprinderile sectorului businessului mic, inclusiv întreprinderile mici și micro (fără persoanele fizice) din partea stângă a Nistrului pe genuri de activitate, în ianuarie-septembrie 2017

	ianuarie-septembrie 2017, pers.	ianuarie-septembrie 2016, pers.	Indici, %
Total	19440	19020	102,2
Industrie	3034	3023	100,4
Agricultura	2316	2118	109,3
Transport	841	874	96,2
Comunicații	78	87	89,7
Construcții	1837	2001	91,8
Comerț și alimentația publică	7118	7069	100,7
Logistica și distribuție	42	40	105,0
Opreațiuni imobiliare	873	907	96,3
Activitate comercială generală	385	299	128,8
Activitatea editorială	101	97	104,1
Gospodărie de locuințe și deservire comună	533	501	106,4
Sănătate și asigurare socială	250	234	106,8
Învățământ	251	254	98,8
Cultura și arta	133	123	108,1
Sport, agrement și turism	521	441	118,1
Alte ramuri	404	428	94,4

Sursa: «Основные показатели деятельности субъектов малого предпринимательства, включая микро и малые предприятия (без физических лиц), за январь – сентябрь 2017 г.»

Capitolul VI

SECTORUL SOCIAL

Situația demografică

În anul 2017 continuă tendința de scădere a numărului populației stabile, crește numărul populației urbane și scade numărul celei rurale, ceea ce influențează asupra reducerii numărului născuților-vii, decedaților, căsătoriilor, divorțurilor, micșorându-se totodată și ratele natalității, mortalității, nupțialității, divorțialității, iar scăderea naturală și rata ei au ajuns la cel mai jos nivel din ultimii 7 ani. Scade atât numărul de sosiri în localități rurale și urbane, cât și cel de plecări din sate și orașe. A crescut numărul forței de muncă migrante din mediul urban.

La 01.01.2018, conform datelor BNS, numărul populației stabile în țară a constituit 3547,5 mii locuitori, fiind în scădere cu 3,4 mii sau cu 0,1% în comparație cu aceeași perioadă a anului precedent. Ca și în anii precedenți, 51,9% din populație o reprezentau femeile, ceea ce înseamnă că la 100 bărbați revin 108 femei. Localitățile rurale cuprind 57,1% din populația țării, în scădere cu 0,2 p.p. față de perioada anului precedent. Cu aceeași mărime a crescut față de anul precedent ponderea populației urbane și a constituit 42,9% la 01.01.2018. Densitatea populației la 1 km²-s-a redus cu 0,2 locuitori/km², ajungând la 116,8 locuitori/km² la începutul lui 2018.

În anul 2017 numărul născuților-vii total pe țară a constituit 34059 pers., fiind în scădere cu 3335 copii sau cu 8,9% comparativ cu anul precedent, rata natalității a fost de 9,6 născuți-vii la 1000 locuitori, fiind în scădere cu 0,9 p.p. f.a.p. Numărul de decedați a constituit 36764 pers., înregistrând o scădere de 1725 pers. sau cu 4,5% f.a.p., iar rata mortalității a ajuns la 10,4 decedați la 1000 locuitori, în scădere cu 0,4 p.p. f.a.p. Numărul copiilor decedați în vârstă sub 1 an în anul 2017 a constituit 330 cazuri și s-a redus cu 23 cazuri în comparație cu perioada anului precedent. Scăderea naturală în 2017 a constituit -2705 pers. (-1095 pers. în anul precedent) sau -0,8 pers. la 1000 de locuitori (-0,3 pers. la 1000 de locuitori în anul precedent), majorându-se puternic față de anul precedent și fiind cea mai pronunțată scădere naturală din ultimii 7 ani (!).

Numărul *căsătoriilor* total pe țară în anul 2017 a constituit 20921, micșorându-se cu 1071 sau cu 4,9% față de perioada anului trecut, iar rata nupțialității a constituit 5,9 căsătorii la 1000 locuitori, reducându-se cu 0,3 p.p. f.a.p. Indicatorul în cazul numărului *divorțurilor* din țară a constituit 9312, fiind în scădere cu 1293 sau cu 12,2% față de anul precedent. Rata divorțialității a constituit 2,6 divorțuri la 1000 locuitori, cu 0,4 p.p. mai puțin f.a.p. În anul 2017 atât numărul divorțurilor și rata divorțialității, cât și numărul căsătoriilor și rata nupțialității au cele mai mici valori din ultimii 11 ani (!).

În ceea ce privește migrația internă determinată de schimbarea domiciliului în anul 2017 numărul total de sosiri în interiorul țării a constituit 30732 pers., cu 2592 sau cu 7,8% mai puțin decât în p.a.p. Dintre acestea, în localități urbane au fost 18713 sosiri, în scădere cu 1,0% f.a.p. și în localități rurale – 12019 sosiri, în scădere cu 16,7% f.a.p. Din numărul total de plecări din localități urbane au plecat 13209 pers., fiind cu 1,3% mai puțin f.a.p. și din localități rurale au plecat 17523 pers., fiind cu 12,1% mai puțin f.a.p. Cea mai mare parte a sosirilor au fost în localități urbane (60,9%), iar a plecărilor – din localitățile rurale (57,0%). Cea mai mare parte a populației ce pleacă din localitățile rurale o reprezintă tinerii cu vârsta între 15 și 34 de ani (60,1%), fiind urmași de populația cu vârsta între 35 și 59 de ani (33,3%). Cea mai mare pondere a populației ce pleacă din localități urbane o deține populația cu vârsta între 35 și 59 de ani (46,5%), fiind urmată de tinerii cu vârsta între 15 și 34 de ani (40,2%). Tinerii cu vârsta între 15 și 34 de ani dețin și cele mai mari ponderi ale sosirilor (51,2% – în localități urbane, 52,0% – în localități rurale), fiind urmași de populația cu vârsta între 35 și 59 de ani (38,9% – în localități urbane, 39,1% – în localități rurale).

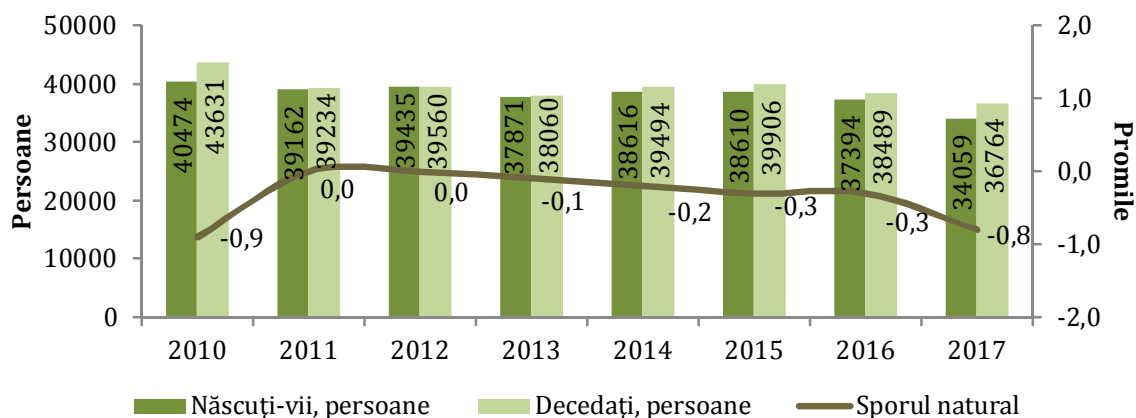

Figura 6.1. Mișcarea naturală a populației în anii 2010-2017

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Privitor la migrația forței de muncă, în T IV din 2017 din țară au emigrat 332,7 mii pers., cu 15,3 mii pers. sau cu 4,9% mai mult decât în p.s.a.p. Majoritatea dintre aceste persoane o constituiau bărbații – 217,9 mii (cu 9,0 mii persoane sau cu 4,3% mai mult f.p.s.a.p.) sau 65,5%, pe când femeile erau în număr de 112,8 mii (cu 6,3 mii pers. sau cu 6,0% mai mult f.p.s.a.p.), având o pondere de 34,5%. Dintre bărbați 71,7 mii sau 32,9% din totalul bărbaților plecați au emigrat din localități urbane (cu 10,4 mii pers. sau cu 17,0% mai mult f.p.s.a.p.), iar 146,1 mii sau 67,1% – din localități rurale (cu 1,5 mii pers. sau cu 1,0% mai puțin f.p.s.a.p.). Dintre femei 34,1 mii sau 30,2% din totalul femeilor plecate au emigrat din localități urbane (cu 8,8 mii pers. sau cu 34,8% mai mult f.p.s.a.p.), iar 78,7 mii sau 69,8% – din localități rurale (cu 2,5 mii pers. sau cu 3,1% mai puțin f.p.s.a.p.). În cadrul populației urbane nu există diferențe majore între bărbați și femei în cadrul structurii migranților pe grupe de vârstă (migranții din orașe cu vârsta de 25-34 de ani – 45,6%, cei cu vârsta de 35-44 de ani – 22,9%, cei cu vârsta de 45-54 de ani – 15,3%, cei din celelalte grupe de vârstă – 16,2%). În cazul populației rurale există diferențe semnificative între bărbați și femei în cadrul structurii migranților pe grupe de vârstă. Bărbații ce au migrat din sate cu vârsta de 25-34 de ani dețin cea mai mare pondere – 42,2%, cei cu vârsta de 15-24 de ani – 21,6%, cei cu vârsta de 35-44 de ani – 20,4%, bărbații din celelalte grupe de vârstă – 15,6%. Femeile ce au migrat din sate cu vârsta de 35-44 de ani dețin ponderea cea mai mare – 28,0%, cele cu vârsta de 25-34 de ani – 26,6%, cele cu vârsta de 45-54 ani – 21,4%, femeile din celelalte grupe de vârstă – 24,1%.

Piața forței de muncă. În anul 2017 majoritatea indicatorilor cu privire la activitatea economică a forței de muncă, precum: populația economic activă, populația ocupată, populația inactivă, rata de activitate, rata de ocupare, numărul șomerilor și rata șomajului s-au redus în comparație cu anul precedent.

În anul 2017 populația economic activă a constituit 1259,1 mii pers., micșorându-se cu 1,1% sau cu 13,7 mii pers. în comparație cu anul 2016. Totodată, rata de activitate a populației a fost de 42,2% și s-a micșorat cu 0,4 p.p. față de nivelul anului 2016. În rândul persoanelor economic active indicatorul a fost mai mare la bărbați (45,3%) decât la femei (39,4%). Există disparități și în funcție de mediu, rata de activitate fiind mai mare în mediul urban (44,5%) decât în cel rural (40,4%). În grupa de vârstă 15-29 ani rata de activitate a persoanelor economic active a constituit 30,1%, iar în grupa 15-64 ani – 46,9%. Rata de activitate economică a populației în vârstă de muncă (după legislația națională: 16-56 ani – femei și 16-61 ani – bărbați) a constituit 49,4%.

Populația ocupată a fost de 1207,5 mii pers., fiind în scădere cu 1,0% comparativ cu anul precedent. Nu au fost diferențe majore pe sexe – bărbați – 50,5% și femei – 49,5%. Ponderea persoanelor ocupate în mediul urban a fost mai mică decât cea din mediul rural: în localități urbane – 45,6%, în localități rurale – 54,4%.

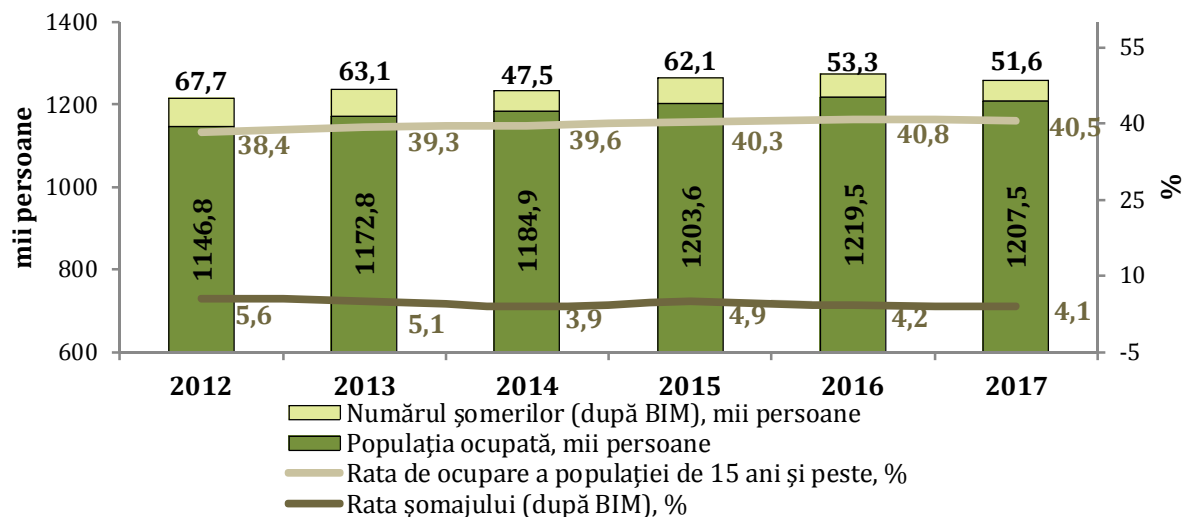

Figura 6.2. Evoluțiile ratelor de activitate, ocupare și a șomajului populației de 15 ani și peste, în anii 2012-2017

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste a constituit 40,5%, micșorându-se puțin față de anul 2016 (40,8%). Rata de ocupare a bărbaților – 43,1% a fost mai înaltă în comparație cu cea a femeilor (38,1%). După mediile de reședință, rata de ocupare a constituit în mediul urban – 41,9%, depășind puțin pe cea din mediul rural – 39,3%. Rata de ocupare a persoanelor în vârstă de muncă (16-56/61 ani) a avut valoarea de 47,2%, a persoanelor în vârstă de 15-64 ani – 44,9%, iar în grupa de vârstă 15-29 ani a constituit 27,6%.

Numărul șomerilor, conform Biroului Internațional al Muncii a constituit 51,6 mii pers., fiind în descreștere cu 3,2% față de anul 2016 (53,3 mii). Șomajul a fost într-o proporție mai mare în rândul bărbaților – 59,9% din numărul total al șomerilor, precum și în rândul persoanelor din mediul urban – 64,7%.

Rata șomajului la nivelul țării în 2017 a fost de 4,1%, fiind practic la nivelul din anul precedent (4,2%). Rata șomajului la bărbați a constituit 4,8%, iar la femei – 3,3%. Au fost înregistrate disparități între ratele șomajului în mediul urban și cel rural (respectiv, 5,7% și 2,7%). În rândurile tinerilor (15-24 ani) rata șomajului a fost de 11,8%, iar în categoria de vârstă 15-29 ani a constituit 8,1%.

Populația inactivă din țară (15 ani și peste) în anul 2017 a fost de 1724,7 mii pers., constituind 57,8% din populația totală de această categorie de vârstă și s-a micșorat cu 0,4 p.p. față de anul precedent. În populația inactivă se includ:

- persoanele care nu doresc să lucreze (1382,4 mii pers.), dintre care:

- a) pensionari (616,6 mii pers.);
- b) persoane care nu doresc să lucreze, deoarece învață sau studiază (254,1 mii pers.);
- c) persoane care nu doresc să lucreze pentru un venit, deoarece îngrijesc de familie (198,9 mii pers.);
- d) persoane care se află în țară, dar care nu doresc să lucreze în Moldova, deoarece deja au un loc de muncă (permanent sau sezonier) peste hotare sau persoane care planifică să lucreze peste hotare (216,2 mii pers.);

- persoanele declarate de către gospodării aflate peste hotare, la lucru sau în căutare de lucru (318,4 mii pers.);

- persoanele descurajate în a-și mai găsi un loc de muncă în țară (7,7 mii pers.).

În Figura 6.3 se poate observa că numărul persoanelor declarate de către gospodării aflate peste hotare, la lucru sau în căutare de lucru a crescut puternic în primele 3 trimestre ale anului 2017 (cu 26,6% sau cu 73,7 mii pers.), ca în T IV din 2017 să se reducă față de trimestrul precedent cu 20,3 mii pers. sau cu 5,8%. Totodată în primele trei trimestre din 2017 s-a redus puternic numărul persoanelor descurajate în a-și mai găsi un loc de muncă în țară (cu 9,9 mii pers. sau cu 74,4%), ceea ce mai degrabă poate fi o consecință a faptului că o mare parte din aceste persoane ar fi plecat peste hotare, decât că și-au găsit un loc de muncă în țară, totuși numărul lor a crescut în T IV 2017 de 2,1 ori sau cu 3,8 mii pers. față de T III 2017.

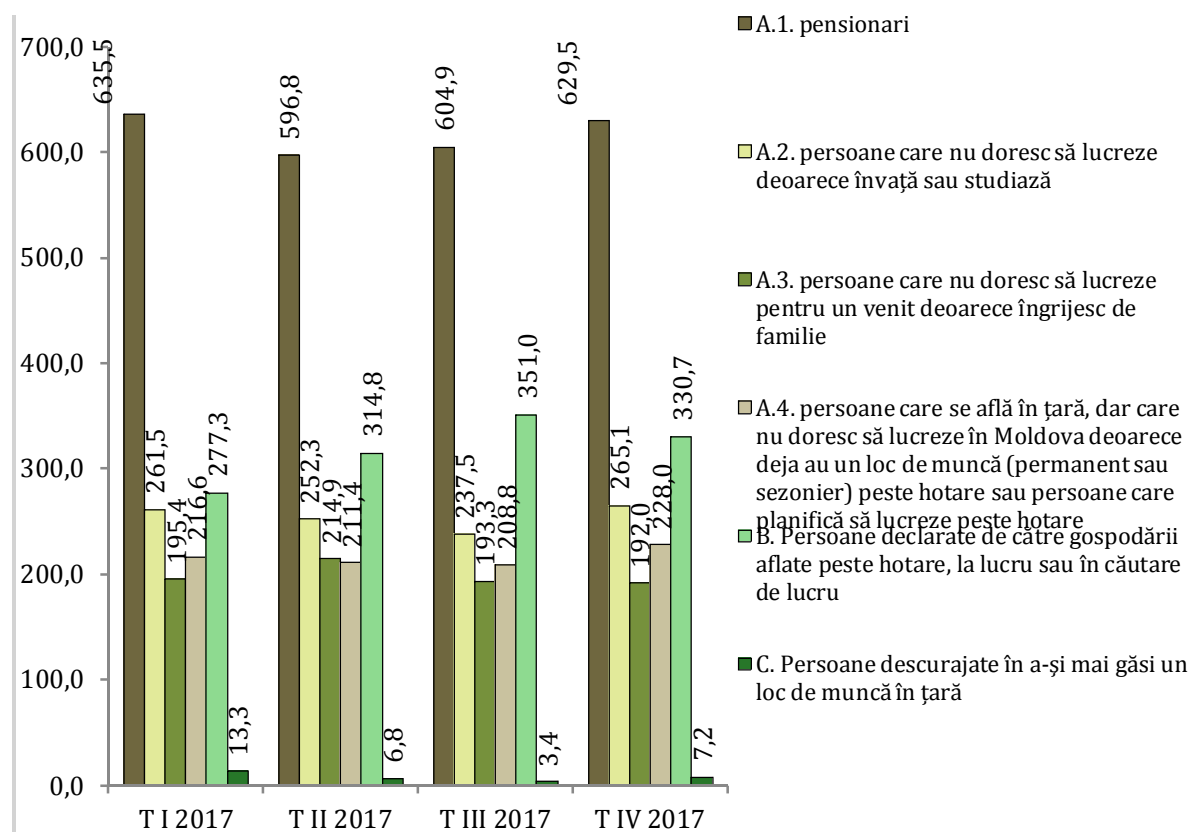

Figura 6.3. Dinamica unor categorii de persoane din populația economic inactivă în perioada T I 2017 – T IV 2017, mii persoane

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Boxa 6.1. Modernizarea sistemului de înregistrări în domeniul ocupării forței de muncă în Republica Moldova

Parlamentul a adoptat Legea nr. 123 din 07.07.2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, publicată la data de 19.07.2017 în MO nr. 252, care a intrat în vigoare la data de 01.01.2018 și abrogă carnetele de muncă începând cu data de 01.01.2019. În conformitate cu această lege, dispozițiile privind carnetele de muncă din Codul Muncii sunt abrogate.

Legea dată a fost elaborată cu scopul simplificării procesului de raportare financiară și statistică prin lansarea unei platforme unice de raportare online, la care vor fi conectate Inspectoratul Fiscal de Stat, Casa Națională de Asigurări Sociale, Compania Națională de Asigurări în Medicină, pentru a exclude dublarea informației prezentate de agenții economici către instituțiile publice.

Carnetele de muncă eliberate până la data de 1 ianuarie 2019 rămân opozabile terților și sunt aplicabile până la data de 1 ianuarie 2019.

Sursa: <http://lex.justice.md/md/370937/>

Grupul NEET îl constituie tinerii în grupa de vârstă de 15-29 ani, ce nu sunt parte a populației ocupate, nu studiază în sistemul formal de educație și nu participă la cursuri sau alte instruirii din afara sistemului formal de educație. În anul 2017 ponderea acestui grup a constituit 29,3% din populația din grupa de vârstă de 15-29 ani (în afară de populația plecată peste hotare la lucru sau în căutarea unui loc de muncă).

Remunerarea muncii

În anul 2017 câștigul salarial nominal mediu lunar brut a constituit 5697,1 MDL, majorându-se cu 12,1% față de anul 2016, iar în termeni reali – cu 5,2%. T IV al anului 2017 este caracterizat de o creștere a salariului nominal mediu lunar (6113,6 MDL) cu 12,4% față de același trimestru al anului precedent. În sectorul bugetar salariul mediu lunar (5165,7 MDL) s-a majorat f.p.s.a.p. cu 18,0%, într-o mai mare măsură decât câștigul salarial mediu lunar din sectorul real (6491,8 MDL), care a crescut f.p.s.a.p. cu 10,3%. Cele mai bine plătite tipuri de activități economice sunt: Activități financiare și de asigurări, Informații și comunicații și Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat.

În anul 2017 câștigul salarial nominal mediu lunar brut a constituit 5697,1 MDL, față de anul 2016 s-a majorat cu 12,1%, iar în termeni reali (ajustat la indicele prețurilor de consum) – cu 5,2%. În T IV din anul 2017 câștigul salarial mediu lunar a fost de 6113,6 MDL și s-a majorat cu 12,4% față de T IV din 2016. În sectorul bugetar câștigul salarial mediu lunar a constituit 5165,7 MDL (mai mult cu 18,0% față de T IV din anul 2016), în sectorul economic real – 6491,8 MDL (mai mult cu 10,3% față de T IV din anul 2016). După tipurile de activități economice, cel mai mare salariu mediu lunar în T IV din anul 2017 s-a înregistrat în: *Activități financiare și de asigurări* – 13021,6 MDL (213,0% din salariul mediu pe economie), *Informații și comunicații* – 12875,5 MDL (210,6% din salariul mediu pe economie), *Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat* – 11127,5 MDL (182,0% din salariul mediu pe economie). Cele mai mici salarii în T IV din anul 2017 au primit persoanele din următoarele activități economice: *Artă, activități de recreere și de agrement* – 3460,2 MDL (56,6% din salariul mediu pe economie), *Activități de cazare și alimentație publică* – 4106,0 MDL (67,2% din salariul mediu pe economie) și *Agricultură, silvicultură și pescuit* – 4254,2 MDL (69,6% din salariul mediu pe economie).

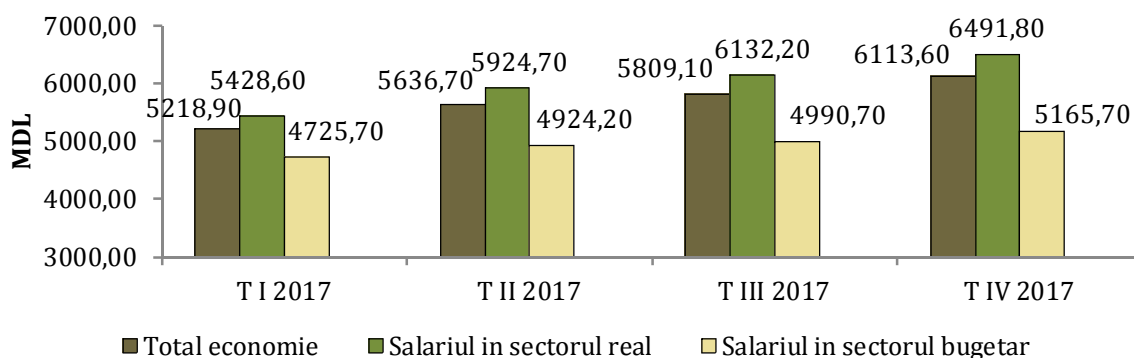

Figura 6.4. Dinamica salariului nominal în sectorul bugetar și a celui real în perioada T I – T IV din anul 2017, MDL

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Veniturile disponibile ale populației pe o lună în anul 2017 au constituit 2244,9 MDL în medie la o persoană, fiind în creștere cu 9,0% f.a.p. În termeni reali veniturile populației au crescut cu 2,2% f.a.p. Cele mai importante surse de venit rămân a fi în continuare: salariile (43,1%), prestațiile sociale (23,4%) și transferurile bănești din afara țării (16,5%).

Veniturile disponibile ale populației în anul 2017 au fost în medie la o persoană pe lună în mărime de 2244,9 MDL, cu 9,0% mai mult decât în anul precedent, iar în termeni reali (cu ajustarea la indicele prețurilor de consum) s-au majorat cu 2,2%. Contribuția salariilor în structura veniturilor populației rămâne în continuare cea mai importantă sursă financiară. Veniturile din salarii reprezintă 43,1% din veniturile totale disponibile, ponderea acestora fiind în creștere față de anul 2016 cu 1,0 p.p. Prestațiile sociale sunt a doua sursă semnificativă de venit a moldovenilor ce constituie 23,4%, majorându-se cu 1,3 p.p. față de anul precedent. La formarea veniturilor au contribuit și activitățile pe cont propriu cu o pondere de 13,3% din veniturile medii lunare ale unei persoane, dintre care de la activitățile individuale agricole – 7,8%, iar din activitatea individuală non-agricolă – 5,5%. Încă o sursă foarte importantă pentru bugetul gospodăriei casnice o reprezintă transferurile bănești de peste hotare. Acestea constituie 16,5% din totalul veniturilor sau cu 0,5 p.p. mai puțin comparativ cu anul 2016. Veniturile populației din mediul urban, în medie, au fost cu 754,0 MDL mai mari sau de 1,4 ori mai mari față de cele din mediul rural. Pentru populația din mediul urban principalele surse de venituri sunt activitatea salarială, care a asigurat veniturile populației în proporție de 55,4% (în creștere față de anul 2016 cu 0,9 p.p.) și prestațiile sociale – 21,6% (în creștere față de anul 2016 cu 0,8 p.p.). Veniturile populației din mediul rural sunt generate în baza activității salariale în proporție de 29,9%, iar contribuția acesteia fiind de 1,9 ori mai mică decât în mediul urban. În același timp, veniturile din activitatea individuală agricolă au avut o pondere de 15,2% din veniturile disponibile totale. Veniturile populației din mediul rural într-o proporție mai mare depind de prestațiile sociale și de transferurile de peste hotare decât veniturile populației din mediul urban. Astfel, prestațiile sociale în localitățile rurale au o proporție de 25,4%, în timp ce în localități urbane ponderea lor a fost de 21,6%, iar transferurile din afara țării în sate dețin o pondere de 22,3%, în timp ce în orașe ponderea dată este de 11,0%.

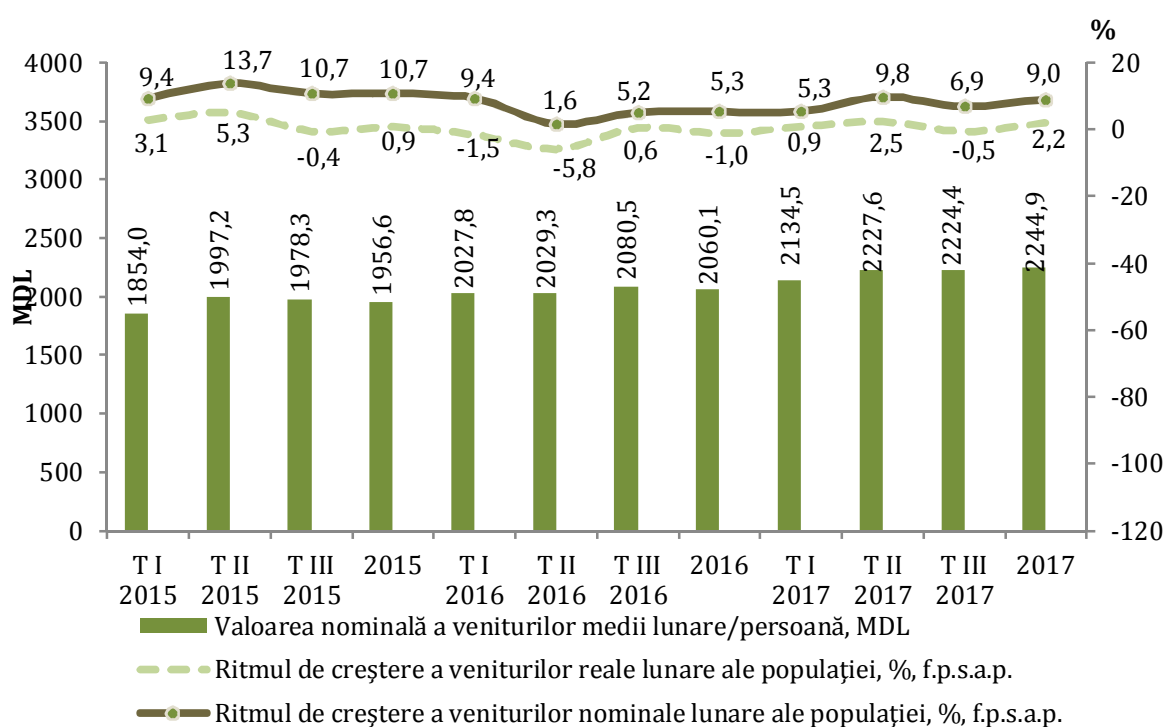

Figura 6.5. Evoluția veniturilor disponibile ale populației, valoarea nominală și ritmuri de creștere, pe trimestre, 2015-2017

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Cheltuielile de consum medii lunare ale populației în anul 2017 au constituit în medie pe o persoană 2250,3 MDL, majorându-se cu 6,3% față de anul 2016. În termeni reali, ajustând la indicii prețurilor de consum, cheltuielile populației s-au micșorat în medie cu 1,0% f.a.p. Cea mai mare parte a cheltuielilor continuă să fie direcționată spre: consumul alimentară (43,4%), întreținerea locuinței (18,6%) și îmbrăcăminte și încălțăminte (10,4%).

Cheltuielile de consum medii lunare ale populației în medie pe o persoană în anul 2017 au fost de 2250,3 MDL, majorându-se cu 6,3% față de anul precedent. În termeni reali (ajustând la indicii prețurilor de consum), cheltuielile populației s-au micșorat în medie cu 1,0% față de anul precedent. În 2017 consumul alimentară constituie cea mai mare parte a cheltuielilor – 43,4% (42,6% în anul 2016). Cheltuielile pentru întreținerea locuinței în medie la o persoană au avut o pondere de 18,6% din cheltuielile de consum totale (17,8% în anul 2016). Cheltuielile pentru îmbrăcăminte și încălțăminte au constituit 10,4% (10,5% în anul precedent), pentru servicii de sănătate – 5,9% (6,4% în 2016), pentru comunicații - 4,5%, dotarea locuinței – 3,9%, transport – 3,7%, învățământ – 0,5%, etc. Cheltuielile de consum ale populației din mediul urban în medie au constituit 2680,0 MDL pe lună pe o pers., cu 760,3 MDL sau de 1,4 ori mai mult decât în mediul rural. Populația din mediul urban, pentru consumul de produse alimentare a direcționat 40,8% din cheltuielile lunare de consum (40,1% în 2016), iar în mediul rural – 46,2% (45,4% în 2016). Totodată, populația urbană a cheltuit mai mult pentru întreținerea locuinței – 19,3% versus 17,8% în mediul rural, comunicații – 4,7% versus 4,3%, transport – 4,1% față de 3,3%, pentru hoteluri, cafenele și restaurante – 2,8% versus 0,7%, servicii de agrement – 2,0% versus 0,6%. Populația rurală a cheltuit mai mult pentru dotarea locuinței – 4,1% față de 3,8% în mediul urban, pentru îmbrăcăminte, încălțăminte – 10,8% în comparație cu 9,9%, pentru servicii de sănătate – 6,2% comparativ cu 5,6%, pentru băuturi alcoolice și tutun – 1,5% versus 1,4%.

Boxa 6.2. Schimbarea tarifelor și prețurilor la gazele naturale

Din data de 17.03.2018 în Monitorul Oficial a fost publicată Hotărârea Nr. 88 din 16.03.2018 privind tarifele și prețurile la gazele naturale:

- consumatorii casnici cu un consum lunar de până la 30 m³ (inclusiv) vor achita 4 705 MDL/1000 m³, ceea ce cu 1187 MDL sau cu 20,1% mai puțin față de prețul anterior;
- consumatorii casnici cu un consum lunar de peste 30 m³ vor achita 4895 MDL/1000 m³ cu 1243 MDL sau cu 20,3% mai puțin față de prețul anterior.

Prețurile și tarifele reglementate la gazele naturale pentru anul 2018 au fost examinate prin prisma conformității cu principiile și modul de calculare stabilite în *Metodologia de calculare și aplicare a tarifelor și prețurilor reglementate la gazele naturale*, aprobată prin Hotărârea Consiliului de administrație al ANRE nr. 678 din 22.08.2014, cu modificările și completările ulterioare.

Principali factori, care au dus la diminuarea prețurilor la gaze naturale au fost:

- prețul mediu anual de procurare a gazelor naturale importate;
- modificarea cursului de schimb al monedei naționale.

Sursa: <http://lex.justice.md/md/362878/>

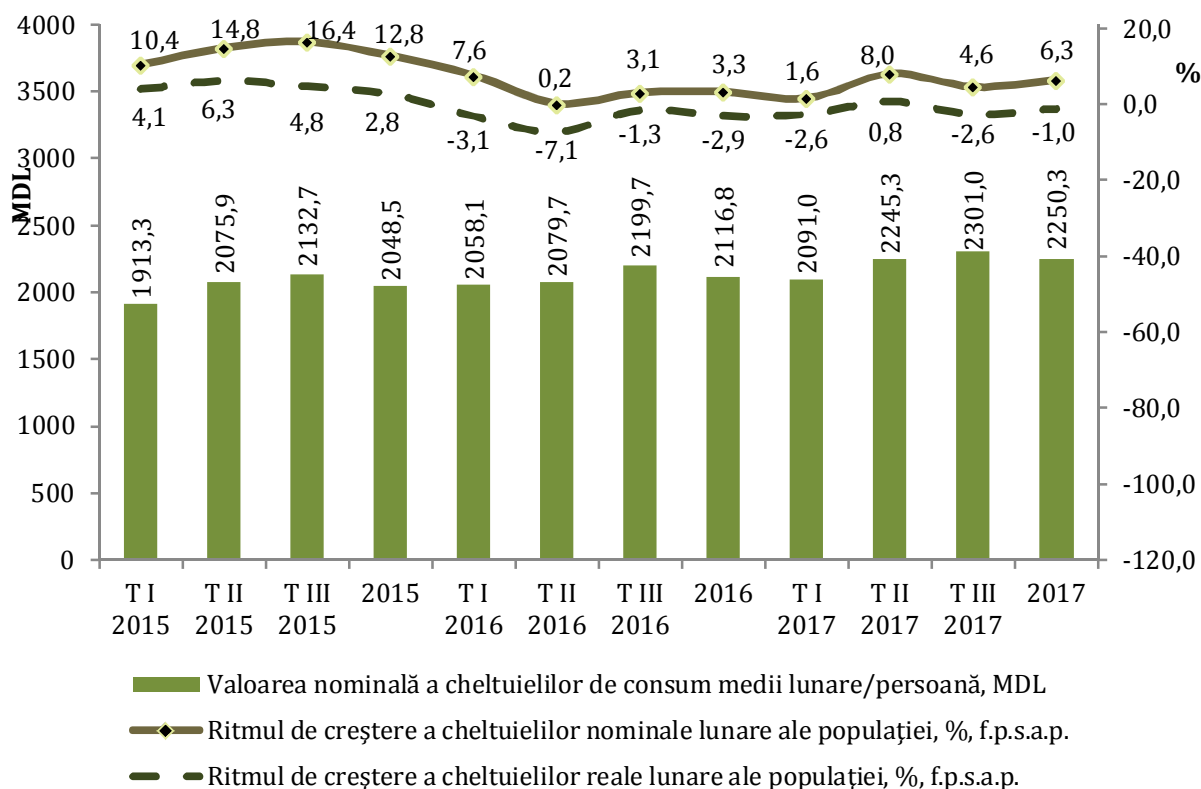

Figura 6.6. Evoluția cheltuielilor de consum, valoarea nominală și ritmuri de creștere, pe trimestre, 2015-2017

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Boxa 6.3. Programul „Prima casă”

În Monitorul Oficial la data de 19 ianuarie 2018, a fost publicată Legea privind unele măsuri în vederea implementării Programului de stat „Prima casă”. Legea a fost elaborată în vederea creării cadrului juridic pentru implementarea Programului și facilitarea accesului persoanelor fizice la procurarea unei locuințe prin contractarea de credite ipotecare garantate parțial de stat.

Programul este destinat persoanelor fizice, astfel credite ipotecare în cadrul Programului „Prima casă” pot fi acordate de orice bancă licențiată din Republica Moldova. Conceptul prevede că băncile, care vor acorda credite în cadrul Programului „Prima casă” urmează să verifice, dacă beneficiarul îndeplinește condițiile de eligibilitate:

- Vârsta beneficiarului trebuie să fie până la 45 de ani la momentul solicitării creditului ipotecar;
- Este cetățean al Republicii Moldova, angajat în Republica Moldova și dispune de venituri din surse oficiale;
- Nu deține în proprietate individuală sau în comun cu soțul/soția sau cu alte persoane, o locuință și nu are în derulare un credit ipotecar pentru achiziționarea locuinței;
- Plata lunară achitată de către beneficiar – dobânda și suma principală – nu va depăși 50% din veniturile oficiale salariale nete cumulative ale familiei beneficiarului Programului;
- Se obligă să nu înstrăineze locuința achiziționată în primii 5 ani de la data dobândirii, cu excepția cazului de achitare deplină.

Quantumul plății pentru autentificarea contractelor de vânzare-cumpărare a locuințelor în cadrul Programului de stat „Prima casă”, precum și pentru autentificarea contractelor de ipotecă în cadrul acestui program, va fi în proporție de 0,1% din valoarea tranzacției.

Legea mai prevede că onorariul executorului judecătoresc pentru vânzarea locuințelor gajate sau ipotecate la solicitarea creditorului, care au fost procurate prin intermediul Programului de stat „Prima casă” va fi calculat în conformitate cu prevederile articolului 38 din Codul de executare, dar nu va depăși 5000 MDL.

Sursa: <https://monitorul.fisc.md/tag/prima%20casa/>

Protecția socială a populației. Conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 ianuarie 2018 a constituit 716,0 mii pers. sau cu 24,8 mii pers. mai mult comparativ cu 1 ianuarie 2017. Mărimea medie a pensiei lunare stabilite la 1 ianuarie 2018 a constituit 1527,87 MDL, fiind în creștere cu 19,8% față de 1 ianuarie 2017.

Minimul de existență. Minimul de existență în anul 2017 în medie pe lună la o persoană a constituit 1862,4 MDL, majorându-se cu 3,5% față de anul 2016. În orașele mari minimul de existență a constituit 2072,6 MDL, mai mult cu 2,9% față de 2016, pentru orașe mici – 1861,6 MDL, cu 5,5% mai mult față de anul precedent, pentru sate el a constituit 1770,5 MDL, mai mult cu 2,7% față de anul 2016. Minimul de existență în orașele mari a fost cu 11,3% mai mare decât cel din orașele mici și cu 17,1% mai mare decât minimul de existență în sate. Pe categorii de populație, valoarea maximă a minimului de existență revine populației în vârstă aptă de muncă – 1984,5 MDL și, în special, bărbaților – 2153,7 MDL.

Dezvoltarea socială a regiunii din partea stângă a râului Nistru⁵

Situația demografică. Scăderea naturală al populației în anul 2017 a constituit 2184 de pers., comparativ cu anul precedent s-a majorat cu 4,9%. Au fost înregistrați 4500 născuți vii, în comparație cu anul precedent numărul lor a scăzut cu 176 pers. sau cu 3,8%, Numărul de decese a ajuns la 6684 de pers., cu 1,1% mai puțin decât în 2016.

În 2017, în comparație cu 2016, numărul de decese cauzate de bolile digestive a crescut cu 3,9%, de la neoplasme – cu 3,3%, în timp ce decesele cauzate de otrăviri, traume și omoruri au scăzut cu 10,7%, de la leziunile vasculare ale creierului – cu 3,5%, de la boala ischemică a inimii – cu 1,0%. *Rata mortalității infantile* a copiilor sub vârsta de 1 an în anul 2017 a constituit 31 pers., cu 24,0% mai mult decât în anul 2016. Structura principalelor cauze ale mortalității infantile include: condițiile care apar în perioada perinatală (11 cazuri); anomalii congenitale (10 cazuri).

Numărul *căsătoriilor* înregistrate în anul 2017 a fost de 2765, în comparație cu anul 2016 acest număr a crescut cu 0,8%. Numărul de *divorțuri* a atins cifra de 1802, comparativ cu anul precedent a crescut cu 3,9%.

Creșterea migrațională a populației în anul 2017, luând în considerație migrația internă și externă, a fost de 522 pers., comparativ cu anul trecut când s-a înregistrat o scădere migrațională de 1759 pers. Pe parcursul anului 2017 au sosit 8676 pers. (din afara regiunii – 3819 pers.), ceea ce reprezintă 143,7% din numărul de sosiri din perioada anului precedent, dintre ei copii sub vârsta de 16 ani – 1940 pers., adică 22,4% din numărul total de sosiri. Au plecat 8154 pers. (în afara regiunii – 3160 pers.) sau 104,6% din numărul celor care au plecat în anul 2016, inclusiv copii cu vârsta mai mică de 16 ani – 1351 pers. sau 16,6% din numărul total de plecări. Din numărul total de sosiri în regiune – 49,0% sunt bărbați (4249 pers.), numărul bărbaților care pleacă din regiune constituie 49,4% (4029 pers.). În anul 2017 în zonele urbane au sosit 5874 pers. și au plecat 5665 pers., ceea ce față de perioada anului 2016 reprezintă 145,6% și 105,0%, respectiv. Din afara regiunii au sosit 2914 pers., iar din regiune au plecat 2541 pers. În localitățile rurale au venit 2802 pers. și au plecat 2489 pers., ceea ce în comparație cu perioada anului precedent reprezintă 140,0% și 103,8%, respectiv. Din afara regiunii au venit 905 pers., iar persoanele care au plecat din regiune constituie 619 pers.

Piața forței de muncă. Numărul scriptic de angajați în toate organizațiile ramurilor economice (cu excepția întreprinderilor mici, organizațiilor religioase și non-profit, structurilor de securitate și autorităților vamale) la 01.01.2018 a fost de 95,5 mii pers., comparativ cu aceeași dată din anul precedent, a scăzut cu 2058 pers. sau cu 2,1%. De la începutul anului 2017 din numărul cetățenilor înregistrați la agențiile de ocupare a forței de muncă au fost recrutate

⁵ Analiza a fost efectuată în baza datelor Serviciului Statistic al Transnistriei.

18206 pers., inclusiv 976 pers. – la locurile de muncă nou-create și suplimentar introduse. Procentul de substituție cu personal nou a angajaților cu care s-a întrerupt contractul de muncă a fost de 92,1%. Pe parcursul anului 2017 din instituții și organizații s-au concediat 19766 persoane, reprezentând 20,4% din numărul scriptic de angajați de la începutul anului. Motivul principal de întrerupere a contractului de muncă este concedierea din propria inițiativă a lucrătorului, din această categorie fac parte 16286 pers. (82,4%).

Potrivit Fondului de asigurări sociale ale Transnistriei la sfârșitul anului 2017 numărul cetățenilor înregistrați oficial ca șomeri a constituit 5189 pers., ceea ce este cu 21,8% mai mult decât la sfârșitul lunii anului 2016. Din numărul total de cetățeni înregistrați – 2645 pers. sau 51,0% sunt femei. În anul 2017 prin intermediul organelor teritoriale ale Agenției Transnistrene pentru Ocuparea Forței de Muncă au fost înregistrați 11775 pers. în căutarea unui loc de muncă, dintre care 5641 pers. sunt femei (47,9% din numărul total al cetățenilor înregistrați). În anul 2017 pentru plata ajutoarelor de șomaj s-au cheltuit 23700,9 mii de ruble⁶. Prestații de șomaj au primit 4207 pers., mărimea medie a ajutoarelor de șomaj a constituit 416,1 ruble sau 30,7% din bugetul minimului de existență în medie pe cap de locuitor.

Remunerarea muncii. Pentru anul 2017, salariul mediu lunar nominal al unui lucrător din regiune (fără întreprinderile mici, organizațiile religioase și non-profit, structurile de putere și organele vamale) s-a ridicat la 3977 ruble sau 103,4% față de 2016. În organizațiile bugetare, salariul mediu lunar a fost de 2731 ruble, ceea ce este cu 0,8% mai mult decât în anul precedent.

În anul 2017, salariul nominal mediu lunar calculat al unui lucrător a fost mai mare decât salariul mediu pe regiune în următoarele ramuri economice: „Electro- și radio-comunicații” (10198 ruble sau 762 dolari SUA), „Asigurări” (7136 ruble sau 533 dolari SUA), „Bănci și credite” (7120 ruble sau 532 dolari SUA), „Servicii de informare și de calculator” (5324 ruble sau 398 dolari SUA), „Industria” (5322 ruble sau 398 dolari SUA), „Construcții” (4575 ruble sau 342 dolari SUA), „Gospodăria locativ-comunală” (4165 ruble sau 311 dolari SUA), „Redacții și edituri” (4151 ruble sau 310 dolari SUA), „Transport” (4128 ruble sau 309 dolari SUA), „Comerț și alimentație publică” (3990 ruble sau 298 dolari SUA).

În anul 2017, în aproape toate subsectoarele industriei, cu excepția "Metalurgiei feroase", "Electroenergeticii" și "Construcții de mașini și prelucrarea metalelor", salariul nominal mediu lunar al angajaților era mai mic decât media din industrie. Cele mai mari salarii medii lunare nominale pentru anul 2017 s-au format la lucrătorii din subsectoarele industriei: "Metalurgia feroasă" (6505 ruble sau 486 dolari SUA), care este mai mare decât salariul mediu în regiune cu 63,6%; "Electroenergetica" (6239 ruble sau 466 dolari SUA) - cu 56,9% mai mult decât salariul mediu; "Construcții de mașini și prelucrarea metalelor" (5751 ruble sau 430 dolari SUA), mai mult decât salariul mediu pe regiune cu 44,6%; "Industria alimentară" (4841 ruble sau 362 dolari SUA), cu 21,7% mai mult decât salariul mediu pe regiune; "Industria materialelor de construcții" (4453 ruble sau 333 dolari SUA), cu 12,0% mai mult decât salariul mediu pe regiune; "Industria ușoară" (4449 ruble sau 333 dolari SUA), mai mult decât salariul mediu pe regiune cu 11,9%; "Industria de făinoase, cereale și furaje mixte" (4430 ruble sau 331 dolari SUA), cu 11,4% mai mult decât salariul mediu pe regiune; "Industria chimică" (4293 ruble sau 321 dolari SUA), cu 7,9% mai mult decât salariul mediu pe regiune.

Protecția socială a populației. La sfârșitul anului 2017, numărul pensionarilor a fost de 118981 pers., cu 5,6% mai puțin față de anul trecut. În T IV 2017 numărul pensionarilor a fost de 119691 pers., dintre care pensie de muncă primesc 115482 pers., iar pensie socială – 4209 pers. Mărimea medie a pensiei în T IV 2017 constituie 1343,55 ruble (pensia de muncă – 1369,31 ruble și pensia socială – 636,93 ruble).

⁶ Cursul oficial de schimb al autorității monetare din partea stângă a râului Nistru pe perioada ianuarie – decembrie 2017 – 1 dolar SUA=13,3797 ruble (https://www.cbpmr.net/data/sv_K_n_itog_02_01_18.pdf).

Minimul de existență. În anul 2017 minimul de existență pe cap de locuitor constituie 1355 ruble, ceea ce este cu 5,4% mai mult decât în 2016.

Tabelul 6.1. Minimul de existență în medie pe o persoană în Regiunea din partea stângă a Nistrului în anul 2017, ruble pe lună

	Total populație	Inclusiv:				
		Aptă de muncă		Pensionari	Copii	
		Bărbați 16-59 ani	Femei 16-54 ani		cu vârsta sub 6 ani	de la 7 până la 15 ani
<i>Ianuarie</i>	1317	1447	1369	1111	1219	1464
<i>Februarie</i>	1310	1440	1362	1106	1211	1457
<i>Martie</i>	1301	1429	1352	1098	1203	1447
<i>Aprilie</i>	1315	1446	1366	1110	1216	1464
<i>Mai</i>	1333	1467	1383	1125	1231	1487
<i>Iunie</i>	1390	1530	1438	1172	1290	1565
<i>Iulie</i>	1379	1519	1428	1160	1283	1553
<i>August</i>	1356	1494	1404	1138	1262	1522
<i>Septembrie</i>	1369	1511	1413	1149	1274	1542
<i>Octombrie</i>	1383	1528	1426	1161	1292	1558
<i>Noiembrie</i>	1395	1541	1437	1171	1306	1572
<i>Decembrie</i>	1411	1559	1452	1184	1320	1589

Sursa: Conform datelor Serviciului Statistic al Transnistriei.

Infrațiuni. Potrivit organelor de ocrotire a ordinii publice, în anul 2017 au fost înregistrate 11184 cereri și rapoarte cu privire la crime, ceea ce este cu 6,7% mai mult decât în anul 2016. În perioada analizată, în regiune au fost înregistrate 4510 de infrațiuni, cu 0,3% mai mult decât în perioada anului precedent. Din numărul total de infrațiuni înregistrate 871 cazuri (19,3%) sunt grave, 315 cazuri (7,0%) – deosebit de grave. Trebuie remarcat, că în comparație cu anul 2016, numărul infrațiunilor deosebit de grave a crescut cu 6,8%, iar a celor grave – cu 0,6%. Pe parcursul anului 2017 au fost înregistrate 1281 furturi; 624 infrațiuni legate de traficul de droguri; 379 infrațiuni contra ordinii publice; 185 de infrațiuni legate de traficul ilicit de arme; 167 escrocherii; 116 acte de huliganism; 100 jafuri; 84 violuri și alte infrațiuni contra inviolabilității sexuale; 52 vătămări corporale grave; 34 de omoruri; 32 infrațiuni legate de corupție; 30 crime comise folosind arme, muniții și explozivi; alte infrațiuni – 1355 cazuri. În anul 2017 au fost investigate 4338 infrațiuni, dintre care 780 (18,0%) de infrațiuni comise de persoane condamnate anterior, 493 (11,4%) – de femei, 539 (12,4%) – de un grup de persoane, 262 (6,0%) – de cetățeni minori. În anul 2017, 518 (11,9%) de crime comise au fost realizate în stare de ebrietate alcoolică, narcotică sau de altă natură. Ca urmare a infrațiunilor comise, au fost rănite 2445 de pers., 40 (1,6%) dintre acestea au decedat, 59 (2,4%) – au fost rănite grav.

Capitolul VII

PROGNOZA PENTRU ANUL 2018

(varianta preliminară)

Rezultatele activității economiei naționale în anul 2017

Conform datelor statisticii oficiale, în anul 2017, economia republicii în principalele ramuri și domenii a înregistrat progrese semnificative, rezultatele finale depășind cele prognozate de mai mulți experți pentru această perioadă. De menționat că acest an a fost și unul din cei mai favorabili pentru sectorul agricol, astfel influențând benefic și alte ramuri ale economiei naționale, după cum și rezultatele obținute în ansamblu pe economie.

Produsul Intern Brut (PIB). În anul 2017, conform calculelor preliminare ale Biroului Național de Statistică, PIB a constituit 150,4 mld. MDL cu o creștere în termeni reali de 4,5% în raport cu anul precedent. La majorarea PIB au contribuit: comerțul cu ridicata și cu amănuntul, transportul și depozitările, cazare și alimentație publică (+1,3%), agricultură, silvicultură și pescuit (+1,0%). Industria prelucrătoare în comun cu industria extractivă; producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat au contribuit cu 0,4%, informațiile și comunicațiile (+0,2%), construcțiile (+0,1%). Total pe economie VAB a depășit cu 3,8% nivelul anului precedent, contribuind la creșterea și formarea PIB cu 3,3% și 84,1%, respectiv. Volumul impozitelor pe produse s-a majorat cu 6,9% în raport cu anul anterior, contribuind la creșterea și formarea PIB cu 1,1% și 16,3%, corespunzător.

Politica promovată de Banca Națională în vederea menținerii stabilității **cursului de schimb al valutei naționale și a inflației** a permis ca cursul de schimb să se aprecieze pe parcursul anului cu 7,1% față de dolarul american și cu 5,6%-față de EUR. Concomitent nu s-a reușit să se mențină la nivelul stabilit de 105+-1,5% indicele inflației mediu anual (IPC) care a crescut cu 7,3% în comparație cu anul 2016.

Activele valutare de rezervă ale statului (stocul) la sfârșitul anului 2017 au atins 2803,3 mil. USD, majorându-se cu 27,1% sau cu 597 mil. USD în comparație cu activele înregistrate la sfârșitul anului precedent (în luna ianuarie a anului 2018 rezervele valutare ale statului s-au mai majorat cu 100,2 mil.USD, atingând un nivel record pentru Republica Moldova-2903 mil. USD). Concomitent cu creșterea rezervelor valutare s-a înregistrat și o majorare (+1,7%) a **datoriei de stat (internă și externă)** administrată de Guvern atingând cifra de 51,7 mld. MDL.

Agricultura. Producția globală agricolă în gospodăriile de toate categoriile, în anul 2017, a fost cu 8,6% mai mare față de anul 2016. Volumul producției agricole obținut în anul 2017 a depășit volumul-record stabilit în anul precedent și a constituit cca $\frac{3}{4}$ din cel care îl avea în anii de până la demararea reformelor. Majorarea producției agricole a fost determinată totalmente de creșterea producției vegetale (+13,1%), pe când producția animalieră a fost în reducere (-2,1%). Cu excepția cartofului, la celelalte culturi agricole roada a fost mai mare de cât în anul precedent. Referitor la producția animalieră, aici se atestă o reducere a producției de carne cu 2,8% și a laptelui cu 3,6%.

Industria. Producția industrială, de la începutul anului, a variat în jurul gradației zero, și doar în a doua jumătate a anului a înregistrat o creștere cât de cât stabilă, ceea ce a permis ca anul în ansamblu să se încheie cu un surplus de 3,4% față de anul anterior. Rezultatele modeste ale acestei ramuri au fost influențate de reducerea producției industriei extractive cu 3,7% și a producției de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat cu 1,7%. Conco-

mitent industria prelucrătoare a înregistrat creștere (+4,5%), în principal, în baza procesării producției agricole pusă la dispoziția întreprinderilor ramurii.

Transportul de mărfuri. În anul 2017 volumul mărfurilor transportate cu toate tipurile de transport a constituit 17,3 mil. tone, fiind cu 23,8% superior nivelului anului 2016, parcursul mărfurilor de asemenea a crescut (+13,7%) și a atins cifra de 4,6 mld. tone/km. Întreprinderile de transport feroviar, rutier și aerian au înregistrat creșteri cât la volumul de mărfuri transportate, atât și la parcursul acestora și doar cele de transport fluvial au înregistrat reduceri pe ambii indicatori în comparație cu anul precedent. Cu toate tipurile de transport au fost transportați 102,4 mil. pasageri ori cu 1,3% mai puțin de cât în anul 2016.

Comerțul exterior. Exportul de mărfuri a constituit 2425,1 mil. USD și s-a majorat cu 18,1% în comparație cu exporturile din 2016. Importurile de mărfuri au totalizat 4831,4 mil. USD majorându-se față de anul precedent cu 20,2%. Deficitul balanței comerciale a constituit 2406,3 mil. USD, fiind cu 431 mil. USD superior nivelului anului 2016. A continuat să crească ponderea exporturilor și a importurilor către țările UE (de la 65,1% în 2016 până la 65,8% în 2017 la exporturi și, respectiv, de la 49,1% la 49,4% la importuri). Concomitent s-a redus ponderea statelor CSI la exporturi: de la 20,3% în 2016 până la 19,1% în 2017, iar la importuri – de la 25,6% la 25%. În comparație cu 2016 cea mai mare creștere la exportul de mărfuri (+46,1%) a avut-o exportul de fructe și legume. Cu 37,1% a crescut exportul de mașini și echipament electric, cu 19,5%-produsele oleaginoase etc. Concomitent de menționat majorarea importului de mărfuri cu 811 mil. USD. Specialiștii considera că această majorare are la baza sa creșterea consumului intern ca rezultat al creșterii reale a salariilor, majorării remiterilor, dar și a aprecierii valutei naționale față de USD și EUR.

Investițiile în active imobilizate. Volumul investițiilor în active imobilizate a constituit 21,0 mld. MDL și s-a majorat cu 1,3% față de anul 2016. Din volumul total al investițiilor 13,8 mld. MDL sunt mijloace ale investitorilor proprii, ori 65,6% din total, 2,6 mld. MDL – surse bugetare (12,5%), 1,1 mld. MDL – surse din străinătate (5,2%) și 3,5 mld. MDL – alte surse (16,7%). La creșterea față de anul precedent a investițiilor au contribuit mijloacele alocate din contul bugetelor de stat și locale, sporul acestora fiind de 29% și a altor surse (+10,2%), pe când mijloacele investitorilor proprii s-au redus cu 3,2%, iar cele a investiturilor străine – cu 16,5%.

Cifra de afaceri în comerț și servicii. În anul 2017 cifra de afaceri din comerțul cu amănuntul s-a redus cu 4,6%, iar cifra de afaceri pentru serviciile de piață prestate populației – cu 0,4% față de anul 2016.

Salariul nominal mediu lunar al unui lucrător în economia națională a constituit 5697 MDL, în creștere cu 12,1% față de anul precedent, iar valoarea lui reală a crescut cu 5,2%.

Transferurile de peste hotare a mijloacelor bănești (remitterile) au constituit 1200 mil. USD, cu 120 mil. USD mai mult de cât în anul precedent.

Creșterea economică în anul 2017 se încadrează întocmai în nivelul mediu obținut în 2000-2016. Rezultatele anului ar fi fost și mai bune, însă ele au fost negativ influențate de nivelul sporit de incertitudine în rândul oamenilor de afaceri în legătură cu situația socio-politică și economică nefavorabilă din țară, care a împiedicat procesul normal al creditării businessului, extinderii implementării investițiilor private autohtone și mai ales a celor străine.

Calculările de prognoză pentru anul 2018 s-au efectuat în baza modelului macroeconomic elaborat în cadrul INCE, dar s-a ținut cont și de tendințele ce s-au conturat în evoluția economiei naționale din ultima vreme și de impactul unor eventuale momente care pot avea loc (Tabelul 7.1).

Tabelul 7.1. Evoluția indicatorilor macroeconomici principali în anii 2015-2017 și prognoza pentru anul 2018

	Unitate de măsură	2015	2016	2017	2018
		Efectiv			Prognoză
PIB nominal	mild. MDL	122,6	134,9	150,4	160,5
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	99,6	104,3	104,5	103,5
Indicele prețului de consum mediu anual	%	109,7	106,4	107,3	105,3
Cursul mediu de schimb	MDL/USD	18,82	19,92	18,5	17,5
Export de bunuri	mil. USD	1967	2045	2425	2640
Față de anul precedent	%	84,1	104,0	118,6	108,9
Import de bunuri	mil. USD	3987	4020	4831	5244
Față de anul precedent	%	75,0	101,0	120,2	108,6
Soldul balanței comerciale	mil. USD	-2020	-1975	-2406	-2606
Producția industrială în prețuri curente	mild. MDL	45,7	47,0	50,1	54,6
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	100,6	100,9	103,4	105,8
Producția agricolă în prețuri curente	mild. MDL	27,2	32,7	36,0	38,5
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	86,6	118,6	108,6	104,1
Investiții în active imobilizate	mild. MDL	21,1	19,4	21,0	24,9
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	90,6	86,1	101,3	106,5
Salariul nominal mediu lunar	MDL	4611	5084	5697	6345
Față de anul precedent					
nominal	%	110,5	110,3	112,1	111,4
real	%	100,7	103,7	105,2	104,8
Fondul de remunerare a muncii	mild. MDL	50	59,1	65,7	74,6
Forța de muncă (populația economic activă)	mii pers,	1266	1273	1259	1250
Numărul angajaților în economia națională	mii pers,	1171	1227	1250	1240
Rata șomajului	%	4,2	3,6	4	3,8
Transferuri de peste hotare a mijloacelor bănești	mil. USD	1130	1079	1200	1300

Sursa: Elaborată de autori în baza datelor statistice.

Conform calculelor efectuate în baza modelului și ajustate de experți, evoluția **producției agricole** în 2018 va fi în creștere (+4.1%). Importanța sectorului agricol pentru economia națională rămâne și în continuare predominantă, deoarece de rezultatele acestui sector depinde activitatea industriei, a comerțului extern și a transporturilor, asigurarea pieței interne cu produse alimentare etc.

Având în vedere că țara noastră în prezent nu este în stare să acopere necesitățile sale din sursele proprii și este nevoită să importe o bună parte din produsele animaliere situația din acest domeniu trebuie să fie permanent în vizorul organelor de resort. Țara dispune de un potențial în stare să dubleze producția de carne și lapte.

Pentru 2018 **producția industrială** va înregistra o creștere de 5,8% și va constitui un volum egal cu 54,6 mild. MDL. Creșterea va fi asigurată în baza procesării a unei bune părți din roada bogată a anului precedent, dar și a creării noilor locuri de muncă, îndeosebi în rezultatul extinderii parcurilor industriale existente și a celor noi create, îmbunătățirii mediului de afaceri.

Estimările efectuate indică că în anul 2018 ritmurile de creștere a **importurilor** de bunuri vor fi mai joase față de cele ale **exporturilor**, însă nu în așa măsură ca să aducă la îmbunătățirea

soldului *balanței comerciale*. Ca rezultat deficitul balanței comerciale va atinge în acest an 2606 mil. USD, ori cu 200 mil. USD mai mult de cât în anul 2017.

Ritmul prognozat de creștere a *investițiilor în active imobilizate* de 6,5% este unul relativ bun, însă acesta nu va fi suficient pentru impulsivizarea unei creșteri vizibile a economiei naționale, mai ales ținând cont de faptul că în ultimii ani trendul acestui indicator a fost negativ.

Menținerea înaltă a ritmului de creștere a *salariului* nominal pentru 2018 (+11,4%) va determina și o creștere a salariului real de 4,8%. Se prevede ca rata *șomajului* să fie în jur de 3,8%.

Premise de creștere economică

Unul din principalii factori care pozitiv va influența dinamica dezvoltării economice a Republicii Moldova se consideră *Acordul asupra unui program de reforme economice* susținut de un aranjament de finanțare pe 3 ani prin intermediul Mecanismului de finanțare extinsă (EFF) și Mecanismului extins de creditare (ECF) încheiat între Fondul Monetar Internațional (FMI) și țara noastră. Astfel, conform acordului cu FMI, se prevede alocarea unui ajutor financiar în mărime de 179 mil. USD pe parcursul a trei ani.

Încheierea acordului cu FMI, instaurarea în țară a situației politice relativ stabile, îmbunătățirea climatului investițional, alte măsuri în promovarea reformelor stipulate în *Acordul de Asociere încheiat între RM și UE*, au contribuit la deschiderea către Moldova a mai multor instituții financiare internaționale prin acordarea ajutoarelor financiare în susținerea bugetului, cât și în implementarea unor programe și proiecte. Uniunea Europeană va acorda în anii apropiați (cu condiția îndeplinirii unui set de reforme) un ajutor financiar în volum de 100 mil. EUR în trei tranșe în calitate de susținere macrofinanciară, din care 40 mil. EUR vor fi acordate ca granturi și 60 mil. EUR – credite pe termen mediu la condiții avantajoase.

O premisă decisivă pentru dezvoltarea economică o constituie capacitatea guvernării de a crea *condiții favorabile pentru impulsivizarea businessului, de atracție a investițiilor*. În ultimii ani în această direcție s-au întreprins mai multe măsuri pentru ameliorarea situației. Conform Raportului anual al Băncii Mondiale *Doing Business – 2017*, Moldova se plasează pe locul 44 din 190 de țări, incluse în top după nivelul de facilitare a businessului. În acest sens Moldova a avut o evoluție bună, avansând treptat de pe locul 82 în anul 2013 pe 63 peste un an, ca mai apoi în 2015 să mai avanseze până la locul 52 și, în sfârșit, locul 44 menționat deja.

Puncte slabe în evoluția economiei naționale

O povară grea pentru economia țării reprezintă *majorarea excesivă a datoriei de stat* care la finele anului 2016 a atins aproape 51 mld. MDL. Din suma totală cca 29 mld. MDL țin de datoria publică externă, iar restul, 22 mld. MDL – de datoria publică internă. Această creștere-record parțial se datorează deciziei Guvernului de a-și asuma răspunderea privind convertirea în datorie de stat a creditelor de urgență acordate de către BNM în 2014 și 2015 celor trei bănci implicate în fraudă miliardului. În 2017 tendința de creștere a datoriei de stat atât externă cât și internă a continuat, deși cu ritmuri mai mici, constituind la finele anului 29,1 mld. MDL și 22,6 mld. MDL, respectiv.

Un impediment semnificativ în impulsivizarea și extinderea comerțului extern este cauzat de continuarea *restricțiilor la exportul producției autohtone* provocate de embargoul impus de Federația Rusă Republicii Moldova. Deși după mai multe întâlniri a factorilor de decizie la nivel înalt între țările noastre din ultima vreme, au apărut șanse ca relațiile comerciale cu această țară să se îmbunătățească, rezultate palpabile până când nu s-au făcut observate.

Situația macroeconomică și politică actuală tensionată nu contribuie la creșterea economică. Potrivit experților FMI, politica bugetar-fiscală a Republicii Moldova are capacități limitate de

susținere a activității economice pe intern, în special până când noile autorități vor elabora o politică fiscală și o politică de cheltuieli bugetare care vor duce la consolidarea capacității bugetului public național de a asigura realizarea obiectivelor de pe agenda de dezvoltare. Guvernarea slabă în sectorul bancar generează costuri mari pentru economie. Înlăturarea deficiențelor ce țin de supravegherea bancară constituie un deziderat demult așteptat, atingerea căruia va juca un rol esențial în revigorarea stabilității macroeconomice. În plan socio-politic, disensiunile apărute între exponenții puterii în stat în urma alegerii Președintelui țării, pun la îndoială menținerea unei stabilități politice, aceasta la rândul său fiind în detrimentul asigurării dezvoltării prosperă a țării. Alegerile parlamentare prevăzute să aibă loc la finele anului 2018, de asemenea, vor influența negativ dezvoltarea normală a economiei naționale, având în vedere că desfășurarea campaniei electorale este destul de costisitoare și ea va fi o povară în plus pentru țară. Schimbarea sistemului electoral de la proporțional la cel mixt în baza căruia se vor petrece alegerile parlamentare nu este cea mai bună soluție pentru un stat care pretinde spre o democrație adevărată.

Înrăutățirea imaginii țării în clasamentul internațional. În clasamentul mondial privind indicele anual al **democrației** publicat de *The Economist*, Moldova a continuat să degradeze pe parcursul ultimelor zece ani. Astfel Republica Moldova în 2016 a ocupat locul 76 dintre 167 de state, cedând șase poziții față de anul 2015, fiind clasificata ca stat defectuos, cu un indice al democrației de 6,01, față de 6,35 anul precedent. În anul 2017, Moldova, ocupând locul 78 (din 113 țări evaluate) cu un indice al democrației de numai 5,94, pentru prima dată pe plan internațional, este recunoscută ca o țară în care domnește un regim hibrid.

În alt clasament, elaborat de organizația *Transparency International*, țara noastră în anul 2017 a pierdut 20 de poziții în topul mondial privind indicele de percepție a **corupției**, poziționându-se pe locul 122 din 180 de state în care se mai spune că situația în țara noastră este mai gravă pe an ce trece și că vorba este nu atât despre corupția uzuală, cât despre corupția la cel mai înalt nivel, inclusiv în politică, iar asta a condus la capturarea statului. Spre deosebire de Republica Moldova Georgia și România sunt plasate mult mai sus, ocupând locurile 46 și, respectiv, 59, concomitent Ucraina și Rusia se află puțin mai jos – pe pozițiile 130 și 135. Încrederea publică în guvern a scăzut la un minim istoric, ca urmare a jafului bancar din 2014, se spune în raportul care cotează țara. Republica Moldova, conform indicelui Produsului Național Global per capita după PPC cu 5,2 mii USD, continuă să rămână pe ultimul loc în Europa, aceasta fiind o dovada a eșecurilor guvernărilor în administrarea țării.

Prezenta variantă de prognoza a indicatorilor macroeconomici principali pentru anul 2018, după ritmurile de creștere a PIB de 3,5%, poate fi considerată ca una moderată. Acest ritm de majorare a PIB-ului corespunde potențialului economic al țării și nivelului mediu înregistrat în anii 2012-2016 de 3,4%. Totodată, dacă comparăm cu ritmul din perioada de creștere economică (anii 2000-2016), care a fost de 4,5%, ea pare a fi prea pesimistă. Dar, având în vedere situația socio-economică actuală a țării și că în acest an vor avea loc alegeri parlamentare, ritmul de creștere prognozat poate fi considerat ca real.

Pentru atingerea scopurilor preconizate în perioada de prognoză este strict necesar de a asigura o stabilitate macroeconomică, în primul rând în sectoarele financiar-bancar și monetar-acreditat, dar și o stabilitate politică în țară.

ANEXE STATISTICE

RESURSE PIB																					
Perioada	PIB			VAB			Agricultura			Industria			Construcții			Alte activități			Impozite nete pe produs		
	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.	în %	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.	în %	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.	în %	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.	în %	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.	în %	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.	în %	mil. lei preț. curente	în % f.p.s.a.p.	în %
2011	82348,7	106,8	106,3	68390	100,95	105,2	11518	110,2	2720	101,9	45831	101,3	13959	109,6							
2012	88227,8	99,3	99	73686	99	79,9	12314	100,8	3041	101,8	50178	103,2	14542	100,8							
2013	100510,5	109,4	110,2	83719	110,2	12383	14328	107,6	3373	105,3	55346	103,9	16791	105,1							
2014	111757,4	104,6	94228,3	105,2	14111,8	108,2	16246,8	107,2	3964,8	110,6	62112,3	103,8	17529,1	101,5							
2015	121850,9	99,5	103160,8	99,6	14267,8	86,6	14919,3	103,4	4359,7	100,6	69441,4	102,8	18690,1	99,2							
2016	134476,6	104,1	114531,6	104,8	16409,4	118,2	20254,2	102,1	4388,4	93,3	73479,6	102,2	19945,0	100,6							
2017	150369,3	104,5	126440,9	103,8	18357,6	107,9	21952,2	103,0	4928,6	104,3	81202,6	102,4	23928,3	108,6							
Trimestrul I 2014	21499,2	103,7	17917,5	104,4	977,2	110,2	3373,0	105,7	597,9	108,9	13497,8	103,8	3581,7	100,7							
Trimestrul II 2014	26280,9	104,3	21985,9	104,9	2354	108,7	3959,1	103,9	1403,4	110,5	14823,9	104,4	4295	101,1							
Trimestrul III 2014	34115	105,8	29372,9	106,2	6931,1	108,4	4420,0	106,1	1271,1	113,7	17293,1	104,8	4742	103,4							
Trimestrul IV 2014	29862,3	104,2	24951,9	104,9	3849,6	107,3	4495,0	112,7	692,4	106,7	16497,5	102,2	4910,4	100,7							
Trimestrul I 2015	24423,2	104,8	20473,7	105,2	914,7	104,4	4001,4	107,9	708,6	106,2	15763,5	105,2	3949,4	103,1							
Trimestrul II 2015	28526,8	102,5	23958,3	102,7	2064,6	102,7	4569,5	104,6	1521,4	101,1	16755,0	103,5	4568,5	101,5							
Trimestrul III 2015	35889,6	96,3	30723,9	96,1	6484,8	82,6	4846,8	102,5	1393,5	98,2	19030,7	101,2	5165,7	97,6							
Trimestrul IV 2015	33011,3	96,7	28004,8	96,9	4803,7	81,7	4010,9	98,1	736,2	98,9	19002,6	106,2	5006,5	95,6							
Trimestrul I 2016	27097,4	100,8	23018,9	100,6	1005,9	105,1	4529,9	101,14	697,3	96,0	17143,0	98,8	4078,4	102,2							
Trimestrul II 2016	31433,8	101,8	26575,5	102,4	2078,4	104,1	4839,2	100,00	1410,5	85,5	18247,4	102,5	4858,3	98,7							
Trimestrul III 2016	39749,3	106,3	34143,8	107,1	8202,8	124,2	4647,6	101,2	1463,3	97,2	19099,6	101,3	5605,5	101,7							
Trimestrul IV 2016	36196,0	106,5	30793,2	107,6	5122,2	117,6	5506,9	106,2	817,3	99,8	19346,8	105,5	5402,8	100,1							
Trimestrul I 2017	29669,65	103,1	24685,63	103,7	990,94	101,8	4685,5	101,2	834,96	102,7	18174,2	103,7	4984,02	100,1							
Trimestrul II 2017	34251,17	102,5	28336,6	101,1	2140,64	93,1	5091,95	100	1592,77	105,5	19511,2	102,1	5914,57	110							
Trimestrul III 2017	45523,5	105,4	38896,8	104,6	9241,1	106,0	6100,4	104,9	1625,5	104,0	21929,8	102,1	6626,7	110,1							
Trimestrul IV 2017	40925,0	106,4	34521,9	105,3	5985,0	118,5	6074,3	105,1	875,3	104,3	21587,3	101,7	6403,0	113,3							

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Perioada	UTILIZĂRI PIB																			
	PIB				Consum final				Formarea brută de capital fix				Variația stocurilor				Export net			
	mil. lei		în %		mil. lei		în %		mil. lei		în %		mil. lei		în %		mil. lei		în %	
	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.	preț. curente	f.p.s.a.p.
2011	82348,7	106,8	96090,5	107,3	19178,8	113	725,2	x	-33645,8	x	-35695,7	x	-37442	x	-40655,8	x	-36919,2	x	-37829,5	x
2012	88227,8	99,3	103062,6	100,9	20864,1	101,8	-3,2	x	-35695,7	x	-37442	x	-40655,8	x	-36919,2	x	-37829,5	x	-37829,5	x
2013	100510	109,4	113169	105,2	23062	103,8	1721	x	-37442	x	-40655,8	x	-36919,2	x	-37829,5	x	-37829,5	x	-37829,5	x
2014	111757,4	104,6	123357,5	102,4	27608,2	110,1	1447,4	x	-40655,8	x	-36919,2	x	-37829,5	x	-37829,5	x	-37829,5	x	-37829,5	x
2015	121850,9	99,5	131230,0	98,1	29492,3	98,8	-1952,2	x	-36919,2	x	-37829,5	x	-37829,5	x	-37829,5	x	-37829,5	x	-37829,5	x
2016	134476,6	104,1	142112,0	103,0	30021,5	97,0	172,5	x	-37829,5	x	-37829,5	x	-37829,5	x	-37829,5	x	-37829,5	x	-37829,5	x
Trimestrul I 2014	21499,2	103,7	24926,1	100,5	4993,3	108,6	-238	x	-8182,2	x	-8182,2	x	-8182,2	x	-8182,2	x	-8182,2	x	-8182,2	x
Trimestrul II 2014	26280,9	104,3	29542,5	101,4	6683,6	107,6	-109,3	x	-9835,9	x	-9835,9	x	-9835,9	x	-9835,9	x	-9835,9	x	-9835,9	x
Trimestrul III 2014	34115	105,8	35387,1	103,3	8173,6	111,5	973,4	x	-10419,1	x	-10419,1	x	-10419,1	x	-10419,1	x	-10419,1	x	-10419,1	x
Trimestrul IV 2014	29662,3	104,2	33501,8	103,9	7757,7	112,1	821,4	x	-12218,6	x	-12218,6	x	-12218,6	x	-12218,6	x	-12218,6	x	-12218,6	x
Trimestrul I 2015	24423,2	104,8	27244,8	100,3	5972,5	107,8	-73,9	x	-8720,3	x	-8720,3	x	-8720,3	x	-8720,3	x	-8720,3	x	-8720,3	x
Trimestrul II 2015	28526,8	102,5	31504,5	100,1	7053,9	98,5	-865,8	x	-9165,7	x	-9165,7	x	-9165,7	x	-9165,7	x	-9165,7	x	-9165,7	x
Trimestrul III 2015	35889,6	96,3	36492,0	95,4	8534,7	95,2	594,4	x	-9731,5	x	-9731,5	x	-9731,5	x	-9731,5	x	-9731,5	x	-9731,5	x
Trimestrul IV 2015	33011,3	96,7	35988,8	97,6	7931,1	97,1	-1606,9	x	-9301,7	x	-9301,7	x	-9301,7	x	-9301,7	x	-9301,7	x	-9301,7	x
Trimestrul I 2016	27097,4	100,8	29742,0	101,9	5946,8	96,4	449,7	x	-9040,6	x	-9040,6	x	-9040,6	x	-9040,6	x	-9040,6	x	-9040,6	x
Trimestrul II 2016	31433,8	101,8	34136,9	101,8	6838,3	90,6	113,1	x	-9654,5	x	-9654,5	x	-9654,5	x	-9654,5	x	-9654,5	x	-9654,5	x
Trimestrul III 2016	39749,3	106,3	39624,7	104,1	8667,7	98,9	889,1	x	-9432,2	x	-9432,2	x	-9432,2	x	-9432,2	x	-9432,2	x	-9432,2	x
Trimestrul IV 2016	36196,0	106,5	38608,8	103,7	8568,7	101,0	-1279,3	x	-9702,1	x	-9702,1	x	-9702,1	x	-9702,1	x	-9702,1	x	-9702,1	x
Trimestrul I 2017	29669,7	103,1	32357,3	103,4	6657,4	103,3	830,5	x	-10175,5	x	-10175,5	x	-10175,5	x	-10175,5	x	-10175,5	x	-10175,5	x
Trimestrul II 2017	34251,2	102,5	37579,8	103,2	7449,2	106,3	756,6	x	-11534,37	x	-11534,37	x	-11534,37	x	-11534,37	x	-11534,37	x	-11534,37	x
Trimestrul III 2017	45523,5	105,4	447566,8	104,6	9662,6	98,9	1866,6	x	-10762,5	x	-10762,5	x	-10762,5	x	-10762,5	x	-10762,5	x	-10762,5	x

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

PREȚURILE DE CONSUM				
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2013	4,6	6,6	4,3	2,6
2014	5,1	6,5	5,5	2,5
2015	9,7	9,8	11,8	6,2
2016	6,4	7,4	6,3	4,9
2017	6,6	7,9	4,5	7,1
T I 2015	6,1	5,8	9,3	1,9
T II 2015	8,0	8,7	11,1	2,6
T III 2015	11,1	10,7	12,8	8,6
T IV 2015	13,4	14,1	13,8	11,4
T I 2016	11,0	12,2	10,0	10,5
T II 2016	7,9	8,3	7,1	7,7
T III 2016	4,5	6,2	5,0	2,1
T IV 2016	2,5	3,2	3,5	0,2
T I 2017	4,3	4,5	4,7	3,1
T II 2017	7,1	8,4	4,9	8,2
T III 2017	7,4	8,9	4,4	8,7
T IV 2017	7,5	10,0	4,1	8,2

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

	PRETURILE DE CONSUM			
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
Januarie 2015	4,7	4,5	7,0	1,8
Februarie 2015	6,5	6	10,2	1,9
Martie 2015	7,1	7	10,7	2,1
Aprilie 2015	7,6	7,8	11	2,6
Mai 2015	8,1	9	11	2,6
Iunie 2015	8,3	9,2	11,4	2,7
Iulie 2015	8,6	8,7	12,2	3
August 2015	12,2	10,9	13,4	11,3
Septembrie 2015	12,6	12,6	12,9	11,4
Octombrie 2015	13,2	13,5	13,5	11,7
Noiembrie 2015	13,5	14,5	13,8	11,3
Decembrie 2015	13,6	14,3	14,1	11,3
Januarie 2016	13,4	14,6	13,3	11,3
Februarie 2016	10,3	11,8	8,8	10,0
Martie 2016	9,4	10,1	7,9	10,1
Aprilie 2016	8,3	9,3	7,2	7,8
Mai 2016	7,9	8,1	7,3	7,7
Iunie 2016	7,4	7,6	6,9	7,6
Iulie 2016	7	7,9	5,9	7,4
August 2016	3,6	6,2	4,5	-0,4
Septembrie 2016	3	4,6	4,6	-0,8
Octombrie 2016	2,5	3,5	3,9	-0,5
Noiembrie 2016	2,6	3,2	3,5	0,6
Decembrie 2016	2,4	2,8	3,2	0,5
Januarie 2017	3	3,8	3,9	0,3
Februarie 2017	4,7	4,8	5,1	3,9
Martie 2017	5,1	5	5,2	5,1
Aprilie 2017	6,6	7	5,5	7,5
Mai 2017	7,4	9,1	5	8,1
Iunie 2017	7,3	9	4,2	8,9
Iulie 2017	7,3	8,9	4,2	8,8
August 2017	7,3	8,4	4,9	8,6
Septembrie 2017	7,6	9,4	4,2	9,2
Octombrie 2017	7,9	10,6	4	8,7
Noiembrie 2017	7,3	9,6	4,2	7,9
Decembrie 2017	7,3	9,7	4,1	7,9
Januarie 2018	6,0	8,4	3,4	5,4
Februarie 2018	5,0	8,1	2,8	3,0

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

PREȚURILE PRODUCȚIEI INDUSTRIALE						
	Ritmul de creștere al IPPI, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria extractivă, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria prelucrătoare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din sectorul energetic, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor în construcții, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele agricole, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2013	3,2/3,3*	1,6/1,6*	3,8/3,8*	-0,4/-0,4*	8,3	-22,2
2014	5,5*	3,9*	6,5*	-1,4*	8,2	6,6
2015	6,3	4,4	6,8	2,8	8,0	22,5
2016	4,5	2,8	4,3	6,2	8,6	-3,4
2017	3,3	2,5	3,0	6,8	4,6	-1,1
TI 2015	5,7	5,6	6,3	0,7	7,7	1,0
TH 2015	4,5	4,2	5,0	0,3	7,9	-13,8
TH 2015	6,1	3,5	6,5	3,4	8,3	27,6
TI 2015	8,9	4,6	9,2	6,8	8,2	33,0
TI 2016	6,7	3,3	6,2	10,7	9,1	-0,4
TH 2016	5,2	3,1	5,1	6,6	7,6	7,8
TH 2016	3,5	2,7	3,5	3,6	8,7	-7,5
TI 2016	2,8	2,1	2,6	4,4	8,9	-4,8
TI 2017	2,9	1,3	3,2	1,4	6,6	0,8
TH 2017	3,6	1,9	3,1	8,7	4,6	-1,1
TH 2017	3,9	3,9	3,2	11,5	2,1	1,2
TI 2017	2,9	3,0	2,6	6,1	5	-5,2

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

* Începând cu ianuarie 2014 în statistica prețurilor producției industriale este utilizat clasificatorul CAEM, rev.2 armonizat la clasificatorul NACE-2. Pentru anii 2012-2013, IPPI a fost recalculat din CAEM rev.1 în CAEM, rev.2 în retrospectivă.

PRETURILE PRODUCȚIEI INDUSTRIALE				
	Ritmul de creștere al (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria extractivă, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria prelucrătoare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din sectorul energetic, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
Ianuarie 2016	8,2	4,2	8,1	9,7
Februarie 2016	6,2	3,6	5,6	11,1
Martie 2016	5,6	2,2	4,9	11,4
Aprilie 2016	5,1	3,0	5,0	6,6
Mai 2016	5,4	3,1	5,3	6,6
Iunie 2016	5,2	3,3	5,1	6,6
Iulie 2016	4,9	2,5	4,7	6,7
August 2016	2,5	2,5	3,2	-2,6
Septembrie 2016	3,1	3	2,7	6,7
Octombrie 2016	3,1	1,9	2,5	9
Noiembrie 2016	2,4	2,7	2,3	2,4
Decembrie 2016	2,8	1,8	2,9	1,8
Ianuarie 2017	3	0,9	3,1	1,8
Februarie 2017	2,6	0,8	2,9	1,8
Martie 2017	3,2	2,2	3,5	0,5
Aprilie 2017	3,5	1,3	3,2	5,8
Mai 2017	3,6	1,1	3,1	8,3
Iunie 2017	3,7	3,2	2,9	12
Iulie 2017	3,8	3,6	3,1	12
August 2017	4	4,4	3,2	12
Septembrie 2017	3,9	3,6	3,2	10,5
Octombrie 2017	3,4	2,6	3	8,2
Noiembrie 2017	3,1	2,7	2,9	5,1
Decembrie 2017	2,3	3,8	2	5
Ianuarie 2018	1,9	3,1	1,6	5,2
Februarie 2018	1,7	4,3	1,4	5,2

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

CURSUL VALUTAR						
	Cursul nominal de schimb MDL/USD	Cursul nominal de schimb MDL/EUR	Ritm. de creștere nominal de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritm. de creștere al cursul nominal de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritm. de creștere al cursul real de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritm. de creștere al cursul real de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)
2013	12,6	16,7	3,9	7,4	1,5	4,3
2014	14,0	18,6	11,1	11,4	6,2	6,6
2015	18,8	20,9	34,3	12,4	19,7	2,2
2016	19,9	22,1	5,3	5,7	0,7	-0,6
2017	18,5	20,8	-6,6	-5,8	-11,2	-10
T I 2015	18,0	20,4	34,7	10,9	25,7	4,2
T II 2015	18,1	20,1	32,6	6,9	21,7	-1,1
T III 2015	19,4	21,6	38,1	15,8	22,0	3,3
T IV 2015	19,9	21,8	32,5	16,2	16,7	2,6
T I 2016	20,1	22,1	11,4	8,8	1,0	-2,0
T II 2016	19,8	22,4	9,2	11,5	1,4	3,3
T III 2016	19,8	22,1	2,1	2,3	-1,5	0,2
T IV 2016	20,0	21,6	0,7	-0,7	-1,4	-2,6
T I 2017	20,0	21,2	-0,6	-0,4	-2,6	-6,4
T II 2017	18,8	20,6	-5,3	-7,9	-10,2	-12,7
T III 2017	17,9	21,0	-9,5	-4,9	-14,2	-10,2
T IV 2017	17,4	20,5	-13,3	-5,5	-17,8	-10,6

Sursa: Conform datelor BNM, BNS, OCDE, calculele INCE.

FINANȚE PUBLICE							
Perioada	Veniturile la BPN, mil. MDL	Creșterea veniturilor la BPN, % (f.p.s.a.p.)	Cheltuielile din BPN, mil. MDL	Creșterea cheltuielilor din BPN, % (f.p.s.a.p.)	Surse de finanțare a BPN, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Presiunea fiscală, %	
2011	30150,5	9	32117	1	1958,5	31	
2012	33526,1	11	35364	10	1837,9	31	
2013	36908,5	10	38673,1	9	1764,6	37	
2014	42446,8	0,15	44393,1	15	1946,7	32	
2015	43660,7	2,86	46393,9	4,51	2733,2	35,8	
2016	45946,9	5,24	48434	4,40	3 298,5		
Trimestrul I 2014	8413,2	0,12	8483,2	12	70		
Trimestrul III 2014	18847	0,13	19312	13	465		
Trimestrul III 2014	30454	0,18	30533,6	15	260,5		
Trimestrul IV 2014	42446,8	0,15	44393,1	15	1946,7		
Trimestrul I 2015	10173,8	20,93	9830,5	15,88	343,3		
Trimestrul II 2015	20790,5	10,31	21463,9	11,14	673,6		
Trimestrul III 2015	31822,5	4,49	32687,1	7,05	864,6		
Trimestrul IV 2015	43660,7	2,86	46393,9	4,51	2733,2		
Trimestrul I 2016	9916,9	-2,5	9826,4	-0,04	-90,5		
Trimestrul II 2016	21031,3	1,2	21709,4	1,1	678,1		
Trimestrul III 2016	32470,3	1,8	33516,0	2,5	1045,7		
Trimestrul IV 2016	45946,9	2,4	48434	2,8	3 298,5		
Trimestrul I 2017	11 993,2	20,8%	12 260,7	24,7%	678,8		
Trimestrul II 2017	24 909,2	18,5	25 010,7	15,2%	101,5		
Trimestrul III 2017	38425,5	18,3	37 263,4	11,2	-1162,1		
Trimestrul IV 2017	53 379,4	16,2	54 524,1	12,5	1 144,7		

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

FINANȚE PUBLICE

Perioada	Veniturile la BPN, mil. MDL		Creșterea veniturilor la BPN, % (f.p.s.a.p.)		Cheltuielile din BPN, mil. MDL		Creșterea cheltuielilor din BPN, % (f.p.s.a.p.)		Surse de finanțare a BPN, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)		Datoria de stat, mil. MDL		Datoria de stat internă după maturitate, mil. MDL		Datoria de stat externă după maturitate, mil. MDL	
Januarie 2015	2620,3	2853,1	11,04	19,11	2853,1	19,11	232,8	30105,0	7239,8	30105,0	22865,3					
Februarie 2015	5449,0	6323,4	8,58	18,11	6323,4	18,11	874,4	31168,6	6988,5	31168,6	24180,1					
Martie 2015	10173,8	9830,5	20,93	15,88	9830,5	15,88	343,3	29901,3	6829,6	29901,3	23071,7					
Aprilie 2015	13550,4	13738,3	14,86	15,56	13738,3	15,56	187,9	29883,2	6788,6	29883,2	23094,6					
Mai 2015	16693,2	17252,8	13,03	16,82	17252,8	16,82	559,6	29926,3	6937,7	29926,3	22988,6					
Iunie 2015	20790,5	21463,9	10,31	11,14	21463,9	11,14	673,6	31225,7	7090,7	31225,7	24135,0					
Iulie 2015	24634,1	25583,4	11,11	12,77	25583,4	12,77	949,3	31259,9	7168,2	31259,9	24091,7					
August 2015	28020,7	29181,6	3,99	9,64	29181,6	9,64	1160,9	32951,4	7224,8	32951,4	25726,5					
Septembrie 2015	31822,5	32687,1	4,49	7,05	32687,1	7,05	864,6	33554,1	6714,2	33554,1	26824,7					
Octombrie 2015	35468,3	36499,4	3,59	4,83	36499,4	4,83	1031,1	32947,2	6400,3	32947,2	26546,9					
Noiembrie 2015	39214,3	40567,1	4,07	4,65	40567,1	4,65	1352,0	32714,7	6432,5	32714,7	26282,2					
Decembrie 2015	43660,7	46393,9	2,86	4,51	46393,9	4,51	2733,2	33508,8	7225,4	33508,8	26283,4					
Januarie 2016	2582,0	2485,1	-1,5	-1,3	2485,1	-1,3	-96,9	34897,1	7439,7	34897,1	27457,4					
Februarie 2016	5567,4	6042,5	2,2	-4,4	6042,5	-4,4	475,1	34626,1	7884,8	34626,1	26741,2					
Martie 2016	9916,9	9826,4	-2,5	-0,04	9826,4	-0,04	-90,5	34794,7	8184,5	34794,7	26610,2					
Aprilie 2016	13579,6	14042,1	0,2	2,2	14042,1	2,2	462,5	33556,5	8406,9	33556,5	26949,6					
Mai 2016	17018,1	17715,0	1,9	2,7	17715,0	2,7	696,9	35556,3	8420,8	35556,3	27135,5					
Iunie 2016	21031,3	21709,4	1,2	1,1	21709,4	1,1	678,1	35596,4	8530,4	35596,4	27066,0					
Iulie 2016	24620,9	25780,9	-0,01	0,7	25780,9	0,7	1160,0	35580,1	8741,0	35580,1	26839,1					
August 2016	28354,7	29619,5	-1,19	1,50	29619,5	1,50	1264,8	37380,32	8615,9	37380,32	28764,40					
Septembrie 2016	32470,3	33516,0	2,04	2,54	33516,0	2,54	1045,7	37207,89	8526,31	37207,89	28681,08					
Octombrie 2016	36297,5	37921,7	2,34	2,90	37921,7	2,90	1624,7	50343,66	21784,05	50343,66	28559,61					
Noiembrie 2016	40172,5	42311,7	2,44	4,30	42311,7	4,30	2139,2	50585,34	21695,67	50585,34	28889,67					
Decembrie 2016	45946,9	48434	5,24	4,40	48434	4,40	3298,5	59371,9	23827,2	59371,9	35544,7					
Januarie 2017	3328,6	3545,3	29,1	42,8	3545,3	42,8	216,7	51076,5	21364,8	51076,5	29711,7					
Februarie 2017	6878,0	7690,4	23,4%	27,2%	7690,4	27,2%	812,4	51853,9	21382,2	51853,9	30471,7					
Martie 2017	11993,2	12260,7	20,8%	24,7%	12260,7	24,7%	678,8	51649,2	21793,4	51649,2	29855,8					
Aprilie 2017	15851,1	16310,5	16,7%	16,1%	16310,5	16,1%	495,4	51537,0	21586,4	51537,0	29950,6					
Mai 2017	19963,9	20302,9	17,3%	15,0%	20302,9	15,0%	419,0	50416,2	21577,5	50416,2	29838,7					
Iunie 2017	24909,2	25010,7	18,5%	15,2%	25010,7	15,2%	101,5	50657,3	21526,6	50657,3	29130,7					
Iulie 2017	29198,3	29203,2	18,6%	13,3%	29203,2	13,3%	4,9	50963,3	21536,8	50963,3	29426,4					
August 2017	33599,1	33267,1	18,5%	12,3	33267,1	12,3	332	50963,3	21641,6	50963,3	29258,1					
Septembrie 2017	38425,5	37263,4	18,3%	11,2%	37263,4	11,2%	-1162,1	51209,2	21911,9	51209,2	29297,3					
Octombrie 2017	42890,8	42307,4	18,2%	11,6	42307,4	11,6	-583,4	50874,4	22153,6	50874,4	28720,8					
Noiembrie 2017	47190,4	47069,7	17,5	11,2	47069,7	11,2	-120,7	51206,4	22367,1	51206,4	28839,3					
Decembrie 2017	53379,4	54524,1	16,2	12,5	54524,1	12,5	1144,7	51660,3	29081,6	51660,3	22578,5					

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

Perioada	SECTORUL BANCAR														
	Indicatori				Structura depozitelor, %			Veniturile și profitabilitatea, %		Rata lichidității, %		Rata dobânzii la depozite, %		Rata dobânzii la credite, %	
	Total Active, mil. MDL (sold la sfârșit de perioadă)	Total Obligațiuni, mil. MDL (sold la sfârșit de perioadă)	Total Credite, mil. MDL (sold la sfârșit de perioadă) volumul pe ani	Total Depozite mil. MDL (sold la sfârșit de perioadă)	depozite ale persoanelor fizice/total depozite	depozite ale persoanelor juridice/total depozite	depozite în valuta/total depozite	Rentabilitatea activelor	Rentabilitatea capitalului	principiul I	principiul II > 20 %	în monedă națională	în monedă străină	în monedă națională	în monedă străină
2011	47707,8	39613,5	30963,0	30112,1	63,36	32,21	46,16	1,95	11,51	0,69	33,17	7,54	3,69	14,37	8,75
2012	58304,4	48058,4	35948,2	36272,3	64,1	31,9	43,8	1,1	5,6	0,7	32,9	7,59	4,3	13,34	8,28
2013	76183,9	64752,9	42632,7	45081,0	65,8	34,2	44,7	1,6	9,4	0,7	33,8	7,23	4,41	12,26	7,77
2014	97584,4	85152,9	40841,9	65462,5	52,8	26,1	52,0	0,9	6,3	1,5	21,6	5,72	4,19	10,59	7,99
2015	69095,5	57330,1	38187,6	50201,4	69,7	29,9	52,4	2,10	12,78	0,70	41,55	14,22	2,12	15,58	6,93
2016	72942,18	46318,71	34761,3	54838,51	68,69	31,0	46,47	1,97	11,95	0,63	49,22	18,44	1,91	16,4	6,33
Trimestrul I 2014	78744,2	66729,5	43292,3	54360,3	59,7	29,7	46,2	1,2	8,5	0,7	34,6	5,94	4,43	11,60	8,12
Trimestrul II 2014	79991,1	67845,4	45113,0	55631,9	60,2	29,1	48,5	1,1	7,8	0,7	34,2	4,92	3,85	10,03	7,78
Trimestrul III 2014	82113,9	69712,2	47228,4	57845,1	58,6	29,3	51,8	1,2	8,4	0,7	34,2	5,81	4,18	10,97	7,61
Trimestrul IV 2014	97584,4	85152,9	40841,9	65462,5	52,8	26,1	52,0	0,9	6,3	1,5	21,6	6,47	3,98	10,95	7,72
Trimestrul I 2015	98270,1	85608,5	41974,3	66764,8	52,4	25,4	56,4	1,1	9,7	1,5	25,2	11,61	2,63	13,49	7,43
Trimestrul II 2015	101176,4	88267,8	42780,1	66751,6	52,8	24,8	56,0	1,1	8,9	1,5	27,0	11,34	2,26	13,91	6,83
Trimestrul III 2015	104504,0	91248,3	43779,0	66808,6	68,4	30,8	55,4	2,6	16,1	0,7	38,8	13,80	2,08	15,44	6,70
Trimestrul IV 2015	69095,5	57330,1	38187,6	50201,4	69,7	29,9	52,4	2,10	12,78	0,70	41,55	14,22	2,12	15,58	6,93
Trimestrul I 2016	69662,1	57582,4	37851,2	50071,9	71,5	28,3	51,8	2,60	15,73	0,68	42,31	14,69	2,06	15,53	6,14
Trimestrul II 2016	70578,5	58563,8	37236,2	52216,2	71,1	28,5	78,7	2,37	14,39	0,68	45,02	10,71	2,20	14,15	6,14
Trimestrul III 2016	72727,7	60202,6	36336,5	54263,3	68,9	30,8	47,0	2,47	15,01	0,65	47,20	7,60	2,12	13,59	5,78
Trimestrul IV 2016	72942,18	46318,71	34761,3	54838,51	68,69	31,0	46,47	1,97	11,95	0,63	49,22	18,44	1,91	16,4	6,33
Trimestrul I 2017	70233,77	60956,72	38165,62	55616,51	67,89	32,11	45,71	2,5	15,6	0,7	42,6	6,12	1,96	11,03	5,33
Trimestrul II 2017	76567,63	61853,28	34216,57	55370,36	67,87	32,13	45,16	2,4	14,6	0,64	51,3	6,35	1,79	10,55	5,87
Trimestrul III 2017	77547,5	66956,8	33941,9	58178,80	66,19	33,81	45,99	2,4	14,3	0,6	53,2	5,82	1,44	9,96	4,49
Trimestrul IV 2017	79541,8	69435,1	33473,3	59896,88	66,15	33,85	42,79	1,85	11,07	0,61	55,48	5,19	1,37	9,58	4,66

Perioada	SECTORUL BANCAR														
	Indicatori			Structura Depozitelor, %			Veniturile și profitabilitatea, %		Rata lichidității, %		Rata dobânzilor la depozite, %		Rata dobânzilor la credite, %		
	Total Active, mil. MDL (sold la sfârșit de perioadă)	Total Obligațiuni, mil. MDL (sold la sfârșit de perioadă)	Total Credite, mil. MDL (sold la sfârșit de perioadă)	Total Depozite mil. MDL (sold la sfârșit de perioadă)	depozite ale persoanelor fizice/total depozite	depozite ale persoanelor juridice/total depozite	depozite în valuta/total depozite	Rentabilitatea activelor	Rentabilitatea capitalului	principal I	principal II > 20 %	în monedă națională	în monedă străină	în monedă națională	în monedă străină
Januarie 2015	102707,6	90163,6	42139,9	68823,5	52,7	25,9	55,5	1,5	12,5	1,5	24,4	6,92	3,93	11,60	7,49
Februarie 2015	102170,8	89465,8	42831,8	69410,5	52,1	25,7	58,1	1,9	15,9	1,5	10,5	8,88	3,37	11,94	7,35
Martie 2015	98270,1	85608,5	41974,3	66764,8	52,4	25,4	56,4	1,1	9,7	1,5	25,2	11,61	2,63	13,49	7,43
Aprilie 2015	98700,7	85844,7	41792,4	66295,4	52,8	25,2	55,6	1,2	9,7	1,5	26,1	11,76	2,40	13,66	7,14
Mai 2015	99645,2	86598,7	41756,9	65902,9	52,4	25,5	55,2	1,4	11,2	1,5	27,6	11,58	2,38	13,85	7,24
Iunie 2015	101176,4	88267,8	42780,1	66751,6	52,8	24,8	56,0	1,1	8,9	1,5	27,0	11,34	2,26	13,91	6,83
Iulie 2015	101387,9	88361,2	42664,2	65505,5	52,5	24,7	55,9	1,2	9,7	1,5	12,7	11,93	2,02	14,37	6,85
August 2015	102187,4	88919,2	43199,3	65708,8	52,9	23,6	56,3	1,41	11,33	1,58	14,08	13,25	2,15	14,54	6,82
Septembrie 2015	104504,0	91248,3	43779,0	66808,6	68,4	30,8	55,3	2,64	16,07	0,73	38,83	13,80	2,08	15,44	6,70
Octombrie 2015	69254,1	57389,9	39358,7	50120,1	69,0	30,3	54,9	1,82	14,41	0,72	39,73	14,02	2,31	15,75	7,05
Noiembrie 2015	68862,2	56884,1	38731,9	49505,2	69,7	29,0	53,5	1,83	14,17	0,72	40,23	14,35	2,06	15,67	6,55
Decembrie 2015	69095,5	57330,1	38187,6	50201,4	69,7	29,9	52,4	2,10	12,78	0,70	41,55	14,22	2,12	15,58	6,93
Januarie 2016	70351,8	58468,9	38165,3	51314,1	70,4	29,2	53,5	2,54	15,65	0,69	42,59	15,33	2,20	16,08	6,45
Februarie 2016	69742,6	57667,9	37307,9	50676,4	70,3	29,3	52,1	2,65	16,05	0,68	43,25	14,44	2,05	16,01	6,35
Martie 2016	69662,1	57582,4	37851,2	50071,9	71,5	28,3	51,8	2,60	15,73	0,68	42,31	14,69	2,06	15,53	6,14
Aprilie 2016	69885,5	57647,5	37576,6	50940,0	71,5	28,1	50,1	2,57	15,46	0,67	43,58	13,86	2,45	15,67	6,38
Mai 2016	70843,1	58705,8	37383,6	51942,8	70,8	28,9	49,5	2,83	17,04	0,67	44,83	12,48	2,12	15,23	6,23
Iunie 2016	70578,5	58563,0	37236,2	52216,2	71,1	28,5	78,7	2,37	14,39	0,68	45,02	10,71	2,20	14,15	6,14
Iulie 2016	70925,1	58746,1	37104,7	52546,6	70,7	28,9	47,7	2,40	14,60	0,67	45,14	9,85	2,15	14,00	5,96
August 2016	72473,6	60118,1	37157,8	54047,2	69,1	30,7	47,6	2,41	14,88	0,67	46,09	8,24	2,15	13,70	5,87
Septembrie 2016	72727,7	60202,6	36336,5	54263,3	68,9	30,8	47,0	2,47	15,01	0,65	47,20	7,60	2,12	13,59	5,78
Octombrie 2016	73189,7	60523,8	35929,3	54564,4	68,4	31,4	47,1	2,41	14,66	0,65	47,61	7,24	2,14	13,05	5,71
Noiembrie 2016	72873,2	60145,3	35621,7	54421,7	68,8	31,0	47,1	2,24	13,59	0,64	48,09	7,48	1,86	12,56	5,35
Decembrie 2016	72942,2	46318,7	34751,3	54838,5	68,7	31,0	46,5	1,97	11,95	0,63	49,22	6,79	1,91	11,74	6,33
Januarie 2017	74012,28	64931,1	34212,9	55880,71	67,64	32,36	46,09	2,92	17,61	0,62	50,36	6,08	1,94	11,55	5,26
Februarie 2017	74589,06	64180,6	34188,2	56157,82	67,72	32,28	45,70	2,44	14,69	0,62	50,44	6,68	1,97	11,74	5,37
Martie 2017	70233,77	60956,72	38165,62	55616,51	67,89	32,11	45,71	2,5	15,5	0,7	42,6	6,12	1,96	11,03	5,33
Aprilie 2017	74699,2	60035,87	33529,6	56793,97	68,49	31,51	45,11	2,6	15,5	0,63	50,9	5,35	1,87	10,6	5,14
Mai 2017	74114,0	61590,51	34216,6	55433,14	67,88	32,13	44,74	2,6	15,6	0,62	51,4	5,33	1,66	10,726	5,10
Iunie 2017	76567,63	61853,28	34716,57	55370,36	67,87	32,13	45,16	2,4	14,6	0,64	51,3	5,67	1,70	10,03	5,07
Iulie 2017	76567,6	66444,6	34189,6	57599,85	66,94	33,06	45,09	2,5	14,7	0,63	52,3	5,24	1,62	10	4,95
August 2017	77712,9	67402,4	34120,6	58485,53	66,31	33,69	46,46	2,4	14,4	0,62	52,9	5,78	1,52	9,76	4,89
Septembrie 2017	77547,5	66956,9	33841,9	58178,80	66,19	33,81	45,99	2,4	14,3	0,6	53,2	5,82	1,44	9,96	4,90
Octombrie 2017	77686,2	67329,8	33226,0	57599,85	65,96	34,04	45,10	2,32	13,88	0,61	54,23	5,72	1,32	10	4,85
Noiembrie 2017	78893,7	68588,8	33406,0	58485,53	65,89	34,11	44,85	2,25	13,47	0,60	55,02	5,57	1,29	9,8	4,91
Decembrie 2017	79541,8	69435,1	33473,3	59896,88	66,15	33,85	42,79	1,85	11,07	0,61	55,48	5,19	1,37	9,58	4,66

Perioada	SECTORUL EXTERN: INVESTIȚII ȘI REMITENȚE					
	Capital social	Venit reinvestit	Alt capital	Compensare pentru muncă	Transferuri personale	
2012	144,6	-11,0	61,5	1010,0	976,5	
2013	160,3	19,2	63,2	1118,1	1073,6	
2014	165,5	33,1	1,9	1068,2	1015,4	
2015	73,9	159,6	-	799,5	753,9	
2016	66,2	96,18	25,1	713,5	750,4	
2017						
Trimestrul I 2012	39,1	3,6	-3,9	194,9	196,6	
Trimestrul II 2012	56,5	-4,1	-2,0	255,9	236,0	
Trimestrul III 2012	-4,2	1,7	46,3	281,2	265,3	
Trimestrul IV 2012	53,1	-12,2	21,0	278,0	278,6	
Trimestrul I 2013	49,1	14,5	1,9	214,5	221,4	
Trimestrul II 2013	22,7	20,4	25,3	284,1	254,6	
Trimestrul III 2013	34,9	9,0	13,5	311,7	295,2	
Trimestrul IV 2013	53,6	-24,7	22,6	307,8	302,4	
Trimestrul I 2014	37,2	13,9	-21,4	214,7	215,7	
Trimestrul II 2014	71,4	8,0	-19,4	295,9	271,6	
Trimestrul III 2014	15,7	39,6	17,8	309,3	298,8	
Trimestrul IV 2014	41,2	-28,5	24,9	248,4	229,4	
Trimestrul I 2015	20,5	41,9	13,1	174,7	168,1	
Trimestrul II 2015	17,4	82,2	4,6	211,2	200,6	
Trimestrul III 2015	13,9	15,0	-18,0	207,3	192,0	
Trimestrul IV 2015	18,5	20,5	-	191,7	191,3	
Trimestrul I 2016	16,4	24,66	16,0	148,4	166,13	
Trimestrul II 2016	9,6	15,6	2,6	186,2	194,5	
Trimestrul III 2016	16,25	57,9	10,37	185,78	190,9	
Trimestrul IV 2016	33,33	-7,23	25,06	200,06	198,9	
Trimestrul I 2017	6,74	33,05	28,47	176,35	176,4	
Trimestrul II 2017	4,24	16,36	30,24	214,61	199,6	
Trimestrul III 2017	14,6	43,58	37,81	225,67	213,4	

Sursa: Conform datelor din Balanța de plăți, Banca Națională a Moldovei.

SECTORUL EXTERN: COMERȚUL EXTERIOR										
Sursa	Comerțul exterior total, mil. USD	Bunuri	Servicii	Export	Bunuri	Servicii	Import	Bunuri	Servicii	
2000	1613,2	1247,1	366,2	641,4	476,8	164,6	971,9	770,3	201,6	
2001	1824,0	1444,3	379,7	735,5	564,6	170,9	1088,5	879,7	208,8	
2002	2170,8	1697,2	473,6	876,4	659,7	216,7	1294,5	1037,5	257,0	
2003	2777,4	2233,2	544,2	1055,0	805,1	249,9	1722,4	1428,1	294,3	
2004	3427,4	2742,3	685,1	1326,2	994,1	332,1	2101,3	1748,2	353,1	
2005	4219,3	3400,7	818,6	1503,5	1104,6	398,9	2715,8	2296,1	419,7	
2006	4659,1	3704,3	954,7	1527,9	1060,8	467,1	3131,2	2643,5	487,6	
2007	6323,3	5044,8	1278,5	2001,8	1373,3	628,4	4321,5	3671,4	650,1	
2008	8198,8	6517,8	1681,0	2489,8	1645,9	843,9	5709,0	4871,9	837,1	
2009	5988,6	4602,7	1386,0	2000,0	1326,9	673,1	3988,6	3275,7	712,9	
2010	6784,5	5400,3	1384,2	2270,8	1590,4	680,4	4513,7	3809,9	703,8	
2011	9115,4	7424,9	1690,5	3138,7	2277,8	860,9	5976,7	5147,1	829,5	
2012	9176,2	7381,3	1794,9	3130,6	2228,5	902,0	6045,6	5152,7	892,9	
2013	9874,7	7914,8	1959,9	3453,9	2466,2	987,8	6420,8	5448,6	972,2	
2014	8798,0	6663,2	2134,8	2933,1	1805,5	1127,6	5864,9	4857,7	1007,2	
2015	6907,8	5102,1	1805,7	2481,8	1507,0	974,8	4426,0	3595,1	830,9	
2016	7033,6	5151,3	1882,3	2594,5	1547,4	1047,1	4439,1	3603,9	835,2	
2017	8474,5	6284,4	2190,1	3110,4	1857,7	1252,7	5364,1	4426,7	937,4	

Sursa: Conform datelor din Balanța de plăți, Banca Națională a Moldovei.

SECTORUL EXTERN: COMERȚUL EXTERIOR CU BUNURI

Perioada	Valoarea totală a schimburilor comerciale cu bunuri, mil. USD			Valoarea exportului, mil. USD			Valoarea importului, mil. USD			Exportul net, mil. USD	Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi, %			
	Total	CSI	UE	Total	CSI	UE	Total	CSI	UE					
												Alte țări	Alte țări	Alte țări
2010	5396,8	1880,9	2433,1	1082,8	1541,5	624,0	728,9	188,6	3855,3	1256,9	1704,2	894,2	-2313,8	40,0
2011	7408,1	2632,7	3339,3	1436,1	2216,8	919,3	1083,0	214,5	5191,3	1713,4	2256,3	1221,6	-2974,5	42,7
2012	7374,7	2551,8	3332,0	1490,9	2161,8	928,1	1013,4	220,3	5212,9	1623,7	2318,6	1270,6	-3051,1	41,5
2013	7920,7	2595,5	3609,4	1715,8	2428,3	923,2	1137,3	367,8	5492,4	1672,3	2472,1	1348,0	-3064,1	44,2
2014	7656,5	2184,9	3813,7	1657,9	2339,5	735,6	1246,1	357,8	5317,0	1449,3	2567,6	1300,1	-2977,5	44,0
2015	5953,7	1510,4	3171,7	1271,6	1966,9	492,3	1217,6	257,0	3986,8	1018,1	1954,1	1014,6	-2019,9	49,3
2016	6065,7	1441,6	3306,1	1317,5	2045,3	414,2	1332,4	298,7	4020,4	1027,4	1973,7	1019,2	-1975,1	50,8
Trimestrul I 2012	1708,8	655,1	720,4	333,3	504,6	201,1	252,2	51,3	1204,2	454,0	468,2	282,0	-699,6	41,9
Trimestrul II 2012	1793,5	572,0	853,0	368,5	537,0	227,2	255,8	54,0	1256,5	344,8	597,2	314,5	-719,5	42,7
Trimestrul III 2012	1779,6	609,9	799,4	370,3	506,7	238,9	213,1	54,7	1272,9	371,0	586,3	315,6	-766,2	39,8
Trimestrul IV 2012	2092,8	714,8	959,2	418,8	613,5	260,9	292,3	60,3	1479,3	453,9	666,9	358,5	-865,8	41,5
Trimestrul I 2013	1832,4	673,2	773,8	385,4	589,7	246,3	260,3	83,1	1242,7	426,9	513,5	302,3	-653,0	47,5
Trimestrul II 2013	1897,8	592,1	881,7	424,0	546,6	208,3	251,1	87,2	1351,2	383,8	630,6	336,8	-804,6	40,5
Trimestrul III 2013	1981,0	631,7	907,3	442,0	604,8	234,4	275,8	94,6	1376,2	397,3	631,5	347,4	-771,4	43,9
Trimestrul IV 2013	2209,5	698,5	1046,6	464,4	687,2	234,2	350,1	102,9	1522,3	464,3	696,5	361,5	-835,1	45,1
Trimestrul I 2014	1791,2	565,1	867,9	358,2	573,0	180,8	318,9	73,3	1218,2	384,3	549,0	284,9	-645,2	47,0
Trimestrul II 2014	1928,0	523,3	995,7	409,0	599,2	204,5	301,9	92,8	1328,8	318,8	693,8	316,2	-729,6	45,1
Trimestrul III 2014	1894,0	520,1	954,1	409,8	565,2	184,3	284,0	96,9	1318,8	335,8	670,1	312,9	-753,6	42,9
Trimestrul IV 2014	2053,3	576,4	996,0	480,9	602,1	166,0	341,3	94,8	1451,2	410,4	654,7	386,1	-849,1	41,5
Trimestrul I 2015	1464,3	394,0	753,3	317,0	488,1	104,0	320,0	64,1	976,2	290,0	433,3	252,9	-488,1	50,0
Trimestrul II 2015	1513,5	354,6	835,0	274,4	504,8	137,5	306,1	61,2	1009,1	217,1	528,9	262,7	-503,9	50,0
Trimestrul III 2015	1432,7	360,8	772,4	299	455,5	125,2	273,1	56,7	977,2	235,6	499,3	242,3	-521,7	46,6
Trimestrul IV 2015	1543,5	400,8	811,2	331,5	519,2	125,5	318,8	74,9	1024,4	275,3	492,4	256,6	-497,1	50,8
Trimestrul I 2016	1306,6	335,5	692,7	278,4	417,2	85	266,2	66	889,4	250,5	426,5	212,4	-472,2	46,9
Trimestrul II 2016	1496,6	324,7	832	339,5	488,9	102,7	308,0	78,2	1007,7	222	524	261,3	-518,8	48,5
Trimestrul III 2016	1534,2	369,9	853,4	330,9	527,3	113,3	341	73	1026,9	256,6	512,4	257,9	-499,6	51,3
Trimestrul IV 2016	1737,8	411,6	956,4	369,8	612,6	113,3	417,9	81,4	1125,2	298,3	538,5	288,4	-512,6	54,4
Trimestrul I 2017	1559	377,5	826,3	355,2	528,2	106,0	335,6	86,6	1030,8	271,5	490,7	268,6	-502,6	51,2
Trimestrul II 2017	1650,7	382,2	898,7	369,8	500	110,8	316,6	72,6	1150,7	271,4	582,1	297,2	-650,7	43,5
Trimestrul III 2017	1880,9	427,2	964,4	398,3	623,6	119,5	414,5	89,6	1257,3	307,7	549,9	308,7	-633,7	49,6
Trimestrul IV 2017	2166,2	482	1205,8	478,4	773,5	126,5	503,4	116,6	1392,7	355,5	675,4	361,8	-619,2	55,5

Sursa: Conform datelor din Balanța de plăți, Banca Națională a Moldovei.

Perioada	SECTORUL EXTERN: COMERȚUL EXTERIOR CU BUNURI												Exportul net, mil. USD	Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi, %
	Valoarea totală a schimburilor comerciale cu bunuri, mil. USD				Valoarea exportului, mil. USD				Valoarea importului, mil. USD					
	Total	CSI	UE	Alte tari	Total	CSI	UE	Alte tari	Total	CSI	UE	Alte tari		
Januarie 2016	324,1	93,8	163	67,3	116,7	19,7	78	19	207,4	74,1	85	48,3	-90,7	56,2
Februarie 2016	425,5	109	222	94,3	138,5	28,6	89,8	20,1	287,0	80,4	132,2	74,2	-148,5	48,2
Martie 2016	557	132,8	307,5	116,7	162,0	36,7	98,4	26,9	395,0	96,1	209,1	89,8	-233,0	41
Aprilie 2016	533,5	122,9	289,1	121,5	178,5	38,6	105,9	34,0	355,0	84,3	183,2	87,5	-176,5	50,3
Mai 2016	481,0	101,9	264,7	113,4	153,0	29,8	98,1	25,1	320,0	73,1	166,6	80,3	-175	46,6
Iunie 2016	482,1	98,9	278,6	104,6	157,4	34,3	104,0	19,1	324,7	64,6	174,6	85,5	-170,3	48,5
Iulie 2016	479,8	110,6	272,7	96,5	165,7	35,2	107,8	22,7	314,1	75,4	164,9	73,8	-148,4	52,8
August 2016	519,1	124,9	277,6	116,6	168	40,9	103,1	24,0	351,1	84,0	174,5	92,6	-183,1	47,8
Septembrie 2016	555,3	134,4	303,1	117,8	193,6	37,2	130,1	26,3	361,7	97,2	173,0	91,5	-168,1	53,5
Octombrie 2016	581	141,4	322,4	117,2	200,8	42,5	132,1	26,2	380,2	98,9	190,3	91	-179,4	52,8
Notembrie 2016	571,5	129,3	322,9	119,3	217,9	37,1	153,2	27,6	353,6	92,2	169,7	91,7	-135,7	61,6
Decembrie 2016	585,3	140,9	311,1	133,3	193,9	33,7	132,6	27,6	391,4	107,2	178,5	105,7	-197,5	49,5
Januarie 2017	406,3	102,3	212,2	92,4	139,5	26,6	92,2	20,7	266,8	75,7	120	71,7	-127,3	52,3
Februarie 2017	509,3	126,3	270,4	112,6	176,6	34,5	117,0	25,1	332,7	91,8	153,4	87,5	-156,1	53,1
Martie 2017	643,3	148,8	343,7	150,8	212,1	44,9	126,4	40,8	431,2	103,9	217,3	110,0	-219	49,2
Aprilie 2017	515,7	130,5	276,1	109,1	154,2	37,2	94,1	22,9	361,5	93,3	182	86,2	-207,3	42,7
Mai 2017	575,1	123,3	317,2	134,6	174,7	34,5	112,3	27,9	400,4	88,8	204,9	106,7	-225,7	43,6
Iunie 2017	559,9	128,4	305,4	260,7	171,1	39,1	110,2	21,8	388,8	89,3	195,2	104,3	-217,7	44,0
Iulie 2017	588,4	130,7	335,1	122,6	191,6	38,3	126,1	27,2	396,8	92,4	209	95,4	-205,2	48,2
August 2017	637,3	149,2	354	134,4	207,6	72,3	137,3	24,3	429,7	105,9	216,7	106,1	-222,1	48,3
Septembrie 2017	654,9	147,3	366,3	141,3	224,1	38,9	151,1	34,1	430,8	108,4	215,2	107,2	-206,7	52
Octombrie 2017	734,1	157,4	419,2	157,5	268,2	43,6	187,9	36,7	465,9	113,8	231,3	120,8	-197,7	57,6
Notembrie 2017	727,4	164,9	409,9	152,6	272,1	47,7	185,2	39,2	455,3	117,2	224,7	113,4	-183,2	59,7
Decembrie 2017	704,7	159,7	376,7	168,3	233,2	35,2	157,3	40,7	471,5	124,5	219,4	127,6	-238,3	49,5

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorului.

SECTORUL EXTERN: COMERȚUL EXTERIOR CU BUNURI

Perioada	Cresterea schimburilor comerciale cu bunuri f.p.s.a.p., %				Ritmul de creștere a exporturilor, f.p.s.a.p., %				Ritmul de creștere a importurilor, f.p.s.a.p., %				Indicele gradului de acoperire a importurilor prin exporturi, f.p.s.a.p., %	
	Total		Alte țări		Total		Alte țări		Total		Alte țări			
	CSI	UE	CSI	UE	CSI	UE	CSI	UE	CSI	UE	CSI	UE		
2010	18,3	15,2	16,5	28,8	20,1	27,2	9,2	50,5	17,6	10,1	19,9	25,0	16,0	102,2
2011	37,3	40,0	37,2	32,6	43,8	47,3	48,6	13,7	34,7	36,3	32,4	36,6	28,6	106,8
2012	-0,5	-3,1	-0,2	3,8	-2,5	1,0	-6,4	2,7	0,4	-5,2	2,8	4,0	2,6	97,1
2013	7,4	1,7	8,3	15,1	12,3	-0,5	12,2	67,0	5,4	3,0	6,6	6,1	0,4	106,6
2014	-3,3	-15,8	5,7	-3,4	-3,7	-20,3	9,6	-2,7	-3,2	-13,3	3,9	-3,6	-2,8	99,5
2015	-22,2	-30,9	-16,8	-23,3	-15,9	-33,1	-2,3	-28,2	-2,5	-29,8	-23,9	-2,2	-32,2	112
2016	1,9	-4,6	4,2	3,6	3,9	-15,9	9,4	16,2	0,8	0,9	1,0	0,5	-2,3	103
2017														
Trimestrul I 2012	8,7	11,6	5,3	10,9	6,5	14,3	5,6	-12,9	9,7	10,4	5,1	16,7	12,0	97,2
Trimestrul II 2012	-0,3	-1,2	-1,5	4,4	2,9	6,8	0,3	-0,2	-1,5	-5,9	-2,2	5,3	-4,6	104,5
Trimestrul III 2012	-4,8	-6,4	-7,3	4,5	-7,8	0,5	-22,8	54,5	-3,5	-10,4	0,0	-1,0	-0,5	95,6
Trimestrul IV 2012	-3,5	-12,3	3,5	-2,2	-8,7	-10,9	-6,6	-8,8	-1,2	-13,0	8,7	-1,0	4,9	92,4
Trimestrul I 2013	7,2	2,8	7,4	15,6	16,9	22,5	3,2	62,0	3,2	-6,0	9,7	7,2	-6,7	113,2
Trimestrul II 2013	5,8	3,5	3,4	15,1	1,8	-8,3	-1,8	61,5	7,5	11,3	5,6	7,1	11,8	94,7
Trimestrul III 2013	11,3	3,6	13,5	19,4	19,4	-1,9	29,4	72,9	8,1	7,1	7,7	10,1	0,7	110,4
Trimestrul IV 2013	5,6	-2,3	9,1	10,9	12,0	-10,2	19,8	70,6	2,9	2,3	4,4	0,8	-3,5	108,8
Trimestrul I 2014	-2,2	-16,1	12,2	-7,1	-2,8	-26,6	22,5	-11,8	-2,0	-10,0	6,9	-5,8	-1,2	99,1
Trimestrul II 2014	1,6	-11,6	12,9	-3,5	9,6	-1,8	20,2	6,4	-1,7	-16,9	10,0	-6,1	-9,3	111,5
Trimestrul III 2014	-4,9	-17,7	5,2	-7,3	-6,5	-21,4	3,0	2,4	-4,2	-15,5	6,1	-9,9	-2,3	97,5
Trimestrul IV 2014	-7,1	-17,5	-4,8	3,6	-12,4	-29,1	-2,5	-7,9	-4,7	-11,6	-6,0	6,8	1,7	91,9
Trimestrul I 2015	-18,3	-30,3	-13,2	-11,5	-14,8	-42,5	0,3	-12,6	-19,9	-24,5	-21,1	-11,2	-24,3	106,4
Trimestrul II 2015	-21,5	-32,2	-16,1	-32,9	-15,8	-32,8	1,4	-34,1	-24,1	-31,9	-23,8	-16,9	-30,9	110,9
Trimestrul III 2015	-24,0	-30,6	-19,0	-27,0	-19,4	-32,1	-3,8	-41,5	-25,9	-29,8	-25,5	-22,6	-30,8	108,6
Trimestrul IV 2015	-24,8	-21,5	-19,6	-31,1	-13,8	-24,4	-6,4	-21	-29,4	-32,9	-24,8	-33,5	-41,5	122,4
Trimestrul I 2016	-10,8	-14,9	-8,1	-12,2	-14,6	-18,3	-16,9	2,9	-8,9	-13,7	-1,6	-16,1	-3,3	93,8
Trimestrul II 2016	-1,2	-8,4	-0,4	2,3	-3,2	-25,4	0,6	2,7	-0,2	2,2	-1	-0,5	2,9	97,9
Trimestrul III 2016	8,4	2,5	10,4	10,6	15,8	-9,5	24,9	28,7	5,0	8,9	2,9	6,4	-4,3	110,0
Trimestrul IV 2016	11,8	11,2	12,0	11,8	16,2	1	26,6	11,5	9,6	16,3	5,1	11,8	-2,6	106
Trimestrul I 2017	19,3	12,5	19,2	27,6	26,6	20,4	26,4	31,2	19,7	8,4	23,2	26,5	-6,4	109,4
Trimestrul II 2017	10,3	17,7	8	8,9	2,3	7,9	2,8	-7,2	14,2	22,3	14,1	13,7	-25,4	89,6
Trimestrul III 2017	25,7	15,5	13	20,4	18,3	5,5	21,6	22,7	22,4	19,9	7,3	19,7	-26,8	96,7
Trimestrul IV 2017	24,7	17,1	26	29,4	26,3	11,7	20,5	43,2	23,8	19,2	25,4	25,5	-20,8	-

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorului.

Perioada	SECTORUL EXTERN: COMERȚUL EXTERIOR CU BUNURI												Indicele gradului de acoperire a importurilor prin exporturi, f.p.s.a.p., %
	Creșterea schimburilor comerciale totale cu bunuri, f.p.s.a.p., %				Ritm. de creștere al exporturilor, f.p.s.a.p., %				Ritm. de creștere al importurilor, f.p.s.a.p., %				
	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	
Ianuarie 2015	-14,9	-33,4	-4,2	-3,6	-13,4	-48,4	0,5	-16,0	-15,7	-26,0	-13,5	0,4	-102,0
Februarie 2015	-22,2	-34,1	-15,6	-19,2	-12,1	-43,7	5,2	-9,4	-26,8	-29,8	-27,5	-21,6	-120,1
Martie 2015	-17,2	-23,5	-16,8	-9,9	-16,4	-36,3	-10,1	-12,7	-16,6	-16,9	-20,2	-9,2	-15,2
Aprilie 2015	-24,6	-33,2	-18,1	-29,6	-22,2	-46,1	0,4	-39,2	-25,7	-25,4	-25,5	-26,2	-104,6
Mai 2015	-21,1	-30,3	-16,8	-21,1	-14,3	-30,9	1,1	-35,1	-24,3	-29,9	-25,3	-17,4	-113,3
Iunie 2015	-18,8	-33,0	-13,5	-10,9	-11,0	-23,3	2,7	-26,3	-22,3	-39,4	-20,5	-6,9	-114,5
Iulie 2015	-22,3	-27,6	-18,4	-25,1	-19,3	-29,2	-3,1	-46,3	-23,7	-26,6	-24,8	-18,4	-105,9
August 2015	-27,7	-30,1	-25,2	-30,9	-27,8	-32,3	-19,1	-45,9	-27,7	-29,1	-27,8	-25,7	-100,0
Septembrie 2015	-22,2	-34,1	-14,0	-25,4	-11,6	-35,4	10,1	-31,8	-26,4	-33,5	-24,1	-23,7	-120,1
Octombrie 2015	-24,3	-33,5	-18,5	-26,0	-11,3	-29,8	2,1	-19,0	-30,0	-35,5	-28,3	-27,7	-126,8
Noiembrie 2015	-25,4	-31,3	-19,7	-30,7	-19,7	-27,4	-17,8	-14,0	-28,0	-32,8	-20,8	-34,5	-111,4
Decembrie 2015	-24,9	-26,6	-17,4	-36,4	-9,8	-12,0	-2,2	-27,8	-30,2	-30,8	-24,6	-37,2	-129,2
Ianuarie 2016	-22,3	-22,4	-21,9	-23,4	-21,1	-31,9	-2,2	0,5	-23	-19,4	-21,7	-29,9	-102,3
Februarie 2016	-9,5	-13,5	-9,4	-4,8	-16,4	-14,7	-18,9	-4,8	-5,7	-13,1	-1,3	-4,8	-88,6
Martie 2016	-3,6	-9,8	2,5	-10,4	-7,3	-11,8	-9,8	11,6	-1,9	-9	9,5	-15,4	94,4
Aprilie 2016	10,9	9,3	7,5	2,2	17,9	13,5	11,7	5,1	7,7	7,5	5,2	14	232
Mai 2016	4	-8,7	-5,9	4,8	-11,5	-32,9	-10,7	34	1,0	8,7	-2,8	-1,4	13
Iunie 2016	-9,4	-24,3	-2,3	-10,1	-12,8	-4,2	2,3	-4,1	-7,6	-9,7	-4,8	-11,4	94,3
Iulie 2016	-5,2	-15,2	-0,2	-5,5	0,4	-31,4	12,4	28,9	-7,9	-4,7	7	-12,7	108,6
August 2016	21,9	10,6	24,0	31,5	32,1	14,6	40,5	35,6	17,6	8,8	1,6	30,4	111,9
Septembrie 2016	10,8	14,4	10,0	8,8	18,5	-2,7	25,3	22,9	7,1	22,6	0,8	54	110,2
Octombrie 2016	4,6	5,2	6,4	-0,6	3,7	14,2	1,5	-0,4	5,1	1,7	11,0	-0,6	98
Noiembrie 2016	-1,7	-8,9	0,2	1,8	8,5	-12,7	15,9	5,3	-7	-6,8	-10,9	0,8	116
Decembrie 2016	2,4	8,9	-3,7	11,7	-11,1	-9,2	-13,4	1	10,7	16,3	5,2	15,3	80
Ianuarie 2017	25,4	9,1	30,2	37,3	19,5	35	18,2	8,6	28,7	2,2	41,3	47,2	92,7
Februarie 2017	19,7	15,9	21,8	19,4	27,5	20,6	30,3	25,0	15,9	14,2	15,8	18,0	112
Martie 2017	15,5	12	11,8	29,2	31,5	22,4	29,3	51,7	17,6	8,3	20	22,6	119
Aprilie 2017	-3,4	6,2	-4,5	-10,2	-13,6	-3,6	-11,1	-32,6	1,8	10,6	-0,7	-1,5	84,9
Mai 2017	19,6	21	19,8	18,7	14,2	15,8	14,5	11,1	22	21,5	23	20,8	93,6
Iunie 2017	16,1	29,8	9,6	49,2	8,7	11,1	6,0	14,1	19,7	38,2	11,8	22	27,8
Iulie 2017	22,6	10,2	23,1	27	15,6	0,8	17	19,8	26,3	22,5	26,7	29,2	91,3
August 2017	22,8	19,5	27,5	15,3	23,6	3,4	33,2	17,9	22,4	27,3	24,2	14,6	101
Septembrie 2017	17,9	9,6	20,9	19,9	15,8	4,6	16,1	29,7	19,1	11,5	24,4	17,2	97,2
Octombrie 2017	26,4	11,5	30	36,4	33,6	2,6	42,2	40,1	22,5	15,1	21,5	32,7	109,1
Noiembrie 2017	27,3	27,5	27	27,9	24,9	28,6	20,9	42	28,8	27,1	32,4	23,7	-35
Decembrie 2017	20,4	13,3	21,1	26,3	20,3	4,5	18,6	47,5	20,5	16,1	23	20,7	-20,7

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorului.

Perioada	SECTORUL EXTERN: INDICII COMERȚULUI CU BUNURI									
	Indicii valorici ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorici ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %				
2010	120,1	117,6	103,0	103,0	117,0	114,0				
2011	143,8	134,7	107,0	110,0	134,0	122,0				
2012	97,5	100,4	97,0	99,0	101,0	101,0				
2013	112,3	105,4	98,0	99,0	113,0	106,0				
2014	96,3	96,8	94,0	96,0	102,0	101,0				
2015	84,1	75,1	83,0	78,5	101,5	95,8				
2016	104	101,5	96,2	68,8	108,3	108,4				
2017	118,5	116,4	104,6	104,7	113,4	114,7				
Trimestrul I 2012	106,7	109,7	98,0	103,0	109,0	106,0				
Trimestrul II 2012	102,9	98,5	95,0	96,0	108,0	103,0				
Trimestrul III 2012	92,2	96,5	94,0	95,0	98,0	102,0				
Trimestrul IV 2012	91,3	98,8	99,0	100,0	92,0	99,0				
Trimestrul I 2013	115,4	103,2	102,0	100,0	113,0	103,0				
Trimestrul II 2013	100,4	107,5	99,0	98,0	101,0	110,0				
Trimestrul III 2013	119,4	108,1	97,0	100,0	122,0	108,0				
Trimestrul IV 2013	112,0	102,9	92,0	98,0	120,0	105,0				
Trimestrul I 2014	97,2	98,0	97,2	98,0	106,0	100,0				
Trimestrul II 2014	109,6	98,3	97,0	100,0	113,0	98,0				
Trimestrul III 2014	93,5	95,8	95,0	97,0	98,0	99,0				
Trimestrul IV 2014	88,1	92,3	89,0	92,0	100,0	104,0				
Trimestrul I 2015	85,2	80,1	80,0	79,0	106,0	101,0				
Trimestrul II 2015	84,2	75,9	79,0	79,0	107,0	96,0				
Trimestrul III 2015	80,6	74,1	84,0	78,0	96,0	95,0				
Trimestrul IV 2015	86,3	70,6	89,0	78,0	97,0	91,0				
Trimestrul I 2016	85,5	91,1	95,0	88,0	90,0	104,0				
Trimestrul II 2016	96,6	99,9	98,0	93,0	99,0	107,0				
Trimestrul III 2016	115,9	105,1	95,9	94,2	120,9	111,5				
Trimestrul IV 2016	118,0	109,8	95,7	98,9	123,3	111,1				
Trimestrul I 2017	126,8	119,7	99,4	99,7	127,6	120,1				
Trimestrul II 2017	102,3	114,3	97,4	100,8	105	113,3				
Trimestrul III 2017	118,3	107,9	107,7	107,9	109,8	113,4				
Trimestrul IV 2017	126,4	123,8	113,9	110,5	111	112				

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorului.

SECTORUL EXTERN												
Valoarea exporturilor, mil. USD												
	T1/15	T2/15	T3/15	T4/15	T1/2016	T2/2016	T3/2016	T4/2016	T1/17	T2/17	T3/17	T4/17
Total export	488,0	504,8	455,4	519,2	417,2	488,8	527,3	612,7	528,2	500,0	623,6	773,6
Produse agroalimentare	243,6	233,2	177,6	131,5	176,1	205,8	230,6	329,4	238,7	191,4	282,6	418,2
Fructe și legume	70,9	59,6	42,7	81,0	41,5	34,1	32,8	61,4	48,8	25,4	43,8	112,6
Cereale	38,4	29,1	37,7	23,5	14,2	37,7	70,3	43,1	32,9	20,5	76,4	53,2
Semințe oleaginoase	51,4	52,0	26,1	47,9	36,3	49,6	33,4	82,7	58,3	44,9	54,3	85,2
Băuturi	33,1	35,1	40,1	46,5	35,5	42,8	45,8	43,0	41,8	49,1	52,5	62
Uleiuri	22,7	25,7	1,2	22,4	13,3	11,5	1,4	28,0	13,2	11,7	1,2	27,7
Minerale	2,2	2,5	3,8	1,6	2,2	2,9	4,3	4,5	6,0	6,0	8,5	8,3
Mașini și echipamente electrice	57,8	62,0	59,5	56,2	53,0	62,7	66,4	69,2	70,2	80,4	90,4	105,4
Îmbrăcăminte	51,0	61,9	62,1	54,5	54,8	61,8	67,0	59,3	61,6	63,7	73,5	76,2
Medicamente	13,4	21,4	17,5	23,9	4,5	11,5	14,0	18,9	11,6	14,4	19,2	17,5
Mobilă	22,9	22,4	25,0	27,4	29	29,7	34,4	31,6	31,8	34	36,9	41
Valoarea importurilor, mil. dolari USD												
	T1/15	T2/15	T3/15	T4/15	T1/2016	T2/2016	T3/2016	T4/2016	T1/17	T2/17	T3/17	T4/17
TOTAL	976,1	1009,2	977,0	1024,4	861,1	1007,2	1026,9	1125,2	1030,7	1150,7	1257,4	1392,6
Produse alimentare	20,6	23,3	25,7	30,3	23,2	24,9	28,7	30,2	27,3	31,8	35,0	37,2
Uleiuri, grăsimi	4,9	5	4,6	5,8	4,7	6,3	7,2	5,8	5,2	6,4	7,9	6,3
Băuturi și tutun	16,2	26	30,8	26,3	22,7	27,5	29,9	29,6	17,5	31,2	37,6	37,9
Produse minerale	237,0	168,1	156,2	172,3	159,3	130,4	140,9	199,5	177,5	175,6	184,5	236,7
Produse farmaceutice	38,0	47,1	41,9	69,9	28,1	44,9	46,4	64,6	47,9	55,9	56,5	63,3
Mașini și echipamente, aparate de înregistrat...	76,9	75,9	87,3	87,4	61,8	79,2	92,5	110,2	84,2	93,9	108,1	143,4
Material plastic și articole din materiale plastice	50,7	65,5	72,0	65,7	51,4	66,1	75,0	65,3	53,8	72,7	82,6	83

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Perioada	MEDIUL DE AFACERI		
	Înregistrarea întreprinderilor	Radierea întreprinderilor	Radierea întreprinderilor
Trimestrul IV 2012	1639		761
Trimestrul IV 2013	1546		783
Trimestrul IV 2014	1452		731
Trimestrul IV 2015	1527		1093
Trimestrul IV 2016	1419		831
Trimestrul IV 2017	1639		1936
Ian. 2016	380		354
Feb. 2016	569		366
Mar. 2016	637		489
Apr. 2016	564		394
Mai 2016	401		290
Iun. 2016	399		348
Iul. 2016	441		292
Aug. 2016	396		317
Sep. 2016	467		374
Oct. 2016	492		313
Noiem. 2016	477		246
Dec. 2016	450		272
Ian. 2017	520		221
Feb. 2017	579		683
Mar. 2017	682		1088
Apr. 2017	388		624
Mai 2017	529		604
Iun. 2017	494		946
Iul. 2017	618		510
Aug. 2017	455		655
Sep. 2017	502		1273
Oct. 2017	529		448
Noiem. 2017	648		241
Dec. 2017	462		1247

Sursa: Conform datelor Agenției Serviciilor Publice.

SITUAȚIA DEMOGRAFICĂ																
Perioada	Numărul populației stabile (mii locuitori) la începutul anului		Numărul populației prezente (mii locuitori) la începutul anului		Născuți-vii		Decedați		Decedați în vârstă sub 1 an		Sporul natural		Căsătorii		Divorțuri	
	Numărul de nașcuți-vii - total (pers.)	născuți-vii la 1000 locuitori	Numărul de decedați - total (pers.)	decedați la 1000 locuitori	Numărul de decedați în vârstă sub 1 an - total (pers.)	la 1000 locuitori	Sporul natural (pers.)	la 1000 locuitori	Numărul căsătoriilor - total (numărul)	căsătorii la 1000 locuitori	Numărul divorțurilor - total (numărul)	divorțuri la 1000 locuitori				
2012	39435	11,1	39560	11,1	387	9,8	-125	0,0	24262	6,8	10637	3,0				
2013	37871	10,6	38060	10,7	359	9,4	-189	-0,1	24449	6,9	10775	3,0				
2014	38616	10,9	39494	11,1	372	9,6	-878	-0,2	25624	7,2	11130	3,1				
2015	38610	10,9	39906	11,2	375	9,7	-1296	-0,3	24709	7,0	11199	3,2				
2016	37394	10,5	38489	10,8	353	9,4	-1095	-0,3	21992	6,2	10605	3,0				
2017	34059	9,6	36764	10,4	330	n/d	-2705	-0,8	20921	5,9	9312	2,6				
2018	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d				
Trimestrul I 2015	9210	10,5	11164	12,7	91	9,8	-1954	-2,2	3872	4,4	2922	3,3				
Trimestrul II 2015	18554	10,5	21074	12,0	183	9,8	-2520	-1,5	9539	5,4	5772	3,3				
Trimestrul III 2015	28917	10,9	29725	11,2	273	9,4	-808	-0,3	18729	7,0	8310	3,1				
Trimestrul IV 2015	38610	10,9	39906	11,2	375	9,7	-1296	-0,3	24709	7,0	11199	3,2				
Trimestrul I 2016	9342	10,6	10752	12,2	99	10,6	-1410	-1,6	3679	4,2	2767	3,1				
Trimestrul II 2016	18258	10,3	20160	11,4	179	9,8	-1902	-1,1	8661	4,9	5574	3,2				
Trimestrul III 2016	28264	10,6	28626	10,8	256	9,1	-362	-0,2	16872	6,3	7955	3,0				
Trimestrul IV 2016	37390	10,5	38487	10,8	353	9,4	-1095	-0,3	21992	6,2	10605	3,0				
Trimestrul I 2017	8526	9,6	10834	12,2	86	n/d	-2308	-2,6	3343	3,8	2498	2,8				
Trimestrul II 2017	16868	9,5	19775	11,2	174	n/d	-2907	-1,6	8060	4,6	4980	2,8				
Trimestrul III 2017	26064	9,8	27585	10,4	250	n/d	-1536	-0,6	16366	6,1	6978	2,6				
Trimestrul IV 2017	34059	9,5	36764	10,4	330	n/d	-2705	-0,8	20921	5,9	9312	2,6				

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Perioada	PIAȚA FORȚEI DE MUNCĂ																			
	Rata de activitate a populației, %				Numărul persoanelor ocupate (mii pers.)				Rata de ocupare a populației, %				Numărul șomerilor BIM (mii pers.)				Rata șomajului, %			
	Total	bărbați	femei	urban	rural	Total	bărbați	femei	urban	rural	Total	bărbați	femei	urban	rural	Total	bărbați	femei	urban	rural
2012	40,7	43,5	38,2	47,0	36,0	1146,8	38,4	40,6	36,5	43,6	34,6	67,7	5,6	6,8	4,3	7,3	3,9			
2013	41,4	44,5	38,6	45,6	38,1	1172,8	39,3	41,8	37,0	42,8	36,6	63,1	5,1	6,0	4,1	6,3	4,1			
2014	41,2	44,1	38,6	44,1	39,1	1184,9	39,6	42,1	37,4	41,8	38,0	47,5	3,9	4,6	3,1	5,2	2,7			
2015	42,4	45,1	39,9	44,9	40,4	1203,6	40,3	42,3	38,4	42,0	38,9	62,1	4,9	6,2	3,6	6,4	3,5			
2016	42,6	45,4	40,1	45,0	40,8	1219,5	40,8	40,8	43,0	39,0	42,3	53,3	4,2	5,5	2,9	6,0	2,6			
2017	42,2	45,3	39,4	44,5	40,4	1207,5	40,5	43,1	38,1	41,9	39,3	51,6	4,1	4,8	3,3	5,7	2,7			
Trimestrul I 2015	38,6	41,2	36,1	43,7	34,5	1054,0	35,3	36,6	34,1	39,7	31,8	97,9	8,5	11,2	5,7	9,2	7,8			
Trimestrul II 2015	44,8	47,9	42,1	44,3	45,2	1284,0	43,0	45,4	40,8	41,6	44,1	55,1	4,1	5,2	3,0	6,2	2,5			
Trimestrul III 2015	45,2	48,2	42,4	45,5	44,9	1305,2	43,7	46,4	41,3	43,2	44,1	44,0	3,3	3,9	2,6	5,0	1,8			
Trimestrul IV 2015	40,9	43,2	38,9	46,0	36,9	1171,1	39,2	41,1	37,5	43,4	35,8	51,2	4,2	4,8	3,6	5,6	2,8			
Trimestrul I 2016	40,1	43,1	37,5	44,9	36,3	1123,7	37,6	39,5	35,9	41,1	34,8	74,4	6,2	8,3	4,0	8,4	4,0			
Trimestrul II 2016	45,7	48,3	43,3	45,3	46,0	1307,9	43,8	45,6	42,2	42,2	45,1	55,0	4,0	5,6	2,5	6,8	1,9			
Trimestrul III 2016	44,8	47,8	42,1	45,1	44,5	1298,3	43,5	46,2	41,1	43,2	43,7	38,7	2,9	3,4	2,4	4,3	1,8			
Trimestrul IV 2016	40,0	42,7	37,5	44,6	36,3	1148,3	38,5	40,6	36,5	42,6	35,2	44,9	3,8	4,8	2,7	4,5	3,1			
Trimestrul I 2017	40,3	43,7	37,2	45,0	36,5	1125,7	37,7	40,2	35,5	41,7	34,6	75,8	6,3	8,0	4,5	7,2	5,4			
Trimestrul II 2017	44,1	48,1	40,5	44,4	43,9	1270,3	42,6	46,3	39,2	42,2	42,9	45,7	3,5	3,8	3,2	5,0	2,3			
Trimestrul III 2017	43,9	46,9	41,1	45,1	42,9	1264,1	42,4	45,2	39,9	42,4	42,3	44,6	3,4	3,7	3,1	5,8	1,4			
Trimestrul IV 2017	40,6	42,5	38,8	43,5	38,3	1169,9	39,2	40,8	37,8	41,4	37,5	40,3	3,3	4,0	2,7	4,8	2,1			

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Perioada	REMUNERAREA MUNCII									
	Câștigul salarial mediu lunar - Total					Indicele câștigului salarial nominal lunar (față de aceeași perioadă din anul precedent), %				
	MDL	USD	EUR	MDL	USD	EUR	MDL	USD	EUR	Indicele câștigului salarial real lunar (față de aceeași perioadă din anul precedent), %
Ianuarie 2015	4260,6	256,5	219,1	112,8	89,4	104,1				107,7
Februarie 2015	4241,2	225,2	198,1	114,1	81,7	98,0				107,1
Martie 2015	4397,3	236,0	217,1	112,4	81,5	103,6				104,9
Aprilie 2015	4526,5	251,3	233,2	112,9	84,2	108,0				104,9
Mai 2015	4524,0	252,0	225,7	112,2	85,5	105,3				103,8
Iunie 2015	4732,7	256,7	228,6	112,6	85,0	102,9				104,0
Iulie 2015	4882,6	257,4	233,8	112,8	83,4	102,6				103,9
August 2015	4669,1	245,8	220,4	109,2	79,5	95,0				97,3
Septembrie 2015	4694,9	239,0	212,6	110,0	80,2	92,2				97,7
Octombrie 2015	4564,9	229,2	203,8	105,9	78,0	88,0				93,6
Noiembrie 2015	4613,4	230,7	214,5	105,9	79,2	91,9				93,3
Decembrie 2015	5227,7	263,6	243,0	107,4	83,6	95,0				94,5
Ianuarie 2016	4665,8	229,7	211,4	109,5	89,6	96,5				96,6
Februarie 2016	4650,6	231,5	208,3	109,7	102,8	105,1				99,5
Martie 2016	4749,7	239,7	216,1	108,0	101,6	99,5				98,7
Aprilie 2016	4909,6	249,1	219,8	108,5	99,1	94,3				100,2
Mai 2016	4863,9	244,9	216,5	107,5	97,2	95,9				99,6
Iunie 2016	5169,7	260,9	232,4	109,2	101,6	101,7				101,7
Iulie 2016	5274,0	266,2	240,3	108,0	103,4	102,8				100,9
August 2016	5242,8	265,2	236,4	112,3	107,9	107,2				108,4
Septembrie 2016	5170,6	261,3	232,9	110,1	109,3	105,9				106,9
Octombrie 2016	5109,2	261,7	237,0	111,9	114,2	116,3				109,2
Noiembrie 2016	5204,4	254,6	235,5	112,8	110,4	109,7				109,9
Decembrie 2016	6003,7	297,8	282,3	114,8	113,0	116,2				112,1
Trimestrul I 2017	5218,9	261,5	245,6	111,3	112,0	115,9				106,7
Trimestrul II 2017	5636,7	300,6	273,7	113,2	119,5	122,8				105,7
Trimestrul III 2017	5809,1	324,2	276,3	111,1	122,7	116,8				103,4
Trimestrul IV 2017	6113,6	352,0	298,8	112,4	129,7	118,9				104,6

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

REMUNERAREA MUNCII DUPĂ ACTIVITĂȚI ECONOMICE	
Activități economice	
Total economie	4250,6 2602,8 4514,4 3950,8 3552,4 4130,6 2827,6 8533,6 7683,3 4014,8 5735,9 3634,2 5460,4 3579,9 4149,9 3086,1 5647,1
Agricultura, silvicultura și pescuit	4241,2 2576,2 4445,4 4011,3 3559,2 3940,4 2781,9 8889,3 7305,5 3942,7 5790,8 3291,5 5588,9 3664,6 3984,6 3069,4 5826,6
Industrie	4397,3 2834,8 4707,1 4229,2 3657,1 4113,4 2904,1 9650,7 8825,2 4028,8 6064,7 3534,9 5792,4 3609,6 4028,2 2922,5 6015,5
Construcții	4526,5 2815,9 4994,9 4369,0 3797,5 4406,4 2851,2 10443,5 9595,3 4257,0 5785,6 3531,6 5493,6 3549,6 4454,3 2882,5 6776,7
Agricoltura, silvicultura și pescuit	4524,0 2900,1 4845,4 4581,7 3826,5 4566,5 2970,3 9400,4 8092,1 4259,6 6248,4 3641,5 5503,1 3811,8 4469,8 2996,3 6870,4
Industria	4732,7 2936,6 4936,5 4687,3 3974,5 4369,3 3081,0 9611,4 8471,0 4119,4 6558,3 3715,0 5997,0 4304,3 4562,2 3180,2 7943,6
Construcții	4882,6 3233,9 5076,0 4762,1 4054,1 4541,4 3219,2 9640,5 10121,3 4316,4 6854,3 3739,9 6604,3 4122,9 4726,5 3113,3 7183,5
Agricultura, silvicultura și pescuit	4669,1 2870,7 5027,4 4690,4 3977,6 4615,6 3181,1 5392,6 8235,3 4112,6 6442,1 3816,8 5841,1 4109,8 4398,1 2839,3 6609,8
Industria	4694,9 3484,0 5150,1 4781,2 4034,8 4596,3 3204,1 12024,8 8005,3 4195,9 6449,9 3729,6 5347,9 3778,1 4243,6 2954,1 7398,9
Construcții	4564,9 3395,4 4942,8 4761,8 4013,8 4485,7 3220,2 9725,0 8736,8 4231,5 6362,7 3773,5 5324,0 3648,5 4250,2 2918,1 7143,9
Agricultura, silvicultura și pescuit	4613,4 3363,1 5007,2 4637,6 3937,5 4271,0 3131,7 9553,1 8246,3 4247,8 6661,0 3635,6 5771,7 3735,3 4404,6 3107,2 7141,6
Industria	5227,7 3713,0 5884,1 5145,5 4453,4 4907,6 3290,8 10429,6 10685,4 4922,9 7102,4 4039,9 6279,6 3878,5 5518,1 3118,6 8574,9
Construcții	4610,9 3072,3 4962,8 4559,0 3903,2 4411,3 3055,6 9770,7 8659,6 4218,7 6320,2 3669,7 5749,2 3813,6 4430,2 3015,8 6965,4
Agricultura, silvicultura și pescuit	4665,8 2677,1 4837,7 4423,8 4221,7 4372,5 3194,0 9534,2 9040,2 4290,3 6349,3 3790,8 6126,9 3708,5 4354,4 3109,9 8351,3
Industria	4630,6 2861,0 4843,2 4539,2 4171,1 4303,0 3193,0 9928,7 8723,3 4370,7 6497,7 3756,7 6143,5 3789,3 4097,6 3147,8 8513,1
Construcții	4749,7 3003,2 4982,5 4648,6 4284,5 4399,2 3317,0 12310,5 10503,5 4384,4 6803,8 4034,6 5593,3 3686,0 4207,1 2948,7 8911,4
Agricultura, silvicultura și pescuit	4909,6 3096,1 5290,6 4712,5 4394,5 4557,8 3361,3 11153,8 11206,1 4684,5 6646,1 3891,4 6067,9 3715,8 4672,7 2984,7 8484,0
Industria	4863,9 3040,6 5159,1 4841,4 4483,4 4790,6 3420,8 10869,0 9136,3 4739,2 6552,9 4110,8 5710,0 3908,7 4492,4 3062,0 8404,5
Construcții	5169,7 3122,1 5275,1 4995,4 4607,0 4695,7 3542,7 10933,8 9828,6 4875,5 6959,8 4074,6 6683,2 4438,3 4903,5 3257,6 9434,2
Agricultura, silvicultura și pescuit	5274,0 3567,7 5466,3 5132,4 4604,6 4772,6 3591,4 10800,3 10025,2 4967,0 7045,1 4215,2 6785,3 4279,0 5460,3 3221,9 9082,8
Industria	5242,8 3283,0 5608,1 5339,3 4739,9 5224,5 3607,8 10593,0 9714,1 4799,1 6649,9 4335,0 6310,2 4354,8 5093,8 2920,8 9136,6
Construcții	5170,6 3745,3 5455,6 5344,5 4716,6 5014,4 3585,0 12900,0 9259,6 4803,0 6616,8 4292,0 5733,0 4115,0 4909,5 3140,9 9381,8
Agricultura, silvicultura și pescuit	5109,2 3474,4 5370,4 5351,0 4627,9 4864,0 3565,5 10882,5 9783,2 4938,1 6770,2 4295,0 5685,9 3977,3 5499,4 3107,2 9053,7
Industria	5204,4 3672,7 5468,4 5413,8 4645,6 4682,0 3450,2 10480,5 10335,9 4921,6 7127,9 4380,4 5975,4 4156,7 5353,8 3304,2 9530,1
Construcții	6003,7 4154,0 6446,6 5762,3 5209,7 5316,3 3657,5 11962,2 16536,4 5999,0 7673,1 4585,8 6889,3 4125,0 7061,8 3399,0 10678,5
Agricultura, silvicultura și pescuit	5084,0 3321,4 5353,7 5064,5 4558,0 4746,3 3454,8 11027,5 10338,9 4779,6 6806,8 4144,3 6144,2 4017,7 5010,0 3130,1 9081,0
Industria	5636,7 3554,6 5812,6 5577,6 5047,8 5244,8 3680,1 12553,8 10503,2 5010,6 7448,0 4651,2 7258,2 4530,6 5718,6 3307,2 7406,0
Construcții	5809,1 4035,5 6112,6 5884,2 5304,7 5650,6 3965,9 10763,9 5317,0 10763,9 5019,8 7272,2 4565,9 5517,3 3209,3 7547,7
Agricultura, silvicultura și pescuit	6113,6 4254,2 6367,7 6225,1 5398,2 5881,1 4106,0 12875,5 13021,6 5475,8 7814,9 5012,5 7727,9 4663,9 6234,9 3460,2 8353,7
Industria	5697,1 3798,0 5902,7 5649,8 5120,1 5389,6 3812,9 12443,7 11034,7 5107,2 7392,1 4752,3 7361,4 4459,0 5634,6 3323,9 7592,9

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Notă: Informația cuprinde unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare, indiferent de numărul de salariați.

Perioada	Veniturile disponibile ale populației, MDL	Structura veniturilor disponibile ale populației, %					
		activitatea salariată	activitatea individuală agricolă	activitatea individuală non-agricolă	proprietate	prestații sociale	alte surse
2012	1508,8	42,7	9,6	7,2	0,2	19,2	21,2
2013	1681,4	41,6	9,1	6,9	0,2	19,9	22,3
2014	1767,5	41,6	9,5	6,6	0,1	20,2	21,9
2015	1956,6	41,4	9,0	6,9	0,2	20,9	21,6
2016	2060,1	42,1	8,3	6,6	0,2	22,1	20,8
2017	2244,9	43,1	7,8	5,5	0,1	23,4	20,1
Trimestrul I 2015	1854,0	40,2	9,6	5,3	0,2	21,4	23,3
Trimestrul II 2015	1997,2	43,5	9,3	6,6	0,1	19,9	20,6
Trimestrul III 2015	1978,3	39,9	8,5	7,5	0,2	21,5	22,4
Trimestrul IV 2015	1999,4	41,7	8,9	8,2	0,2	20,9	20,1
Trimestrul I 2016	2027,8	42,4	8,7	6,2	0,2	19,5	23,0
Trimestrul II 2016	2029,3	41,1	9,2	6,7	0,0	21,4	21,6
Trimestrul III 2016	2080,5	41,6	7,6	7,0	0,1	24,3	19,4
Trimestrul IV 2016	2105,2	42,9	8,0	6,6	0,3	23,2	19,1
Trimestrul I 2017	2134,5	40,2	8,6	5,4	0,0	23,7	22,1
Trimestrul II 2017	2227,6	43,2	7,3	6,5	0,0	22,0	21,0
Trimestrul III 2017	2224,4	43,5	8,0	4,4	0,1	25,8	18,2
Trimestrul IV 2017 ¹	2404,0	45,1	7,5	5,5	0,3	22,0	19,6

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

¹ Date preliminare

Perioada	CHELTUIELILE DE CONSUM ALE POPULAȚIEI														
	Structura cheltuielilor de consum ale populației, %														
	Cheltuielile de consum ale populației, MDL	produse alimentare	băuturi alcoolice, tutun	îmbrăcăminte și încălțăminte	locuințe și comodități	dotarea locuinței	sănătate	transport	servicii de comunicații	agrement	învățământ	hotel, restaurant, cantină	alte bunuri și servicii		
2012	1598,6	43,2	1,7	10,6	18,6	3,5	5,6	4,2	4,4	1,5	1,0	1,7	4,0		
2013	1775,8	42,8	1,5	10,3	19,2	3,6	5,7	4,7	4,2	1,5	0,8	1,5	4,0		
2014	1816,7	43,8	1,3	10,6	18,9	3,5	5,6	4,4	4,3	1,3	0,7	1,5	4,0		
2015	2048,5	42,1	1,4	11,2	17,9	3,9	6,5	4,5	4,3	1,4	0,7	1,7	4,4		
2016	2116,8	42,6	1,5	10,5	17,8	4,0	6,4	4,8	4,7	1,3	0,7	1,5	4,4		
2017	2250,3	43,4	1,5	10,4	18,6	3,9	5,9	3,7	4,5	1,3	0,5	1,8	4,5		
Trimestrul I 2015	1913,3	41,5	1,4	11,0	17,1	3,5	7,7	4,9	4,4	1,6	0,6	1,7	4,8		
Trimestrul II 2015	2075,9	41,9	1,4	11,0	17,9	4,0	6,3	4,8	4,5	1,1	0,6	2,0	4,6		
Trimestrul III 2015	2132,7	41,6	1,4	11,8	18,9	4,1	6,2	4,0	4,1	1,6	0,7	1,4	4,3		
Trimestrul IV 2015	2072,9	43,3	1,5	11,0	17,6	4,1	5,9	4,6	4,2	1,3	0,7	1,8	4,1		
Trimestrul I 2016	2058,1	42,0	1,4	9,7	17,5	3,6	6,3	7,3	4,3	1,2	0,6	1,1	5,0		
Trimestrul II 2016	2079,7	43,4	1,5	10,7	18,5	3,8	5,8	4,1	4,4	1,1	0,8	1,5	4,5		
Trimestrul III 2016	2199,7	41,3	1,7	10,8	18,0	4,1	7,4	4,3	4,4	1,7	0,7	1,6	4,1		
Trimestrul IV 2016	2129,8	43,9	1,4	10,8	17,3	4,4	5,9	3,3	5,6	1,1	0,6	1,6	4,1		
Trimestrul I 2017	2091,0	44,1	1,4	9,7	18,7	3,8	6,3	3,5	4,6	1,5	0,7	1,5	4,3		
Trimestrul II 2017	2245,3	44,3	1,6	10,4	18,4	3,8	5,5	3,9	4,5	1,2	0,5	1,4	4,3		
Trimestrul III 2017	2301,0	43,0	1,4	10,8	19,8	4,0	5,7	3,5	4,2	1,1	0,3	1,8	4,3		
Trimestrul IV 2017 ²	2358,5	42,4	1,5	10,6	17,6	4,1	6,0	3,9	4,6	1,5	0,7	2,3	4,9		

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

² Date preliminare

Perioada	INFRAȚIUNI																					
	Infrațiuni înregistrate - total, (cauze)		Infrațiuni contra vieții și sănătății persoanei (cauze)		Infrațiuni privind viața sexuală (cauze)		Infrațiuni contra patrimoniului (cauze)						Infrațiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale (cauze)		Infrațiuni contra familiei și minorilor (cauze)		Infrațiuni economice (cauze)			Infrațiuni contra securității publice și a ordinii publice (cauze)		
	Total	Omor	Vătămare intenționată gravă	Total	Viol	Total	Furt	Tălhărie	Jaf	Escrocherie	Pungășie	Șantaj	Total	Infrațiuni legate de droguri	Total	Trafic de copii	Total	Contrabandă	Fabricarea banilor falși	Total	Huliganism	
2012	36615	1755	223	325	617	360	18751	14294	167	1175	1651	540	64	1785	1575	953	1920	163	1156	1514	1284	
2013	38157	1647	215	324	608	349	20391	15378	146	1144	2065	741	88	1305	1166	1474	20	1002	151	344	1625	1444
2014	41786	1542	172	320	647	352	21875	16729	125	1127	2068	836	77	1439	1288	2423	24	1305	216	286	1804	1614
2015	39782	1389	177	252	639	303	20588	15363	113	994	2077	1011	67	1362	1191	2058	38	1429	229	433	1752	1491
2016	41921	1505	189	250	642	341	22440	16238	128	1082	2390	1598	92	1330	1153	1836	28	1132	240	216	1954	1699
2017	35581	1250	154	196	592	301	17224	12154	98	846	2159	1217	69	1411	1269	1025	41	1060	212	194	1653	1447
Trimestrul I 2015	8875	276	39	63	130	63	4601	3339	40	239	439	264	12	332	299	529	5	324	47	104	421	358
Trimestrul II 2015	18696	599	74	118	286	139	9615	7143	72	462	919	514	23	716	632	1039	19	713	97	259	847	722
Trimestrul III 2015	28583	950	118	171	478	224	14462	10793	87	714	1429	704	47	1079	955	1563	30	1012	145	333	1289	1100
Trimestrul IV 2015	39782	1389	177	252	639	303	20588	15363	113	994	2077	1011	67	1362	1191	2058	38	1429	229	433	1752	1491
Trimestrul I 2016	9008	351	46	60	141	65	5338	3916	43	247	546	365	23	285	244	466	5	247	47	47	426	366
Trimestrul II 2016	20588	724	88	127	316	170	11147	8149	66	485	1193	771	47	597	508	1065	14	560	120	105	925	797
Trimestrul III 2016	30719	1088	140	181	480	264	16381	11942	93	792	1707	1096	72	1001	880	1581	23	810	150	144	1436	1245
Trimestrul IV 2016	41921	1505	189	250	642	341	22440	16238	128	1082	2390	1598	92	1330	1153	1836	28	1132	240	216	1954	1699
Trimestrul I 2017	8287	n/d	41	48	n/d	59	n/d	2835	34	198	n/d	n/d	n/d	287	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	331
Trimestrul II 2017	16778	n/d	76	89	n/d	136	n/d	5754	49	367	n/d	n/d	n/d	564	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	635
Trimestrul III 2017	25818	n/d	113	137	n/d	215	n/d	8735	65	612	n/d	n/d	n/d	961	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	1052
Trimestrul IV 2017	35581	1250	154	196	592	301	17224	12154	98	846	2159	1217	69	1411	1269	1025	41	1060	212	194	1653	1447

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Redactor-șef CE: Iulita BÎRCĂ
Designer copertă: Virgiliu MOREI

Adresa redacției: Complexul Editorial, INCE, MD-2064,
or. Chișinău, str. I. Creangă, 45, tel.: (+373-22) 50-11-30, fax: (+373-22) 74-37-94
web: www.ince.md/complexul-editorial/; e-mail: bircaiulita@mail.ru

Bun de tipar: 12.04.2018, Tirajul 300 ex,
Coli de tipar 7,4. Coli editoriale 9,2. Com. 13.
Complexul-Editorial al INCE, 2018